ORHAN KEMAL

Devlet Kuşu

10. BASKI

ROMAN

EVEREST
853

ORHAN KEMAL

Asıl adı Mehmet Raşit Öğütçü olan Orhan Kemal, 15 Eylül 1914'te Adana'nın Ceyhan ilçesinde doğdu. Babası ilk TBMM'de milletvekilliği ve Adalet Bakanlığı yapmış olan Abdülkadir Kemali Bey'dir. Adana'da *Ahali Cumhuriyet Fırkası*'nın kurucusu olan Abdülkadir Kemali Bey daha sonra partisinin kapatılması üzerine ailesiyle birlikte Beyrut'a yerleşti ve Orhan Kemal bu dönemde orta son sınıftaki eğitimini yarıda bıraktı. 1932'de Türkiye'ye geri döndükten sonra, çırçır fabrikalarında işçilik, dokumacılık ve ambar memurluğu yapan Orhan Kemal 1937 yılında evlendi. 1938 yılında, Niğde'de askerlik görevini yaparken Ceza Yasası'nın 94. maddesine muhalefetten yargılanarak beş yıl hüküm giydi. 1940 yılında Bursa Cezaevi'nde Nâzım Hikmet'le tanışması sanat yaşamının önemli dönüm noktalarından biri oldu. 26 Eylül 1943'te serbest kalan Orhan Kemal 1951 yılında İstanbul'a yerleşti. Bu dönemden itibaren geçimini yazarlıkla sağlayan Orhan Kemal, 1966 yılında bir ihbar nedeniyle yeniden tutuklanarak Sultanahmet Cezaevi'ne gönderildi. Otuz beş gün sonra salıverildi. 1968 yılında bu davadan beraat ettikten iki yıl sonra 2 Haziran 1970'te davetli olarak gittiği Sofya'da öldü. İlk şiirlerini Raşit Kemali adıyla *Yedigün*, *Yeni Mecmua* gibi dergilerde yayımlayan Orhan Kemal, Nâzım Hikmet'in etkisiyle düzyazıya yöneldi. İlk düzyazısı *Balık* adıyla 1940 yılında *Yeni Edebiyat* gazetesinde yayımlandı. İlk öykülerini ise 1942 ve 1943 yıllarında *İkdam* ile *Yurt ve Dünya* dergilerinde yayımlayan Orhan Kemal daha sonra *Varlık*, *Gün*, *Yığın*, *Seçilmiş Hikâyeler*, *Yaprak*, *Yeni Başdan*, *Yeditepe*, *Beraber* gibi dergilerde de yer alırken birçok romanı da *Vatan*, *Dünya*, *Ulus*, *Son Havadis* ve *Cumhuriyet* gazeteleri tarafından tefrika edildi. *Kardeş Payı* ile 1958 yılında Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazanan Orhan Kemal, *Önce Ekmek* ile de 1969 yılında Sait Faik Hikâye Armağanı'nı ve TDK Öykü Ödülü'nü kazandı. *72. Koğuş*, *Murtaza*, *Eskici Dükkânı*, *Kardeş Payı* ve *İspinozlar (Yalova Kaymakamı)* adlı yapıtlarını oyunlaştırdı. *72. Koğuş* ile 1967 yılında Ankara Sanatseverler Derneği tarafından en iyi oyun yazarı seçildi. Orhan Kemal'in ailesi tarafından 1972 yılından beri yazarın ölüm yıldönümünde verilmek üzere Orhan Kemal Roman Armağanı düzenlenmektedir. Yapıtları: *Murtaza*, *El Kızı*, *Yalancı Dünya*, *Sokakların Çocuğu*, *Müfettişler Müfettişi*, *Üçkâğıtçı*, *Ekmek Kavgası*, *72. Koğuş*, *Eskici ve Oğulları*, *Cemile*, *Nâzım Hikmet'le Üç Buçuk Yıl*, *Bereketli Topraklar Üzerinde*, *Sokaklardan Bir Kız*, *Vukuat Var*, *Hanımın Çiftliği*, *Suçlu*, *Dünya Evi*, *Kötü Yol*, *Yağmur Yüklü Bulutlar*, *Kırmızı Küpeler / Babil Kulesi*, *Oyuncu Kadın*, *Grev*, *Serseri Milyoner-İki Damla Gözyaşı*, *Gurbet Kuşları*, *Evlerden Biri*, *Kaçak*, *Kanlı Topraklar*, *Arkadaş Islıkları*, *Devlet Kuşu*, *Bir Filiz Vardı*, *Avare Yıllar*, *Sarhoşlar*, *Baba Evi*, *Çamaşırcının Kızı-Küçücük*, *Önce Ekmek*, *Tersine Dünya*, *İstanbul'dan Çizgiler*, *Oyunlar 1-2*, *Yazmak Doludizgin* (Günlükler-Şiirler), *Senaryo Tekniği ve Senaryolar*, *Önemli Not!* (Düzyazılar), *Abdülkadir Kemali Bey'in Anıları*.

DEVLET KUŞU

Orhan Kemal

Yayın No **853**
Türkçe Edebiyat **288**
Devlet Kuşu
Orhan Kemal

Yayına hazırlayan: Çiğdem Uğurlu
Kapak tasarımı: Utku Lomlu
Arka kapak fotoğrafı: Ara Güler
Sayfa tasarımı: Bahar Kuru Yerek

© 1958, Orhan Kemal
© 2008, bu kitabın Türkçe yayın hakları
Everest Yayınları'na aittir.

1. Basım: 1958, Düşün Yayınevi
2 - 3. Basım: 1969 - 1973, Bilgi Yayınevi
4 - 7. Basım: 1981 - 2001, Tekin Yayınevi
8. Basım: 2006, Epsilon Yayınları
9. Basım: Eylül 2010, Everest Yayınları
10. Basım: Kasım 2014, Everest Yayınları

ISBN: 978 - 975 - 289 - 783 - 0
Sertifika No: 10905

Orhan Kemal Müzesi
Akarsu Caddesi No: 30 Cihangir/İSTANBUL
Tel: (0212) 292 92 45 Fax: (0212) 243 67 82
E-mail: info@orhankemal.org
www.orhankemal.org

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 12088
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8
Bayrampaşa/İstanbul
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI
Alemdar Mahallesi Ticarethane Sokak No: 15 34110
Fatih-İstanbul
Tel: (212) 513 34 20-21 Faks: (212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari. com
www. everestyayinlari. com
www. twitter. com/everestkitap
facebook.com/everestyayinlari

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

1

Evlerinin bulunduğu bozuk parkeli sokağın başındaki elektrik direğinin yanında durdu. Yarı karanlıklara gömülü harap evler kalabalığından ibaret mahallesine sarhoş gözlerle uzun uzun baktıktan sonra elini ağzına siper ederek, karanlıkları ürperten naralarından birini koyuverdi. Sanki babası uyanıktı, duyacaktı da ifrit olacak, karısına, "Pinmiş deveye gene senin hayvaaan!" diyecekti.

İçmediği zamanlar gözleri yerde, ağır başlı, uslu bir delikanlıydı. Mahallesinin yarıdan çoğu Ermeni, Rum, açık saçık kadınlarına, civelek fingirdek kızlarına laf atmak, sarkıntılık etmek şöyle dursun, başını çevirip bakmadığı halde, ille gece yarıları eve böyle fitil gibi sarhoş döndüğü zamanlar tanınmayacak kadar değişiyor, mahallesini şaşırtıyordu. Derdi neydi, zoru neresindendi?

Başını kaldırdı, mahallesine tekrar uzun uzun baktı. Baktı ama hiçbir şey görmüyor, yahut görülebilecek her şeyi gördüğü

halde, görmek için bakmadığından farkına bile varmıyor, yalnız babasını hayalliyordu: Uyanıksa, oğlunun narasını duyduysa karısına söylenmeye başlamış olacaktı: "Pinmiş deveye gene senin hayvaan. Adam olmaz o. Ortayı bile bitiremedi, kafasız..."

Kız kardeşleri, hatta annesinden zaman zaman işitmişti. Kızdı mı çenesi açılır, söver sayar, ille bu "ortayı bile bitiremeyecek kadar kafasız oluşunu" ileri sürer, karısını hırpalar dururmuş. Biliyordu bütün bunları. Gene biliyordu ki annesi, oğlunu yerin dibine batırmak için ağzına geleni söylemekten çekinmeyen kocasına dişi bir kartal, bir ana kartal gibi karşı koyar, oğluna toz kondurmak istemezdi.

İçini çekti.

Ne anneydi bu, ne bulunmaz anneydi bu be! "Mustafam" demez mi, ağzından birkaç Mustafa birden dökülürdü. Ama babası...

Babasının uzun, kirli, kırçıl saçlı iri başını, içerlere çökük duru yeşil gözlerini kim bilir kaçıncı sefer hayalleyince, homurdandı: "Ortayı bile bitiremedim ha? Kafasızım ha? Ortayı keyfimden mi bıraktım? Çorapsız, kitapsız, deftersiz, takunyayla mı gidip gelecektim? Arkadaşlarımın, öğretmenlerimin alaylarına mı hedef olacaktım? Kafasız da sensin, kakavan da! Sıkıysa yüzüme karşı söyle bunları, yahut anneme elini kaldır!"

Babası sanki eskiden olduğu gibi çocuklarının önünde karısını tokatlamak için annesinin üstüne yürümüştü de vurmak için elini kaldırmıştı. Hemen araya girdi, havaya kalkan kocaman eli tuttu, hırsla itti. Dengesi bozulan adam arka arka gittikten sonra yere kıç üstü yıkıldı. Yenilmişti.

Elbette yenilecekti. Ondan daha uzun, daha iri, daha da kuvvetliydi. Hele yüzüne karşı bir şeyler söylesin, ortayı bile bitiremediğini yüzüne vursun, yahut annesini tokatlamaya kalksın!

Coştu. Yeni bir nara. Bu seferki ilkinki gibi cevapsız kalma-

dı. Karanlıkların kim bilir neresinden bekçinin düdüğü sinirli sinirli cevaplayınca babası filan silindi. Dirseklerine kadar sıvalı kolları, briyantinden ışıl ışıl, darmadağın saçlarıyla eve geldi. Ev, sokağın alt başında, tahtaları simsiyah, yana kaykılmış, kocaman bir kutuya benziyordu. Elini demir tokmağa uzatırken kapı kendiliğinden açıldı. Şaşmadı. Değil böyle gece yarısı, sabaha karşı, günün ilk ışıkları harap evler kalabalığının arkasından geçen tren yolunun demir raylarında oynaştığı sıralar bile annesinin onu pencerede beklediğini bilir, kapının vurulmadan açılışını yadırgamazdı. Annesiydi o. Bu dünyada onu gerçekten seven, üstüne gerçekten titreyen tek kişi!

Girdi. Kanadı çarparak kapadı. Komşuların derin uykularında top gibi patlayan bu sert kapanış, Avare Mustafa'nın eve gene fitil gibi sarhoş geldiğini haber vermişti. Mahalleli Türk, Ermeni hatta Rum kız anaları, "Bekâr çocuk. Kızlarımıza sarkıntılık değil, dönüp bakmıyor bile. Varsın içsin, varsın gece yarıları zilzurna dönsün. Bize ne?" demez, delikanlının arkasından atar tutarlardı. Belki de haksız değillerdi. Değillerdi, çünkü, böylesine yakışıklı, ekmeğini değil sade, rakı parasını bile taştan çıkaran acar bir delikanlı ne diye kızlarına dönüp bakmazdı? Tenezzül mü etmiyordu? Mahalleli kızları kendine denk mi bulmuyordu?

Mustafa "Avare" şarkısını mırıldanarak alt katın zaman zaman sidik, sasımış soğan, yahut genzi yakan pis zeytinyağında kızarmış balık, çokluk da tuvalet kokan karanlığını geçip idare lambasının hafifçe aydınlattığı merdivenlere yalpayla yürüdü. Basıldıkça paslı paslı gıcırdayan merdiveni çıktı. Merdiven başında oğluna lamba tutan ufak tefek annesinin uyku dolu, ama şefkatle bakan gözlerine aldırış etmeden odasına geçip gitti.

Kadın sadece baktı arkasından. Beş çocuğunun bu en büyüğünden çok bir şeyler beklemiyordu. Ortayı bitirmiş bitirmemiş, yardımı dokunmuş dokunmamış, eve erken gelmiş gelmemiş...

Yalnız ara sıra boynuna sarılsın. "Nasılsın anneciğim," desin, buruşmaya başlamış, hafifçe pörsük yanaklarını öpsün...

Oğlu odasına çekilip kapısını kapadıktan sonra o da, kocasıyla dört çocuğunun yanına geldi. İçeri içeri kamburlaşmış duvarları beyaz ambalaj kâğıtlarıyla kaplı, tavanı basık, loş bir vapur ambarını hatırlatan, ufacık bir odaydı burası. Tam karşıdaki yan yana iki pencerenin önünde uzun, daracık bir sedir, solda kim bilir hangi tarihte, "Bilâ vâris" ölen, kim bilir hangi Ermeni'nin terekesinden ucuza düşürülmüş çok çekmeceli bir konsol, konsolun üzerinde gene aynı terekeden edinilmiş, camı boydan boya çatlak kocaman bir ayna.

Sağda, daracık odanın yarısını kaplayan, demirleri paslı zırıltı karyola da, konsolla aynanın geldiği terekeden edinilmişti ki beyaz nikelajları yer yer kararmış, şurası burası kopmuştu. Üç kişi yatıyorlardı: Kendi, kocası, beşinci çocuğu, Mustafa'nın küçüğü iki kızsa pencerelerin önündeki sedirde. Yaz günleri tiril tiril markizet entarilerini kuvvetle geren memeleriyle Mahmutpaşa'daki trikolara gidip gelirlerken birbirlerine iyice sokulurlardı. Sabahın çok erken saatlerinden akşamlara kadar çalışma karşılığı ellerine geçen parayla şöyle böyle karınlarını doyurduktan sonra, geriye kalanı ev için annelerine vermeleri gerekirdi ama, kardeşinden iki yaş büyük Ayten boyuna yan çizer, ya spor bir ayakkabı, ya da kuvvetli çiğ renkleriyle vahşi bir çığlığa benzeyen yanardöner bir eşarp, inci, elmas taklidi küpeler, yüzükler, çeşit çeşit romanlar, magazinler satın alır, ne yapar yapar arkadaşlarıyla semt sinemasına kapağı atar, elindeki parayı annesine verdikten başka, mahalle çeşmesinden su taşıyan, çamaşır yahut tahtaya yardım eden, hüngür hüngür ağlatan romanlarla, Arap, Hint, hatta yerli filmlere aldırış etmeyen kardeşini küçümser, boş vakitlerinde ya roman ya da açık saçık bir magazinle bu dünyanın harap evleri, ekmek peşinde koşmaktan başkasına önem

vermeyen eğri büğrü insanları, günde on saat aynı biçimde uzayıp giden triko makinelerinin şakırtısından uzaklaşırdı. Annesi, babası, kardeşleri, ağabeyi, bu ev, bu mahalle, bu işyerinden, her gün işe gidip, işten dönerken peşlerine takılıp pas isteyenlerden iğreniyor, nefret ediyordu. Okuduğu romanlarla, gördüğü filmlerdeki hayatı veremeyecek bu insanlara ne diye kulak asacak, onlara ne diye pas verecekti? Pas isteyenler en azından Beyazıt'taki büyük mağazanın kapısında zaman zaman gülümseyen, boynu kravatlı, yakışıklı delikanlı gibi olmalıydılar. Onu işyerinin makine şakırtısından, mahallesinin bozuk parkeli sokağı, harap evler kalabalığı, bu kalabalığın içindeki basit, duygusuz insanlardan kurtarıp, önlerinden geçerken ağlamaklı olduğu büyük apartmanlardan birine götürebilmeliydiler. Götüremeyeceklerini bildikten sonra neye yarardı pas vermek?

Küçükse, ablası için "Kraliçe" derdi. Ne spor ayakkabı, ne eşarp, ne inci elmas taklidi küpe, yüzük, ne roman, hatta ne de sinema. Karnını doyurduktan sonra artan parayı annesine getirirdi. Ablası olmasa, bir de yaşının küçüklüğünden dolayı ayıplanacağını sanmasa, peşine takılıp pas isteyenler kim olursa olsun, peki diyebilirdi. Yeter ki gideceği yerin yıkanacak bol çamaşırı, gıcır gıcır ovulacak tahtaları olsun.

Anne lambayı tam üfleyecekti ki, kim bilir nerelerde yankılanan bir motor sesinin doldurduğu gecenin derinliklerinden tanış bir bağlama sesi önce hafif hafif, sonra ağır ağır hızlanarak "Avare" şarkısını çıkarmaya başlayınca, lambayı söndürmekten vazgeçti. Oğlu, deli oğlan gene konuya komşuya boş vererek bağlama çalmayı aklına takmış olacaktı. Olacaktı ama, gecenin bu saatinde herkesi rahatsız etmeye ne hakkı vardı?

Oğlunun odasına geldi. Kapıyı itti. Sürgülüydü. Avucunun içiyle vurarak seslendi:

"Mustafa, yavrum!"

Bağlama sesi durdu. Oturduğu yerden kalkmaya davranan iri bir gövde evi adeta salladı. Sonra kapı açıldı.

"Ne var?"

Yüzü asık, kaşları çatıktı ama güzeldi.

"Gecenin bu saatinde, konu komşuyu..."

"Konu komşu mu? Babam mı söyleniyor yani?"

"Yok evladım, uyur baban..."

"Peki?"

"Konu komşuyu tatlı uykularında..."

Parladı.

"Allah belasını versin komşuların da, böyle mahalle, böyle evin de. Pencerende oturama, bağlama çalama, odanda rakı içeme. Ne bu be? Esir miyiz yani?"

Kapıyı annesinin yüzüne öfkeyle çarptı. Komşuların hiçbir şey demediğini bildiği halde annesi ikide birde komşuları ileriye sürerek, pencere önünde bağlama çalıp, rakı içmesine, yahut ne bağlama, ne rakı, sadece yan gelip hayal kurmasına bile karışır, hemen gelir perdeyi indirirdi.

Annesinin niçin böyle davrandığını bilmiyor değildi. Her zaman, her fırsatta yerdiği Aynur'la mahallenin bütün öteki kızlarını oğlundan kıskanmıyorsa bile, onlardan birine kapılmasından korkuyordu. İlle komşu avludaki Aynur!

Bağlamasını duvara astı.

Güzel kızdı Aynur, hem de çok güzel. Ne zaman pencereye otursa Aynur hemen bir iş bahane edip avluya çıkar gözleri, pencerede eğilir, kalkar çömelir, şurasını burasını göstererek çıldırtmak için elinden geleni yapardı.

Çıldırtırdı da. Doğru dürüst bir işi olsa, annesine filan boş verip Aynur'u tavlar, eve getiriverirdi ama, istemiyordu. İyi, kötü bir iş olmadan, karısının isteklerini yerine getiremeyeceğini bildikten sonra...

Kapalı kapı önünde anne, elindeki idare lambasıyla hâlâ dikiliyordu. Alışkındı. Ne yapsa kızmazdı oğluna. Çünkü oğlu haklıydı. Hem de yerden göğe kadar. İlle kocasının ileri geri söylenmesi... İfrit oluyordu. Bu yaştaki hangi delikanlı oğlundan başka türlüydü? Günün birinde o da başkaları gibi aklını başına alır, durulurdu elbette. Üstelik, başka ana babalar gibi, oğullarının ekmeğini suyunu vermiyorlardı da. Gece yarılarına kadar içiyorsa içiyordu. Ne olacaktı sanki? Üstüne düştükçe korkacak mıydı? Bildiğinden geri mi kalacaktı? Kedi bile kediyken, fazla sıkıştırıldı mı, sıkıştıranın üstüne atlamaz mıydı? Başkalarının oğulları gibi anaya babaya dikilmiyor, hele aklına uyup, yazının çıplağı arsız bir kancığı peşine takmıyordu ya!

Tekrardan kendi odalarına geldi. İdare lambasını konsolun mermerine bıraktı. Üfledi. Sırtındaki soluk basma entariyi çıkarıp, kefeki bağlamış paslı dişleri arasından sarmısak, ispirto kokulu sıcak nefesini hırıltıyla bırakan kocasının yanına sırtüstü uzandı.

Ne kocası, ne pis pis kokan nefesi, ne de bütün gün uğraşmaktan kazandığı yorgunluğun gövdesinden seller gibi akışı.

Oğlunun arsız bir kancığı peşine takıp eve getirmeyişini düşünüyordu. Dönüp bakılacak kız da yoktu mahallede doğrucası. Çoğu fabrika, çorap, yahut trikolarda kendilerini erkeklere mıncıklatıp duran arsızlardı. Oğlu gibi ağır başlı bir delikanlı böylelerini elbette eve getirmemeliydi. Aklı varsa, hâlli vakitli birine el atar, hem kendi kurtulur, hem de anasını, babasını, kardeşlerini kurtarırdı. Necip nasıldı Necip? Kara kuru olduğu halde Nişantaşı'ndaki müteahhidin kızını nasıl tavlamıştı? Kayınvalide, kayınbaba damadın üstüne titriyorlarmış. Altında pırıl pırıl hususi, sırtında zarif kostüm... Bir giydiğini bir daha giymiyormuş. Oysa nerde kara kuru Necip, nerdeydi Mustafa'sı!

Aklına estikçe yalan yanlış kılıverdiği namazlarda hep bunun için dua eder, Allah'tan Mustafa'sına yalnız zengin bir kız değil,

Necip'inki gibi, oğlan tarafını da düşünen iyi kalpli bir kız tarafı nasip etmesini yalvarırdı. Hani böyle birisine rastlasalar da, iyi kalpli kaynata onları şu yürüdükçe gıcırdayıp sallanan kira evinden kurtarsa!

İçini çekti.

Ah böyle bir şey oluverse... Çok değil, iki katlı, her katta ikişer odası bulunan, kutu gibi bir evceğiz.

"Anneee!!"

Karyolanın altında yatan dördüncü çocuğu. Kızların küçüğü, Erol.

Cevapladı:

"Ne var?"

"Çişim var..."

Hayalleri tuzla buz olmuştu. Kan tepesine çıktı. Gecenin şu ileri saatinde bile rahatlık yoktu. Bütün gün itler durur o durmazdı gene, "Anne, anne!"

Karyoladan sinirli sinirli indi. Oğlunu karyolanın altından çekip çıkardı:

"Oldun eşşek kadar, sülersin hâlâ anne! Oturak önünde kapının... Olmaz mı gidip çatlasan kendin?.."

İdare lambasını yaktı. Lambanın sarı ışığıyla yaldızlanan kıvır kıvır saçlarıyla dokuzunu sürmekte olan oğlan, bir lira haftalıkla mahalledeki gazocağı tamircisinin yanında çalışıyor, kazandığı paranın yarısını okullar açılınca defter, kalem, kitap alabilmek için konsolun gözündeki karton kutuda saklıyordu.

Sabahın erken saatleriyle akşam paydoslarında, yani ustasının henüz dükkânı açmadığı, bir de dükkânı kapadıktan sonraki boş vakitlerde evlerinin tam karşısındaki arsada arkadaşlarıyla top oynardı. Fırlak dizkapaklarıyla kupkuru, ama sırım gibiydi. Top peşinde koşarken yere düşmesiyle kalkması bir olurdu. Bu yüzden arkadaşları "Zemberek" derlerdi.

Annesine tutunarak kapı önündeki oturağa gitti. Sayıklamaya başladı:

"Sabuş Ağabey pas, pas Sabuş Ağabey!"

"Şimdi indireceğim ha kâfir!"

"Sabuş Ağabey pas vermiyor, çalım yapıyor boyuna..."

"Kes çeneni de işe!"

Yarı yarıya dolu oturakta bir şarıltı başladı. Sidik çok fena kokuyordu ama ne çıkardı? Yabancının değil ya, çocuklarıyla kocasının.

"Bitti mi?"

"Bitti."

"Yat yerine de zıbar hadi!"

Çocuk karyolanın altındaki yerine geçti. Yatağına yüzükoyun kapanıp, elini yastığın altına soktu. Zaten uyanmamıştı, tekrardan daldı gitti.

Üstte anne, kocasının sarmısak kokulu sıcak nefesini duymuyor. Mustafa'nın hayırlı kaynatasını düşünmeye devam ediyordu: Her katta ikişer oda bulunan, kutu gibi dört odalı bir evceğiz.

Her zamanki gibi, aklına gene kocası geldi. Evi rahat bırakmazdı ki. Satmak, parasını çarçur etmek isterdi!

Yanı başında derin derin horlayan adamın karanlıkta belirsiz yüzüne sinirli sinirli baktı. Yüz namına hiçbir şey göremediği halde, kırışık yüzüyle adam yıllar yılı içine öylesine işlemişti ki, gördüğünü sanarak, "Evimı da beşibiryerdelerim gibı sattırıp Bayram uğursuzuyla sana ettiremem çarçur!" dedi.

Sırtını nefretle döndü.

Mustafa'sının arkasından atıp tuttukça büsbütün soğuyordu ondan. Çocuklarıyla kocası bir yanaydı. Mustafa'sı bir yana. Değil mi ki, el kızına annesini değişmiyordu, aşk olsundu ona!

2

Günün ilk banliyö treni kâgir ve ahşap kalabalığından ibaret mahalleyi çürük temellerinden sarsıp, tahta evleri zangır zangır titreterek kurşun hızıyla geçerken, Mustafa uyandı. Eli yastığının altına gitti. Ezilmiş Birinci paketiyle kibritini aldı, bir sigara yaktı.

Gece gene amma içmişlerdi ha!

Sur dışındaki Taşkasaplı'nın kahvesinde Sülo'yla otururlarken Çingene bir şişe rakıyla gelmişti. Beyazpeynir, ekmek, kara zeytinle şişeyi çeyrek saatte temizlemişler, sonra kalkmışlardı. Defterdar, Ayvansaray, Balat... Balat'taki harap duvarların önünde Çingene üçkâğıt atmış, onlar dümencilik yapmışlar, elbirliğiyle enayi söğüşlemişlerdi. Lakin Çingene'nin attığı üçkâğıt... Üstüne yoktu köpoğlunun!

Güldü.

"Bul karayı, al parayı!"

Otuz mu, kırk mı, yarım saat içinde Allah ne verdiyse... Ondan sonra haydi Aksaray'daki Avcılar meyhanesine. Orada da bir şişe, bir şişe daha. Arkasından bira, şarap, votka... Tam olmuşlardı. Gece eve ne zaman, saat kaçta döndüğünü hatırlayamıyordu. Yalnız bir ara sokağın başındaki elektrik direğinin yanında durduğunu, babası uyanıkmış da ifrit olacakmış gibi esaslı bir nara koyuverdiğini hatırlıyordu. Ondan sonrası toz!

Birden Çingene'yle Sülo'yu, bu sabah erkenden buluşup gene "Bul karayı, al parayı" yoluyla enayi söğüşledikten sonra akşam Çakır yahut Tepebaşı'na gitmeyi kararlaştırdıklarını hatırlayınca, yatakta oturdu. Gözü, pencereden mahallenin arkasındaki denize gitti. Kımıltısız mavi deniz çarşaf gibi uzanıyor, içi sanki kan dolu kocaman bir küreyi hatırlatan güneş denizin ta ötelerinden ağır ağır yükseliyordu.

Güneşin doğuşuna hayranlıkla baktı, baktı, "Şiir," dedi, "şiir anam avradım olsun!"

Yer yer lekeli, yırtık kısa donuyla yataktan fırladı. Gözüne duvardaki bağlama ilişince, aklına Aynur geldi. Gece bağlamayı ona sinyal vermek için tımbırdatmaya başlamıştı ki, annesi... Gerçi dünyada kendisini en çok seven, üstüne titreyen, babasına karşı onu bir ana kartal gibi koruyan oydu ama, zaman zaman da dalgasına taş atmadan duramıyor muydu, yoksa mahsus değil de, öyle mi denk geliyordu? Bu dünyada Sülo, Çingene, rakı, annesi, bir de Aynur'dan başka nesi vardı? Evet, yolsuzdu, Aynur'la evlenip babası gibi ömrünü bir kadınla, kadının doğuracağı bir alay çocuğa adamayı da istemiyordu. Onun için kızın üstüne fazla düşmüyor, ümit vermiyordu.

Pencereye gitti, avluya baktı. Aynur henüz kalkmamış olmalıydı. Ne Aynur, ne de annesi dışarı işinde çalışmadıkları için bu saatte pek kalkmazlardı yataktan. Bu saatte, hatta bu saatten çok önce uyanıp mahallenin dar, eğri büğrü sokaklarında renk renk eteklerini savurarak ürkek serçeler gibi cıvıl cıvıl koşuşanlar, "işyerlerinde kendilerini erkeklere mıncıklatan arsızlar"dı. Sevmiyordu annesi bunları. Yalnız bunları değil Aynur'u da. Oysa Aynur işyerlerinde çalışmıyordu. Çalışmadığı halde, oğlunun pencere önüne oturup rakı içmesini, bağlama çalmasını istemiyordu gene de. Ne Aynur, ne de başkası... Oğlunu çarpmamalıydılar!

"Ayten, Nurten!"

İşçi arkadaşları kız kardeşlerini çağırıyorlardı.

"Geldik kardeş, bir dakika!"

İki kızın merdivenleri koşarak indiklerini, aşağıda anneleriyle bir şeyler konuştuktan sonra evden çıktıklarını duydu. Annesi gibi düşünecek olsa kız kardeşleri de, mahallenin öteki oğlan analarına göre "işyerlerinde kendilerini erkeklere mıncıklatan arsızlar"dan başka neydiler?

Gözü Aynurların avlusunda, sigarasından üst üste duman aldı.

Hayır, hayır, annesi haksızlık ediyordu. Ne kız kardeşleri, ne de başkaları, işyerlerinde kendilerini erkeklere mıncıklatmıyorlardı. Mıncıklatanlar yok değildi ama, hiç olmazsa kendi kardeşleri...

Tam bu sırada Aynur çıktı. Kavuniçi, dekolte geceliği, çıplak bacaklarıyla oda kapısında bir an durdu, Mustafa'nın penceresine baktı. Gördü. Başıyla hafif bir selam, sonra elini yüzünü yıkamak üzere avlunun bir kenarındaki musluğa gitti.

Bitiyordu, Mustafa bitiyordu bu kıza. Ah, karısının arzularını karşılayabileceği bir işi olsaydı... O zaman, o zaman biliyordu yapacağını. Değil annesi, dünya dünyaya geçse hava. Bir gece kızı bileğinden eve sürükler, atar bekâr yatağına, soyar, çırılçıplak, ondan sonra...

Titredi. Parmakları arasındaki sigarayı bir fiskeyle Aynurların avlusuna fırlattı.

Pencereye iyice sokulmuş, Aynur'un eğilip kalktıkça kısa, ince gecelik altında kabarıp biçimlenen kalçalarına, açılan bacaklarına dalmıştı ki, kapısı vuruldu. Annesiydi galiba. Gene, her zamanki gibi.

Gitti, açtı.

"Ne var anne?"

Kadının gözleri pencerede:

"Uyandın mı?"

Cevap beklemeden odaya girdi, pencerenin beyaz perdesini indirirken gözü Aynur'a ilişti. Kız yüzünü yıkamaktan dönüyordu. "Amaan şu arsız kız da..." dedi.

Odadan çıktı, mahsustan kapıyı çekmedi. Oğlu giyininceye kadar oralarda oyalanacaktı. Annesinin gözü önünde tekrar perdeyi açıp kıza bakmayacaktı ya!

Mustafa sinirli sinirli giyindi, odadan adeta nefretle çıktı, merdiveni indi gitti.

Kadın rahatlamıştı. Dışarda başka Aynurların olup olmaması, oğlunun onlardan birine kapılıp kapılmaması umurunda değildi. Büyük kızı gibi, bu mahalleyi, bu mahallenin insanlarını, ille bu mahallenin kızlarını sevmiyordu. Bu mahalleden başka yerlerdeki kızların kendilerini iş yerlerinde, parklarda, yahut apartmanlarda erkeklere mıncıklatıp mıncıklatmadıklarını da düşünmüyordu.

Kibrit kutusu ve bir tutam çırayla aşağıya, maltızının başına döndü. Çömeldi. Çıralardan bir kısmını kömürlerin arasına yerleştirdi, kibrit çaktı. Kibrit tıslıyarak şöyle bir yanıp söndü. Allah kahretsindi şu kibritleri. Eskiden hiç böyle değildi. Alman harbinden beri bunlara da bir şeyler olmuştu. Yanmıyorlardı işte, yanmıyorlardı!

Yeni bir kibrit çakarken, kocası yukarıda kalın kalın öksürmeye başladı. Demek uyanmıştı? Şimdi nerdeyse bet sesiyle, kahvesinin hâlâ niçin pişmediğini, sorardı.

Kibrit gene tıslayıp sönmüştü.

"Allah kahretsin seni kibrit? Lanet gözün çıksın?"

Tekrar denedi, sonra tekrar. Nihayet yandı. Maltızdaki çıraları tutuştururken, kocasının uzun paçalı, beyaz donuyla merdiveni ağır ağır indiğini göz ucuyla gördü, aldırmadı. Pek pek "Abe ne için pişmemiş kavem hâlâ?" diyecekti. Desindi, derse desindi. Cenabet kibritler kolay kolay yanıyorlar mıydı?

Adam yanı başında durdu:

"Bakarım pişmemiş bizim kave gene!"

Kadın sinirli sinirli, "Pişmedi," dedi. "Cenabet kibritler alırlar mı kolay kolay ateş?"

"Maşallah... Bulursun kabahati kibritlere! Olmaz mıydı kalksan daha erken?"

"Abe bilirsın ne zaman yattığı mi?"

"Ne bana ne zaman yattığın be yahu? Beklersin uğlunu hep!"

"Beklerim, helbet..."

"Beklersin helbet, ben de isterim kavemi helbet!"

"Başlama gene sabah sabah..."

"Doğri, başlamiyayim. İstemezsin kondurulsun toz uğluna! Dikecek başına yarın tuğ..."

Söylenerek avlunun öbür ucundaki tuvalete gitti. Semt kanalizasyona bağlı olmadığı için, tuvalet rastgele kazılıvermiş bir toprak çukur ve etrafı paslı tahtalarla çevrilmiş daracık bir barakadan ibaretti.

Adam içeriye öfkeyle girdi. Uçkurunu sinirli sinirli çözerken, gözü her zamanki budak deliğine ilişince, ne sinir kaldı, ne de tuvalete gelişindeki asıl sebep.

Gözlerini deliğe uydurdu.

Bitişikteki dul Naime'nin toprak avlusu görünüyordu. Zaman zaman neler gözetlememişti buradan! İlle dul Naime'nin yuvarlak kalçalı, kara kaş, kara gözlü, tombul beyaz kızı Aynur! Gözetlendiğinden habersiz, leğen başına çömelivermez mi, adam uzun uzun kendinden geçer, çocuklarının en büyüğü, gece yarıları eve naralarla dönen oğlunun yerinde olmayışına yanardı. "Kafasız!" derdi. "Hem bitiremedi ortayı, hem de dönüp bakmaz Aynur'a. Nerde benim gençliğim nerde o. Olacak böyle piliç gibi komşum da dönüp bakmayacağım, tutup bileğinden getirmeyeceğim evime ha?"

O sıra ne Aynur vardı avluda, ne de annesi. İsteksizlikle uçkurunu çözüp çömeldi, bir sigara yaktı.

Ortayı bile bitiremediği halde kendini dev aynasında gören oğlunun mahalleli kızlar, ille Aynur'a dönüp bakmaması öyle sinirine dokunuyordu ki... Ne sanıyordu kendini? Ne bekliyordu? Mirasa mı konacaktı? Nerdeydi bu devlet kuşu? O da kendisi gibi bir cahildi. Evden sabah sabah çıkar, gece yarıları dönerdi. Bütün gün ne yapardı sokaklarda? Sülo'yla birlikte bir yerlerde iş

tutuyor, para mı kazanıyorlardı ki her gece çekiyorlardı kafayı? Para kazanıyorlarsa, oğlu ne diye para vermezdi eve? Dingonun ahırı mıydı burası? Askerliğini de yapıp gelmişti işte. Su işlerinde odacılık, kendisinin çalıştığı basımevinde dört lira gündelikle gece işçiliği bulmuştu da burunlamıştı. Ne diye? Çalışsa, bir iş güç sahibi olsa... Bu gençlik, bu güç kuvvet, sürüp gider miydi? Evlense, çoluk çocuğa karışsa... Çoluk çocuğa karışmasını isteyişinin asıl sebebi, gene böyle hep birlikte oturacakları için kazandığı paraları evine getirmek zorunda kalacağındandı. Bu suretle evin kaynayan tenceresinin yükünü babasıyla paylaşacaktı. Hele Aynur'la evlense... Kızın Kapalıçarşı'ya makine işi yaptığını biliyordu. Evinde, annesinin dizi dibinde... Ama oğlan oğlan değil ki. Bütün gün Sülo, Çingene oğlu, İstanbul kazan, onlar kepçe, eve gece yarıları naralarla fitil gibi dönmeler... Ümidi yoktu. Ümidi asıl kızlarındaydı, büyük kızında. Kırk yıllık hemşerisi kundura boyacısı Bayram'la Nuruosmaniye'deki Acem'in kahvesinde zaman zaman hayaller kurdukları gibi, büyük kız hâlli vakitli biriyle evlenirse...

Sigarasından keyifli bir duman aldı.

Bayram. "Var çok ümidim Ayten'de!" demişti. "Hem güzel, hem de akıllı. Abe kaç sefer takıldım peşlerine, bakayım konuşacaklar mı uğlanlarla, konuşmazlar be? Aşk olsun. Etmezler tenezzül baldırı çıplaklara!"

Küçük değil, büyüğün baldırı çıplaklara gönül vermeyeceğini biliyordu. "Alacağım adam beni trikolardan, babamı da el kapısından kurtarmalı!" diyordu.

Kaba kaba öksürdü. Ne zaman büyük kızının bu sözünü hatırlasa, tekmil sıkıntısı uçar giderdi. Büyük kızını bunun için seviyordu. Yalnız o düşünüyordu babasını. Bıkmış usanmıştı gerçekten de el kapısından. Başka yerden bir ümidi olsa hemen tepip çıkardı ama, nerede? Çalıştığı basımevinin burundan sıkma

gözlüklü kupkuru, hinoğlu hin idare müdürünün bakışını kaç vakittir hiç beğenmiyor, bir kalleşlik yapmasından korkuyordu. Bayram, "İster misin çalip satsin, çalip satsin. Sonra da sana yükletsin suçu?" demişti. Olabilirdi. Dini imanı torbaya kor da, "Kapıcı Memet'i tutmaz gözüm. Yapar hırsızlık!" derse, basımevi sahibi bakar mıydı gözünün yaşına?

İçini çekti.

En hayırlısı, büyük kızı. Hâlli vakitli birini bulursa... Bayram: "Var Beyazıt'da bir mağaza, buyuk. Satar alektrik levazımatı, palto, halı, kilim, radyo madyo... Görürüm paydoslarda senin kızları. Ne zaman dönerler işten, dururlar dükkânın önünde, bakarlar sözde vitrinlere. Çok geçmez, çıkar kapuya bir parlak uğlan. Sanarım mağaza sahibinin uğlu. Güler senin kızlara be yahu!"

Allah'tan çok sevip Allah'tan çok inandığı Bayram'ın madem aklı kesiyordu, vızgelirdi karısı. Bayram'ı günahı kadar bile sevmediğini biliyordu. Bayram da biliyordu bunu ama aldırdığı yoktu, "Abe saçı uzun aklı kısaların sözüne bakacak kadar değilim deli!" diyordu.

Kadının, kocasından nefret edişindeki sebeplerin başında geliyordu bu Bayram. İkide birde peşine takar eve getirir, birlikte rakı içer, türkü söylerlerdi. Kocası, "Verir rakının parasını Bayram!" diyordu ama inanamıyordu. Parası nerdeydi ki versindi. Yalan söylüyordu kocası. Evinden, çocuklarından kesip Bayram'ı doyurduğundan başka, büyük oğluyla arasını açanın da gene bu Bayram olduğuna şüphesi yoktu. Yoksa, kocasının her hâlini hoş görebilir, isterse dövsün, umursamayabilirdi. Ne sık sık oğlunun arkasından atıp tutması, ne gördüğü bitmez tükenmez rüyalar, ne şu, ne bu. Hatta işin içinde Bayram olmasa, kocasıyla övünebilirdi. Çünkü kocalarından şikâyetçi komşu kadınlardan birçoğunun ayda, üç ayda bir gördüklerini o hemen her gece görüyordu. Görüyordu ama ne çıkardı? Şimdiye kadar ne çıkmış, ellerine

ne geçmişti ki bundan böyle ne çıkacak, ellerine ne geçecekti. Ha her gece, gecede iki, üç, ha haftada, ayda bir. Onun için gerçekten önemli değildi bu. Önemli olan evdi ev! Anahtarını belindeki kuşakta taşıyacağı iki oda bir mutfak alt, iki oda bir mutfak üst, iki katlı bir evceğiz. Alt katta kendileri oturur, üstü kiraya verirlerdi. Kiracıları öğretmen, yahut bankada çalışıp sabah giden, akşamdan akşama yatmaya dönen, çocuksuz, kiralarına sadık kiracılar olmalıydılar. Ay yirmi dokuz, para otuz. Tring, avucuna konulmalıydı. Konulmalıydı ama, "uğursuz herif" paraya, asla el sürmemeliydi. Dilediği gibi harcamalı, Mustafa'sına gizli gizli rakı parası verebilmeliydi.

İçini çekti.

Mümkün müydü? "Uğursuz" rahat bırakır mıydı hiç? Mustafa'ya bir devlet kuşu konsa da zengin bir kızla evlense, kaynata onlara acıyıp böyle bir evceğiz verse... "Uğursuz" değil üst kattan gelecek kirayı ona bırakmak, boyacı Bayram'a uyar, evi satmaya bile kalkışırdı.

Tuvalete taraf öfkeyle baktı.

Hele kalkışsın, kıyametleri koparırdı!

Koparırdı ama, sonu? Hiç. Allem eder, kallem eder sattırırdı gene de. Paraları koynuna koyar, peşinde Bayram, ya kahvecilik ya da toptancılık filan, paraların altından girer üstünden çıkardı.

Gözleri daldı.

Otuz yıl önceki mübadelede anayurda gelirlerken vapurda... Gene Bayram'la birlik olup boynundaki beşibirlikleri almamışlar mıydı?

Altınlarını Bayram'sız çarçur etse bu kadar yanmazdı! "Akılsız kafa!" diye geçirdi. "Kalmıştı altınlarin babadan, dededen hatta. Ne diye kandın onlara sankim?"

Şimdiki aklı olsa... Değil kocası, değil Bayram, dünya dünyaya geçse nafile: "... Olsaydı şimdi altıncıklarim elimde, alsaydım

satın dört odalı bir evceğiz, verseydim üst katını banka meymurlarina..."

Gözü tekrar tuvalete taraf kaydı. "Uçkurunu bağlıyarak çıkıyordu."

Kaşlarını inadına çatıp somurttu.

Adam karısının yanında durdu. Gözleri çapaklı, kırçıl saçları darmadağındı.

"Abe ne için demezsin hayırdır inşallah?"

Gene rüya gördüğünü anlamıştı.

"Hayirdır inşallah," dedi.

Adamın kırış kırış yüzü, duru yeşil gözbebekleri güldü.

"Gördüm rüyamda Ayten'i!"

Kadın için kızları, ille büyük kızı pek bir şey ifade etmezdi. El kapısında, trikolarda çalışan bir kızı, isterse güzel olsun, zenginler ne diye beğensin ne diye alsındı?

Gene de, "Nasıl gördün?" diye sordu.

Adamın gözlerindeki pırıltı arttı.

"Var bir mağaza Beyazıt'ta buyuk, evlenmiş o mağazanın uğluyla. Adamlarda apartuman, otomopil, araba, çiftlık hem de be yahu. Tarlalar ki tıpkı memlekette, dedenin çiftliği. Hatırlarsın ne çiftlıktı?"

Kadının içinde öfkeye, kine, sıkıntıya, hatta boyacı Bayram'a dair ne varsa uçtu gitti. Otuz, belki de kırk yılın ötesinde kalmış o baba, dede yurdunu nasıl hatırlamazdı?

Nemli toprağa oturdu. Dedesinin çiftliğinden söz açtığı zamanlar birdenbire sevimlileşen yüzüne gözlerini dikti kocasının. Bu, yalnız bunun için her kahrına boyun eğerdi ya! Hangi koca, hele hangi fakir koca, karısının bir zamanki zenginliği ile asaletini söz konusu eder de kendi kendini küçültürdü? Demek seviyordu karısını? Sevmese karısının günler, haftalar, aylarca at üstünde "Gâvur" kovalayan zengin bir derebey torunu olduğun-

dan söz açmaz, "... Bense onların kapusunda bir yanaşma parçası idim," demezdi.

Adam rüyasını hazla anlatıyordu.

"... Vermişti damadimız bize bir evceğiz, kurtulmuştuk kiradan!"

Kadının kafasından gene her şey silindi. Heyecanla sordu:

"İki katli miydı?"

"İki katliydı."

"Var miydı her katinde iki oda?"

Attı.

"Vardı. Abdesthane, gusülhane hem da..."

"Vermiş miydık üst katı kiraya?"

"Helbet..."

"Kiracimız banka meymuru mu, yoksa öğretmen miydı?"

"Ne bileyim be yahu? Banka meymuru, üğretmen... Bırakmıştım basımevindeki kapuculuğumu, yatardım sırtüstü!"

Kadın irkildi.

"Olmaz, olmaz yatmak sırtüstü!"

"Ne için be? İstemezsin edeyim rahat?"

"İsterim ama, lazım çalişmak!"

Adam köpürdü.

"Lazım çalişmak, lazım çalişmak. Bilirsın nedir bir çalişmak?

"Bilirım, helbet!"

"Bilirsın, evet. Bilemezsın, konuşursun cahil cahil. Ben bir kapucuyum basımevinda. Her an atabilirler kuyruğumdan tutup. Herif sattirır kiğat kırpıntıları, mürekkep fıçilari, takozlari hem da. Sonra da fitler patrona, ister düşürsün gözden beni. Ya atarsa patron işimden bir gün?"

"Atmaz, Allah var..."

"Bilirım var, ama ermez oldu aklı bu işlere Allah'ın!"

"Abe sus, oldun gâvur, kızıl gâvur hem da... Üğrenirsın bunları Bayram'dan hep!"

Adam köpürdü.

"Karıştırma Bayram'i, Bayram'i karıştırma. Bilirsın kızarim, severim hem da, sülersin inadima!"

Bir zaman kendi kendine alıp alıp verdi. Sonra gene kendi kendine homurdanmaya başladı.

"Olacak damadim zengin, verecek bana iki katlı evceğiz, çalışacayim el kapilarinde ha?"

"Kim bilir, belki da kalkarsin satmağa?"

Sertçe baktı.

"Helbeet, satarim helbeet, ne sanarsin?"

Maltızı yellediği karton parçasını atıp ayağa fırladı, başladı cıyak cıyak.

"Bayram'in akıllari bunlar. Ama sattirmam, ettirmem paraları çarçur sana. Hani beşibirliklerim? Altın avadanlarim hani?"

Gitti merdivene oturdu. Başını avuçları arasına alarak içini çeke çeke ağlamaya başladı.

Adam, komşu avluyu ayıran çürük tahta perdeye taraf bakıyor, yandan ihtiyar bir kurdu hatırlatıyordu. Karısının hıçkırdığını duymuyordu bile. Alışkındı. Yeter ki eline zengin bir damat geçirsin. Zengin damadı eline geçirince karı sözüne mi bakardı? Evi hemencecik satar, Nuruosmaniye'deki Acem'in kahvesini satın alır, atar ocağa hemşerisi Bayram'ı, oooo!

Bu sırada, gazocağı tamircisinin yanında çalışan Zemberek Erol merdiven başında göründü. Elinde mahalle "Küçük Karakartalları"nın bez topu... İnecek, gidecekti. Sabuş Ağabey, Kayıkkafa, Osbirik Osman filan aradan ıslıkla sinyal verip duruyorlardı. Pazar günü aşağı mahalle "Sarı Kanaryalar"ıyla yapacakları maç için antrenör Sabuş Ağabey oyuncu seçecekti. Sabuş Ağabey hem antrenör, hem tek seçici, hem de takım kaptanıydı.

Öyle sinirliydi ki, kızdırmaya gelmezdi. Kızdı mı takıma almaz, alsa bile soliç değil sağaçığa atıverirdi. Sağaçığa atıldı mı yandı. Sağı hiç yoktu, korner atışlarında filan... Velhasıl kendini gösteremez, gösteremeyince de bir daha takıma alınmazdı.

Eğildi, merdiven başının alacakaranlığından aşağıya baktı: Babası da oradaydı, annesi de. Annesi ağlıyor, babası sinirli sinirli dikiliyordu.

"Fiyu, fiyuuuuu!!!"

Sabuş Ağabey'in ıslığı. Hemen gitmeliydi, çok geç kalmıştı. Gitmez de Sabuş Ağabey'i kızdırırsa... Bir basamak indi.

"... Kızdırırsa, ya takıma almaz, ya da..."

Birden babasıyla göz göze gelerek, indiği basamağı geri çıktı.

"Fiyu, fiyuuuuu!!!"

Bereket versin babası görmemişti. Görse, mümkün değil yakasını bırakmaz, elinden topu alır, parçalardı. Babası gibi aksi var mıydı? Arsada oynadıkları top birinde evin camını kırmıştı da odunu kapınca, bütün çocukları çil yavrusu gibi dağıtmıştı. Sabuş Ağabey bile kaçmıştı!

"Fiy fiyyyyy!!"

"Fiyu fiyuuuu!!!"

"Fiyyyyyyyy!!"

Yerinde duramaz olmuştu. Aklına birden başka bir şey gelerek, yukarı fırladı. Odanın penceresinden topu attı. Sabuş Ağabey, "Gelsene, niye geliniyorsun?" dedi.

Eliyle, koluyla, kaşıyla, gözüyle, "Yavaş söyle, moruk aşağıda!" demek istedi.

"Gelmeyecek misin?"

"Giderse gelirim..."

"İyi ya."

Küçük Karakartallar bez topu kovalamaya başlamışlardı bile. Bir ara Osbirik topu kaptı, Kayıkkafa'yı, Yoğurtçu'nun Recep'i,

Katır Kemal'i filan çalımlayıp on beş metreden topu bombaladı. Kaleci Suat uçtu ama...

Kendini tutamadı, ellerini ağzına siper ederek, gücünün yettiği kadar bağırdı.

"Yuuuuuuuh kovaaa!!!"

Birden kulağı sanki mengeneye kısıldı.

"Kova ha? Hanginiz değilsiniz kova, Allah'ın belalari!"

Pencereden sertçe çekti, kıçına bir tekme.

"Defol. Mikrop!"

Zemberek odadan fırladı, merdiveni bir solukta indi, yallah arsaya!

Kadın hâlâ maltız başında, yaşlı gözleriyle kocasını, kocasının evi satmaktan söz edişini düşünüyordu. Bu kadar yıllık karısıydı, bilmez miydi güttüğü domuzun huyunu?

Az sonra, kıçı yamalı, kırış kırış keten pantolonu, omuzunda eski kurşuni ceketiyle merdiveni ağır ağır inen kocası gözüne çarpınca, dargın dargın baktı. Adam giyinmiş gidiyordu. Ooooh, ne âlâ!

Maltızın başından fırladı.

"Abe nereye gidersın?"

Kapıdan çıkmak üzereydi, durdu.

"Giderım işime!"

"Gidersın işine ama, sormazsın ne pişeceğini..."

"Ne için sorayım? Vermiştim evvelki gün beş lira!"

"Vermiştin ama ne yedik iki gündür?"

"Beş lira, beş lirraa???"

"Çok mu be yahu yedi nüfusa günde beş lira?"

"Yıkacaksın beni, batıracaksın! Değilsin idareli kadın, olsan idareli, yapmazsın israfat! Yok param, yok!"

"Doğru, yok. Ama bulursun içmeğe raki!"

"Bulurum, çünkü ismarlar Bayram!"

"Yalan, utanmadan sülersin yalaan..."

"?.."

"Ne gezer para Bayram'da da ismarlar raki?"

Cevap vermedi. Yangından kaçar gibi evden fırlayıp çıktı. Tam karşıdaki günlük güneşlik arsada top oynayan çocuklar, meraklı gözleriyle komşu kadınlar, başında tablasıyla simitçi... Görmedi bile. Bayram'ı düşünüyordu. Ne isterdi kimsesiz fukaradan? Gerçi içtikleri rakının parasını Bayram değil kendisi veriyordu ama, teklif mi vardı? Cahil kadın işte, hem aklı ermez, hem de söylenirdi bozuk plak gibi. Ama bilmiyordu gözünden düştüğünü. Bayram'a sövüp saydıkça öyle soğuyordu ki ondan!

Eski, ağır, yüksek Ermeni evlerinin aralarındaki güneşsiz rutubetli sokaklardan ağır ağır geçti. Yakınlardaki kilisenin sabah çanını bile duymadan, Bâlipaşa yokuşuna vurdu.

Kocasının içtiği rakıyı çok görüyordu da, oğluna neden ses çıkarmıyor, isterse sabaha karşı eve dönsün, neden uyumadan bekliyordu?

Sinemanın duvarı önünde hırslı hırslı durdu.

Kendi içiyorsa, oğlan da içiyordu. Ondan ne diye para istemiyordu? Koskoca adam, yatıyor, kalkıyor, sırasında yiyor içiyordu. Versindi, o da versindi. Hiç olmazsa haftadan haftaya on beşyirmi lira!

Boyacı Bayram'ı Acem'in kahvesi önüne iskemleyi atmış, kendisini sabırsızlık içinde bekler buldu.

"Abe ne için geciktın? Gelmiyeceksın diye koptu ödüm!"

Bir iskemle aldı.

"Ne için be Bayram?"

"Ne için, sorarsın bir de? Bilmezsın yok cebimde metelik? İçtim çay, gelmese idın olacaktım rezil!"

Hiç güleceği yokken uzun uzun, acı acı güldükten sonra, garsona seslendi.

"Yap bize iki çay be uğlum!"

Bayram, "Olsun demli," dedi.

Sigaraları yaktılar.

Adam söze neresinden başlayacağını düşünüyordu. Bıkmış usanmıştı şu evden de, karıdan, çocuklardan da. Esir miydi be yahu? Oğlu içerse laf yok, kocası içerse...

Bayram sordu:

"Ne düşünüyorsun be Memet?"

İçini çekti, gözlerini kıstı, sonra bir çırpıda her şeyi anlatıverdi.

Bayram dikkatle dinliyordu. Her gün değilse bile, sık sık işittiği şikâyetlerdi. Sigarasını arkadaşının paketinden tazeledikten sonra, "Her zaman söylerim," dedi, "bakmayacaksın saçı uzunların sözüne. Kulak asmayacaksın. Neden? Çünkü aklı kısadır onlar!"

Çayını yudumladı, burnunu elinin tersiyle siliverdi.

"... Ermez hiçbir şeylere akılları, süylenirler. Bozuldu dünya, kalmadı eski kadınlar. Nerde analarımız? Nerde teyzelerimiz, halalarimiz, ablalarimiz yahu? Göstersene! Yok. Vardı bir annem benim, bilirsın, yıkardı her akşam leğende ayaklarını babamın!"

Beriki de şahlandı:

"Haklısın, yerden göğe kadar haklısın hem da. Hiç unutmam, babam vurmuş çıkarmıştı gözünü annemin da, değil etmek şikâyet zaptiyeye, bağırmamış, ağlamamıştı babamın önünde!"

"Aaaah ah... Nerde o kadınlar şimdi? Şimdi değil çıkartmak gözlerini, atsan iki tokat, koşarlar hemen pulise hükümete!"

"Çok doğru... Vermiştim evvelki gün beş lira, müsrif kadın harcamış, sarılır yakama, ister gene benden para. İnsaf be yahu. Kadinlık mi bu? Sarilirlar mı idı analarimız yakalarina babalarimizin?"

"Peki be Memet'çiğim, ne diye dokunmaz yardımı Mustafa'nın?"

Adamın dertleri depreşti, "Bırak," dedi, "bırak be Bayram. Sülersem olurum kötü. Uğlu bir yana, bütün dünya öbür yana. Bilmezsın?"

"Bilirım, bilirım ama..."

"Bütün ümidım Ayten'de! Yalnız o düşünür beni. Demek mağaza sahibının uğlundan yana keser aklın?"

"Olmasın şüphen!"

"Olursa bu iş Bayram..."

"Yaşşarız be Memet!"

"Ayten de layıktır değil mi?"

"Ne süylersin be yahu, çiğdem gibi kız. Ne zaman onlar gelir dururlar vitrinlerin önünde, uğlan çıkar hemen, başlar gülmeğe..."

"Çok değil, verse bize bir on bin liracık... Ha? Satın alır mıyız bu kaaveyi?"

Bayram sigarayı tazeledi:

"Bırak bana orasını. Bilirsın nasıl şahbazım pazarlıkta! Çünkü yetiştik esnaflıkta, açildı gözümüz..."

Tepe saçları dökülmüş, avurtları çökmüştü. Sivri, uzun burnuyla yandan kargayı hatırlatıyordu.

Kapıcı Memet içini çekti.

Sonra kalktı. Bayram da kalktı. Hesabı Memet gördü. Yan yana, basımevine doğru yürüdüler.

3

Tramvay Edirnekapı'da durduğu, bütün yolcular indiği halde Mustafa hâlâ oturuyordu. Biletçi omuzunu dürtüp, "Son durak!" demeseydi, belki de uzun uzun kendine gelemeyecek, kafasındakilerin dalgınlığından kurtulamayacaktı.

Kalktı. İnce, siyah bıyıklı biletçinin alaylı bakışları önünde tramvaydan indi.

Bu serseri hayatın ne zamana kadar böyle sürüp gideceğini, ne zaman bir baltaya sap olacağını bilmiyordu. Sabahleyin gün ağarır, komşu Aynur henüz uyurken, erkenci işçilerle sokaklara düşüyor, arkadaşı Sülo, çoğu sefer de asker arkadaşı Çingene Murat'la Taşkasaplı'nın sur dışındaki kahvesinde tavla, blum, pişpirik oynuyor, yahut Çingene yardım ederse Balat, Yenikapı, Kumkapı meyhanelerinde arkadaşlarıyla kafayı çekiyordu. Sülo da, Çingene de onun gibi yolsuz olduklarından, yolsuzluğun dilinden anlıyorlardı ama, boyuna başkalarının kesesinden yiyip içmek, başkalarını kendi kesesinden yedirip içirememenin üzüntüsüyle kahroluyor, aklına sık sık babası geliyordu. Yolsuzluğunun tek sebebi oydu. Otuz yıl önce, o daha anasının karnında bile yokken yurda geldikleri sıra boyacı Bayram'la bir olup annesinin altınlarını deve yapmasaydı, yahut hiç değilse altınlarla iyi kötü bir iş tutsa da günde yirmi, otuz lira getiren küçük bir işkembeci, Çemberlitaş'taki köfteci gibi bir dükkân sahibi olsaydı...

Edirnekapı kemerini geçti. Surların dışı güneşin altında tembel tembel uyukluyordu. Derin, mavi gök, kırmızı kiremitli çatılar, nemli toprak, uzaklarda ta uzaklarda sislere gömülü hayal meyal fabrika bacaları...

Sevmiyordu başıboşluğu, aylaklığı, serseriliği. Hayatı boyunca namuslu iş tutmadığını bildiği Çingene Murat'ın ısmarladığı rakıyı da sevmiyordu. Bir işi olmalıydı. Aksaray'daki Bulgar'ınki gibi, küçük, temiz bir işkembeci, yahut Çemberlitaş'taki Arnavut Eşref'in dükkânı gibi, kapısında müşterilerin sıra beklediği bir köfteci dükkânı, ille bu. Böyle bir dükkânı olsa, oluverse... O zaman Aynur'dan kaçar mıydı böyle?

İçini çekti.

Kaçıyordu, evet; sabahları erken çıkıp akşam gece yarılarından önce eve gelmemesinin tek sebebi buydu. Kız sanki, "Sen erkek değil misin? Pusulama niçin cevap vermedin? Seni sevdiğimi yazdığım halde neden boş veriyorsun? Çirkin miyim? Benden çok güzellerle mi konuşuyorsun?" diye soracakmış gibi geliyordu. Şayet böyle bir şey olsa da, Aynur yolunu kesip sorsa... "Hayır çirkin değilsin, senden daha güzellerle de konuştuğum yok. Kaçışımın birinci sebebi, sen ortaokul mezunusun, bense ortadan ayrılmış, üstelik doğru dürüst bir işi olmayan, meteliksiz bir serseriyim!" mi diyecekti?

Diyemezdi, öldürseler diyemezdi. Aynur'la evlenebilmesi için, iyi kötü bir işi olmalıydı. Ama babasınınki gibi kapıcılık değil. Çalıştıkça kazancının artacağı, alnının teriyle dünya nimetlerini bol bol hak edeceği bir iş. Yoksa babasının yaptığı gibi, karısını, çoluk çocuğunu yokluğun acı karanlığına kapıp koyuvermeyecekti.

Trikolarda çalışan kız kardeşlerini hatırladı.

Evlenince ihtimal kendisinin de kızları olacaktı. Gerçi kız kardeşleri başka kızlar gibi her önüne gelene pas veren yıkılacak yer arayan, yılışık şeyler değillerdi, bunu gayet iyi biliyordu ama, gene de "çalışmanın ayıp" sayıldığı, çalışan kızları suçlayıveren bir şehirde yaşıyorlardı. Vapurda, tramvayda, kahvede, çarşıda pazarda çok rastlamış, çok duymuştu: "Fabrika kızı değil mi? Bırak. El değmemişi olmaz!"

Elleri arkasında, Taşkasaplı'nın kahvesine gidiyordu. Birden durdu. Az ilerisinden ok gibi fırlayan bir tarlakuşunun hafif mavi sisin içinde erircesine kayboluşunu seyretti, sonra yoluna koyuldu.

Böyle çevik, böyle şipşirin bir tarlakuşu olmayı ne kadar isterdi! Yokluk içinde sıkıntıyla yaşamaktansa, karnını doyurabileceği üç-beş arpa, birkaç solucan ümidiyle toprağı, at pisliklerini eşelemek çok daha keyifli değil miydi?

"Uğurlar olsun general!"

Durdu, kahve kapısında dikilen kahveci Taşkasaplı'ydı. Güldü.

Kısa boylu, tıkız Taşkasaplı da gülüyordu, "Nereye?" dedi.

"Hiç. Buraya geliyordum."

"Buraya geliyordun da. Seslenmesem basıp gidecektin."

"Dalgınlık be Taşkasaplı..."

"Niye? Esrar mı çektin sabah sabah?"

"Yok canım."

Birlikte kahve bahçesine girdiler.

"Sülo gelmedi mi?"

"Geldi, kahve söyledi. Tam kahveyi pişirip getirdim, yok. Bir dilim ekmek oldu hergele."

"Nereye gitti acaba?"

"Ne bileyim ben? Sülo bu. Aklı kim bilir ne hükmetti, bastı gitti."

"Çingene ya? Gelmedi mi?"

"Gelmedi."

"Sülo beni sordu mu?"

"Sormaz olur mu?"

Avare Mustafa bir iskemle aldı, kahve bahçesindeki dutun altına getirip, arkalığını dutun kalın gövdesine dayadı, oturdu. Masmavi gök, hızla eriyen sabah sisi, yorgun çatılar, dimdik fabrika bacaları...

"Kahve istiyor musun?"

"Param yok," demeye utandı.

"Sülo gelsin de..."

"Sülo gelince bir tane daha içersin."

Cevap vermedi. Pantolonun cebinden kırış kırış Birinci'sini çıkardı. Gece pantolonunu katlayıp başının altına yastık yaptığı için paket pestile dönmüştü. Dört kırışık sigaradan birini çıkarıp yaktı.

Bir işkembe, yahut bir köfteci dükkânı açıp, işlerini düzene koymadan evlenmeyecekti. Babası, değil arkasından atıp tutmak, evden kovsundu isterse. O zaman başını alır giderdi gurbete. Kim bilir, belki Sülo'yla Çingene de gelirlerdi. Belkisi yok, gelirlerdi, mutlaka gelirlerdi. Askerliklerini yapmışlardı nasıl olsa, "Denizcilik İşletmesi"ne başvurur, dünyayı dolaşan gemilerden birinde lostromoluk, yağcılık, yahut da kumanyacılık gibi bir iş uydurur, dolaşır dururlardı.

İçinde, annesinin kırışmaya yüz tutmuş yüzü, yaşlı gözleri... "Beni bırakıp gideceksin öyle mi Mustafa? Senin üstüne kanat geren anneni bırakıp? Ölürüm sensiz Mustafa, sensiz ölürüm yavrum!"

Peki bu yüzden şimdiye kadar mıhlanıp kalmış, gidememişti ya. Peki ne olacaktı? Günün birinde babasının Suişleri'nde bulduğu kapıcılık, yahut basımevindeki gece işçiliğine peki deyip evlenecek miydi?

Kaşları çatıldı, güzel yüzü sinirli bir hâl aldı.

"Hayır, senin bulduğun işte çalışmayacağım, evlenmeyeceğim de. Evlenmemi niçin istediğini bilmiyor muyum? Karımla çocuklarım için, çalışmak zorunda kalacağım, sana yardımcı olacağım değil mi?"

Sigarasından aldığı dumanı tepesindeki yaprak yüklü dallara ağır ağır üfledi.

"... Adam olsaydın da annemin altınlarını Bayram itiyle çarçur etmeseydin. Hovardalık neyineydi senin? Karı peşinde koşacağına çocuklarının geleceğini düşünseydin. Şimdi sırt sırta verir arı gibi çalışırdık, kız kardeşlerim de evde, dikiş makinelerinin başında, Aynur gibi, Kapalıçarşı'ya beyaz iş, nakış yaparlardı!"

Lakin işkembe, yahut köftecilik... Kaç vakittir rüyalarına giren bu iş aklına gelince gözleri parlıyordu. Gene öyle. Dün kötü

bir jiletle şurası burası çizilip kanatılarak kazınmış güzel yüzü pembeleşmeye başladı.

Sabahleyin erkenden dükkâna gelir, kepengi besmeleyle kaldırır, dükkâna sağ ayağıyla, besmeleyle girer, akşam maltıza vurup öylece kaynar bıraktığı ayaklarla işkembe tenceresinin kapağını besmeleyle kaldırırdı. İşkembelerle ayaklar sabaha kadar kaynamış, ilik gibi pişmişlerdir. Geniş ağızlı kocaman bıçağıyla kütüğün üstünde tıkır tıkır tıkır kıymaya başlar, sonra da müşteriler sökün ederdi. İki garson, eli yüzü düzgün, üstü başı tertemiz iki garson, müşteri masalarıyla işkembe tezgâhı arasında mekik dokur, ter içinde kalırlardı. Bütün ayaklarla işkembeler birkaç saat içinde tükendi mi, dükkânı elbirliğiyle temizleyip yarınki ayaklarla işkembelerin parasını bırakır, üst yanını atardı cebine. Doğru eve. Öğle yemeğine kadar uyur, öğleyin genç, güzel karısının hazırladığı sofraya geçerdi.

Bu genç, güzel kadın Aynur'dan başkası olamazdı. Seviyordu. Geceleri rüyalarına giriyor, boyuna, "Sen erkek değil misin? Pusulama niçin cevap vermedin? Seni sevdiğim halde neden boş veriyorsun? Çirkin miyim? Benden çok güzellerle mi konuşuyorsun?" diye soruyordu...

"Sen sabah sabah esrar çekmediysen bileklerimi keserim?"

Gene Taşkasaplı. Dumanı sıcak sıcak tüten bir fincan kahveyle yanı başında dikiliyordu.

"Deminden beri durdum seni dikizliyorum, dalmış gitmişsin."

İçini çekti.

"Çok efkârlıyım be Taşkasaplı..."

"Efkârlı değil, esrar dalgası..."

"Yok vallaha, şerefsizim ki yok. Dalgam esrardan değil."

"Ya?"

"Bildiğin gibi, vırt zırt..."

"Aç tavuk rüyası mı?"
"Aç tavuğun arpa rüyası."
"Boş ver. Gençsin ya?"
"Orası öyle..."
"Demir gibisin de..."
"Eh işte..."
"Üst yanı fasarya!"

Kahve bahçesinden içeri şakalaşarak giren tavla hastası iki ihtiyar emekliye koştu. Avare orta şekerlisini höpürdetti.

İşkembeci değil de küçük bir köfteci yahut... Köşe başı, işlek bir yerde, birkaç masalık. Çemberlitaş'taki Arnavut'un dükkânı gibi, büyükçe, tek masalık da olabilirdi. Sabahleyin dükkâna erkenden gelir, kıymayı aldırır, çırakla birlikte köfteleri, fasulye piyazlarını hazırlarlardı. Arnavut'un dükkânı öğleleri omuz omuza doluyor, dükkân kapısında da uzun bir kuyruk. Dayanıyordu Arnavut köfte, piyaz, şıra, köfte, piyaz, şıra. Sağlam bir elliliği vardı, temiz.

Ellilik, çarşaf gibi bir ellilik, her gün!

İçini çekti, gözleri daldı.

Ayda bin beş yüz... Kendisi olsa Arnavut'un yerinde, beş yüzünü bile yemezdi. Yese bile, her ay temiz bir binliği kenara koyar, yıldan yıla on iki bin lira?

Kahvesini tekrar höpürdetti.

Beş yılda altmış bin lira. O zaman işlek bir yerlerde, altı genişçe dükkân, üstü iki yahut üç katlı bir ev yaptırır, katlardan birinde çoluk çocuğuyla kendisi oturur, öbür katları kiraya verirdi. Annesinin dediği gibi, ay otuz, para tring. Banka memuru yahut öğretmenlere... Evet, ama annesi? Kız kardeşleri? Hatta babası? Onlara sırt mı çevirirdi? Hayır, yapamazdı bunu. Katlardan birini onlara vermesi lazımdı. "Ortayı bile bitiremeyen kafasız!" diyen babasını da kurtarırdı el kapısından...

"Penci se!"

"Severler güzeli genç ise..."

"..."

"..."

Ah, böyle bir dükkân, küçücük bir dükkân uydurabilseydi! Köftecilik, işkembecilikten çok daha aklına yatıyordu. Yatıyordu ama, para? Sermaye? Uzak, yakın akrabaları da yoktu ki istesin. Sülo'nun dayıları, amcaları gibi. Sülo akrabalarının topuna birden basıyordu gamatoyu. "Dayım da hâlli vakitli, amcam da. Bir mektup yazsam tamam ama tenezzül etmem ki..." demişti birinde. Oysa, akıl işte. Kendisi olsa, dokunaklı bir mektup döşenir, enayileri tavlar, paraya kavuşur, köfteci dükkânını açar, başlardı mangır kesmeye. Kesmeye başlayınca da ufaktan ufaktan öderdi borcunu.

Peki, o bu değil, köfteciliği Sülo'yla ortak yapsalardı... Sülo akrabalarına yazsa, para getirtse... O zaman da, "Dükkân madem benim paramla açıldı, size ne diye hisse vereyim?" demez miydi?

Esmer yüzü, zeytin yeşili, çekik gözleriyle Sülo belirdi kafasında. Âdeti olduğu üzere, kıs kıs gülüyordu. Bir ara, "Yahut," dedi, "yanımda garsonluk edersiniz!"

"Düsse!"

"Ne düssesi?"

"Ya?"

"Sebâi dü."

"Şerefsizim ki düsseydi!"

"Şeref nerede sen nerede."

"..."

Sülo karşısındaymış gibi, "Hastir lan, inek!" diye mırıldandı. "Yanında garsonluk edermişiz. Hele böyle bir laf et..."

Kahvesini bitirdi, boş fincanı dutun dibine bıraktı.

"... O zaman arkadaşlık filan ölür. Ne selam, ne aleykümselam!"

Ama sanmıyordu. Sırasında en ağır şakaları yapan Sülo öyle insan değildi. Olsa, basar akrabalarının yanına gider, onlara minnet eder, işini yoluna koyardı. Gitmiyordu, minnet etmiyordu, etmezdi de. Arkadaş uğruna ölüme bile boş verenlerdendi. Onun için, bir biçimine getirip bu köftecilik dalgasını açmalıydı. Hem kim bilir, belki de annesinde bir şeyler bulunurdu. Dedesinden kalma, babasından gizlenmiş altınlar!

Bir ümit, yepyeni bir ümit...

Eski kadın, belki de ileriyi düşünerek, kefen parası filan diye bir kenara bir şeyler saklamış olabilirdi. Şayet varsa böyle bir şeyler, mümkünü yok tavlardı kocakarıyı, alırdı. O zaman, o zaman Allah Allah'tı işte. Çemberlitaş mı olur, Sirkeci mi, Balat mı, Fener mi, Küçükpazar mı, işlek bir yerlerde küçük bir dükkân. Kapalıçarşı'daki müzayede salonundan da eski, büyük bir masa, Sülo da dükkâna iskemle, ocak, sürahi, bardak, tabak filan uydurur... Kalırdı kıyma, ekmek, fasulye, şıra parası. Onu da Çingene denkleştirirdi!

Birden öyle sevindi ki, kalkıp koşmak, eve kadar koşmak, annesi, hatta babasının boynuna sarılmak geldi içinden. Yahut da dünyayı zangır zangır titretecek müthiş bir nara koyuvermek!

Sırt sırta verirlerdi be, sırt sırta!

Sabahleyin dükkâna erkenden gelirler, elbirliği ile ortalığı güzelce süpürürler, çarşıdan kıymayı, ekmeği, fasulyeyi alır, köfteyi piyazı hazırlar, Arnavut köftesi gibi, büyük bir çinko sahan içine koyup kaldırırlardı. Çırağa filan da lüzum yoktu. Biri ocakta köfteleri pişirirken, ötekiler garsonluk yaparlardı. Bu işi nöbete bindirmek de mümkündü elbette, işler mayna olduktan sonraysa, çalışarak kazandıkları mangırları...

Bölüşmeleri doğru olmazdı. Ayrı gayrıya ne lüzum vardı? Dükkânda yer içer, ara sıra kafayı çektikten sonra, artan parayı biriktirirlerdi.

"Bu oyun marsık kokuyor!"

"Anlamadım?"

"..."

"..."

Birden gene kahveci:

"Geliyor senin yandan çarklı!"

Döndü, hızlı hızlı gelmekte olan Sülo'yu gördü. Uzun boylu, ince, esmer ama, yakışıklıydı. Bahçe kapısından girdi, gülerek yanına geldi.

"Bir sigara ver!"

"Yoksa sen de yolsuz musun?"

"İneğe bak! Hangi gün yolluyum lan? Yolsuz musunmuş. Tabii yolsuzum. Sen yollu musun?"

Avare ezik paketini çıkardı, Sülo kırış kırış sigaralardan birini aldı.

"Bu sigaraların hâli ne lan?"

"Pantolonu gece başımın altına aldıydım da..."

"Ölü şeyine dönmüş. Ver ateşini!"

Uzattı. Sülo arkadaşının sigarasından yaktı. Üst üste çekti, dumanları ağzından burnundan bıraktıktan sonra, sordu:

"Yolsuzluğumu niye sordun?"

Avare omuz silkti...

"Ben de yolsuzum da..."

"Ne çıkar?"

"Kahve paramız bulunurdu hiç olmazsa..."

"Taşkasaplı için mi? Boş ver. Taşkasaplı pişkin delikanlıdır. Öyle değil mi Andavallı?"

Patırtıyla tavla oynayan ihtiyarların yanı başında kendini oyuna kaptırmış kahveci duymadı. Sülo tekrarladı:

"Heeey Andavallı! Çerkeşli! Keşanlı!!!"

Kahveci nihayet baktı.

"Ne var?"

"Öyle değil mi?"

Yanlarına geldi.

"Ne? Andavallı kim?"

"Ya sen ya da ben enişte. Bizden başka kim olabilir?"

"Yani?"

"Yani değil, Dimitri... Sen de bizim gibi yolsuzluktan yetişme değil misin?"

Taşkasaplı içini çekti.

"Yetişme mi? Dışı sizi, içi beni yakar. Koskoca kahve değil mi?"

"Koskoca ya..."

"Koskocalığı doğru ama... Bırak size bir şey söyleyim mi? Çok para p.....nge yakışır. Allah'a dua edelim de bizi bu yolsuzluktan kurtarmasın!"

Avare ilgiyle sordu:

"Niye?"

"Niyesi var mı? İnsanlığımızı düşünürüz be!"

Sülo keyifli bir nara patlattıktan sonra, "Yaşşa ulan Taşkasaplı!" dedi.

"Yalan mı? Şimdi tutsa Cenabı Allah, piyangodan bir yüz bin çarptırsa... Ha? Anam avradım olsun burnum Kafdağı'na çıkar, sizinle selamı sabahı keserim belki de. Neden? İnsanız çünkü, çiğ süt emmişiz!"

"Doğru," dedi Sülo. "İşte Necip, Berduş Necip. Düne kadar bizden beterdi, nefesi kokuyordu açlıktan. Şimdi?"

Kahveci ilgiyle sordu:

"Ne oldu?"

Avareyi işaret etti.

"Anlatsın, anlatsın da bak. Hususiden indiği yok şerefsizim?"

Mustafa'nın kafasından Berduş Necip geçti. Geçenlerde Eminönü'nde rastlamıştı. Mavi, pırıl pırıl bir Buick'in direksiyonunda. Sırtında şık bir lacivert kostüm, boynunda kırmızı ipek kravat, yanında da çirkin ama genç bir kadın. Müteahhidin kızı olacaktı herhalde. Göz göze gelmişlerdi de oğlan başını çevirmiş, selam bile vermemişti.

Fırt diye, dişlerinin arasından tükürdü.

Kara kuru, çekingen bir oğlandı. Ne annesi vardı, ne babası. Baştan aşağı sinir teyzesinin yanında yarı aç, okula takunyayla gider gelirdi çokluk. Yenikapı, Kumkapı, Nişanca kıyılarının dili olmalı da geceleri aya, yıldızlara baka baka, sabahlara kadar ekmeğe, yemeğe dair kurdukları hayalleri söylemeliydi.

Birinde ya... Yenikapı'da kumlara serilmiş ölü gibi yatar bulmamışlar mıydı? "Açım, dünden beri açım!" deyince Sülo nasıl fırlamış, fırıncıdan ekmeği kapıp nasıl getirmişti de peşine bekçiler, polisler takılmıştı!

Birden Sülo'ya dikkat etti: Bu sabahki macerasını anlatıyordu.

"... İri, iri simsiyah gözler. Yavru daha şerefsizim. On üç, on dört. On dört yok. Takıldım peşine. Tak, Edirnekapı durağına geldi, durdu. Hemen sokuldum. Yavru ama, dersini almış. Yan yan bakıyor, istekli. Bende güzel laflar, içli sözler filan arama. Tak, hemen giriştim. Dedim ki, küçük hanım dedim, müsaade ederseniz tramvayı birlikte bekleyelim, dedim..."

Taşkasaplı heyecanla sordu:

"Ne dedi?"

"Hiç, gülüverdi."

"Gülüverdi ha?"

"Dersini almış dedik ya..."

"Sonra?"

"Sonra sağlam. Tramvay geldi, o bindi önce. Ben arkadan binerken, ineğin biri açıkgözlük yapmasın mı? Tak, atladı. Du-

rur muyum? Bir yaka paça, enayiyi ittim, aldım yavruyu çapraza. Tramvay da bir kalabalık ki..."

"Fena mı?"

"Fena diyen kim? Kurt dumanlı havayı sever oğlum. Atikali'ye kadar Allah ne verdiyse, ufaktan ufaktan... Atikali'den sonra inek biletçi tak, gelmez mi? Allah belasını versin yokluğun. Tam sotasında kızı bırakıp..."

"Atladın mı?"

"Yok canım. Atlayıp da zilliğimi belli eder miyim kıza? Pozisyon meselesi. Kafamda derhal şimşek çaktı, dedim ki biletçiye, bey kardeşim dedim, bozukluğunuz var mı? 'Ne kadar?' diye sordu. Yüz lira dedim. Biletçide yüz lira bozuk olur mu? 'Yok,' dedi. Baktım kız bir teklik uzattı. Hemen asıldım, benimkini de alın küçük hanım, inince bozdurur veririm paranızı filan falanla karışık..."

Taşkasaplı da, Mustafa da kahkahaları koyuverdiler.

"Sonra?"

"Sonra Fatih'te indi. Tak, ben de. Issız bir sokağa saptı, tak peşinden ben de. Yetiştim o saat. Durdu. 'Burası semtimdir, ayrılalım,' dedi. Öyleyse bir başka gün istediğiniz bir yerde buluşalım dedim. Bu cumartesi Aksaray'daki Bulvar Sineması'nın önünde buluşup..."

"Bileti loca al bari..."

"Ben mi? Allah yazdıysa bozsun..."

"Niye?"

"Niye mi? Yüzlüğü kimse bozmaz da ondan!"

Avare'ye döndü.

"Bana bak ulan Keşanlı! Kafa kafaya verelim de şu zilliğe bir ilaç bulalım, böyle olmaz... Ben hadi neyse, sen parlaksın da. Tam geçkin karıların harcı..."

Avare, "Boş ver," dedi.

"Boş ver ama, bak, Taşkasaplı'nın kahve parasını düşünüyorsun! Bul mangırı bol bir kayarto, söğüşle, sayende biz de geçinelim..."

Kahveci yeni müşterilere koştu. Avare, "Yolsuzluğun ilacı var, var ama..." dedi.

"E?"

"Sen yanaşmazsın ki..."

"Benim yanaşmamla bitecek bir işse, bilirsin, gözümü budaktan sakınmam!"

"Bilirim, sakınmazsın ama..."

"Aması maması yok. Dilinin altındaki neyse söyle!"

Bir iskemle çekip, Avare'nin karşısına oturdu.

Avare söze neresinden başlayacağını düşünüyordu. Dayı, yahut amcalarına mektup yazıp para istemesini birdenbire söyleyemezdi. Söylerse, oğlan dinlemeyebilirdi.

Gözlerini yerden Sülo'ya kaldırdı.

"Çemberlitaş'taki Arnavut Eşref'in köfteci dükkânı nasıl?"

Sülo hiçbir şey anlamadı.

"Ne nasılı?"

"İş bakımından yani..."

"Nasıl olacak, banka!"

"Banka ki banka. Günde temiz bir elliliği var herhalde."

"Kırk, elli sağlam."

"Ne düşünüyorum biliyor musun? Öyle bir dükkânımız olsa..."

Sülo, "Ulan," dedi, "ben de bir laf söyleyeceksin sandım. Keriz! Başladın mı gene aç tavuk rüyalarına?"

"Arpaya kavuşuncaya kadar göreceğiz bu rüyaları oğlum."

"İyi ama, lafla peynir gemisi yürümez ki..."

"Yürümez tabii."

"Bitti."

"Ben lafla peynir gemisi yürütmüyorum ki. Eşref'in dükkânı diyorum."

"Diyorsun, sana ne? Herif dükkânını sana mı versin?"

"Yok canım, biz de öyle bir dükkân bulalım diyorum."

Sülo, Taşlıtarla yoluna düşen külüstür bir kaptıkaçtının arkasından uzun uzun baktı; yoksa oğlan bir yerlerden para mı bulmuştu?

Sordu:

"Dükkânı nerde bulacaksın?"

"Nerde olursa. Yeter ki işçilerin, esnafın uğrak yeri olsun."

"Mangır?"

"Bulacağız."

"Nasıl? Nerden?"

"Nasılını, nerdenini birlikte düşüneceğiz."

Sülo'nun neşesi kaçtı.

"İş düşünelime kaldıysa, yaş..."

"Niye yaş olsun? Herkes nasıl buluyor?"

"Bu işin içinde Çingene de var mı?"

"İstersek olur."

"O olmazsa biz mangır bulamayız!"

"Buluruz."

Sülo ters ters baktı.

"Bulur muyuz? Nasıl?"

Avare iskemlesini arkadaşına ciddi ciddi yanaştırdı. Sır verircesine:

"Bana öyle geliyor ki," dedi, "bizim kocakarı memleketten gelirken altınların hepsini babama kaptırmadı!"

"Ya?"

"Sakladı bir kısmını. Neden dersen, eski kadın, kefen parası filan diye bir kenara bir şeyler koymuş olabilir."

"Seziyor musun?"

"Eh, şöyle böyle... Diyorum ki, kocakarının böyle bir parası var da saklıyorsa..."

"Asılacak mısın?"

"O saat. Boynuna sarılıp yanaklarını filan öptüm mü, gevşeyiverir."

Sülo güldü:

"İnek. Bir de babanı ayıplıyorsun!"

"Niye?"

"Yağmurdan kaçarken doluya tutacaksın kadını!"

"Ben babam gibi deve yapmayacağım ki oğlum..."

"Kuşa benzeteceksin."

"Ne deve, ne de kuş. Sırt sırta verip çalışacağız. Bu serseriliğin sonu yok. Askerlik maskerlik, o da bitti. Bütün gün Taşkasaplı'nın kahvesinde pineklemekle, Çingene'nin sağdan soldan çarptığı mangırlarla kafayı çekmekle olmaz. Biliyorsun, kızdan bucak bucak kaçıyorum. Niye?"

Sülo, "Enayiliğinden," dedi.

"Sence öyle..."

"Şaka maka kıza fena yaktın abayı ha!"

Avare içini çekti.

Sülo:

"Ben senin yerinde olmalıyım ki..."

"Elin kızının günahına giremem."

"Gir, günahı da, vebali de benim boynuma!"

"Boş ver. İşlerimi yoluna koymadan..."

"Ya kocakarıda mangır yoksa?"

"O zaman başka imkânlar ararız."

"Nasıl?"

Taşı gediğe koydu:

"Amcalarına, dayılarına yazarız!"

Sülo kıpkırmızı kesildi.

"Mangır isterim ha?"

"İstersin tabii!"

"Boş ver lan, sen de..."

İskemlesinden hırsla kalkacak oldu. Avare bırakmadı.

"Dinle oğlum!"

"Ne dinleyim yahu? Babam öldükten sonra hepsi kesti postayı. Amcalarım neyse. Dayılarım? Bana boş ver, annem? Annemi bile aramıyorlar be. Kardeş güya..."

"Doğru, haklısın ama, suç sende. Annen hadi cahil kadın diyelim. Sen. Bayramlarda filan tebrik yolladığın var mı! Yoook, tarih yazmaz öyle şeyleri değil mi? Bilmez miyim ben seni? Ne arar, ne sorarsın. Tabii onlar da..."

Sülo gözlerini uzaklara, ta uzaklardaki Eyüp sırtlarına dikmişti.

"... Sen küçüklüğünü bilsen onlar büyüklüğünü bilirler. Yabancın mı? Dayıların, amcaların... Bu akşam meseleyi annene aç. Böyle böyle de, Mustafa'yla köfteci dükkânı açacağız, seni de fabrikadan, tütün tozundan kurtaracağız de. Ah benim senin gibi akrabalarım olsa... Hiç kimsem yok, hiç!"

Sülo Avare'yi düşünüyordu. Oğlanın kendinden de, Çingene'den de, yalnız kendinden, yalnız Çingene'den değil, tanıdığı bütün öteki arkadaşlarından da ayrı, onlardan üstün, hiçbirinde olmayan bir başkalığı vardı. Zaman zaman öyle akıllıca laflar ederdi ki... Gerçekten de, o da bıkmıştı şu serseri hayattan. Çingene Murat'ın volileriyle sürüp gidemezdi bu hayat. Annesinin ne de olsa bir ayağı çukurdaydı. Yıllar yılı Cibali Tütün Fabrikası'nın tozlarını yuta yuta canlı cenazeye dönmüştü. Birer baltaya sap olmalıydılar. O zaman annesini de fabrikadan kurtarır, son yaşında zavallıya iyi günler gösterirdi. Gösterirdi ya, asıl kendisi... Üstte üst, başta baş kalmamıştı. Pantolonu yer yer erimiş, gömleğinin şurası burası yırtılmış, adi iplikle büzülü

büzülüvermişti. Fatih'teki ara sokakta kızla konuşurken yerin dibine geçmişti. Nasıl süzmüştü tepeden tırnağa kadar! Kim bilir, belki de atlatmıştı. Cumartesi günü gelmezdi. Üstü başı düzgün, cebinde bol mangırı olsa... Sinemada ne işi vardı? Tutar özel bir taksi, açılırdı Boğaz'a. Yoktu, yoktu Allah belasını versin!

Dertli dertli içini çekti.

Avare kendi kendine konuşur gibi anlatıyordu.

"... Sabahleyin erkenden düşeriz dükkânımıza. Yabancıya lüzum yok. Ceketleri fora, çemirleriz gömleklerin kollarını, faryaap! Ben dükkânı süpürürken sen maltızı yakarsın, sen maltızı yakarken Çingene atlar çarşıya kıymayla kuru fasulyeyi alır gelir. Üçümüz üç yandan köfteleri hazırlar, çinko sahana doldururuz. Derken piyazlar... Piyazları tabaklara..."

Sülo, "Yumurta da," dedi. "Müşteriler yumurtalı isteyebilir piyazı."

"İsteyebilir. Alırız, yumurta da alırız ama, yemek yok ha?"

"Niye? Niye ben de yemeyim?"

"Biz sonra oğlum. Müşterilerden sonra..."

"Saat on bir dedi mi müşteriler ufaktan ufaktan düşmeye başlar. Ocağa kim geçecek? Hangimiz?"

"Nöbetleşe, her gün birimiz!"

"Garsonluk?"

"Öbür ikimiz de garsonluğu yaparız. Ayıp mı?"

"Ne ayıbı be!"

"Hiç canım... Kendi dükkânımız değil mi? Ayıplayan olursa boş veririz, keseriz selamı sabahı..."

"O Necip gibi açlıktan nefesi kokarken başına devlet kuşu konanlardan biri hele bizi burunlasın... Anam avradım olsun ağzını burnunu kırarım!"

"Biz Necip gibi karı parasıyla değil ya... Ha?"

"Alnımızın teriyle oğlum."

"Herkes bizi takdir eder değil mi?"

"Eder tabii, aşk olsun delikanlılara derler..."

"Şu İstanbul'da bizim gibi tutkun kim var?"

"Yoktur, olamaz ki..."

"Tabii olamaz. Biz kardeşten ileriyiz!"

"Dükkânda yer içer, mangırları da..."

"Bölüşmeye boş ver!"

"Niye?"

"Biriktiririz. Günde elli değilse bile, yirmi beş kazansak sağlam..."

"Niye yahu? Eşref'ten neyimiz eksik?"

"Müşteri tutuncaya kadar Eşref gibi kazanamayız. Tuttuktan sonra..."

"Kırk kazanalım. Ayda eder bin iki yüz!"

"Bin iki yüzün..."

"Yarısını yesek?"

"Ayda altı yüz mü yiyeceğiz? Boş ver. Yüzer lira yesek, ayda üç yüz. Geriye kalır dokuz yüz lira. Kıyak para be!"

"Kıyak ki kıyak. Senede..."

Sülo iştahla hesaplamaya başladı.

"On ayda dokuz bin, iki ayda da bin sekiz yüz, on bin sekiz yüz. On senede, yüz sekiz bin!"

Avare, "Yüz senede bir milyon seksen bin," dedi. "Amma da uzaklara gidiyorsun ha... O bu değil ya, güzel birer de kostüm dikiniriz, değil mi?"

"Allah'ın emri o."

"Emri ki emri..."

Sülo'nun zeytin yeşili gözleri güneş vurmuş gibi parlamaya başladı.

"Belki de ikişer takım dikiniriz."

"Yahut üçer takım. Bir lacivet, bir kurşuni, bir de..."

"Deve tüyü. Her elbisenin ayrı gömleği, ayrı kravatı, ayrı ayakkabısı olmalı!"

"Çorabı da. Hem de naylon olmalı çoraplar..."

"Şerefsizim bebek gibi oluruz be!"

"Karılar, kızlar... Ha?"

"O zaman şimdiki gibi, biletçiye numara da yapmayız değil mi?"

"Kim tenezzül eder tramvaya, otobüse be?"

Sülo iskemlesinden kalktı. Elleri pantolon ceplerinde, hâlâ patırtıyla tavla oynayan ihtiyarların yanına gitti, tepelerinden oyuna baktı baktı, sonra Avare'nin yanına döndü.

"Boş zamanlarda da dükkânımızda tavla oynarız!"

"Tabii. Kahveden daha zevkli olur!"

"Ulan Apostol getir şu tavlayı, derim..."

"Laubaliliğe boş ver. Esnafa laubalilik yaramaz."

"Resmi daire mi açıyoruz lan?"

"Olmasın. Tavla gelir. Kim kime ders verir?"

Sülo, "Tabii ben seninle Çingene'ye!" dedi.

"Anlamadım?"

"Tecrübesi kolay oğlum. Var mısın bir beş?"

Avare ciddileşti.

"Varım ama, boş ver."

"Niye?"

"Mangır yok. Sen gelmeden içtiğim kahvenin parasını nasıl vereceğimi düşünüyordum."

Sülo kulak asmadı. Paslanmış kiremitleriyle bahçenin gerilerinden harap harap bakan kahveye doğru seslendi:

"Taşkasaplııı!!"

Kahveci, kahvesinin alacakaranlık kapısında göründü.

"Hop dedik!"

"Bir tavla getir."

"Hemen!"

Sülo:

"İstersek Taşkasaplı'yı da işimize ortak eder miyiz?"

Avare, "Boş ver," dedi. "Bizden yaşça büyük. Başımıza kumandan olmak ister sonra."

Taşkasaplı eski bir tavlayla geldi.

"Kim kime ders verecek?"

Sülo:

"Ben ona!"

Avare:

"Göreceğiz... Zarlara sövmek yok ama!"

"Yok yok..."

Tavlayı masanın üzerine açıp başına tam geçmişlerdi ki, Taşkasaplı, "Çingene geliyor!" dedi.

Merakla dönüp baktılar, geliyordu gerçekten de. Sülo, "Şerefsizim paralı!" dedi.

"Ne biliyorsun?"

"Bilirim ben. Yürüyüşünden bilirim hergelenin!"

Kısa boylu, koyu esmer, tıkız Murat doğma büyüme Kasımpaşalıydı, Dolapdere'de oturuyordu şimdi. Topaç mı topaç, cin mi cin. Durup dururken mangır yaratmakta üstüne yoktu. Pazar kovalar, sıkışırsa hamallık, gece şoförlüğü, yüzünü gözünü boyayıp salaş tiyatrolarında kapı çığırtkanlığı yapar, denk getirdi mi tanış yankesicileri, polise akoz edeceğim diye oyuna getirir, çokluk da bul karayı al parayı yoluyla adam söğüşlerdi. Asıl mesleği pazar kovalamaktı. Pazar kovaladığı günler şafakla uyanır, pazara gider, pazarcıların küfe, sandıklarını indirir bindirir, mal sahiplerinin öteberilerini satmak için bütün gün gırtlağını patlatırcasına bağırır çağırır, akşam olunca da mangırlar cebe, koşardı Sülo'yla Avare'yi bulmaya.

Ne anası, ne babası, ne kardeşi. Yerden biter gibi, dünyaya gelip insanların arasına karıştığını söylerdi ama, o daha altı aylıkken babasını taksi çiğnemiş, bir yaşındayken de annesini verem alıp götürmüş, komşuların eline kalmıştı.

Sülo'yla Avare'yi akşamları Yenikapı kıyılarında yahut Aksaray'daki Bulvar Sineması'nın oralardaki kahvelerde, gündüzleri de sur dışında, Taşkasaplı'nın kahvesinde bulurdu.

Bir yerlerden bir voli vurmuşsa, "Kalkın ulan kerizler!" derdi. Kalkılır, peşine düşülürdü. Yenikapı, Kumkapı, Balat yahut Beyoğlu'na atlanır. Otomatik mi, Çiçek Pasajı mı, Hristaki mi neresi denk gelirse dalınır, mangırlar suyunu çekinceye kadar içilirdi.

Arada ölçünün kaçırıldığı da olurdu. Hesap pusulası hayli kabarık. Çingene'nin cebindekilerse namusu temizlemeye yetmeyecektir. O zaman istediği kadar sarhoş olsun, Avare'yi bir düşüncedir alırdı. Arkadaşını kara kara düşünür gören Sülo'ysa, kulağına fısıldardı: "İçmesi bizden, ödemesi Çingene'den. Sen ne düşünüyorsun?"

Hesabın ödenmesi Çingene için ufak işti. Hiç istifini bozmaz, garsona emrederdi. "Bir şişe Kulüp daha getir oğlum. Sardalya getir, roka getir, ançuvez getir, sosis getir, ne getirirsen getir!"

Gelirdi. Domatesli roka salatası, sardalya, midye tavası, ançuvez, sosis, beyazpeynir, tereyağı, şişeyle Kulüp rakısı. Başlanırdı yenilip içilmeye. Şişe yan oldu mu, arkadaşlarına usulcacık eğilir, fısıldardı: "Tuvalet dümeniyle ufaktan ufaktan tüyün. Beni Hasan Ağabey'in kahvesinde bekleyin!"

Sülo'yla Avare teker teker tüyer. Koska'daki Hasan Ağabey'in kahvesine voltalarını alırlardı.

Çok bekletmezdi. Ağzındaki adi teneke dişleri sarı sarı parlayarak, besili bir köpek yavrusu gibi, kahveden içeri girerdi. "Peki ama nasıl tüydün?" deseler, "Size ne?" cevabını verirdi. "Yeyip içtiniz, kafayı buldunuz ya!"

Kazığı gazino sahibine değil, fukara garsonlara attığının farkındadır ama, umursamazdı.

Az sonra kahveden içeri neşeyle girdi.

"Kalkın ulan kerizler!"

Sülo, "Demedim mi?" dedi, "hergele mangırlı demedim mi?"

Avare sordu:

"Nereye gideceğiz?"

"Paşa keyfim nereye isterse ulan! Emrimde değil misiniz?"

Yer yer havı dökülmüş, morarmış lacivert pantolonunun cebinden çıkardığı bir demet iki buçukluk, beşliği sallayarak, "Buna para derler para!" dedi.

Avare gene sordu:

"Nerden esti?"

"Ohooo... Sen de her şeyin aslına faslına meraklısın!"

Sülo üsteledi.

"Sahi nerden esti Çingene?"

Pantolonunun öbür cebinden üçkâğıtçılıkta kullandığı iskambilleri çıkarıp gösterdi.

"Bul karayı al parayı. Karayı kimse bulamıyor. Çingene kazanıyor. Haydi yavrulaaar... Bugün var yarın yok. Kalkıyor, ekspres kalkıyooor!"

Avare'ye döndü.

"Ne o? Gene vicdan mı? Boş ver. Vicdan bizim Kasımpaşa'da otururdu, geçen hafta Sarıyer'e gelin gitti. Haydi, uygun adım marrrş!!"

Kaz adımlarıyla bahçe kapısına yürüdü. Sülo koştu.

"Kahvecinin mangırını ver de öyle gidelim!"

"Kahve mangırınız da mı yok be?"

"Yok ya inek, var mı?"

"Vay kerizler vay..."

Cebinden çıkardığı gümüş bir tek liralığı uzattı.

"Götür sen ver de tırıllığınız büsbütün belli olmasın!"
Sülo gerilerdeki kahveye doğru gitti.

4

On sekiz kırk beş treni mahalleyi temellerinden sarsarak kurşun hızı ile geçtiği sıra anne, sokak kapısına omuzuyla dayanmış. "Küçük Karakartallar"ın çift kale oynadıkları arsaya görmeden bakıyordu. Trenin geçişini de duymamıştı. Sirkeci ile Soğuksu arasında her gün işleyen bu trenlerin çeyrek saatte bir çığlıklarla gelip geçişine öyle alışkındı ki...

Şu anda ne çığlıklarla geçen tren, ne içlerinde oğlu Erol'un da bulunduğu "Küçük Karakartallar," ne de ikindi güneşinin uzaklardaki yüksek, kocaman apartmanların gerisine devrilişi... Gülümseyen dudaklarıyla büyük oğlunu düşünüyordu, Mustafa'sını!

Boynuna nasıl sarılmış, yanaklarını üst üste nasıl, nasıl öpmüştü!

Günlerdir unutamıyordu bunu. Aynur'un annesinin dediği gibi, "para koparmak için" olsundu isterse. Ne için olursa olsun, boynuna sarılmış yanaklarından öpmüş, "Anneciğim, canım anneciğim..." demişti ya!

Hafifçe yaşaran gözlerini mavi başörtüsünün ucuyla sildi.

"... Anneciğim anneciğim. Varsa bir kenarda bir şeyler ver, ver de gör bak Sülo'yla sırt sırta verip nasıl çalışacağız, nasıl kazanacağız. Şerefsizim seni kuş sütüyle besleyeceğim. Ağzıma değil rakı, sigara bile koymayacağım. Sabahleyin erkenden işime, işim bittikten sonra da eve..."

Biliyordu, küçük bir iş sahibi olunca Mustafa'sının nasıl durulup ipekleşeceğini, eve barka, anasına babasına, kardeşlerine nasıl kanat gereceğini biliyordu. Biliyordu ama, yoktu. Allah

kahretsindi bu yokluğu. Olsa, isterse batırsın, yek ekmeğe muhtaç etsin, gene de verirdi.

Asıl içine dokunan, yalnız annesini, kardeşlerini değil, her an oğlunu kötülemek için fırsat kollayan babasını bile düşünmesiydi: "... Gör beni o zaman anneciğim. Bir giydiğini bir daha giymeyecek, elini sıcaktan soğuğa varmayacaksın. Sana çamaşır makinesi, elektrik ütüsü, düdüklü tencere, buzdolabı alır, Sarayburnu'na, Kristal'e, Tepebaşı'na götürürüm şerefsizim. Ayten'i, Nurten'i, babamı el kapılarından kurtarırım, anlatırım ona oğlunun kafasız olmadığını. Giysin ipek pijamalarını, yaksın çubuğunu, isterse Bayram'la kafayı çeksin her gün!"

Birden Bayram'ı hatırladı. Şu Beyazıt'taki mağaza sahibinin oğlundan söz açtı açalı pek kızmıyordu. Yıllar yılı kocasıyla arasına girmiş, evin içinde bitmez tükenmez ağız tatsızlıklarına sebep olmuştu ama, şu işi kıvırır, Ayten'i oğlana yaparsa hepsini unutacak, kocasının kirlileriyle Bayram'ınkini de yıkadıktan başka, ara sıra daracık odalarının bir köşesine kıvrılıp yatmasına bile ses çıkarmayacaktı. O da Allah'ın kulu, kimsesiz bir garibiydi. Hemşeriydiler de üstelik. Ama tembeldi, sultani tembeldi hem de. Üstü kuşlu boya sandığını alıp işe çıksa, para kazansa, koynu koltuğu yem yiyecek dolu gelse eve...

İstemiyordu, ne yemi, ne de yiyeceği. Yalnız şu iş. Şu işi kıvırdı mı, yemi de kendinin olsundu yiyeceği de. Belki de olacaktı bu iş. Cenabı Allah çektiklerini yeter görmüş, Mustafa'sına zengin karı değil, Ayten'ine zengin koca nasip etmişti. Vakit saat dolmuştu. Kara gün kararıp sonsuza kadar gidecek değildi ya. Yıllar yılı kocadan, oğlan evlattan gülmemişse, kızından pekâlâ da gülebilirdi!

"Bu ne dalgınlık komşum? Derinlere pek dalmışsın gene!"

Kendine geldi. Aynur'un, yüzü püskürme benli annesi. Çıplak ayaklarında takunya, başında beyaz örtü...

"Derinlere dalmaya gelmez pek. İşi oluruna bırakacaksın!"

Anne içini derin derin çekti.

"Var mı oğlun kızın, derdin çok!"

"Doğru, doğru ama, ne yapacaksın? Dertsiz baş olur mu? Padişahlar padişahken onların bile başı dertten kurtulmamış!"

Birdenbire sordu.

"Ne oldu Mustafa'nın köfteci dükkânı?"

Tam da yarasına parmak basılmıştı, "Ne olsun?" dedi. "Açmaya dükkân, ister para! Var mı bende?"

"Olsa bile verme, bir kenarda dursun. Şimdiki zamanda oğlana, kıza güvenilmez. İnsanın cenazesini sokakta bırakırlar alimallah!"

Anne bu kanıda değildi. Ne oğulları, ne de kızları sokakta bırakmazlardı cenazesini ama, ne lüzum vardı şimdiden böyle şeyler düşünmeye?

"Mesela benim Aynur'u al... Mallı mülklü kişizadelere peki deyip hem kendi rahata kavuşuyor, hem de beni kavuşturuyor mu? Kavuşturmuyor. Anne umurunda bile değil. Kafasının dikine gidiyor. Kızım diyorum, yavrum diyorum, aksilik etme. Bu gençlik, bu güzellik baki değil, geçicidir. Yarın duman gibi uçar gider, eyvah dersin ama iş işten geçmiş olur! Hayır. Kafasını kime takmışsa takmış, çifte çifte kısmetleri tepiyor. Hele Kapalıçarşı'da nakışlarını işlediği dükkâncı. Adam yanıp yanıp tutuşuyor da, kâfir kız bana mısın demiyor!"

Yalnız onun kızı mı? Beyazıt'taki mağaza sahibinin oğlu da Ayten için yanıp tutuşmuyor mu?

"Kız kısmı," dedi, "büyüdü mi olur çok yanip tutuşanlari..."

Fabrika sürtüğü kızlarını, evden dışarı adımını atmayan kızıyla bir mi tutuyordu?

"Başkalarının kızları gibi ne bir yerlerde çalışır, ne de sokaklarda gezer. Böyle olduğu halde isteyeni çok nedense..."

"Aşk olsun komşum... Çalışan kızların kötü mü hepsi da?"

"Alınma komşum, ben seninkileri demek istemedim. Yani demek istedim ki, dışarlara pek çıkmaz, göze görünmez... Bilmem ki kimi bekliyor?"

Annenin aklı gitti. Yoksa Mustafa'sını beklediğini mi söylemek istiyordu?

"Lazım bırakmamak bir kızı kendi havasina! İster madem zenginler, durma hiç!"

Elbette durmayacaktı. Kızını dövmeyenin sonunda dizini döveceğini biliyordu. Bir kız kendi havasına bırakılırsa ya davulcuya varırdı, ya zurnacıya. Aklını taktığınınsa, davulcudan, zurnacıdan ne farkı vardı? Gece yarıları evine naralarla dönen, küçücük bir köfteci dükkânı olsun açacak parası bulunmayan bir serseriye kız verip ziyan ettirir miydi hiç?

"Damadımın hâlli, vakitli olmasını isterim doğrusu. Bu zamanda malsız, mülksüzlerin ne kıymeti var? Senin kızlar mesela... Benimkini isteyenler gibi birileri çıksa, durur musun?"

Tepesi attı. Kocasının, boyacı Bayram'ın sıkı tembihlerini unutuverdi.

"Eh, isterler şükür bizimkilari da!"

"İsterler mi? Kim? Zengin mi isteyen?"

"Hem da çok zengin..."

"Var mı apartmanları?"

"Apartuman, buzdolabi, çamaşir makinasi, efendima söyleyım, aletirık süpurgelari hem da!"

"Ne iş yapıyor?"

"Var mağazalari, büyük, çok büyük..."

"Nerde?"

"Beyazıt'ta. Bilır iyisini bizim Bayram. Varmış tarlalari, çiftlikleri ki benim babanin çiftliki gibi, buyüüük. Eeeeh, belkim acimıştir Allah, bakacaktir yuzümüze..."

Komşu ağlayacak kadar hırslanmıştı. Aynur'u Ayten'den daha güzel olduğu halde ne için istemezdi böyle zenginler de, yıllar yılı fabrika köşelerinde, kendilerini erkeklere mıncıklatan arsızları isterlerdi? Dünya mı değişmişti? Evden dışarı pek öyle adım atmamanın, sokaklarda süpürgelik etmemenin değeri mi kalmamıştı?

Aklından kızı geçti: Gene makinesinin başında, bitmez tükenmez beyaz işlerin nakışlarına kendini kaptırmış, Avare şarkısını mırıldanıyordu belki de. İşini bitirdikten sonra kalk, giyin, taran, boyan, kendine çekidüzen ver, işleri al götür. Dünyayı gör, dünya seni görsün diyordu da omuz silkiyordu uyuşuk. Herkesin kızı gözü açıktı. Demek işe gidip gelirken çarpıvermişti elin oğlunu!

Hırsla eve geldi. Aklından geçtiği gibi, Aynur makinesinin başında, beyaz iş işliyordu. Annesi içeri girince doğruldu, "Bu da bitti," dedi. "İstersen al götür. Gelirken de koz helvası al bana!"

"Derdin dibini ye! Al işini, götür, gelirken de helvanı al!"

Aynur şaştı.

"Ne oldu gene? Evden çıkarken hiçbir şeyin yoktu..."

"Yoktu evet... Kapan böyle dört duvar arasına, kimselere görünme..."

Aynur güldü."

"Haa... Şu mesele. Gene kimin kızını zengin koca istemiş?"

"Derdin dibi. Elin trikolarda çalışan arsız, yüzsüzleri zengin zengin kocalar bulsun, sen küçücük bir köfteci dükkânı açacak parası olmayan bir serseriyi bekle!"

"Ne yapalım? Kader, kısmet..."

"Kaderin de batsın, kısmetin de. Pis, uyuşuk!"

Hırsla avluya çıktı. Niçin çıktığını da bildiği yoktu. Şu sersem, aptal, uyuşuk kız akıl mı bırakıyordu?

Gözü Mustafa'nın penceresine ilişince yüzü büsbütün asıldı. Mağazacı, oğluna Ayten'i alır, kızı varsa kızını da Mustafa'ya verirdi. Madem verirdi, aptal kızı ne diye bekliyordu? Zaten annesi

de öyle demiyor muydu? Oğluma zengin kızı alacağım doğrusu, oğlum da öyle istiyor demiyor muydu?

Gözleri doldu.

On beşinde, ağzı daha süt kokarken vardığı hastalıklı, tahsildar kocasından yüzü gülmemiş, ahla vahla büyüttüğü, bütün ümidini bağladığı kızı da... (Hıçkırdı.) Kafasının dikine gidiyordu. Ne kara talihi vardı yarabbi ne kara talihi! Cenabı Allah'a karşı ne kusur işlemişti de alnına bu kötü kaderi yazmıştı?

Tahta perdenin önüne çömeldi, yüzünü elleriyle kapadı. Bir zaman sessiz sessiz ağladı. Neden sonra arkasında Aynur'un sesi:

"Anne!"

Bakmadan, sertçe cevapladı.

"Ne var?"

Annesinin ağladığını anlamıştı. Aldırmadı. Sık sık olurdu bu. Evlenen, hele zengin biriyle evlenen, evlenen değil, nişanlanan, hatta söz kesilen birini duymaz mı, kadını hafakanlar boğar, gelir kızına çatar, sonra da başlardı ağlamaya.

"İşleri götürüyorum ben," dedi.

Annesinin cevabını beklemeden, mavi keten tayyörü, beyaz ayakkabıları, lacivert eşarbıyla içeri girdi. İşlerini doldurduğu küçük valizini alıp evden çıktı.

Ne Ayten'i kıskanıyordu, ne de başkasını. Onun için bir tek insan vardı, Mustafa. Olursa o olmalı, olmazsa başkasını istemiyordu. Küçücük bir köfteci dükkânı açmak için annesinden para istediğini, alamadığını da biliyordu. Ayıp olmazsa, istediği parayı değilse bile, yıllar yılı biriktirdiği paralarını verebilirdi. Ama bunu ona nasıl açmalıydı? Henüz pusulasına cevap bile verememişti. Sonra, çok gururlu olduğunu da biliyordu. Ya haysiyetine dokunursa? Ya kabul etmezse? Ya terslerse?

Bâlipaşa yokuşunun başında Mustafa'nın babasıyla boyacı Bayram'a rastladı. İhtiyar Kurt kızı görünce durdu.

"Abe nereye gidersin be Aynur?"

Aynur kulakmemelerine kadar kızardı.

"Kapalıçarşı'ya amca."

"Ne yapacaksın Kapaliçarşu'da?"

"İş işledim de teslim edeceğim..."

İhtiyar Kurt Bayram'a döndü.

"Vardı bir babacığı, yatsın nurlar içinde... Aaaah ah... Bırakti buncağızı üksüz! Lakin iyi yetişti. En namuzlu kızıdır mahallemizin!"

Sanki Bayram bilmiyordu. Başını salladı.

"Aferin. Olmak lazımdır namuzlu. Neden? Çünkü herkes eder takdir, der aşk olsun..."

"Namuz cihetinden hiç kimse süyleyemez benim kızıma bir laf!"

Aynur hâlâ kıpkırmızı, mavi keten tayyörü, beyaz ayakkabıları, lacivert eşarbıyla uzaklaşmadan önce, "Müsaadenizle," dedi.

İhtiyar Kurt arkasından uzun uzun bakıp, budak deliğinden seyrettiklerini yeni baştan hatırlayarak, "Aaaah, ah!" dedi. "Oldu koca kız. Var makinası, işler güzel güzel işceğiz, kazanır para. Benim hayvanın görmez gözleri! Olmalıydım ben şimdi onun yerinde..."

Aynur'u yokuşta bırakıp, güneşsiz, rutubetli sokaklara düştüler.

Güneş iyice batmış, dar sokaklara gölgeler inmişti.

Bayram bir ara, "İster canım raki," dedi.

İhtiyar Kurt durdu. Eksik dişleriyle karanlık bir mağarayı hatırlatan ağzını gere gere güldü.

"Geçerdi benim aklımdan da be Bayram!"

"Öyleyse içelim be yahu..."

"İçelim ama, dur. Al sen bu beş lirayı, ne zaman gideceyiz eve, verirsin sen parayı Erol'a!"

Cebinden çıkardığı kırış kırış bir beş liralığı Bayram'a uzattı. Bayram parayı aldı, yollarına koyuldular.

Anne hâlâ sokak kapısına dayanmış duruyordu. Birden gözüne kocasıyla boyacı Bayram ilişince, akşam için pişireceği mercimek çorbasını hatırladı. Demek akşam olmuştu? Saat yediye mi geliyordu?

Mahallenin arkasından çığlıklarla bir tren geçti gene.

Sarsıldı. Kocasıyla Bayram gelinceye kadar kapıdan çekilmedi.

Kocası dişsiz ağzıyla gülerek kapıya sokulmuştu. Dönüp de arsadaki "Küçük Karakartallar"ın arasında oğlunu görünce, suratı asıldı. Karısına, "Abe," dedi, "ne bırakırsın o mikropu da oynasın?"

Kadın omuz silkti.

"Ne sana zarari be yahu?"

"Abe parçalar pabuçlarını!"

"Oynar yalın ayaklarla... Görmezsin?"

Dikkat etti, gerçekten de, pabuç yoktu ayağında. Gene de, "Lahavle velâ..." diye, kapıdan girdi, Bayram da peşinde. Çürük merdiveni çıktılar. Gece kızların koyun koyuna yattığı pencere önündeki sedire karşılıklı oturdular. Bir dilim ikindi güneşinin boylu boyunca uzandığı arsada "Küçük Karakartallar" top peşinde yıldırım gibi koşuyorlardı.

Bayram, "Çağıralım Erol'u da, alsin bize raki," dedi.

Baba hırslı hırslı pencereden seslendi:

"Erol, abe Erol!"

Erol oyuna öyle dalmıştı ki, çocuklar, "Erol, baban çağırıyor?" demeselerdi duymayacaktı.

Oyunu istemeye istemeye bırakıp koştu.

"Buyur baba!"

"Nedir o suratın öyle be mikrop? Olacaksın hasta!"

"Olmam baba, bir şey olmam..."

"Olmazsın, evet. Başlarsın üksürmeye sorarim..." Sonra ekledi, "Bak ne süler Bayram Amucan..."

Bayram pencerede göründü.

"Al bize raki, beyazpeynir, pastırmaa hem da be Erol!"

Erol'un aklında oyun, "At parayı Bayram Amca..."

Bayram beş liralığı attı. Erol kaptı, fırladı.

Bakkal, taralı pırıl pırıl saçlarıyla yirmi beşinde, son derece çapkın biri. Lastik hortumla dükkânının önünü suluyordu. Mahallenin hemen bütün güzel ablalı çocuklarıyla olduğu gibi, Erol'la da şakalaşırdı, "Gel bakalım enişte," dedi.

Erol'un aklı fikri oyunda, bir an önce alacağını alıp tekrardan oyununa dönmeye can atıyordu.

"Bir şişe rakı, beyazpeynir, kara zeytin, pastırma. Çabuk!"

Bakkalınsa hiç acelesi yoktu. Elinde hortum, boyuna suluyordu.

"Hadi yahu, hadi be İhsan Ağabey!"

"Acelen ne be enişte?"

"İşim var diyorum yahu..."

"Ne işin var?"

"Çift kale oynuyoruz."

"Ablamı ne zaman alacaksın?"

"Ohooo... Sen de be yahu. Başladın mı gene?"

"Ablamı almazsan istediklerini vermem."

Tam bu sırada Erol'un iki ablası köşede göründüler. Bakkal da görmüştü. İlle büyüğü için bitiyordu. Erol'a göz kırptı.

"Bu yoldan gelmezlerdi her zaman... Ha?"

"Canları nerden isterse gelirler. Sana ne?"

"Gel ablaları değişelim Erol!"

Üstüne saldırdı, tekme atmaya başladı. Bakkal gülmekten kırılıyordu.

"Peki, peki, ben değildim söyleyen. Dur, dur ulan. Değişmeyelim peki..."

Kızlar kıpkırmızı yanaklarıyla telaşlı, sokuldular.

"Erol, hişt, Erol!"

Bakkal, "Bırakın," dedi. "Erol haklı!"

"Ne var? Ne oldu?"

"Hiiç... Ablaları değişelim dedim, kızdı."

Küçük kıkırtıyla gülüverdi. Büyük de gülecekti, kendini zorla tuttu. Erol'u kolundan çekti.

"Ağabeyim geldi mi?"

Erol ağlayacak kadar hırslanmıştı. Silkindi.

"Ne bileyim ben be. Zilliler!"

"Terbiyesiz. Sen şimdi gelirsin eve..."

Yan yana uzaklaştılar.

Erol:

"Hadi ver şunları be sen de!"

"Hemen enişte. Sen istersin de vermez olur muyum?"

Erol'un elinden beşliği aldı, dükkândan içeri girdi.

Öteberilerin tartılıp kâğıtlara sarılması, ille paranın gerisi için hesabın yapılması Erol'a yıl kadar uzun geldi. Yerinde duramıyor, geç kalıp Sabuş Ağabey'i kızdırmaktan korkuyordu. Aşağı mahallenin "Sarı Kanaryalar"ıyla yaptıkları maçta kızmış, sağ açığa atıvermişti.

Elinde rakı, beyazpeynir, kara zeytin, doğranmış pastırma, beş liranın üstü, dükkândan fırladı. Annesi kapıda, kızlarıyla konuşuyordu.

"Al anne, al şunları be anne!"

Kadın sertçe, "Götürsena!" dedi. "Ben mı ısmarladim dommuz?"

İçeri girdi.

Bilhassa Ayten korku içindeydi. Paydostan az önce ağabeyinin arkadaşı Sülo gelmiş, işten çıkınca sakın her zamanki yoldan gitmemelerini, hele şu günlerde Beyazıt'taki mağazaya uğrama-

malarını, vitrinlerin önünde durmamalarını, oğlanla konuşmamalarını söylemişti.

Anne, "Kimden duymuş acaba?" dedi.

Bilmiyorlardı.

"Sormadınız mı Sülo'ya?"

"Aklımıza gelmedi. Anneciğim anneciğim, ne olursun karşıla onu, bizi dövdürme olmaz mı?"

Anne içini çekti. Öyle davranması gerekecekti. Mustafa'nın namus meselelerinde hiç şakası olmadığını biliyordu. "Koyun maltıza ateş!" dedi.

Bu sırada Erol sokak kapısından fırladı. Arsada oyun durmuştu. Tek seçici Sabuş Ağabey başta, bütün çocuklar, şerit metreyle arsayı ölçen beyaz kolonyal şapkalı iki adama bakıyorlardı.

Erol, tek seçiciye usulcacık sordu.

"Ne yapıyorlar Sabuş Ağabey?"

Sabuş bakmadan, "Ölçüyorlar görmüyor musun?" dedi.

"Niye ölçüyorlar?"

"Ne bileyim ben!"

Kayıkkafa:

"Yoksa satılacak mı?"

Erol'un aklı gitti.

"Satılmak mı? Nasıl?"

"Enayiye bak. Parayı veren düdüğü çalar oğlum!"

"Satılınca bizi burada oynatmazlar değil mi?"

Sabuş, "Satın alana bağlı!" dedi.

"Oynarsak ne yapar?"

"Kendisine sor..."

"İyi ama, bakalım satılacak mı?"

Kayıkkafa:

"Satılmayacak olsa ne diye ölçsünler?"

"Soralım mı?"

"Git sor!"

Erol etrafına bakındı. Bütün çocuklar bunu istiyor gibiydiler. Çekinerek adamların yanına gitti. Beyaz kolonyallılardan sarı montgomerilisine sokuldu. Sarı montgomerili ötekinden daha gençti.

"Ağabey kolay gelsin..."

Delikanlı baktı, güldü.

"Hoş geldin..."

"Niçin ölçüyorsunuz burayı?"

"Satılacak!.."

"Satılacak mı? Kim alacak?"

"Bak ta orada biri var, arkası bize dönük..."

Erol baktı, gördü. Kısa boylu, şişman biri, kireçle "Küçük Karakartallar" yazılı duvarın köşesine işiyordu.

"O mu?"

"O."

"Bize burada top oynatmaz mı bundan sonra?"

"Kendisine sorun..."

Sabuş filan da yanına sokulmuşlardı.

Adam işemesini bitirmiş, pantolonunun düğmelerini iliklerken geliyordu. Kalın simsiyah kaşları, ablak, kıpkırmızı yüzü, kocaman göbeği vardı. Erol birdenbire okuldaki başöğretmene benzetmişti. Birinde sınıfın camını kırdı diye kocaman elleriyle öyle dövmüştü ki. Dövmüştü ama, Erol da "Balina" koymuştu adını. Bu da ufacık gözleriyle tıpkı tıpkısına balinayı hatırlatıyordu ama, arkadaşlarına bir şey söylemedi.

Adam yanlarına gelince, çocuklarla konuşan montgomerili, "Bakın ne soruyorlar beyefendi?" dedi.

Küçücük gözleriyle çocuklara sertçe baktı.

"Ne var? Ne soruyorsunuz?"

Erol ürktü.

"Hiç..."

O, demin işediği duvardaki yazıyı göstererek sordu, "Siz mi yazdınız o yazıyı?"

Sabuş, "Evet," dedi.

"Bundan sonra böyle maskaralıklar istemem!"

Çocuklar bakıştılar. Kayıkkafa, "Nasıl yani?" dedi.

"Bu arsayı ben satın alıyorum, yakında inşaata başlayacağım. Top mop istemiyorum arsamda!"

Erol içinden, "Balina!" diye geçirdi. Sabuş:

"İnşaatınız başlayana kadar oynarız. Sonra..."

İfrit oldu adeta.

"Hayır, oynamayacaksınız, istemiyorum!"

"Oynarsak?"

Sabuş'un üstüne yürüdü.

"Beyninizi parçalarım sizin!"

Sabuş kaçtı, çocuklar çil yavrusu gibi dağıldılar. Erol, "Yuuh," dedi. "Balina'ya benziyor be!"

Birden "Balina" sözü yayılıverdi.

"Balina!"

"Balinaya dikiz."

"Haybeci Balina!"

"..."

"..."

Kolonyal şapkalılar işi bırakmış, gülmekten katılıyorlardı. Adamsa çılgına dönmüştü. Önce kovalayıp yakalamayı denedi, olmadı. Çabucak solumaya başladı. Çocukların her biri bir evin köşesini siper almış, sağdan soldan güçlerinin yettiği kadar bağırıyor, kudurtuyorlardı.

Bir ara öyle öfkelendi ki, gülmekten katılan kolonyal şapkalılara, "Duymuyor musunuz?" diye bağırdı. "Duymuyor musunuz fahişe çocuklarını? Niçin yakalamıyorsunuz?"

Yeni bir yaylım ateş başladı.

"Fahişe çocuğu sensin!"

"Sensin fahişe çocuğu!"

"Fahişe çocuğu olmasan bize söylemezsin!"

"Pis Balina!"

"Gebeş!"

"Arsanda her zaman top oynayacağız, her zaman!"

"Çatlasan da, patlasan da oynayacağız!"

"Korkmuyoruz senden!"

"Bize hiçbir şey yapamazsın!"

"Yuuuuuh, koca göbeğine yuuuuu!!!"

Tam bu sırada boyacı Bayram ortaya atıldı.

"Susun ulan! Terbiyesizler! Beyefendiye karşı utanmıyor musunuz? Kırarım kafalarinizı, edepsizler!!!"

Hiç beklenmiyordu. Korkuyla değilse bile, ürküntüyle susuldu.

Sabuş sinirli sinirli, "Bize fahişe çocuğu dedi!" diye bağırdı.

Erol'un babası, sonra öteki çocukların babaları, anneleri, ablaları ortaya çıkınca, çocuklar birer ikişer sıvıştılar.

Başta Bayram'la kapıcı Memet, mahalleli "Balina"nın etrafını aldı. Şımarmıştı. Bağırıp çağırıyor, tehditler savuruyordu.

"Piçler, veledi zinalar! Benim kim olduğumu bilmiyorlar ama, yakında öğretirim onlara kim olduğumu! Şuraya, nah şuraya polis karakolu diktirmezsem bana Zülfikar Bey demesinler!"

Mahalleli sus pus oluvermişti. Kimdi? Neydi? Kimin nesiydi? Demek bu arsayı satın alacak, önüne de polis karakolu diktirecekti? Yoksa milletvekili yahut bakan mıydı?

Boyacı Bayram kasketini çıkarıp, süklüm püklüm sokuldu, "Haklisiniz beyefendi," dedi. "Yok bu mahallede terbiye hiç! Ahlak bozuk çok bozuk hem da!"

"Balina" soluyordu.

"Düzeltmesini bilirim ben! Ya piçlerinize terbiye verirsiniz, ya da..."

"Benim çocuğum olsa, ah olsa benim çocuğum... Allah bir ismi hakkı için, basar bacağına ayırtırırdım! Mamafih, vermek terbiye hükümet marifetiyle, çok münasip beyim. Çünkü bilmeyen büyüğünü, bilmez Allah'ını da!"

Zülfikar Bey beyaz mendilini çıkardı, ablak, kıpkırmızı yüzünün terini sildi. İlk tesir fena değildi. Çocukların afacanlığına aldırmıyordu. Büyükler şaşalamamışlar, gerekli önemi vermişlerdi.

Bayram'a baktı, göz göze geldiler. Sordu, "Bu mahalleli misin sen de?"

Bayram başını iki yana salladı.

"Diyilım şükür. Bizim Memet bu mahallelidir ama, bakma beyim, kaldi naçar!"

Az ileride dikilen hemşerisine seslendi:

"Abe gel buraya!"

Memet şapkasını çıkarıp, dişsiz ağzıyla sokuldu. Gülümsüyordu.

"Hoj geldiniz beyefendi..."

"Hoş bulduk."

Bayram, "Bu Memet, olur hemşerim," dedi. Geldik memlekettan birlikta. Düşmez kalkmaz bir Allah beyim. Vardi bir kaynata bunda, tipki zatiniz! Vardi çifliki, vardi tarlalar!.."

Eliyle kapıcı Memetlerin evini işaret etti.

"Şimdi da barinırlar bu kulübe da!"

Zülfikar Bey şöyle bir baktı. Siyah tahtalarıyla büyücek bir kutuya benzeyen ev, yana kaykılmıştı. Memet sordu, "Ne inşaat yapacaksiniz beyefendi burada?"

"Apartman!"

Bayramla bakıştılar.

"Apartumaaan?"

"Allah kısmet ederse."

"Eder inşallah beyim, olsun hayırli."

"Sağ ol, sağ olun. Sağ olun ama, mahallenizin terbiyesi üzerinde çok durmam icap edecek. Ya benimle iyi geçinir mahalleli ya da..."

Beyaz kolonyal şapkalılarla birlikte ağır ağır mahalleden çıkarken Bayram yanı başında, her sözüne kavuk sallıyor, kapıcı Memet az geriden takip ediyordu.

Köşe başındaki elektrik direğinin yanında durdular.

Zülfikar Bey, eski kaymakamlık günlerinden kalma bir alışkanlıkla ellerini arkasına bağlamış, kalın püskül kaşlarının altında ufacık, pırıl pırıl gözlerini sinirli sinirli kırpıştırarak mahalle ve mahalleliye ulaşacağını bildiği zılgıtlar savuruyordu.

Sonra sert bir davranışla elini uzattı, Bayram'la Memet'in ellerini sıktı, beyaz kolonyal şapkalılarla birlikte uzaklaştı. Köşeyi dönüp gözden silindikleri sıra Bayram, "Aç gözünü Memet!" dedi. "Bu bir 'Devlet Kuşu' mahalleniza. Ne der bak? Var imiş milletvekillerinden, bakanlardan arkadaşları. Başbakanı bilem tanirmış be yahu."

Memet başını ciddi ciddi salladı.

"Tanirmış..."

"Olursan ahbap, girersan gözüne..."

"Ne olur?"

Bayram kızdı.

"Ne olmaz be Memet? Duymazsın ne derım? Devlet kuşu be yahu! Kuracak apartumani. Hem da edersın rica, bulur sana daha iyi işler..."

Memet'in aklına yatmıştı, "Doğru!" dedi.

Mahalleye döndüler. Kadınlı erkekli bir kalabalık etraflarını hemen aldı. Kimdi? Neciydi? Neyin nesi, kimin fesiydi?

Bayram bire bin katarak başladı:

"Açin gözünuzu... Herif yapmış valilik, hem da mebusluk! Kuracak mahalleye apartuman, diktirecek önuna karakol!"

Eski öğretmenlerden sinirli Şevki Bey, boyun damarını şişire şişire adeta azarladı.

"Hemen de inandın değil mi?"

Bayram sertçe döndü.

"İnanmazsın sen?"

"Ateş olsa cürmü kadar yer yakar be. Vali değil, ne olursa olsun. Evinin önüne karakol diktirecekmiş. Hükümet mi bu? Diktirsin de görelim. Sonra, ne demiş? Piçler demiş çocuklara, veledi zinalar demiş. Mahalleliden terbiye istemeden önce, kendi terbiyesini düzeltsin, insanlarla nasıl konuşmak lazım geldiğini öğrensin!"

Yanında dikilen Erol'un elinden bez topu aldı, arsaya doğru fırlattı.

"Gidin oynayın çocuklar. Elinden geleni geri koymasın!"

Erol koşacaktı, babasından çekindi ama, başta Sabuş Ağabey, Kayıkkafa, Osbirik, Koço, Panos filan fırladılar.

Her kafadan bir ses çıkıyor, mahalleli eski öğretmene hak veriyordu: Ne demekti? Eski çamlar bardak olmuştu. Apartman yaptırırsa yaptırırdı ama, karakol diktirmek? Demokraside hiç kimse "devlet gibi" hareket edemez, hele keyfine göre karakol filan diktiremezdi. Ne diye susmuş, palavralarına ses çıkarmamışlardı? Mahalleyi, mahalleliyi fakir gördü diye budala mı sanmıştı?

Bayram bir ara, "Ama yapmış valilik!" dedi.

Dedi ama, diyeceğine de pişman oldu. Mahalleli üzerine öyle bir yaylım ateş açtı ki, çaresiz kapıcı Memet'in peşine takıldı, eve kapağı attılar.

Anne hâlâ kapıdaydı. Az sonra sinirli sinirli gelip kız kardeşlerini soran oğlu hayallerini bozmasaydı uzun uzun düşünecekti.

"Geldiler," dedi.

"Neredeler?"

"İçerdeler. Ne yapacaksın?"

Avare, bir çırpıda her şeyi anlattı. Anne kimden duyduğunu sordu.

"Çingene'den," dedi.

"Ne süyler?"

"Ne söyleyecek, mağazanın tezgâhtarıyla konuşuyorlarmış. Çingene iyisini biliyor. İt oğlu itin, ırz düşmanının biri diyor!"

Kadın sarsıldı.

"Ya Bayram der mağaza sahibinin uğlu?"

"Bayram ne biliyor? Çingene'nin arkadaşıymış be!"

Kızlar ağabeylerinin sesini işitince odaya, babalarıyla Bayram Amca'nın beyazpeynir, kara zeytin, pastırmayla rakı içtikleri sedirin kenarına iliştiler. Gözleri kapıda, korkuyla bekliyorlar, Bayram Amca'yla babalarının Zülfikar Bey üzerine konuştuklarını duymuyorlardı bile.

Çok geçmeden Avare, çatık kaşları, arkasında elleriyle oda kapısında belirince, yalnız kızlarda değil, Bayram Amca'da da şafak attı.

Avare, "Ulan zilliler!" diye içeri girdi. "İnek bir tezgâhtar parçasından başka konuşacak kimse bulamadınız mı?"

Tam önlerinde durdu. Kızlar, belki de işe tokatla girişecek ağabeylerine korkuyla bakıyorlardı. Hiç şakası yoktu. Büyüdüler diye son yıllarda pek dövmüyordu ama, eskiden çok dayağını yemişlerdi. Ayten, "Biz mi konuşuyoruz?" dedi.

"Siz, evet!"

Kardeşine dönen Ayten, "Konuşuyor muyuz?" diye kekeledi.

Nurten sapsarıydı.

"Konuşmuyoruz vallahi ağabey..."

"Yalan söyleme ulan, inek! Bak, namussuzum berbat ederim sizi. Hergeleler! Beş kuruşluk tezgâhtar alt tarafı be!"

Bayram fena bozulmuştu. Bir ara gözüne çocukların annesi ilişti. Oda kapısında, kahırlı kahırlı bakıyor, sanki, "Hani mağaza sahibinin oğluydu?" demek istiyordu.

Lafa karıştı.

"Değil tezgâhtar be Mustafa. Tanırım onlari ben?"

Mustafa oldu bitti içerlerdi Bayram'a. Memleketten gelirlerken annesinin altınlarını babasına aldırıp çarçur ettirdiği için.

"Senin," dedi, "her bildiğin böyle işte!"

Deminden beri gözleri arsada, kızları oğluyla filan ilgisiz görünen İhtiyar Kurt, oğluna döndü, "Bak bana," dedi, "yok mi sende hiç terbiye? Diyıl misin sen de benim evladım? Ne için bağırır çağırırsin benim önümde çocuklarima? Ben ülmedim daha, sağım şükür!"

Avare durakladı.

"İyi ama baba..."

"Ne iyisi amasi? Varsa bir terbiyesizlikleri gel süyle bana! Diyilsın sen onlarin babalari. Babalari benim. Ben verirım ekmeklerini!"

Avare'nin gözleri doldu. Babasının ne demek istediğini, eve hayrı dokunmadığını yüzüne vurmak istediğini anlamıştı.

"Peki," dedi. "Peki baba. Bundan sonra karışmam. İsterse fahişe olsunlar..."

Babasının vereceği cevabı beklemeden, yıkılırcasına odadan çıktı gitti.

Baba kaç vakittir gözlediği çıkışı tam yerinde yapmış, oğluna yüzbeyüz çatmak, sadece çatmak değil, karısının, kızlarının, boyacı Bayram'ın önünde zafer kazanmak fırsatını bulmuştu.

"Terbiyasız!" diye söylendi. "Utanmaz babasindan, buyüklerindan hem da... Abe bennim kızım onlar, olmazlar başkalari gibi kötü. Ne sanarsin sen koca budala!"

Anne, kapının eşiği dibinde emekleyen en küçük oğlunu aldı, Mustafa'sının odasına gitti, kapandı. Mustafa'sı doğru söylüyordu. O yalan söylemezdi. Madem tezgâhtar diyordu, tezgâhtardı. Demek gene umduğu dağlara kar yağmıştı ha?

İki katta dört odalı evceğize kavuşamayacağını sanmanın acısıyla en küçük oğlunu pörsük memeleri üstüne bastırdı, içini çeke çeke ağlamaya başladı.

5

Zülfikar Bey Fatih'te, kirayla oturduğu apartman katına geldiği sıra elektrikler yanmıştı. Kapıyı kızı açtı. Babasını görünce el çırptı, boynuna atıldı, seslendi:

"Anne... Babiş geldi!"

Zülfikar Bey kapıyı kapadı. Dünyada herkes hatta her şeyden önce çok sevdiği, yalnız sevmek değil acıdığı, ona dair kâbuslarla çoğu geceler uykusunu kaçırdığı çirkin, sıska kızını kucağına aldı. Yirmi beşini sürdüğü halde bir türlü gelişemeyen kız kuş kadar hafifti ama, mahsustan, "Of of of of..." dedi. "Kurşun gibisin maşallah kız!"

Hülya şımardı.

"Tabii babacığım. İlaçlarımı içiyorum, jimnastiğimi yapıyorum, bol bol yemek yiyorum. Anneme sorun da bakın. Öğleyin bir dilim ekmekle kocaman bir pirzola yedim!"

Zülfikar Bey kucağında kızı, salona geçti. Karısı ta köşedeki koltukta yumuşak mavi yünden turuncu garnitürlü bir süveter örüyordu kızına. Kocasının salona girmesi üzerine örgüsünü dizlerine indirdi.

Kucağında kızıyla karısının yanına gelen Zülfikar Bey, hemen hemen heyecanla, sordu, "Hülya koca bir pirzola yemiş öğleyin ha?"

Kızı kadar zayıf ama yüzü hâlâ güzel, kırk beşlik kadın gülümsedi.

"Tabii."

Zülfikar Bey kızını kolları arasında sıktı.

"Aferin, aferin kızıma benim!"

Karısının yanı başındaki kanepeye oturdu, kızını dizleri üzerine aldı.

"Şimdi? Şimdi ne yedin?"

"Hiçbir şey."

"Olur mu öyle?"

"Canım yemek istemiyor babacığım, çay içeceğim."

"Tereyağlı ekmek filan ye, yahut bisküvi..."

"İstemem."

"Kek? Pasta?"

"İstemem, istemem..."

"İstemem olur mu? Bir parça şeyler yemelisin!"

"Canım isterse yerim babacığım. Öğleyin istedi nasıl yedim?"

Çeyrek saat sonra beyaz prostelasıyla hizmetçi kız yemeğin hazır olduğunu haber verince kalkıldı, yemek odasına geçildi. Üzerinde pembe porselen demliğiyle pırıl pırıl semaver yemek masasının kenarında kaynıyordu. Kocaman bir kayık tabak dolusu pirzola, pembe pembe kızarmış börekler, kıymalı makarna, küçük tabaklarda tarama, yeşil zeytin, tereyağı, doğranmış salam, sucuk, pastırma, havyar ve lakerda.

"Rakı içecek misiniz beyefendi?"

Zülfikar Bey karısına şöyle bir baktıktan sonra, "Eh," dedi, "iki kadeh atsam fena olmayacak."

Hizmetçi kız buzdolabında terlemiş Kulüp şişesiyle bir tabak buzu beyefendinin önüne getirip bıraktı.

"Çayınızı koyayım mı küçük hanım?"

Hülya isteksizlikle, "Koy," dedi.

Ferdane Hanım'ın da canı hiçbir şey istemiyordu ama, gene de yemeliydi. Tabağına iki kalem pirzola aldı. Sonra başını kocasına çevirdi. Zülfikar Bey taramasına limon sıkıyordu.

"Ne yaptın arsa meselesini?"

Limonu bir kenara bıraktı, "Gittim, gördüm, beğendim ve galiba da mahalleli üzerindeki tesirim çok olumlu oldu," dedi.

Buzlu rakısını hafifçe sulandırıp iri bir yudum, üstüne de bir yeşil zeytin aldı.

Hülya babasına bakıyor, sözün gerisini bekliyordu. Arsanın önünde deniz var mıydı? Güneş nereden doğup nereden batıyordu? Komşular nasıldı? Semt fakir olduğuna göre, Istrati çevirilerinden kafasında kalan neşeli bir Istavro, bilgin bir Mihail, ağırbaşlı bir Kodin var mıydı? Yahut İtalyan filmlerinde sık sık görüp her seferinde de âşık olduğu iyi kalpli, efendi kopuklardan ne haberdi?

Zülfikar Bey devam etti, "Ne olursa olsun, mahalleyi sevdim. Bana öyle geliyor ki Hülya'nın da hoşuna gidecek."

Hülya sordu, "Mahalle deniz görüyor mu?"

"Deniz, çeyrek saatte bir gelip geçen banliyö trenleri... Allah, kısmet eder de apartmanımızın temelini atar, hele beşinci katı da çıkarsak..."

"Ne olur babacığım?"

"Ne mi olur Hülya? Beşinci katın terasına şezlongunu atar, romanını eline alır, oooooh... Deniz ayaklarının altında, tabak gibi!"

"Güneş? Güneş babacığım?"

"Zannedersem güneş denizden doğuyor. Hani Bursa'da yaz sabahları yusyuvarlak doğuşunu seyrederdik ya..."

"Evet. İçi kan dolu cam küre derdim..."

"Tamam. Bence bütün mesele, mahallelinin dizginlerini ele almakta. Evet, fakir fukaraya eziyet edelim demiyorum ama, bunca yıllık memurluk görevimde edindiğim tecrübe şu: Aşağı

tabakadan insanlara yüz vermemek, onlarla aynı ayarda olmamak, onları şımartmamak lazım!"

"Balina, Balinaaa!" diye çılgınlar gibi bağrışan çocukları hatırlayınca, etli geniş yüzü asıldı.

"Bilhassa çocukları!"

Çatalını iri bir lakerda parçasına batırıp, çoğu dolgu, sağlam dişleri arasına attı.

"Çayına limon sıksana yavrum!"

"İstemem babacığım."

"Kezban, Hülya'ya ilacını içirdin mi?"

"Ben kendim içtim babacığım."

Ferdane Hanım zarif bıçağıyla tabağındaki pirzoladan bir parça kesip çatalı ile ağzına attı. Otuz yıl önce, kocasının kaymakamlıkta bulunduğu ilçelerden birinde ailece tanışıp sonra da evlenmişlerdi. Babası, arkadan annesi ölmüşler, kız kardeşleri evlenmiş, Ferdane Hanım'ı hemen hemen unutmuşlardı. O da yirmi beş yıldır kocasına ölesiye bağlanmış, huyunu suyunu adam-akıllı öğrenmişti. Onun için, arsanın fakir semtlerden alınmasına taraftar olmamıştı. Evinde ipekleşen kocasının dışarda yabancılar, ille fakir fukaraya karşı nasıl dinamit kesildiğini biliyordu. Kaymakamken bağırır, çağırır, karşılık verilemediği için de öfkesi geçiverirdi ama, şimdi kaymakam değildi. Sinirlenip bağırdıklarından hemen karşılık görebilirdi. Şundan bundan ağır karşılıklar gördüğü günlerin akşamlarını hatırlıyordu da... Bayılacak hale gelir, morarırdı.

"Sonra?" dedi.

"Sonra... Biliyorum, temiz, kibar bir semt olsaydı diyeceksin ama, nice fakir semtler, temiz sandığımız, kibar bellediğimiz semtlerden çok daha rahattır. Yeter ki, mahalleyi baskımızın altında tutalım. Zengin semtlerde mümkün mü? Küstah insanlar bin bir ukalalıkla dırlanır dururlar."

İkinci kadehini hırsla dikti. Simsiyah, püskül püskül kaşlarının altındaki ufacık gözleri nefretle parlıyordu. Boş kadehini üçüncü sefer doldurdu.

"Küstah insanlarla burun buruna olmanın ne demek olduğunu unuttun mu? Dolaştığımız ilçelerin kılkuyruk hâkim, avukat, doktor, bilmem memur hanımlarından, kaymakam hanımı olduğun halde az mı dert yanardın? Ne çabuk unuttun? Halbuki fakir fukara... Bağır, çağır, söv, say... Değil el kaldırıp karşılık vermek, gözlerini kaldırıp bakmazlar bile. Uzağa gitmeye ne hacet? Demin satın alacağımız arsayı görmeye gitmiştim. Mahallenin yalınayaklı piçleri top oynuyorlardı güya. Pis bir bez topu, top da değil, paçavra parçasını tekmeleyip duruyorlardı. Beni görünce oyunu filan bırakıp kenara çekildiler. Ne demektir bu bilir misin? Fakir fukaranın büyüklerine karşı duyduğu saygı! Çocuklar böyle de büyükler başka türlü mü? Bir biçimine getirdim, çocuklara, sonra büyüklere bağırdım çağırdım, ağzıma geleni söyledim de tıss... Zengin semtlerin ukala dümbelekleri olsa... Hele iki kişi tanıdım mahallede, görme benimle konuşmuş olmaktan memnun, mesuttular. Her hallerinden belliydi bu. Gözlerinin içi gülüyordu. Gerekirse buraya, bu mahalleye polis karakolu kurdururum deyince, nerdeyse ayaklarıma kapanacaklardı. Halk psikolojisini iyi bilirim. Sözlerimin mahalleli üzerindeki tesirini göreceksin!"

Üçüncü, sonra dördüncü kadeh.

Zaten çok iştahlı bir adamdı. Oldu bitti rakı kadehine dudağı değince iştihası şahlanırdı adeta. Pirzolaları kuvvetli dişleriyle sıyırıp kemikleri önündeki tabağa yığıyordu.

Bir ara Ferdane Hanım, "Bey," dedi, "bey... Geceyi unutuyorsunuz galiba?"

Aldırmadı.

"Atın ölümü arpadan olsun be hanım..."

"Ya gene sancılanırsanız?"

"Alka yahut bir avuç karbonatın canı sağ olsun."

Kadehini beşinci sefer doldurduktan sonra, Ferdane Hanım şişeyi önünden aldı, hizmetçiye uzattı.

"Kaldır şunu Kezban!"

Hizmetçi şişeyi buzdolabına kaldırdı. Zülfikar Bey karısına çok üzgün bakıyordu. Göz göze geldiklerinde, "Zulüm," dedi, "vallahi zulüm bu yaptığın Ferdane!"

"Geçen geceyi siz unuttunuz ama ben unutamıyorum."

"Bugün kendimi çok iyi hissediyorum. Unutmam. Ne diyordum, iki adam bilhassa çok hoşuma gitti. Allah izin verir de apartmanımızı dikersek, onları unutmayacağım... Demokrasi memokrasi... Birtakım moda cereyanlara uyarak halkın büyüklerine karşı duyageldiği saygıyı, alçakgönüllülüğü, bağlılığını sarsmamalı. Yazık olur memlekete. Horozu çok olan köyün sabahı erken olur. O iki adamın bana karşı duydukları eşsiz hayranlığı görmeni isterdim. Hele biri, kuru, kupkuru biri, bozuk Arnavut şivesiyle ne dedi bilir misin? Biz cahil insanlarız, bizi hükümet marifetiyle terbiye ettirmeniz çok münasip olur beyim, dedi. Ne demektir bu? Kendilerini güdeceklerine kanaat getirdikleri büyüklerine karşı halkın yürekten duyduğu güvenç, inan!"

Kaymakamlık günlerinde ilçe öğretmenleriyle küçük memurları, muhtarları filan kaymakamlık binasına toplayıp çektiği söylevleri hatırlatır tarzda konuşuyor, alkolün etkisi arttıkça heyecanı, konuşma isteği de artıyordu.

Tam tepesindeki abajurun tatlı turuncu ışığı altında, fildişinden yontulmuş gibi, sımsıkıydı. Saçsız, yuvarlak başı yağlı yağlı parlıyordu.

"Beni vali, milletvekili, hatta vekil yapıp vatana, millete çok daha geniş çapta yardımımı sağlamak dururken, Bakanlık emrine aldıranlara lanet olsun!" dedi. "Ara bozan, kıskanç herifler. İdare

mekanizmasında başarı gösterenlerin kaderi daima bu olmuştur..."

Yüzü kıpkırmızı kesilmişti.

Karısı, kızı, karısının akrabaları, kendi kız kardeşleri filan onun hâlâ Vekalet emrinde, gerçekten idari başarısını çekemeyenlerin talihsizliğine uğramış sanıyorlardı. Oysa ne başarısını çekememek ne de talihsizliğine uğramak. Düpedüz "memurluk vazifesini kötüye kullanmak" yüzünden görevden alınmıştı.

Hülya'yı zorlukla doğurduktan sonra önce yumurtalık, sonra böbrek, arkasından karaciğer, mide hastalıklarına tutulan karısının tedavisi için "şeytana uymuş," ondan sonra da alışmıştı. Çok değil, birkaç yıl daha "memurluk vazife"sinde bırakılsa, "vatana, millete" çok daha hayırlı işler başarabilmek için çok daha hazırlıklı duruma gelecekti.

Apartmanını zengin semtlere dikmek istemeyişi, göz önünde, göze batmamak içindi. Aradan yıllar geçmiş, görevden alınışında başrolü oynayan o zamanki vekille müsteşardan başka derece derece memurlar, seçeceği semtte oturmuyorlarsa bile, aksi tesadüfler olabilir, karşılaşabilirlerdi. Gerçi aradan yıllar geçmiş, yağmurlar yağmış, yarıklar kapanmıştı ama, "ne şeytanı görmek, ne de salâvat getirmek" taraflısıydı.

Görevden alındıktan sonra elindeki parayı uzun zaman aşırı faizlerle çoğaltıp, kaymakamlık günlerinin gözü açık, işbilir, sır saklar yanındaki memurlarından biri aracılığıyla karaborsaya el attı. Şaşılacak bir sezgiyle her tuttuğu sanki altın oluyordu, İkinci Dünya Savaşı sırasında otomobil lastiği, şeker, bu yakınlarda da çivi, nal, kalay, demir, kahve, boru karaborsasından binler değil, yüz binler vurup da iyice kalınlaşınca, İstanbul'un büyük iş hanlarından birinde büyük bir yazıhaneyi maroken koltuk, kanepe, bambu iskemleler, ceviz masalarla döşedi. "Hülya İnşaat

Bürosu"nu kurdu. Bir yandan eksiltmelere girip fiyat kıracakmış gibi davranarak müteahhitlerden para sızdırırken, öte yandan adamları aracılığıyla karaborsayı idare ediyordu.

Kazanıyordu, hem de hiçbir zaman burnu kanamadan, ziyan etmeden, yüz binlerini sistemli şekilde çoğaltarak. İki kadeh atıp kafayı buldukça, "memurluk vazifesinden uzaklaştıranlara" karşı savurduğu küfürlerde asla samimi değildi. Günün birinde, "Eski iktidar sana haksızlık etmiş. Biz o hatayı tamir edeceğiz. Vatana, millete, memlekete tam da faydalı olacak çağdasın. Al sana yeni baştan memurluk!" deseler, bu işini bırakıp tekrardan memurluğa dönmektense ölmeyi tercih ederdi.

Piyasaya kollarını bir ahtapot gibi salmıştı. Görünmez antenleri vardı sanki de, piyasadan dakikası dakikasına haberi olur, fiyat dalgalanışlarından tam zamanında faydalanırdı.

İnişli çıkışlı, karanlık, yarı karanlık işlerde sağlam adımlar atarak tuttuğunu koparan, gaddar biri olduğu halde evine girdi mi ipekleşir, çocuklaşırdı hatta. Bütün çalışmalarının, kazanmalarının belki de tek sebebi kızıydı. Yirmi beşini sürdüğü halde on beşinde bile göstermeyen, saz benizli, zayıf, üstelik kocaman burnuyla yutulmaz çirkinlikteki bu kız günün birinde anasız, babasız kalıverince hâli nice olacaktı.

Babasının bütün kazancı sonunda ona kalacaktı ama neye yarardı? Para, mal mülk, hisse senetleri... Hiçbirine güvenemiyordu. Mal mülk yanar, yıkılır, bankalar iflas edebilir, elinde avucundaki paraları, altın avadan tatlı dilli, güler yüzlü bir kopuğa kaptırabilirdi.

İlle bu!

Çirkin kızının böyle güzel bir kopuğa abayı yakıp her şeyini kaptırmasından korkuyordu. Niçin olmasındı? Görülmemiş, duyulmamış mıydı? Okuduğu roman, gördüğü filmlerdeki erkeklere vurulan, geceleri ılık gözyaşlarını kuştüyü yastıklara içiren

kızının karşısına tatlı dille çıkacak ilk erkeğe kendini verivermeyeceği ne malumdu.

Böyle biri, ama namuslu, vicdanlı biri önlerine çıksa da, onları anlasa... İsterse fakir, cahil, beş parasız, işsiz güçsüz olsun, aldırmayacak, kızının hatırı için delikanlıyı adam edecekti.

Uzun kış gecelerinde, kızı odasında bitmez tükenmez romanlarına dalıp, romanların dünyasında yaşarken, karısıyla, çirkin kızlarının geleceği üzerinde az kafa mı yormuşlardı?

Hele Zülfikar Bey!

Geceleri kızına dair gördüğü biçimsiz rüyaların kâbusuyla sıcak yatağından fırlayıp, başı kuvvetli avuçlarında az mı sabahı etmişti?

Ne para, ne mal, ne mülk... Korkuyordu. Günün birinde sıska, çirkin kızını bu kalabalık, bu birbirinin gözünü oymaktan çekinmeyen insanların arasında bırakacaktı.

Kim koruyacaktı onu? Ona kim acıyacaktı?

Rüyalarında çokluk pis bir gecekondu görüyordu. Damı şarıl şarıl akan, yağ kandiliyle hafifçe aydınlatılmak istenmiş, yarı karanlık bir baraka. Yüzü kupkuru avuçlarında, ağlamaktan gözleri kan çanağına dönmüş, hastalıklı bir kadın. Hülya'dır bu. Peşine takıldığı, varını yoğunu yedirdiği yakışıklı kopuğun insafsızca terk ettiği yavrusu. Belki de verem, frengi, kanser yahut da...

"Babacığım..."

"Efendim yavrum?"

"Apartmanımız hemen yapılmaya başlanır mı?"

"Arsamızın intikal muamelesi bittikten sonra, hemen."

"Demek güneş denizden doğuyormuş?"

"Ben batışını gördüm..."

"Apartmanımızın ismini Hülya koyacağız değil mi?"

"İnşallah."

"Demek işçi kızlar..."

"Küme küme, ürkek serçeler gibi, cıvıl cıvıl dönüyorlardı işten..."

Hülya çayını isteksizlikle yudumladı. Sonra fakir işçi mahallelerini anlatan romanların hayaline daldı gitti. Alt alta, üst üste harap barakalardan ibaret mahalleye akşamlar iniyor, beyaz perdeli pencerelerde ışıklar yanıyordu. Omuzlarında ceketleriyle uzun boylu, yakışıklı delikanlı hayalleri sokak başlarında dikilmiş, çeşmeye, bakkala gidecek yahut evlerinin kapılarında beyaz, titrek gölgeler gibi görünüp silinecek, eteği rüzgârlı sevgilileri bekliyorlardı. Bir yerlerde armonik çalınıyor, hâlsiz bir kadın sesi çocuğuna ninni söylerken, bir sarhoşun kuvvetli narası kendine kapanmış mahallenin alacakaranlığını ürpertiyordu. Sonra nispeten aydınlık göğe karaltısı vurmuş çatıların hemen arkasından kocaman, yusyuvarlak bir ay ağır ağır yükseliyordu.

Bayılırdı böyle mahallelere. Kim bilir, belki de eli bıçaklı kıskanç Karmen'leri, Kodin gibi yiğit kopukları vardı. Belki de kadın, kız yüzünden yumruklaşmalar, bıçak çekmeler olurdu. Ah onun da ağzı küfürlü, eli bıçaklı, yumruğuna sıkı bir sevgilisi olsa, üstüne titrese, onu herkesten kıskansaydı. Kıskansaydı da bir gün bıçağını çekip Karmen gibi...

"Hülya!"

Ağırlaşmış gözleriyle babasına baktı.

"Efendim?"

"Uykun geldi galiba?"

Elindeki yarısı içilmiş zarif çay bardağını tabağa koydu. Usullacık kalktı. Önce lavaboya, sonra da odasına geçti. Zülfikar Bey hizmetçiye, "Kazık gibi dikileceğine gidip soyunmasına yardım etsene!" dedi.

Zarif terlikleriyle hizmetçi kız, küçükhanımının peşinden adeta uçtu. Ferdane Hanım, "Kendini romanlara, gazetelere

verdikçe yemeden içmeden büsbütün kesiliyor," dedi. "Ne olacak bunun sonu bilmem."

Zülfikar Bey'in ağzında lokması büyüyordu. Dirseklerini masaya dayamış, akları damar damar gözlerini lakerda tabağına dikmişti. Bir ara içini çekerek iskemlesinde doğruldu, pantolonunun arka cebinden gümüş tabakasını çıkardı, nikel çakmağıyla bir sigara yaktı.

"... Bu sabah banyo yapıyordu, arkasını sabunlatmak için çağırdı gittim. Yüreğim parça parça oldu."

İçini çekti.

"Safi kemik..."

Yaşaran gözlerini koluyla sildi. Zülfikar Bey'in de gözleri dolmuştu.

"Vay yavrum vay..." diye mırıldandı.

Kafasında gene o kulübe, rüyalarına giren kulübe canlandı. Soğuk rüzgârın kendini yerden yere çaldığı bir gece, damı akan gecekondu, kuru avuçları içindeki ince yüzüyle hazin hazin ağlayan kızı...

Ferdane Hanım'sa kızını genç yaşta veremden ölen teyzesine benzetiyordu. Şimdiye kadar kocasına bundan söz açmamıştı ama, Hülya herhalde teyzesine çekmiş olacaktı. O da bunun gibi zayıf, çirkin, bunun gibi boğazsız, tıpkı bunun gibi kitaplara düşkündü. Elinde kitap, odasından günlerce çıkmadığını hatırlıyordu. Yalnız, bir mesele vardı, oğlan dayıya, kız halaya derlerdi. Halası dururken ne diye teyzesine çeksindi?

Hizmetçi az sonra dönünce Zülfikar Bey sordu.

"Yattı mı?"

"Yattı efendim."

"Uyudu mu?"

"Lambasını yaktı, dergi okuyor."

Zülfikar Bey karısına baktı, bakıştılar. Madem yattı, ne mec-

mua ne kitap, uyumaya çalışsa da bedenini dinlendirse olmaz mıydı?

Olmuyordu. Uyuyabilmesi için mutlaka bir şeyler okuması lazımdı. Kendini okumaya öylesine alıştırmıştı ki, okumadan belki de günlerce uyku girmeyecekti gözüne.

Gözleri magazinde, demin sofra başında hayalledi̇ği "yeni semt"lerini düşünüyordu: Eli bıçaklı, kıskanç Karmen'ler, Kodin gibi yiğit kopuklar olmalıydı. İlle bu. Böyle biri karşısına çıksa, seni seviyorum, dese...

Magazini tutan ince bilekli kolu yana düştü. Gözü pencereye, açık kanatların ötesindeki tertemiz göğe, tertemiz gökteki pırıl pırıl aya gitti. Görüyor, farkına varmıyordu.

Hayatında şimdiye kadar hiç kimseden bu sihirli sözü duymamıştı. En yeni, en şık, en göze çarpan elbisesini giydiği halde, dikkati çekmiyor, çekse bile, elbiseyi ona yakıştırmadıklarını biliyordu. Alayla bakıyorlardı erkekler. Kim bilir belki de bu yeni semtin insanları başkalarına benzemezdi. Ona bakar, güler, laf atar, geceleri apartmanlarının kapısı önünden ıslıkla parola verirlerdi. Mesut Günler filmindeki gibi. Yahut Aşk Çeşmesi!

İçini çekti.

Babasının zenginliğinden faydalanmak için de olsa peşine takılınmasını istiyordu. Zarar yok, takılsınlar, yan yana yürüsünler, delikanlı okumuş, okumamış, güzel hatta çirkin olsun isterse, bir şeyler söylesin... Sonra Aşk Çeşmesi'ndeki gibi, pembe, beyaz çiçekler yüklü dalların, zümrüt çayırların koynuna gitsinler, bir ağacın altına yan yana otursun, el ele tutuşsunlar... Dergiyi yere fırlattı.

Niçin olmasındı? O semtte, o mahallenin belki de böyle delikanlıları vardı. Vardı da, güzelliğe değil, paraya bakıyorlardı! Ama neye yarardı? Parası için değil, kendisi için sevilmek istiyordu. Ortaokul, sonra da lisedeki Leyla, Ayşe, Hicran gibi,

Nevin gibi, Nur gibi. Hepsi de fakirdi. Okula beş parasız gelirlerdi. İç çamaşırları yama içinde, önlükleri şuradan buradan büzük büzük...

Kendini onlardan biri, bilhassa Nevin'in yerine koydu. İri yeşil gözler, tatlı sarı kıvır kıvır saçlar, tombul bembeyaz ten... Lise birdeydiler o zaman. Nevin'i paylaşamazlardı. Ne zaman Nevin onlarla olsa, peşlerine takılanlar on beşi, yirmiyi bulurdu ama o, kara kaş, kara gözlü Suavi'yi seviyordu. Zengin. Altında özel araba... Sonra da onunla evlenmiş, çok geçmeden Nevin Hanımefendi olmuştu ya...

Hanımefendi oluşuna filan aldırdığı yoktu. Hicran gibi fakir mahallelerden birinin yana kaykılmış, harap bir evinde ömrünü tamamlasa da olurdu. Daha iyi olurdu hem. Hicran zengindi, Nevin gibi fakir değil. Kafa dengiydiler. Geniş omuzlu, çam yarması gibi bir işçiyle anlaşıp... Kendisi de böyle biriyle anlaşsa, deliler, çılgınlar gibi sevişseler... Evlenmelerine babası, annesi razı olmasa!

Bir yandan bir yana döndü. Nurlu ışığını açık pencereden odaya boşaltan, zarif tuvalet masasının kristal aynasında oynaşan ayı arkasında bıraktı.

Sıkıysa olmasınlar da, "Bize, bizim ailemize yakışır mı kızım?" desinler. Hele desinler! Kıyametleri koparır, evin altını üstüne getirir, olmadı mı? Bir gün haydi Allah'a ısmarladık!

Hiç farkına varmadan ağırlaşan gözkapaklarıyla uykunun karanlık sularına battı gitti. Yanında çam yarması sevgilisi, bir taksi, bir tren yahut vapur...

Yukarıda pırıl pırıl ay, aşağıda kırışıksız, çarşaf gibi deniz. Güvertedeler. El ele. Başını delikanlının omuzuna dayamıştır. Amerika'ya gidiyorlar.

El, avucu nasırlı, kocaman el, yaramaz el... Kucaklıyor. Yerden bir tüy gibi kaldırıp uçururcasına götürülüyor. Birtakım

yarı karanlık koridorlar, bir oda, yatak odası. Beyaz, yumuşacık örtülerin üzerine bırakılıyor. Kulağının dibinde erkeğin hırslı soluyuşu, kulakmemesini gıdıklayan sıcak nefesi. Sonra daha başka şeyler ve nihayet...

"Ay ay... Anneciğim!"

Ferdane Hanım lavabodan yatak odasına geçiyordu, kızının çığlığa benzeyen sesini işitip koştu.

"Hülya, ne var yavrum?"

Sarstı.

"Ha? Ne var?"

Hâlâ uykulu, mırıldandı.

"Hasan, Hasan var ya?"

"Hangi Hasan yavrum?"

Ağır ağır yüze çıkıyordu.

"O Hasan işte. Hani şey canım..."

"Ney? Hangi Hasan? Rüya mı gördün yavrum?"

Zülfikar Bey de geldi. Heyecanlıydı, kalbi çarpıyordu.

"Ne var Ferdane?"

"Bilmem. Hasan diye sayıkladı... Yavrum, Hülya! Aç gözlerini anneciğine bak. Bak, baban da burada!"

Hülya iyice yüze çıkmıştı. Ne rüya, ne sayıklama, ne de Hasan. Hızla aklı başına geliyordu. Babası akıl edip elektrik düğmesini çevirmeseydi, kâbus hâli daha da sürebilirdi. Elektriğin çiğ ışığı pembe ipek tül cibinliğiyle ceviz karyolayı pembe saten yüzlü yorganı, ceviz gardırobu, kitap, gazete, çeşitli magazin dolu gözleriyle ceviz kitaplığı, duvarlardaki romantik tabiat levhalarını aydınlatmış, Hülya'nın uykusunu dağıtmıştı.

"Ne var anneciğim?"

"Rüya mı gördün yavrum?"

Kulakmemelerine kadar kızardı.

"Bilmem?"

"Hasan kim?"

Gülümsedi.

"Hasan mı? Hasan diye mi sayıkladım?"

"Hasan diye sayıkladın ya yavrum."

"A... Ne tuhaf. Hiç bilmiyorum..."

Zülfikar Bey:

"Bir yerin filan ağrımıyor ya?"

"Ağrımıyor babacığım."

"Hep o okuduğun şeylerin yüzünden. Biraz ara ver şunlara evladım?"

Cevap vermedi.

Üzerini örtüp, elektriği tekrardan söndürüp çıktılar. Zülfikar Bey'i yeni bir düşünce almıştı: Kimdi bu Hasan? Yoksa böyle biri peşine mi düşüyordu?

Gece lambasını yakıp karyolalarına girdiler. Kocasının bu meseleye dair hiçbir şey sormaması Ferdane Hanım'ın tuhafına gitmedi. Kocasının huyunu gayet iyi biliyordu. Kafasına bir şeyi taktı mı, düşünceye dalar, sormaz, konuşmaz, dalar dalar giderdi.

"Ne düşünüyorsunuz?"

"..."

"Size söylüyorum!"

"Ben mi?"

"Evet."

"Hasan'ı. Kim bu Hasan? Böyle biriyle mi konuşuyor acaba?"

Ferdane Hanım güldü.

"Ah keşke..."

"Ben de onun için sordum zaten. Romanla, gazeteyle, sinemayla iş bitmez. Vakti geldi geçiyor. Hani biliyor musun, böyle biri çıksa karşımıza... Fakir ama namuslu!"

"Daha çok vicdanlı..."

"Namus, vicdan... Aynı şeydir aşağı yukarı. Hemen nikâhlarını, düğünlerini yaptırır, oğlanı alırdım yazıhaneme!"

"Tahsili yoksa ya?"

"Okuması yazması olsun yeter. Hem canım kızımız da gidip dağın ayısına sarılacak değil ya?"

"Değil ama... Bilmem ki nasıl olur?"

"Ne nasıl olur?"

"Eş, dost, ahbap ne der?"

Zülfikar Bey kızdı.

"Ne derse desinler! Bizim beğendiğimiz gelip kızımızı almıyor. Ne yapacağız? Sittin sene bekleyecek mi?"

"Bana göre hava hoş kocacığım. Sen böyle şeyleri pek güdersin de..."

Uzaklarda, ta uzaklarda çalgı sesleri, şarkı söyleyen bir kadın, sonra da alkış alkış... Tepebaşı yahut bir başka yerden aksediyor olmalıydı.

Ne Zülfikar Bey farkındaydı, ne de Ferdane Hanım.

6

O sabah "Küçük Karakartallar" arsada ağız tadı ile son antrenmanlarını yapmış, yorgun argın dağılacaklardı ki, yeşil boyaları yer yer dökülmüş, küçük bir kamyonet sokağın bozuk parkelerinde sarsılarak geldi, arsaya girdi, durdu. Önce "Balina" indi, sonra beyaz kolonyal şapkalılar. Kamyonetin arkasındaki işçiler de yere kazma, kürek, top top dikenli tel attılar.

Çocuklar dağılmayı filan unutmuş, birbirlerine sokularak endişeyle bakıyorlardı. Kamyonetin kazma, kürek, dikenli telleri niçin getirdiğini anlamışlardı ama, hiçbiri bunu daha önce belirtmek istemiyordu.

Elleri, yüzleri esmer işçiler, beyaz şapkalıların gösterdikleri yerlere kazıkları çakmaya başlayınca, Sabuş Ağabey dayanamadı.

"Allah belasını versin!"

Ötekiler anlamamış gibi sordular.

"Neyin Sabuş Ağabey?"

"Neyin mi? Görmüyor musunuz ulan? Kazık çakıyorlar. Arsanın etrafına dikenli tel çekecekler!"

Erol, "Çeksinler," dedi.

Kayıkkafa ekledi.

"Çeksinler. Korkumuz mu var?"

Her kafadan bir ses çıkmaya başladı.

"Duvar çeksinler isterse..."

"Ne çekerse çeksinler, gene de oynarız!"

"Balina'nın inadına hem de."

"Bizi hiçbir kuvvet men edemez!"

"..."

"..."

Ertesi sabah üç sıra dikenli telin arasından girdiler. Pantolonlardan kaleler yapıldı, oyun başladı. Ne "Balina," ne beyaz şapkalılar, ne de dikenli teller... Dikenli teller işlerine yaramıştı hatta. Kaçan topların yarısından çoğu tellere takılıp kalıyor, top getirmekten kurtuluyorlardı.

Dalmışlardı. Birden yeşil kamyonet!

"Balina geliyor!"

"Kaçın çocuklar, tüyün!"

"..."

Pantolonunu kapan kaçtı. Üstü başı yırtılan, pantolon yahut gömleğinden tellere takılan küçüklerse yakalandılar.

"Balina" geçenkinin de öfkesiyle, bas bas bağırıyordu.

"Tel örgü çektim gene kurtulamıyorum bu piç kurularından!

Deyyus oğlu deyyuslar! Arsanın parasını babalarınız benimle ortak mı ödedi?"

Mahalleyi çın çın öttürüyordu.

Çok geçmeden mahalleli kadınlar, erkekler toplandı. Yakalanan çocuklar yırtılan üst başlarını unutmuş, ağlayarak yalvarıyorlardı.

"Bir daha girmeyiz amca, vallahi billahi girmeyiz!"

"İki gözümüz kör olsun girersek..."

"Vallahi girmeyiz ha..."

"Girmeyiz amca. Allah çarpsın girersek!"

"Kuran çarpsın..."

"..."

Nefretle sordu:

"Ya girerseniz?"

"Girmeyiz vallahi amca, billahi girmeyiz!"

"Yakalarsam kulaklarınızı koparayım mı?"

Hep bir ağızdan cevaplandırdılar:

"Kopar amca, vallahi billahi kopar!"

Zülfikar Bey mahalleli üzerindeki etkisini anlamak için etrafa bakınırken boyacı Bayram gözüne çarptı. Uykulu gözleriyle kalabalığın arasından çıkmış geliyordu. İyice yaklaşınca kasketini çıkarıp selamladı.

"Hoj geldiniz beyefendi!"

"Hoş bulduk ama, bak şunlara... Tel örgü çektiğim halde gene girmişler. Ne yapayım bunları ben şimdi?"

Yutkundu, kaşları çatıldı, çocuklara ters ters baktı. Sonra Zülfikar Bey'e döndü.

"Zatiniz bilirsiniz daha iyisini ama... Etseniz af bu seferlik, olur iyı. Neden? Çünkü şanindandır buyüklüğün!"

"Kefil olur musun bir daha girmeyeceklerine?"

Çocuklara döndü.

"Duyarsınız ne süyler beyefendı? Olacayim kefil. Velakin istemem bir daha görmek sizi orada!"

"Girmeyiz Bayram Amca, vallahi billahi girmeyiz!"

Beye döndü.

"Verirler söz, girmiyecekler imış bir daha..."

"Peki öyleyse, marş!"

Çocuklar yangından kurtulmuşçasına kaçtılar. Zülfikar Bey elleri arkasında, arsasına döndü. Bayram'a dert yanmaya başladı.

"Bugün yarın kum, çakıl, tuğla, çimento gelmeye başlayacak. Bilhassa çimento! Her önüne gelen arsaya girerse olur mu?"

Bayram'ın gözleri büyüdü.

"Olur mi beyım? Lazım çok emniyetlı, hem da namuzlu bir bekçı!"

"Elbette elbette... Bu aç insanlar gözden sürmeyi çeker alimallah!"

"Olmasin şüpen!"

"Bana böyle bir adam lazım Bayram Efendi... Var mı böyle biri?"

Bayram heyecanla döndü, mahallelinin arasında dikilen hemşerisi İhtiyar Kurt'u gözleriyle araştırıp bulduktan sonra, "Var," dedi.

"Var mı? Kim?"

"Bizım Memet!"

Zülfikar Bey döndü, baktı, gördü. Hatırlamıştı. Hatırlamıştı ama o asıl Bayram'ı aklından geçiriyordu. Gerçi Arnavutların namus ve bağlılıkları hakkında yeter inancı vardı ama...

"İyi, ama," dedi, "bir yerlerde çalışmıyor muydu o?"

Bayram'ın kaşları çatıldı, yüz sinirli bir hâl aldı.

"Çalışır idı amma, sözüm meclisten dışari, çıkti bir namussuzun yüzünden!"

"?.."

"Var bir idare müduri basimevında, satar bobin patlaki kâğıtları, takozlari hem da. Korkar Memet'tan, süylemesın deyi patrona. Eder gammazlık, verdirır işine son. Lakin yok kendi, var Allahi, namuz onda, helal sut onda. Dök hazinelari, bakmaz dönüp!"

Zülfikar Bey dudağını kemirerek dinliyordu.

"Doğru," dedi, "doğru ama... Ben daha çok seni geçirmiştim aklımdan!

Bayram omuz silkti.

"Ben, o... Etmez fark. Ne zaman alacaksın oni, kazanacaksin beni da!"

Mahalleliye döndü, seslendi.

"Memet, abe Memeet!"

Bir şeyler sezen Memet kasketini çıkarıp koştu. Beyi saygıyla selamladı.

"Hoj geldiniz."

"Hoş bulduk. Memet Ağa. Nasılsın?"

"İyiyim şükür. Sormali zatinizı..."

"Hamdolsun. Bu sıra boştaymışsın galiba?"

Hemen cevap vermedi. Bayram'a baktı. Bayram cevapladı.

"Süylemiştım beyim, başta deyi. (Memet'e) Bak, ister beyefendı koymak seni inşaati üstüne bekçı!"

İşsiz kalalıberi uykularını yitirip avurtları büsbütün çöken Memet'in sevinçten iri burnunun etli kanatları titremeye başladı.

Bayram devam etti.

"Gelecek beyefendinin kumi, tuğlasi, çimentosi hem da. Bekleyeceksın, sokturmayacaksin zararli kimseları inşaata!"

Memet heyecanla cevapladı.

"Diyil kum, tuğla, çimento... Et teslim hazinelerını!"

Beyefendiye heyecanla bakıyordu. Yeşili bol ela gözleri çakmak çakmaktı. Bilirdi inşaatın ne demek olduğunu. Yıllarca önce

Adana, Mersin, Tarsus... yapılarında bekçilik yapmamıştı ama, yapı bekçilerinin taşeron hatta yabancılarla uyuşup ne fırıldaklar çevirdiğini bilirdi. Hele çimentonun karaborsa gittiği böyle bir devirde!

"Lazım tahta baraka," dedi.

"Elbette."

"Yağar yağmur, eser rüzgâr..."

Bayram:

"İsterse yağmasın yağmur, esmesin rüzgâr. Lazım tahta baraka..."

"Tahta baraka ama, o zaman da orada yatmak lazım tabii."

"Helbet. Lazım yatmak barakada. Yatarız birlikte Memet'le!"

"Sen de mi?"

"Dememiş miydım alırsan oni kazanirsın beni da?"

Zülfikar Bey'in çok daha işine gelirdi. Gelirdi ama, bir bekçi yeterdi ona. Yoksa Bayram ikisinin birden mi kayırılmasını istiyordu?

Bayram bunu anlamış gibi, cevapladı.

"Sen yalnız vereceksin yevmiye Memet'e!"

Ferahladı.

"Kolay canım, yevmiye meselesi kolay. Siz göz kulak olun arsaya da..."

Birkaç gün sonra arsaya kurulan büyükçe tahta barakaya yataklarını taşıyınca dünya onların oldu. Sanki yıllarca önceki bekâr hayatlarına dönmüşlerdi. Ne karı, ne çoluk çocuk... Diledikleri gibi çay kaynatır, kahve pişirir, rakı içer, türkü söyler, memlekette bıraktıkları eski, tatlı günlerinden konuşabilirlerdi. Yaşasındı Zülfikar Bey, var olsundu!

Öte yanda, karısıyla, karyolanın altında yatan Erol da memnundu. Hele Erol! Karyolanın altından kurtulmuş, annesinin

yanına çıkmıştı. Arsada top oynamak suya düşse bile, karyolada annesinin yanında, paşa gibi yatabiliyordu ya!

Kızlar da, Mustafa da memnundular. Hele Mustafa... Babası biraz daha işsiz kalsaydı, evin tenceresini kaynatmak ona düşecekti, artık kapıcılık mı olur, odacılık mı, bir baltaya sap olmanın yolunu bulacaktı. Kurtulmuştu.

Eskisi gibi sur dışındaki Taşkasaplı'nın kahvesine erken erken düşüyor, Sülo'yla Çingene'yi buluyor, pazar kovalamak mı, üçkâğıt mı, ne olursa olsun, mangırın yoluna bakıp akşamları çekiyorlardı kafayı. Küçük bir köfteci dükkânı açabilmek için attıkları taşlar boşa gitmiş, Sülo'nun akrabalarından da ses çıkmamıştı. Çingene zaman zaman, "Hani ulan... Köfteci dükkânı açacaktık. Ne oldu?" dese, Avare'den önce Sülo basıyordu gamatoyu: "Bilmem mi ben onları? İnek, hepsi de inek. Halis Kırım hem de. Bu keriz olmasa tenezzül mü ederdim onlara?"

Ne olursa olsun, küçücük bir köfteci dükkânı açmak, sırt sırta verip çalışmak, para biriktirmek, daha işlek bir yerlerde, altı köfteciliğe elverişli bir dükkân, üstü üç kat bir ev, bir apartman yavrusu kurmak, katları bölüşmek, herkes kendi katını dilediği gibi döşeyip evlenmek hayalleri yok olamıyordu.

Sülo, "Allah bu oğlum..." diyordu. "Çiğ yumurtaya can veren Allah. Öyle değil mi Çingene?"

Çingene hiç de dindar olmadığı halde, sırf hayal kurmaya yaradığı için cevaplayıveriyordu.

"Tabii yahu. Yumurtaya can veriyor da, istese bize küçücük bir köfteci dükkânı mı veremez?"

Karşılıklı bir konuşmadır başlıyordu.

"Ben Allah'ın yerinde olsam bir iki demem. Sen?"

"Çocuk musun, ben de!"

"Bu konuştuklarımızı duyuyor tabii değil mi?"

"Tabii."

"Ne diyor acaba?"

"Ne diyecek, kıs kıs gülüyordur..."

"Belki de kerizler diyordur, size verdim mi herkes ister!"

"Herkese versin, ne çıkar?"

Çingene'yle Sülo'nun, ille esrarlı sigara içtikleri zaman sürüp giden konuşmalarını çokluk bir kenardan dinleyen Mustafa'nın da aklı ermiyordu Allah'ın işine. Sülo Sülo'yken, Çingene Çingene'yken vermekten söz açıyorlardı da, yerlerin göklerin, bütün evrenin sahibi olduğu halde o, niçin verivermiyordu? Madem, "Çalış kulum, vereyim!" demişti, çalışacaklardı, içlerini de elbette biliyordu... Böyle olduğu halde, ne diye sanki...

Eve naralarla da dönmüyordu artık. Babası Bayram'la birlikte karşı barakaya kapağı atalıberi yakasından düşmüştü. Arkasından atıp tutmuyordu. Kızlarla da ilgisini kesmişti hemen hemen. Beyazıt'taki mağazanın parlak tezgâhtarı yahut başkasıyla konuşmuş, konuşmamışlar... Ona neydi? Madem annesi, babası hayattaydılar, madem namusları onlardan sorulurdu, ne hâlleri varsa görsünlerdi.

İlk zamanlar ne babası, ne Bayram, ne de evlerinin karşısına temelleri atılmaya başlanan apartman umurunda değildi ama, sonraları barakanın çatlaklarından dışarıya sızan ışık dikkatini çekti. Gece yarısından sonra değil, sabaha karşı, horozlar öterken bile eve dönse, tahta çatlaklardan gene de dışarıya ışık vuruyor, gaz lambası asla sönmüyordu. Niçin? Kim oturuyordu böyle sabahlara kadar? Yoksa kumar mı oynanıyordu?

Birinde usullacık sokulup bir budak deliğinden içeri baktı. Kestirdiği gibi, işçiler barbut atıyor, boyacı Bayram da mano alıyordu!

"Vay hergele vay!" diye geçirdi. "Apartman sahibinden yevmiye almıyor ama, zavallı işçileri kazıklıyor! Peki ya kumar yüzünden vurma vurulma olur yahut mal sahibinin kulağına giderse?"

Mal sahibinin kulağına çoktan gitmişti. Gitmişti ama, ona neydi? Kumu, çakılı, tuğlası, çimentosu emniyetteydi ya! İlle çimentoları... Çimentoların emniyette olduğuna şüphesi yoktu. Akşamları karısıyla kızının yanında rakısını keyifle yudumlarken, Bayram'la Memet'ten öyle memnunlukla söz ediyordu ki, Ferdane Hanım leblebiden nem kapan kocasının böyle yüzde yüz inanışını yadırgıyordu.

Birinde dayanamadı.

"Peki ama bey, çimento karaborsa diyorsun. Ya el altından satıyorlarsa?"

Kocaman göbeğini hoplata hoplata gülen Zülfikar Bey cevapladı.

"Bana boşuna kurt Zülfikar demiyorlar hanım. Bu lafları bol keseden attığımı mı sanıyorsun? Çeşitli adamlar gönderip çimentonun torbasına yüksek paralar verdirdim de, öldüm Allah... Sen ne sanırsın Arnavutları? İlle cahilleri, ille yüreğinde Allah korkusu olanları..."

"Ne bileyim, bal tutan parmağını yalar derler de..."

"Amenna, bak, bu sözün doğru. Onlar da bal tutan parmaklarını yalıyorlar ama, benim kesemden değil!"

"Ya?"

"İşçilere kumar oynatıp paralarını ellerinden alıyorlar."

"Kendileri oynamıyor mu?"

"Yok canım, mano alıyorlar!"

Gündüz işçiler temel kazılarıyla kan tere batarken, Bayram, tahta barakadaki yatağında horlayarak gecenin uykusuzluğunu çıkarıyor, Memet de işçilerin başında, ille Zülfikar Bey yapıya gelince bağırıp çağırmasını artırarak beyin gözüne her gün biraz daha giriyordu.

Bir gece sofrada, "Kim ne derse desin," dedi, "başımıza devlet kuşu kondu! Bu zamanda böyle namuslu insanlar zor bulunur.

Aklımdan ne geçiyor biliyor musun?"

"Ne geçiyor?"

"Bu adamları apartmanımıza kapıcı alalım diyorum!"

Ferdane Hanım'a göre, hava hoş olmakla beraber, "Fena fikir değil," dedi.

"Zemin katı veririz, karıları, çoluk çocuklarıyla yerleşirler, ooooh..."

Hülya:

"Çoluk çocukları da var demek?"

"Var tabii. Bizim yapının karşısında, yana kaykılmış, harap bir evde oturuyorlar. Kızlı oğlanlı bir alay insan girip çıkıyor. Zemin katı verirsek bize kul köle olurlar billahi!"

"Bizi bir gün götürsene oraya babacığım..."

"Yapıya mı?"

"Evet."

"Aklımdan geçmiyor değil ama..."

"O kadar çok bahsettiniz ki oralardan, geceleri rüyalarıma girmeye başladı. Dün akşam rüyamda gördüm. Zola'nın romanlarındaki gibi, eski harap evler değil mi?"

Zülfikar Bey gevrek gevrek güldü.

"Gene mi roman Hülya?"

"Ne yapayım babacığım? Çok seviyorum romanları. Elimde değil ki."

"Oraya gidince bizim adamların evine de uğrarsınız."

Hülya annesinden önce cevapladı.

"Tabii babacığım, ben fakirleri çok severim..."

"..."

Bir ikindiüstü Zülfikar Bey eve pırıl pırıl bir taksiyle geldi. Kızını, karısını alıp yapıya götürdü. Araba, rutubetli daracık sokaklardaki alt alta, üst üste harap evlerin arasından ağır ağır geçerken Hülya hazdan kırılıyordu. Hele mahallenin arkasındaki

denizin kıyısından çığlıklarla gelip geçen banliyö trenleri, semt sinemasının bozuk pikabından mahalleye yayılan Avare şarkısı, çıplak ayakları takunyalı kadınlar, o sıra işten küme küme dönen kızlar, inceltilmiş simsiyah bıyıklarıyla sert bakışlı delikanlılar, taksiyle yarışan yalınayaklı çocuklar, bulutsuz masmavi gök, paslı kiremitler, her şey gece yarılarından çok sonralara kadar okuduğu romanları hatırlatıyor, sanki o romanların dünyasında yaşıyordu.

O da burada, buranın kızları gibi bu mahalleli olmak isterdi. Kim bilir belki de o zaman böylesine çirkin değil, şu kapının önünde ip atlayan, yahut ondüleli saçlarıyla pencereden dik dik bakan, köşe başında çene çalarken arada hep bir ağızdan kişnercesine gülüşen kızlar gibi güzel olurdu.

Taksiden indiler. Beyaz kolonyal şapkalı, şapkasız, üstü başı harç bulaşıkları içinde bir alay insan etraflarını aldı. Babasının evdekine benzemeyen, adeta hırslı haline dikkat bile etmedi. Kafasında daracık sokaklar, saçları ondüleli güzel kızlar, taksiyle yarışan çocuklar, takunyalı kadınlar.

Bir ara babasının sesi:

"Hülya, kızım!"

Dalgınlıktan sıyrıldı.

"Efendim?"

"Nedir bu dalgınlık yavrum? Bak, hani evde her zaman övdüğüm Bayram Efendi'yle Memet Ağa!"

Hülya yan yana dikilen, babasının sözleriyle de gururlanan adamları gözden geçirdi. Avurtları çökük, yüzleri kırışıklar içinde, önlerine bakıyorlardı. Namahreme ısrarla, alıcı gözlerle bakmanın günah olduğunu sanan, sandıran bir hâlleri vardı.

Zülfikar Bey kızıyla karısını tanıttı.

"Bu kızım, bu da karım..."

Adamlar hep o saygılı hâlleriyle şöyle bir baktılar, sonra bakışları tekrar yere indi. Yalnız zayıfı, mırıldandı:

"Bağışlasın Allah, olduk müşerref!"

Hülya gülmemek için kendini zor tuttu. Yıllarca önceki kız lisesinin Arnavut kapıcısını hatırlamıştı. Kalın püskül püskül kaşlarıyla sert bir adamdı. Müdür, müdür yardımcısı, öğretmenlere karşı tıpkı bunlar gibi saygılı, ama insanı bayıltacak kadar güzel kızlar karşısında bile müthiş sertti. Onuncu, on birinci sınıfların koca memeli kızları adamı baştan çıkarmaya çalışırlardı da oralı bile olmazdı.

Zayıfı bir ara, "Efendim," dedi, bizim fakirane karşıda. Ederlerse hanimefendılar tenezzül, buyursunlar. Hem alırlar soluk, hem de içerler bir filcan aci kahvemizı...

Hülya kendini tutamadı.

"A... estağfurullah, tenezzül ne demek?"

Bayram'ın peşine takıldılar.

Daracık sokağa bakan pencerelerde genç kız, kadın, çocuk başları... Karşıdan karşıya işaretleşilerek, yeni yapılmakta olan apartmanın sahipleri hakkında bilgi edinilmeye çalışılıyordu. Kadın fena değildi ama, kız hem çirkin, hem de zayıftı. Kim bilir belki de hastalıklı. Verem mi ne? Fakirdiler ama, onun gibi de değillerdi. Allah böyle zenginlik vereceğine hiç vermesindi!

Alt katın tuvalet kokan alacakaranlığını geçerlerken Hülya gene kendini Zola romanlarından birinde sanıyordu. Ya merdiven? Birden hatırlayamadığı kim bilir hangi romandaki bir merdivenle tavan arasına çıkıp gizlenen bir roman kahramanını hatırlatmıştı. Paris'in kenar mahallelerinden birindeki bir harap evde geçerdi olay. Adam tıpkı bu merdiven gibi, basıldıkça paslı paslı gıcırdayan merdiveni koşarak, bir solukta çıkıverirdi.

Merdiven başında durdular. Hep o alacakaranlık, hep o tuvalet kokusu.

Görünürlerde kimseler yoktu. Kirli duvarlar yeni gördükleri bu insanları yadırgamış gibi bakıyorlardı. Alacakaranlığa alışınca,

dipte, ta dipteki kocaman bir tahta sandığın gerisine gizlenmiş sarı kıvır kıvır saçlı bir baş gözüne çarptı. Bir çocuk başı. Sandığın kenarından yüzünün yarısıyla bakıyordu. Sonra bir kapı açıldı. Dışarı vuran bol aydınlık alacakaranlığı yuttu, odanın çürük tahtaları, kocaman karyolası, çok çekmeceli konsolu, sediri meydana çıktı.

"Buyurun efendim!"

Hülya annesinin peşinden girdi. Pencere önündeki sedire yan yana oturdular. Nikelajları dökülmüş kocaman karyolayla çok çekmeceli konsol da tıpkı tıpkısına eski Fransız romanlarından birindeki eşyaları hatırlatıyordu.

"Hoj geldiniz efendım..."

Annesi, "Hoş bulduk," dedi. "Hanımınız nerede? Yok mu?"

Bayram'ın kaşları çatıldı. Sedirin oradaki pencereden gözüken yapıya sinirli sinirli baktı.

"Var, var efendım ama..."

Ne diyecekti? "Cahil, yabani kadın. Utandı sizden..." mi?

Hiçbir şey söylemedi, odadan hırsla çıktı. Gerçekten de yabaniydi şu Memet'in karısı! Ne vardı utanacak? Babası, ille dedesi, onlardan geri mi kalırdı? Aşağı mıydı?

Sofada Erol'la karşılaştı.

"Nerde annen be?"

Çocuğun gözleri odadaki misafirlerde:

"Ağabeyimin odasında..."

"Ne yapar ağabeyinın odasinda? Ne için hoj geldın demez misafirlere?"

Çocuk omuz silkerek, gözetlemesine koyuldu.

Bayram, Mustafa'nın odasına sinirli gitti, avucunun içiyle vurmaya başladı.

"Şöhret, abe Şöhret. Sana derım Şöhret!"

Anne, büyük oğlunun serili yatağı yanında, ne yapacağını

şaşırmış, dikiliyordu. Biliyordu misafirlerin geldiğini. Kaçıp saklanmak değil, misafirleri merdiven başında karşılamak, hâl hatır sormak, kahve ikram etmek gerektiğini de biliyordu. Biliyordu ama hangi kılıkta çıkacaktı karşılarına? Yer yer yamalı, soluk, lekeli, pis entarisiyle mi? Gerçi suç kendinin değildi, herkes onu değil kocasını ayıplardı ama, istemiyordu, bunu da istemiyordu. Ne kendisi ayıplanmalıydı, ne de kocası.

"Şöhret, abe Şöhret. Sana derım Şöhret!"

Şu Bayram'a da ne oluyordu? Kocasına iş buldu diye, ne için kapıya dayanıp kocasıymış gibi, "Şöhret, Şöhret!" diyordu?

"... Abe çik dişari. Geldi misafirler, Zülfikar Bey'in hanımi, kızi hem da!"

Biliyordu. Bildiği, saydığı, önem verdiği için bu kılıkla görünmek istemiyordu ya!

Bir ara kocası da geldi. İkisi iki yandan başladılar:

"Şöhret. Ne için saklanırsın be yahu, çik dişari!.."

Kapıya sokuldu:

"Abe ne istersiniz?"

"Geldi Zülfikar Bey'in karisı, kızi hem da be yahu!"

"Bilirım be Memet..."

"Bilirsın da ne için çikmazsin?"

Birden kafasında adeta şimşek çaktı. Kocasıyla Bayram'ı unutup, oğlunun yatağı yanındaki pencereye gitti. Perdeyi kaldırdı. Aynur'un annesi avluda kirli bezleri yıkıyordu. Seslendi. Kaşları rastıklı kadın sabunlu elleriyle leğen başından kalktı, pencereye geldi.

"Buyur komşum..."

"Yok mi Aynur?"

"Var. İçerde..."

Sesini alçaltarak, her şeyi bir solukta anlattı. Dul Naime, eskiden kalma gönül kırıklığını filan unutarak, kızının yanına koştu.

Kız, ayaklı dikiş makinesinin başında, Kapalıçarşı'nın nakışlarını işliyordu. Annesinin bir solukta anlattıklarını dinleyip, fırladı. "Kaynanası" ondan elbise istemişti ha?

Annesinin söylediği eski, sarı markizet entarisini değil, bu yıl dikindiği kloş etekli emprimesini, yeni rugan terliklerini koşturdu. İçi içine sığmıyordu. Mustafa mektubuna cevap vermiş, vermemiş... Öteberileri pencereye uzattı.

"Başka bir şey lazım mı?"

"Yok yavrum. Diyıl lazım..."

"Ayten'ler gelmedi mi?"

"Gelmediler daha. Şaşirdım. Sen gel bari yavrum..."

"Ben mi? Peki."

"Annen da gelecek. Lazım kibar insanlara kibar sözler. Bilemem ben. Olaydı Ayten, bilirdı o..."

"Şimdi geliyorum."

Odaya döndü.

Annesi lacivert üzerine küçük, beyaz puvanlı basma entarisini giymiş, ayna karşısında saçlarını tarıyordu. Kızı içeri girince öfkeyle sordu:

"Sana, sarı markizetini götür dedim, niye emprimeni götürdün?"

Aynur omuz silkti.

"O geçti elime onu götürdüm."

"Mahsus götürdün onu. Bilmem mi seni ben?"

"Bilirsen bil."

"Mustafa lafı olmuyor mu kendini şaşırıyorsun!"

"Amaan, başlama gene..."

Gündelik entarisini soyunup sandığın üstüne fırlattı. Pembe kombinezonuyla odanın içinde bir şeyler arandı. Ne arandığını unutmuştu.

"Ne arıyorsun kız?"

Aradığı şeyi hatırladı, "Bir şey aramıyorum," dedi.

"Entarini niye soyundun?"

Cevap vermedi. "Kaynanası" onun da gelmesini istemişti. Annesiyle çene yarıştıracak vakti yoktu.

Sandığından siyah poplin etekliğiyle sarı bluzunu, sarı spor ayakkabılarını çıkardı.

"Ne olacak onlar?"

"Öf anne, öf yani!"

"Sen de mi geliyorsun yoksa?"

"Evet."

"Çağırdı mı?"

"Allah ya Rabbi... Çağırmasa hazırlanır mıyım?"

"Hazırlanırsın. Mustafalar denmiyor mu can atıyorsun!"

"İyi ediyorum."

"Mustafa'nın da kulağı duyuyor."

"Duymasın."

Kadın çıkmadan önce, "Kapıyı kilitlemeyi unutma!" dedi.

Şu kadına gene öyle tutuluyor ki. "Kapıyı kilitlemeyi unutma!", "Yatarken lambayı söndür!", "Elini yüzünü sildikten sonra havluyu çiviye as!"

Bluzunu, etekliğini, spor ayakkabılarını çabucak giyindi. Saçlarını, ona en çok yakıştığını söyleyen Ayten'in dediği gibi, toplayıp atkuyruğu bağladı. Dudaklarını da açık pembe rujla boyadı, evden çıktı.

"Kaynanası" ondan elbise istemiş. "Sen de gel kızım!" demişti. Demişti ya! Misafirler önemli değildi. Kibar, kaba, zengin, fakir, güzel, çirkin... Mektubuna cevap alamayışına da aldırdığı yoktu. Kim bilir, belki de güvenemiyordu kendine. İşsiz, parasız... Bu da önemli değildi. Kendisi çalışıyordu ya!

Sokak kapısından tam girdi, "kaynanası"yla karşılaştı. Verdiği elbiseyi, rugan terlikleri giymiş, bayağı gençleşmişti.

Kendini tutamadı, boynuna sarıldı.

"Ah ne kadar gençleşmiş, güzelleşmişsiniz!"

Yanaklarını öptü. "Kaynana" birden öyle sevdi ki Aynur'u.

"Sahi mi?"

"Vallahi."

"Demek güzelleşmişim? Aaah ah yavrum... Sen görmeli idın Şöhret Teyze'nı memlekette. Kaldı mi güzelliğım şimdı? Var idı bir saçlarim topuklarimda!"

İçini çekti.

Aynur, "kaynanası"nı misafirlerin yanına gönderdikten sonra, eve koştu. Haftalık iki buçuk lira taksitle satın aldığı çeyizlik kahve fincanlarını, tepsisini, tepsi örtüsünü evden getirdi. Annesinin haberi olsa küplere biner, gözlerini ayıra ayıra bağırır çağırırdı ama aldırdığı yoktu. Misafirler gittikten sonraysa iş işten geçerdi ki, kıyametleri koparsındı isterse.

Köpüklü, güzel bir kahve pişirip misafirlere götürdüğü zaman yalnız Ferdane Hanım'la Hülya değil, "kaynanası"yla annesi bile şaşaladılar. Öyle güzelleşmişti ki.

Ferdane Hanım sordu:

"Allah bağışlasın. Kızınız mı?"

Aynur'un annesi bir an çeyizlik fincanların öfkesinden sıyrılarak, cevapladı:

"Benim kızım efendim."

"Siz de burada mı oturuyorsunuz?"

"Hayır, bitişikte."

Aynur, küçük mavi küpeler bulunan kulaklarına kadar kıpkırmızı, kahveleri verdi. Elinde tepsi, kapı yanına kadar geri gitti, beklemeye başladı.

Aynur'un yakıcı güzelliği Hülya'yı içten içe kıskandırdıysa da, kızın elinde tepsi, kapı yanında hizmetçi gibi dikilişini hoş bulmayarak, "Gel kardeşim," dedi. "Yanıma gel. Dikilme!"

Aynur annesine baktı. Ferdane Hanım da oturması için ısrar edince, "çirkin kız"ın yanına gitti. Kucağında tepsi, sedire ilişti.

"Sizin isminiz ne kardeşim?"

Aynur bakışlarını yerden kaldırdı.

"Aynur. Sizinki?"

"Benimki Hülya."

Göz göze bir zaman bakıştılar.

"Yakında komşu olacağız," dedi Hülya.

"Ah ne iyi..."

"Bu mahalleyi, bu insanları ne kadar seviyorum bilemezsiniz; tıpkı romanlardaki gibi. Roman okur musunuz?"

"Bayılırım."

"Ben de. En çok hangi yazarları okursunuz?"

"Başta Esat Mahmut. Sonra Kerime Nadir."

"Esat Mahmut'un en çok hangi romanını seversiniz?"

"Çölde Bir İstanbul Kızı."

"Kerime Nadir'in?"

"Hıçkırık."

"Tercümelerden?"

"Tercümeleri pek sevmiyorum. İsimler akılda kalmıyor. Kronin'le Dafn dü Moriye."

"Strati, Zola?"

"Okumadım."

"Kaça kadar okudunuz?"

"Ortayı bitirdim. Siz?"

"Lise ondan ayrıldım ben."

"Niçin?"

"Hastalandım da..."

Beğendiği filmleri soracaktı ki, Ayten'le Nurten, tiril tiril markizet entarilerini kuvvetle geren memeleriyle kapıda belirdiler.

Aynur, "A..." dedi, "Aytenler geldi!"

Kucağındaki tepsiyi sedire bırakıp koştu.

Kızların misafirlerden haberleri yoktu. Şaşırmış, geri çekilmişlerdi. Aynur yanlarına gelince, bunların kim olduklarını sordular. Aynur bir çırpıda her şeyi anlattı.

"Çok iyi insanlar," dedi sonunda. "Hiç öyle utanılacak, kibirli insanlar değil!"

Ayten eğildi, baktı, çekildi.

"İsmi ne o kızın?"

"Hülya."

"Hastalıklı mı?"

"Yok canım. Çirkin olduğuna bakma, öyle iyi ki... Roman okuyup okumadığımı sordu. O da roman hastasıymış. Yakında komşu olacağız dedi."

"Anneme bak, genç kız olmuş!"

Nurten eğildi, baktı güldü.

"Senden mi aldı?"

Aynur, "Aldırma," dedi. "Yabancı mıyız?"

"?.."

Sonra birbiri peşinden içeri girip Ferdane Hanım'ın elini öptüler. Hülya'yla tokalaştılar. Hülya onları da pek beğendi. İlle Ayten'in ince yüzü, iri kestane gözleri...

"Piyer Anjeli'ye ne kadar benziyorsunuz!" dedi.

Ayten kıpkırmızı oldu. Sinema artistlerine benzemeye bayılırdı. Hele Aynur'un yanında!

Aynur'sa, hakkı yenmiş gibi, somurtmuştu. Mahallenin en güzel kızıydı. Ayten'in sözü mü olurdu?

Hülya sordu:

"Siz onun Yarın Çok Geç Olacak filmini gördünüz mü?"

Hiçbiri görmemişti.

Anlatmaya başladı. Kızlar birbirlerine tutunarak dinliyorlardı.

Yüzü kırmızı kırmızı sivilcelerle kaplı, gözleri çöküktü, ağzı çok büyüktü ama, konuşurlarken bütün bunlar siliniyordu adeta. Sesi tatlıydı.

Çabucak ısınıverdiler.

Hülya da onlara ısınmıştı. Hele söz Avare filmine gelince, büsbütün kaynaştılar. Aynur, yenen hakkını unuttu.

Hülya, Raj Kapoor gibi bir sevgilisi olmasını isterdi.

Ayten, "Ah canım," dedi.

Fıkır fıkır güldüler. Aynur, "Bu mahallede de bir Avare var," dedi.

Hülya ilgilendi.

"Sahi? Kim?"

Ayten, ağabeyinden bahsedildiğini anlamıştı.

"Aşk olsun Aynur!"

Aynur:

"Raj Kapoor'a benzemiyor ama, çok güzel. Ayten'in ağabeyi canım!"

"Sahi? Ağabeyin mi Ayten? Resmi var mı?"

Deminden beri söze karışmayan Nurten, "Var," dedi. "Odasında kocaman bir resmi var." Hülya sedirden atladı.

"Gidip bakalım hadi!.."

Ayten, Nurten'le Aynur'un gevezeliğine kızmıştı. Bakalım ağabeyinin yatağı toplanmış mıydı? Toplanmamışsa, kirli, yırtık yırtık çarşaflar, birer kenara fırlatılıvermiş çoraplar, yırtık pırtık iç çamaşırları...

Hülya annesine yavaşça, "Biz öbür odaya gidiyoruz anneciğim!" dedi.

Ferdane Hanım ne yapacaklarını sordu.

"Hiiç. Biz bize konuşacağız!"

"İyi ya."

Hülya önde, odadan çıktılar.

"Sizi öyle sevdim ki..."

"Biz de seni."

"Bu mahalleye taşınmak için can atıyorum. Bundan sonra babamı boyuna sıkıştıracağım."

"Niye?"

"Apartmanı çabuk bitirsin, diye. Bu yakınlarda sinema da var galiba?"

"Var."

"Güzel filmler geliyor mu?"

Ayten, "Geliyor ama," dedi, "çoğuna gidemiyoruz."

"Niçin?"

"Gündüzleri işteyiz. Akşam yorgun argın gel, gece sinemaya git, eve yarımda, birde dön, yat uykuya geçinceye kadar oluyor saat iki. Sabahleyin altıda kalk. Dört saat uykuyla olur mu insan?"

Mustafa'nın odasına girdiler. Yırtık çarşaflarıyla yatak yerde, serili duruyordu. Şuraya buraya fırlatılıp atılmış çoraplar, iç çamaşırları, sümüklü mendiller...

Ayten, "A... çok pis," dedi. "Girmeyelim!"

Ne Hülya, ne de Aynur duymadılar bunu. Hatta Ayten'i utandıran şeylere dikkat bile etmemişlerdi. Odanın karşı duvarında asılı, Mustafa'nın büyük boy fotoğrafına bakıyorlardı.

Hülya, "Çok güzel!" dedi. "Grigori Pek'e benziyor!"

Aynur'un içinden kıskançlık geçti. Başkalarının onu beğenmesine razı olamazdı. O, kendinindi. Mektubuna cevap alamamıştı ama, ne zarar?

Hülya devam etti:

"Grigori Pek en sevdiğim artistlerden biri, hatta birincisi. Siz onun Kanlı Aşk'ını gördünüz mü? Görmediniz mi? Yazık!"

Gözleri Mustafa'nın duvardaki fotoğrafında. Kanlı Aşk'ın Grigori Pek'ini yaşıyordu. Erkeklerde "Avare"liği, "Huysuz"luğu, "Uzun Boy"u, "Acı Kuvvet"i severdi.

Aynur, Mustafa'nın yatağı kenarına oturdu. Ayten'le Nurten yanına. Hülya da karşılarına çömeldi. Kanlı Aşk'ı anlatırken, Ayten'in Grigori Pek'e benzeyen ağabeyinin sevgilisi olup olmadığını düşünüyordu.

Sordu.

Ayten, "Bu mahallede yok," dedi. "Dışarıyı bilmem."

Aynur mosmor kesildi. Kim demişti yok diye? Vardı, kendisiydi. Her sabah onun için erken uyanıyor, yatak kıyafetiyle dekolte, avluya çıkıyor, selamlaşıyorlar, hele eğilip kalktıkça Mustafa nasıl bakıyordu yiyecek gibi!

Ayten, "Çok gururludur," dedi. "Öyle değil mi Aynur?"

Aynur şaşırdı.

"Kim? Ağabeyin mi? Evet, gururlu..."

"Mahallede o kadar güzel kız var, hiçbirine dönüp de bakmaz!"

"Ne iş yapıyor?"

"Hiiç."

"Boşta mı?"

"Evet."

"Tahsili ne?"

"Orta ikiden belgeli."

"Hiç fena değil. İsterse bir yerlerde memurluk filan bulabilir. Babama gelsin. Babam ona bir iş verir."

Ayten'le Nurten müthiş sevindiler.

"Ne iyi olur, ah ne iyi olur!"

Nurten, "Kurtuluruz," dedi.

"Kurtulur musunuz? Niye?"

Nurten, ablasının dürtmesine rağmen anlattı.

"Niye olacak? Boş geziyor. İki arkadaşı var, Sülo'yla Çingene. Sabahleyin evden erken erken çıkar, sur dışındaki kahvede onları bulur, bütün gün kim bilir nerelerde gezer dolaşırlar, akşam da fitil gibi sarhoş..."

Ayten tekrar dürttü. Aynur, "Ne yapsın?" dedi. "Genç çocuk. Sonra ne, her gün içmiyor ki..."

Ayten ağabeyini kayıran Aynur'u birden öyle sevdi ki.

"Ama ne!" dedi. "Doğru söylüyor Aynur!"

Nurten bozuldu.

"Yok ben yalan söylüyorum?"

"Yalan söylüyorsun tabii. Ara sıra içiyor, her gün içiyor diyorsun. Aynur bilmiyor mu? Nah, şurda oturuyorlar. Her gün içip gelse, gürültü etse, Aynurlar duymaz mı?"

Hülya meraklandı.

"Nerde oturuyor Aynurlar?"

Ayten perdeyi kaldırdı.

"Orada işte!"

Hülya'nın aklına Aynur'la Mustafa arasında bir şey olup olamayacağı geldiyse de renk vermedi. Aynur güzel kızdı, çocuk da Grigori Pek'e benziyordu...

"Babanız iş verir mi sahiden?"

"Niçin vermesin? Babamın işleri çok adam isteyen iş. Ağabeyiniz istediği kadar gururlu, hatta kopuk olsun. Babam öyle serttir ki benim. Görmüyor musunuz? Pehlivan gibi değil mi?"

Ayten, "Tıpkı," dedi.

Nurten:

"Tıpkı. Hem canım işe bağlanırsa, serserilikten kurtulur, biz de ondan kurtuluruz."

"Ne yapıyor size?"

"Ne yapmıyor ki? Bizi adım adım takip eder. Sanki fena bir yerlere gidiyormuşuz. Boyanmayın, yolda gidip gelirken sağa sola bakmayın, gülmeyin, laf atanlara cevap vermeyin..."

Ayten, "Sanki onu dinleyen var!" dedi.

Aklından Beyazıt'taki mağazanın parlak tezgâhtarı geçti. Konuşuyorlardı işte. Ne haberi oluyordu? Yalnız kendisi değil

Nurten de. Ayten'inki ona da bir tane bulmuştu. Zaten o gün babasından zılgıtı yiyeli beri, ağabeyleri karışmıyordu.

Hülya, "Kıskanç erkeğe bayılırım," dedi.

Aynur bir şeyler sezdiyse de, göz göze gelince, "Ben de..." demek zorunda kaldı. Mustafa'ya babasının yanında iş bulmasını da beğenmemişti. Böylelikle Mustafa'ya yakın olur... Çok da konuşkan, dilli... Kim bilir?

İçini çekti.

Apartmanın kurulması, şunlarla komşu olmak hiç iyi değildi. Gerçi kız çirkindi. Mustafa öylelerine kulak asmazdı ama, gene de istemiyordu. Sonra, apartman yapılsa bile, hepsinde kendileri oturmayacaklardı ya. Herhalde kiraya verirlerdi katları. Kiracıların güzel kızları olamaz mıydı? Mustafa bunlardan biriyle anlaşamaz mıydı?

Bütün gece bunu düşündü. Aklına kötü kötü şeyler geliyordu. Beş katlı apartmanın katlarından birinde zengin bir aile otursa, güzel bir kızları olsa, Mustafa'ya tutulsa, Mustafa da ona tutulsa. Evlenseler. Yahut evlenmeseler de sevişseler!

Gerçekten böyle bir şey olmuş gibi telaşlandı. Sanki apartman bitmiş, katlar kiraya verilmiş, katlardan birindeki güzel kızla Mustafa işi pişirmişti.

Yatağında oturdu. Karyolasının yanındaki pencerenin beyaz perdesini aralayıp Mustafa'nın penceresine baktı.

Ya henüz gelmemişti ya da gelmiş, yatmış.

Perdeyi kapadı.

Ne diye açıkça konuşmuyordu onunla? Bir gün yoluna çıksa, mektubuna niçin cevap vermediğini sorsa, anlaşsa... Çok değil, birkaç ay sonra apartman biter, katlar kiraya verilir, kiracıların kızlarından biri elini çabuk tutar da Mustafa'yı çarparsa ne yapardı?

Ertesi sabah evden erken çıktı. Bâlipaşa yokuşunun alt başın-

da bekleyecekti. Kadınlı, kızlı işçi kafileleri gelip gelip geçiyordu. Saçları briyantinli genç işçiler geçerken laf atıyor, büsbütün sululuları da ayıp şeyler söylüyorlardı. Aldırmıyordu. Duymuyordu hatta. Az sonra çıkıverecek Mustafa'yı düşünüyordu. Ya konuşmak istemezse? Ya, çirkin bulduğu, yahut tipi olmadığı için konuşmak istemediğini söylerse?

Birden hiç hesaplamadığı bir şey: Ayten'le Nurten çıkıverdiler!

Aynur şaşırdı. Burada kimi beklediğini sorarlarsa ne cevap verirdi?

Yanına geldiler.

"Ne bekliyorsun Aynur?"

Kulakmemelerine kadar kızarmıştı, "Hiç," dedi. "Annemi."

Niye, niçin beklediğini sormadılar. Ağabeylerini düşünmüyorlardı. İş müjdesini vermek için bütün gece bekledikleri halde gelmeyince uykuya yenilivermişlerdi. Ancak sabahleyin... Erken erken müjdeyi vermişlerdi de terslenmiş, "Siz kendi dalganıza bakın. Ben sizden iş miş istemiyorum!" demişti.

Aynur'a hiçbir şey açmadılar. Zaten vakit de yoktu çene çalmaya, ayrıldılar.

Aynur suçüstü yakalanmış, yahut burada niçin beklediğini biliyorlarmış gibi, yerlere geçiyordu. Az sonra Mustafa, dirseklerine kadar sıvalı kolları, taralı pırıl pırıl saçlarıyla görününce bayılacak hâle geldi. Gözleri kararıyordu. Sanki romanlarda okuduğu "Kaldırım Kızları"ndandı da, belalısını bekliyordu.

Mustafa tam önünde durdu. Tertemiz yüzü gülümsüyordu.

"Kimi bekliyorsun Aynur?"

"Seni!" diyemedi.

"Annemi."

"Anneni evde niye beklemedin de burada bekliyorsun?"

Attı:

"Kapalıçarşı'ya götüreceğimiz bir iş vardı unuttuk da alıp gelecek."

Mustafa da kulakmemelerine kadar kızarmıştı, "Mektubuna cevap veremedim," dedi.

Gözlerini kaçırarak sordu.

"Niçin?"

"Bilmem?"

Uzun uzun bakıştılar. Sonra ikisi de gülüverdi. Aynur, "Yoksa benden mi korkuyorsun?" dedi.

Mustafa'nın kaşları çatıldı.

"Yok canım!"

"Dün size gelen misafirlerden haberin oldu mu?"

Mustafa hafifçe küfrederek başını salladı.

"Oldu."

"Niçin? Fena mı? Sana iş bulacaklar..."

"Herkes kendi dalgasına baksın. Benim kimseden iş istediğim yok!"

Aynur az kalsın boynuna sarılacaktı. Gözleri alev alev, büyük bir cüretle Mustafa'nın elini tuttu.

"Beni niçin gezmeye davet etmiyorsun?"

Mustafa inanamadı.

"Sahi mi?"

"Sahi tabii."

"Gelir misin?"

"Niçin gelmeyim?"

"Nereye gideriz?"

"Sen nereye istersen!"

"Annen?"

"Annemin ne haberi olacak? Kapalıçarşı'ya iş götürdüğüm bir gün, öğleden sonra..."

"Mangırsızlık" Mustafa'nın içinde yara gibi sızladı.

"Peki," dedi, "ne zaman gidelim?"

"Sana kalmış bir şey. Sen ne zaman istersen."

"İyi ya. Gideceğimiz gün, sabahleyin ben sana pencereden akoz ederim, sen de...

"Akoz ne demek?"

"Haber veririm yani..."

"Haber verirsin, ben de öğleden sonra saat üçte..."

"Kapalıçarşı'nın Beyazıt kapısında..."

"Buluşuruz."

Tokalaşıp ayrıldılar.

7

Grigori Pek'e benzeyen delikanlının günler geçtiği halde iş için babasına gelmeyişi Hülya'nın canını adamakıllı sıkmaya başlamıştı. Niçin gelmemişti? Yoksa kızlar söylemeyi mi unutmuşlardı? Sanmıyordu. Ağabeylerinin işe girip serserilikten kurtulacağına, o gün öyle sevinmişlerdi ki!

Kanlı Aşk filmindeki Grigori Pek gibi düşünüyordu onu. Grigori Pek o filmde zengin bir kızla sevişir. Kızın ailesi işe karışıp, kızı vermeye kalkınca da başını alır savuşur gider. "Avare" de ona benzediğine göre... O da Grigori Pek gibi, zengin bir ailenin vereceği işten niçin nefret etmesin?

O akşam da babasını kapıda heyecanla karşıladı.

"Bugün de gelmedi mi babacığım?"

Zülfikar Bey kocaman kızını kucağına aldı.

"Gelmedi yavrum."

Annesi sinirlendi.

"Tadını kaçırıyorsun ama artık Hülya!"

"Niçin anne?"

"Gelmezse gelmesin. Günlerden beri nedir bu merak?"

Cevap vermedi. Dalından koparılmış bir çiçek gibi küstü.

Akşam yemeği neşesizce yendi. Gerçi Zülfikar Bey buzdolabında soğumuş rakısını yudumlarken çeşitli konularda çeşitli şeyler anlatıyor, Ferdane Hanım da dinler görünüyordu ama, işin dış görünüşüydü bu. Gerçekte her ikisi de Hülya'yı düşünüyorlardı. Apartman bekçilerinin evine gittikleri günden beri kız iyice değişmişti. Tenhalara kaçıyor, ince yüzü avuçlarında, dalıyor, iç çekiyor, sorulunca da, "Hiç," diyordu, "Dalgın filan değilim..."

İncecik bir dilim tereyağlı ekmekle çayını isteksizce içip kalktı. Elini ağzını yıkadı, odasına çekildi.

Arkasından bakan Ferdane Hanım payladığına pişman olmuştu.

Zülfikar Bey içini çektikten sonra, "Tuhaf," dedi, "çok tuhaf bu kızın hâli..."

"İnsan fotoğraftan tutulur mu?"

Günlerden beri çok konuşmuşlardı.

Zülfikar Bey rakısını çabucak içip salona geçti. Hizmetçiden Hülya'nın yatıp yatmadığını sordu. Hemen yatmış. Oysa, gece yarılarına kadar roman yahut sinema magazinleri okumadan yatmaz, yatsa bile uykuya geçemezdi.

Ferdane Hanım yün örgüsünü alıp kocasının yanındaki koltuğa oturdu.

"Şu oğlanı görmedin mi henüz?"

Zülfikar Bey sıkıntıyla, "Hayır," dedi.

"Niçin? Niçin görmüyorsun?"

"Meydanlarda yok hanım. Arkasından koşamam ya?"

"İstesen çağırtabilirsin. Elinde bir şey. Söyle babasına, gelsin seni bulsun. Karşındakiler kim, kaç paralık insanlar ki çekiniyorsun."

Zülfikar Bey cevap vermedi. Kızını üzüntüden kurtarmak için babasına söyleyip oğlanı çağırtmak aklından geçmemiş değildi ama...

Kötüsüne gidiyordu. Hülya, kız kardeşleriyle haber göndermediği halde gelmemiş, aramamıştı. Böyle birinin üstüne düşmek çevrede çirkin dedikodular yaratmaz mıydı? El âlem, "Çirkin kızını yamamak için oğlana iş vermek istiyor!" demez miydi?

Kızının hatırı için çağırtsa bile, o zaman da bu türlü davranışın haysiyetsizliğinden kurtulamayacaktı. Sonra daha kötüsü, oğlan belki de kendi gibi serserilere, "Kalın bir kerhaneci bizim mahalleye bir apartman yaptırıyor. Çirkin bir kızı var. Bana yamamak için uğraşıyor ama boş veriyorum!" der, serseri arkadaşları da, "Kaçırma! Kızı avucunun içine al, heriften para sızdır, sonra kıza bir tekme..." diye akıl vermezler miydi?

İlle bu, "para sızdırılmak" ve "tekme" Zülfikar Bey'i çıldırtıyor, zaman zaman kızını hayalledi̇ği fakir baraka, kafasında olanca dehşetiyle canlanıyordu. Kendisi hayattayken mesele yoktu. Kim olursa olsun, kızını ezdirtmezdi ama, kendi öldükten sonra ne olacaktı? O gün çaresiz sordu:

"Senin serseri oğlun varmış Memet Ağa... Gelip beni görecekmiş de iş isteyecekmiş. Hani? Niçin gelmedi?"

Bayram da oradaydı. Memet Bayram'a, Bayram Memet'e baktı. Elleri önlerinde kavuşuk, utanç içindeydiler. Evet, vardı böyle bir oğulları... Dik kafalı, feleğe minnet etmeyen bir oğlan. Sabahları evden erken erken çıkar, gece yarıları fitil gibi sarhoş dönerdi. Ne iş yaptığı, nasıl kazanıp, nerelerde harcadığını bilmiyorlardı. Belirli bir işte çalışıp adam olmasını isterdi ama...

Bayram, "Düşman başına beyefendi!" dedi. "Gezer bütün gün surlarin dışında, istemez çalişmak!"

Zülfikar Bey sinirlenmiş göründü:

"Olur mu? Surların dışında gezmek olur mu?"

Memet, "Olmaz," dedi, "olmaz şüphesız beyefendı ama..."

"E? Söz mü geçiremiyorsunuz?"

Memet'in başı sertçe kalktı.

"Girmez kulağina söz! Değil çocuk ki çekeyim kulakını, patlattırayım gözünü!"

Bayram, "Sen konuş onunla Memet," dedi, "gitsin beyefendiye, alsın bir işçeğiz yanında, olur hakkında çok hayırli. Olmaz dolaşmak, olmaz çekmek kafayi her gün!"

Zülfikar Bey'in elleri arkasındaydı, hayli yükselmiş apartmanına bakıyordu.

"Madem orta ikiye kadar okumuş, yazıhanede bir işe sokarız!"

Bayram, Zülfikar Bey'e göstermeden Memet'i dirseğiyle dürttü. Memet hep o ihtiyar kurdu hatırlatan bakışıyla Bayram'a baktı. Sevinç içindeydiler. Yazıhanesinde bir işe sokacaktı, daha ne isterdi serseri oğlan? Efendi olacaktı be!

Dua üstüne dua ederek, beyi yol boyunca uğurladılar. Sonra döndüler. Gözlerinin içi gülüyordu. Devlet kuşuydu bu be. Devlet kuşu!

Barakanın önünde durdular, birer sigara yaktılar.

Bayram iyice efkârlanmıştı, "Aaaa ah!" dedi. "Olacayim ben şimdı onun yaşinda, çikacak karşima böyle bir beyefendı, verecek bana yazihanesinde iş..."

"Ne süylersın be Bayram, ne süylersın be yahu!"

"Edeceyim adam diyor be Memet?"

"Verecek iş yazihanesinde hem da!"

"Bilirsın ne yazihanedır?"

"Nasıl bilmem be Bayram? Ne mobilyalardır onlar?"

Bayram göz kırptı.

"Daktilo Şükran ya?"

İhtiyar Kurt da aynı şeyi düşünüyordu. Dişsiz ağzıyla güldü.

"Aaaah yavrum evladım Şükran'im!"

Gözleri daldı. Tuvalet budak deliğinden gözetlediği komşu Naime'nin kızı Aynur'un çıplak bacaklarını hatırlamıştı. Bayram, "Belkim uydurur işi Şükran'la da," dedi.

"Helbet. Görse Şükran, akar sulari şaril şaril!"

"Doğru."

"Bilirsın ne düşünürum? Derim kandirsın Şükran'i, evlensın!"

"Evlensın be yahu. Güzel kız, çalişır, kazanir para hem da..."

"..."

"..."

O gece Bayram kumara boş verdi. Bir şişe rakı aldı, evde apartmana bakan pencere önündeki sedire çilingir sofrasını kurdular. Az sonra Ayten'le Nurten de işten dönünce muhabbet büsbütün koyulaştı. Devlet kuşuydu, vallahi billahi devlet kuşuydu bu. Herkesin arayıp da bulamadığı. Sur dışında, Sülo'yla Çingene'yle bütün gün gevezelik edeceğine, beyefendinin yazıhanesinde, tertemiz bir masa, başında...

İhtiyar Kurt, "Hem da Şükran'la çalişacak be yahu!" dedi.

Sakin sakin dinleyen anne, "el kızı" işe karışınca, dikildi:

"Hangi Şükran?"

"Var Zülfikar Bey'in yazihanesinde bir daktilo..."

Anne sinirli sinirli içini çekti. Ayten, güzel mi çirkin mi olduğunu, ne giydiğini, saçlarının permanatını filan sorduysa da, bir yandan babası, öte yandan Bayram paylayınca sustu.

Anne oğlunun güzel bir yazıhanede çalışmasını isterdi ama, daktilo kızdan huylanmıştı. Oğlunu çarpabilirdi pekâlâ!

"Benim oğlum bakmaz öyle arsizlara!" dedi.

Baba içerledi.

"Bakmaz evet. Sanarsin kalacak sana!"

Sinirli bir sessizlik oldu. Deminden beri lafa söze karışmayan, sadece dinleyen Nurten, ağabeyini Hülya'nın bile beğendiğini söyleyince işin rengi değişiverdi.

Baba, Bayram, anne merakla sordular:

"Nerde gördü de beğendi ağabeyını?"

Anlattılar.

Bayram bir ıslık çaldı.

"Fotoğrafından ha? Vay anasını!"

Baba:

"Vay anasını!"

Anne de yeni işitiyordu. Hülya'nın, oğlunu beğenmesine ses çıkarmazdı bak... Çirkindi ama, benzemezdi ne Aynur'a, ne de Şükran'a. Zengindi.

Bayram, "Abe," dedi, "beyefendı bu yüzden almak istemesın Mustafa'yı yazihanesına?"

İhtiyar Kurt:

"Olmasın şüpen!"

Anne de bu kanıdaydı.

"Helbet. Biyendi fotoğrafından oğlumu, verecekler onun için yazihanede iş!"

İhtiyar Kurt gittikçe heyecanlanıyordu. Oturduğu yere iyice yerleşmek istercesine kımıldandı. Gaz lambasının sarı sarı aydınlattığı kırışık yüzü memnunlukla parlamaya başladı. Gözleri alev alevdi. Sivri burnunun etli kanatları bir koku almışçasına hazla titriyordu. Bayram'a baktı. Bakıştılar. O da onun gibiydi. Gözleri parlıyordu. Boş kadehleri keyifle doldurarak arkadaşına ikram etti. Sigaraları yaktılar. Anne kibrit çaktı. Ayten, Nurten, Erol hatta karyola üzerinde kendi kendine oynayan en küçük, bir şeyler sezerek bu keyifli havanın nereye varacağını beklediler. Ayten bunu herkesten önce sezmişti. Ağabeylerinin odasına girdikleri sıra, "Grigori Pek'e ne kadar benziyor!" dediği sıra.

Nurten de sezmişti ama ablasına bir şey söylememişti. Zülfikar Bey'in çirkin kızı ağabeylerine göz koymuştu.

Ev halkının bunda şüphesi kalmamıştı. Ablasına baktı, bakıştılar, anlayışlı bir bakışma!

İhtiyar Kurt, "Açsın gözünü, göstersin evlatlığını," dedi.

Anne içini çekti.

"Eeeeh olur helbet o da!"

"Olur," dedi Bayram. "Olur inşallah!"

"..."

"..."

Bu işe öylesine hazırdılar ki, çirkin kız oğullarına sanki gerçekten göz koymuş, oğulları da peki demiş, başlamıştı yazıhanede çalışmaya da, yokluktan kurtulup varlığa kavuşmuşlardı. Hepsinin içinde keyifli bir çalkantı, hepsinin kafalarında yıllar yılı hasretini çektikleri şeylerin hayali...

İhtiyar Kurt ani bir coşkunlukla eli kulağa attı, tam tepedeki yalap yalap ayın gündüze çevirdiği dünyaya yanındaki pencereden eski, ama coşkun bir türkü, bir Yenişehir türküsü koyuverdi.

Bayram gözlerini yumdu: Otuz, belki de kırk yılın gerisinde kalan koca bıyıklı Barba Hristo'nun meyhanesindedir. Kaşlarına yıkılı fesleri, uçları yukarlara kıvrık bıyıkları... Memet eli kulağa atmış bu şarkıyı söylemekte, palikaryalar öfkeyle bakmaktadırlar. Öfkeyle bakanlar, Rum meyhanesinde meydan okurcasına Türkçe şarkı söylendiğinden çok, Despina'ya balta oluşlarına içerlemektedirler. İster o, ister bu... Yalpayla çıkarlar meyhaneden, ver elini Despina'nın mahallesi. Aysız bir gecedir. Peşlerinde karaltılar, insan karaltıları, Rumca küfürler... Tabancalar patlar çok geçmeden, çevrilirler ama, yaş yirmi ikidir, kafalar sarhoş, yumruklar kavi, tabancalar namuslu...

Aydınlık gecenin kim bilir neresinden, kim bilir kim:

"Hoy be Yenişehirli, hooooy!!!"

Bayram gözlerini açtı, otuz, belki de kırk yılın bu yanıyla tosladı. O sıra mahallenin arkasından çığlıklarla geçen trenin

gürültüsü Bayram'ın, "Hoy be Yenişehirli, hooooy!!!" diyene bir başka "Hooooy"la verdiği cevabı yuttu.

Sonra her şey eski hâlini aldı. Bir durgunluk, bir sessizlik.

Anne, "Ah yarabbi," dedi, "acı bize, acı artık bize Allahım, kurtar bizi!"

Ev halkı aynı istekle derin derin iç çekti.

"Nerde o günler be yahu, nerde o günler?"

"Değil mi ki bu kadar oldu..."

"Keşke söyleseydiniz ağabeyinize bunu!"

"Neyi?"

"Kızın biyendiğini!"

"Söyleyecektik, bırakmadı ki, kızdı!"

"İş için kızdı. Süyleseydiniz kız için, kızmaz idı. Bilmem mi ben uğlumu? O da tıpkı ben! Ben nasıl etmediysem bey oğlu bey kızından başkasına tenezzul etmez uğlum da!"

Anne hıçkıra hıçkıra ağlayacak hâle gelinceye kadar sevindi. Kocasına minnetle, şükranla, uzun uzun baktı, sonra sarıldı boynuna, yıllar yılı çocukların unuttuğu şekilde, kocasını öptü öptü...

İhtiyar Kurt onu, o ufacık kadını göğsüne sıkı sıkı bastırmıştı.

"Ottuz yıllık karim be yahu," dedi! "Ottuz yıllık karim! Hem de bey oğlu bey kızi! Bensa... Bırakın beni, bilir Bayram Amucaniz, neyim ben? Hiç, hiç oğlu hiç hem da!"

Kadın kocasının göğsünde doğruldu. Gözleri yaş yaş parlıyordu, "Makbulüm," dedi, "ne isterse olsun makbulümsün benim!"

Her zaman oğlunun arkasından atıp tuttuğunu yüzüne vurmak değil, aklından bile geçirmedi. Kocasıydı o, otuz yıllık kocası. Acı, tatlı günlerinin erkeği. Değil mi ki bey oğlu bey kızı olduğunu saklamıyordu, büyük oğlu da dahil, bütün çocuklarıyla dünya bir yanaydı, o bir yana!

Kocasıyla Bayram, gece yarısından sonra eve belki de fitil gibi sarhoş dönecek oğluyla açık açık konuşmak için beklemek üzere

barakaya gittiler. Erol, Ayten, Nurten yattılar. Anneyse, içi gururla dolu, sedirin bir kenarına yan geldi. Pencereye dayandı, aydınlık geceyi seyretmeye başladı. Bakıyor görmüyordu. Düşmez kalkmaz bir Allah'tı. Kim bilir acıyacaktı belki de. Kocasının dediği gibi, bey oğlu bey kızıyken, bütün mallarını mülklerini ellerinden almış, yokluk içinde denemişti de sonunda çektikleri çileyi yeter bulmuştu.

İçini çekti.

Çok bir şey de istemiyordu. İki kat üzerine ikişer odadan dört odalı bir evceğiz... O belki de daha çoğunu nasip ederdi. Ederdi ama, bakalım yanaşacak mıydı Mustafa. Ah yanaşsaydı! Yanaşsaydı da beyefendinin yanına girse, çalışsa günün birinde de kızıyla...

Tekrar içini çekti.

Çirkindi, çirkindi ama, ne zararı vardı? Zengindi ya! Sırtı yeni elbise, ayağı yeni ayakkabı, cebi bol para görecekti ya! Karı çirkinse, dışarda güzeller yok değil ya!

Kocasının dediği gibi, aklı varsa yanaşır, iç güveyisi girer, karıyı, kaynanayı, kayınbabayı avucunun içine alır, ondan sonra da bildiği gibi oynardı. Hem şu iş olunca belki Zülfikar Bey kendilerine de acır, "Oturduğunuz ev çok çürük. Damadımın ailesine yakıştıramam böyle yeri. Benim apartmanın bodrum katı ne güne duruyor, geçin oturun!" derdi.

"Anne!"

Uyuduğunu sandığı büyük kızının sesinden adeta ürktü.

"Sen uyumuyor mu idın kız?"

"Uyku tutmuyor... Aklıma ne geliyor biliyor musun?"

"Ne geliyor?"

"Diyorum ki, ağabeyim aksilik etmese de Zülfikar Bey'in yanında çalışsa, gözüne girse..."

"E?"

"Günün birinde de..."

Bu sefer Nurten, yattığı yerden cevapladı:

"Kızını ağabeyime verse değil mi?"

"Ayy... Nurten de uyanıkmış..."

"Uyku tutmuyor... Öyle değil mi anne?"

"Ben de düşünüyordum buni!"

Erol da uyanıktı. Karyoladan cevapladı:

"Ben de."

Yere atladı, annesiyle ablalarının yanına geldi. Uzaklardaki büyük, yüksek yapılar kalabalığının gerisine inmiş, bir çatının kenarından yarısı görünen ayın hafifçe aydınlattığı alacakaranlıkta konuşmaya başladılar.

Anne kim bilir kaçıncı sefer içini çekti.

"Hem da ne gelir aklıma bilirsiniz? Derim, ağabeyiniz almalı Hülya'yi, demeli kaynatasi vereyim size bodrum katını apartumanimın. Zira yakiştiramam damatimın aylesına bu çürük evı!"

Ayten:

"Ah," dedi, nerde o günler?"

Erol, "Allööööş!" diye bir nara attı. "Yaşadık o zaman. O zaman çocuklar sıkıysa Balina desin. Anam avradım olsun kırarım çenelerini!"

O zaman "apartman çocuğu" olur, okula takunyayla değil, doktorun oğlu gibi, ipli, sarı ayakkabılarla giderdi.

"Bizim apartmanımız mahallenin bütün evlerinden yüksek olur değil mi?"

Ayten, "Tabii," dedi.

"Abla! Nasıl olur apartmanların içi?"

"Görmedin mi hiç?"

"Görmedim. Sen?"

"Ohoo... Çok gördüm ben."

"Bizim atölye apartmanın orta katında," dedi Nurten.

Ayten:

"Geniş geniş pencereler, pırıl pırıl musluklar..."

"Ya yüz numaralar?"

"Nasıl abla?"

"Bal dök yala!"

"Vay anasını..."

"Biz de apartman kızı oluruz!"

"Tabii," dedi Ayten. "Sükse yaparız başkalarına!"

"Nasıl!"

"Apartmanımız var deriz..."

Erol, "Enayiler!" dedi. "Apartmanımız var derlermiş. Apartman sizin mi, numaracılar!"

"Olmasın. Herkes nasıl övünüyor?"

"Benim yanımda övünün de bak..."

"N'olur?"

"N'olacak, fiyakanızı bozarım!"

"Terbiyesiz."

"Terbiyesiz sizsiniz asıl. Niye fiyaka söküyorsunuz."

"Adam ol sen de sök!"

Anne duymuyordu bile, dalmış gitmişti. İstese neye kadir değildi Cenabı Allah?"

Nurten eğildi karşı barakaya baktı.

"Babamlar yatmış galiba?"

"Nerden anladın?"

"Işıkları sönmüş de..."

Anne birdenbire dikkat ederek canı sıkıldı.

"Bekleyecekti güya Mustafa'yi!"

***

Bekliyordu.

Kumar olmadığından, yorgun işçiler ilk akşamdan devrilmiş,

horluyorlardı. Lamba yakmaya lüzum görmemişlerdi bu sebepten. Sigaraları karşılıklı yakmışlar, hâlâ çakırkeyif, şu meseleyi konuşuyorlardı: Devlet kuşu dolanıyordu başlarında, nasıl uyurlardı? Arkasını nasıl bırakırlardı? Madem kız oğlanı fotoğrafından görüp vurulmuş... Kaçırılır mıydı? Ama kız çirkinmiş... Olsun, çirkin olsundu. Zaten kocanın akıllısı, karının çirkinini alır, güzellerle eğlenirdi. Güzellik karın doyurmazdı. Peşin karın doyurmak, sonra da... Büyük evlattı hem. Babasından sonra evin direği. Yalnız kendini değil, babasını, annesini, kardeşlerini de düşünmesi lazımdı!

Tükenen sigaralarını kim bilir kaçıncı sefer tazelediler.

Bayram:

"Belkim verir bodrum katını da!"

"Gelır aklıma benim da!"

"Zengin adam, hatirlı adam..."

"Ne için bıraksın kaynatasını kiralarda?"

"Yakıştirmaz şerefina!"

"O zaman, o zaman Bayram bilirsın ne yapariz?"

"Ne?"

"Alırız seni de yanimıza?"

"Olmaz ki razi Şöhret?"

"Abe, ne karişır Şöhret? Benim erkeki evın? Sen olmasan giremi bilırdım işe?

Bayram'ın neşesi arttı.

"O zaman... Çok iyi olacak be Memet! Güzel, hem da çok güzel günler yaşayacağiz!"

"Yaşayacağiz Bayram!"

"Lakin Mustafa..."

Memet içini çekti, "Doğru," dedi.

"Etmezsa aksilik..."

"Var ise akli..."

***

Mustafa gece yarısından sonra, sokağın başındaki elektriğin altında durdu. Her zamanki gibi, sarhoş gözlerle mahalleye uzun uzun baktı. Eskiden nara koyuverirdi.

Gene sarhoştu, hem de fitil gibi ama, çok değişmişti şimdi. Hele Aynur önüne çıkıp, "Beni niçin gezmeye davet etmiyorsun?" dediği günden beri çok değişmişti. Sülo'yla Çingene bile farkına varmışlardı. İlle Çingene, "Ulan haybeci!" diyordu, "âşık mısın nesin?"

Âşıktı, hem de iliklerine kadar, sırılsıklam ama kimseye değil söylemek, çıtlatmıyordu bile. Sülo muydu o: "Bir kız enseledim, anam avradım olsun ilik mi ilik! Dün yoluma çıktı, dedi böyle böyle... Dedim iyi. Tak hemen sinemaya çektim arka sıralardan birine. Tak şöyle, tak böyle."

Yarın için bir iki buçukluk iyi etmişti. Sabahleyin erkenden kıza sinyali verecek, öğleden sonra buluşacaklardı. Buluşacaklardı ama, kızı nereye götüreceğini bilmiyordu henüz. Sülo olsa sinemaya götürürdü.

Eve doğru dalgın dalgın yürürken durakladı. Karanlık baraka gözüne çarpmıştı. Bugün kumar yok muydu ki ışık yanmıyordu?

Evlerinin hizasına gelince, baraka kapısında sigara içen iki insan karaltısı gözüne çarptı. Anladı. Babasıyla Bayram'dı. Üzerinde durmadı. Sokak kapısının tokmağına eli giderken, kapı her zamanki gibi kendiliğinden açıldı.

Girdi.

Annesi merdiven başından seslendi:

"Kapama kapıyi!"

Kanadı açık bırakıp avluya geçti. Merdiveni çıktı. Annesi idare lambası tutuyordu. Odasına tam doğrulacaktı ki, "İster baban seninle konuşmak!" dedi.

Barakada kumarın olmayışı, kapı önünde Bayram'la sigara içmelerinden bir şeyler sezmişti zaten. Sertçe sordu:

"Ne konuşacakmış?"

"Dinle babani, etme aksilik. Olur hakkinda hayirli!"

İhtiyar Kurt, arkasında Bayram, merdivenin idare lambasıyla aydınlanmış alacakaranlığında göründüler. Babanın kırış kırış yüzü her zamanki gibi sert değil, yumuşacıktı. Gülümsüyordu hatta.

Oğlunun yanına ağır ağır çıktı, durdu, "Var seninle konuşacaklarim," dedi.

Mustafa sinirli sinirli:

"Ne konuşacaksın?"

İhtiyar kızmadı. Zehir, zıkkım olsa yutacaktı.

"Hayirlı," dedi. "Çok hayirlı hem da!"

Oğlunun koluna girdi, onu odasına taraf götürdü.

Elinde idare lambasıyla anne, merdiven başında ürkek ürkek dikilen Bayram arkada kalmışlardı. Bir ara Ayten'le Nurten, sonra Erol geldiler. En küçük bile uyanmıştı. Emekleyerek oda kapısına gelmiş, soran gözlerle şaşkın bakıyordu.

Babayla oğul odaya girip kapıyı kapadılar.

Anne Bayram'a baktı, Bayram anneye. Sonra Bayram'ın gözleri yere indi. Parmakları arasındaki sigara ince, mavi bir duman halinde tükenmeye devam etti. Kızlarsa ağabeylerinin kapısına dikmişlerdi gözlerini. Allah vere de aksilik etmese, babalarını kızdırmasa, kendilerine dediği gibi, "İş miş istemiyorum..." demeseydi.

***

Mustafa babasını sonuna kadar sinirli sinirli dinledikten sonra, "İş miş istemiyorum ben kimseden," dedi. "Herkes kendi dalgasına baksın!"

Babasını öylece bırakıp yatağına gitti. Önce gömleğini soyundu, sonra pantolonunu. Yatağa girdi.

İhtiyar Kurt yarı karanlık odada kapkara dikiliyordu. Beyninden vurulmuşa dönmüştü: Böyle mi konuşurdu bir evlat babasıyla? Konuştu diyelim, baba dikilirken yatağa girip babayı böylesine mi umursamazdı?

Avare unutmuştu bile. Ne babası, ne apartman sahibinin vereceği iş, ne de fotoğrafına tutulan kız. Yarını düşünüyordu o. Öğleden sonra Kapalıçarşı'nın Beyazıt kapısında bekleyecek, kız gelecek, buluşup bir yerlere gideceklerdi.

Babasının usullacık çıkıp kapıyı çektiğini duymadı bile.

Ertesi sabah pencereden işareti verdi. Öğleden sonra da saat tam üçte Kapalıçarşı'nın Beyazıt kapısında buluştular. Aynur siyah poplin etekliğiyle sarı bluzunu, sarı spor ayakkabılarını giymiş, saçlarını da "görümcesi"nin dediği gibi toplayıp, atkuyruğu bağlamıştı.

Tokalaştılar.

İkisi de heyecanlıydı, titriyorlardı. Genç adam hayatında bir kızla ilk defa konuşmuyordu ama, bu o kızlardan değildi. Aynur'a karısı gözüyle bakıyordu.

"Nereye gidelim?"

Aynur gülümseyerek, "Siz nereye isterseniz," dedi.

"Sinemaya?"

"Ne yapalım sinemada? Açıklık bir yerlere gidelim..."

"Taksim'e çıkalım mı?"

"Çıkalım ama geç kalmayalım..."

"N'olur?"

"Annem kızar!"

Ara sokaktan Beyazıt'taki Taksim dolmuş durağına yürüdüler.

"Demek çok korkuyorsun annenden?"

"Korkmak değil..."

"Ya?"

Göz göze geldiler. Kız kulakmemelerine kadar kızardı.

"Hiç, öyle..."

"Benimle konuştuğunu duysa annen... Kızar değil mi?"

"Senin annen?"

"Benim anneme boş ver!"

"Sen de benim anneme boş ver!"

İkisi de güldü.

Avare, "Mesele yok öyleyse," dedi. "Annelerimiz istedikleri kadar kızsın. Öyle değil mi?"

"Öyle ama..."

"Ee?"

Aynur sinirli sinirli durdu, sordu:

"O kız için bir şey söylediler mi sana?"

"Hangi kız için?"

"Hülya mıdır ne..."

"Ha, şu... Söyledim sana ya? Babasının yanında iş bulmuş bana güya. Sanki onlardan iş isteyen var... Önce Ayten'le Nurten, dün akşam da bütün ev halkı..."

"Ne dediler?"

"Hiç canım, fasarya."

"Sahi ne dediler?"

"Babam... Bilirsin, aramız hiç iyi değildir. Öyle olduğu hâlde, oğlum, yavrum, evladım... Anladım dalgalarını, herifin yanına sokacaklar beni, memur olarak. Memurluktan nefret ederim halbuki. Hem ne? Memurluktan insan ne maaş alabilir? Hiç. Benim kafam başka. Ben öyle kalın heriflerle bağdaşamam. Bana serbest iş olmalı. Hatta..."

Durakta Taksim dolmuşuna bindiler. Yan yana. Şoförün yanına sıkışmışlardı. Mustafa, Aynur'u sağ yanında sıcak sıcak duyuyordu.

"Hatta?" diye fısıldadı kız.

Avare devam etti:

"Hatta arkadaşlarımla bir iş yapmayı, herhangi bir dairede en büyük memur olmaya değişmem!"

Araba dolmuştu, hızla hareket etti.

Yol boyunca konuşmadılar. Kristal gazinosunun bulunduğu bloğun yanındaki durakta indiler. Şimdi daha bir ferahlamışlardı. Dolmuşlar, taksiler, tramvaylar, otobüsler... El ele, önce Taksim Anıtı'na, sonra da Taksim Gezisi'ne geldiler. Ağaçların altındaki boş tahta sıralardan birine yan yana oturdular.

Aynur'un aklı fikri Ayten'le Nurten'den duyduklarındaydı. Eli Avare'nin avucunda, sordu:

"Çirkin ama çok zengin bir kızla evlenmek ister misin?"

Avare hayretle sordu:

"Ne demek? Anlamadım!"

"Anlamayacak bir şey yok. Çirkin, ama çok zengin bir kızla, parası için, evlenir misin?"

Avare bir şeyler sezmiyor değildi, gene de ne demek istendiğini anlayamamıştı.

"Açık söylesene!"

"Cevap ver, ister misin? Yani para her şey mi sence?"

Omuz silkti.

"Yoo."

Aynur içini çekti, uzaklara ta uzaklara dertli dertli baktı. Kirpikleri hafifçe yaşarmıştı, parlıyordu.

Avare, sevgilisine uzun uzun baktıktan sonra, "Para her şey olsaydı, burada seninle ne işim vardı?" dedi.

Kız sertçe döndü.

"Öyleyse kız kardeşlerinin ağzını tut!"

"Kız kardeşlerimin mi?"

"Diyorlar ki, ağabeyim Zülfikar Bey'in kızıyla evlenip zengin olacak diyorlar. Sen zengin olunca onlara da gün doğacak tabii."

Avare her şeyi birdenbire anlamıştı: "Kız kardeşlerinin iş meselesi, sonra babasının tatlılıkla koluna girip odasına götürmesi, bin dereden bir su getirip Zülfikar Bey'in yanında çalışmasını istemesi," annesinin merdiven başında tatlılıkla, "Baban seninle konuşmak istiyor, hakkında hayırlı olur!" deyişi. Demek kendinden habersiz gelin güvey oluyorlardı.

"Güya Zülfikar Bey kızını sana verecekmiş, kız seni çok beğenmiş, filan falan..."

Aynur'un ellerini iki avucu içinde kuvvetle sıkarak sordu:

"İnandın mı?"

"İnandım," dedi Aynur. "Öyle sahi gibi söylüyorlar ki..."

"Söylesinler, inanma!"

Gözlerine uzun uzun baktı.

"Beni aldatmıyorsun değil mi?"

"Hayır Aynur, aldatmıyorum!"

"Aldatma beni Mustafa, hiç aldatma. Ben seni hiçbir kızın sevemeyeceği kadar seviyorum. Sen de beni sev. Görsen, öyle çirkin, öyle zayıf bir kız ki, kupkuru!"

"İsterse dünya güzeli olsun. Ben şey değilim!"

"Ne?"

"Anla işte..."

"Jigolo mu?"

"Evet."

Kalktılar. Gezi boyunca ağır ağır yürüdüler.

8

Mustafa'nın davranışı ev halkının günlerden beri kurduğu hayali tuzla buz etmişti. Herkes birbiriyle dargındı sanki, yahut da az önce cenaze çıkmıştı evden. Hele ayağına kadar gittiği, yalvarırcasına konuştuğu oğlu tarafından hiçe sayılan baba, çökmüş omuzlarıyla büsbütün ihtiyarlamıştı. Bütün gün yapıda kara kara düşünerek bir gölge gibi dolaşıyor, Bayram'ın tesellisi bile kâr etmiyordu. Önüne biri çıksa da, "Nedir bu hâlin yahu? Ne oluyorsun? Kendini niçin kapıp koyuverdin?" dese, hüngür hüngür boşanabilirdi.

Anne, bunca yıllık kocasının bu karanlık, bu durgun, bu dokunulsa ağlayacak hâlini gördükçe, hayatında herkes ve her şeyden çok sevdiği Mustafa'sına nefreti değilse bile, küskünlüğü artıyordu.

Sabahları erkenden kalkıp maltıza kömür koysa bile çoğu sefer tutuşturmayı unutuyor, yahut tutuşan kömürler yanıp geçiyordu da çaydanlığı oturtmayı akıl edemiyordu.

Ne için akıl edecekti? Küçükler için mi? Tırnağına köpek sıçsındı en iyisinin. İşte en iyisi sandığı, dünya bir yana Mustafa'sı! Burunluyor, arkasından atıp tutuyor diye zavallı kocasıyla onun yüzünden az mı kötü kişi olmuş, adamcağızın kalbini az mı kırmıştı?

Eskisi gibi artık ne gece yarıları eve dönüşünü bekleyip kapıyı çalmadan açıyor, ne merdiven başında ışık tutuyor, ne yatağını düzeltiyor, ne de kirli çamaşırlarını sık sık yıkıyordu.

Bunca zamandır yorulduğu yetmiyor muydu?

Bütün bunlara pek öyle dikkat etmeyen Mustafa bir gün temiz çamaşır bulamayınca sordu:

"Kirliler niye yıkanmamış anne?"

Anne, boş, bomboş gözlerle baktı baktı, sonra omuz silkip yürüdü. Ne diye yıkayacaktı? Bunca yıl yıkamıştı da ne olmuştu?

Avare, odanın ortasında canlı bir soru gibi dikildi kaldı. Annesi miydi bu? Yıllar yılı babasına, yalnız babasına değil dünyaya karşı koruyan, hiç kimselere toz kondurmayan annesi mi?

Yanına gitti.

Anne sedire ilişmiş, en küçük oğlunu emzirirken, karşı apartmanın kırmızı tuğlalarla örülü iskeletine bakıyor, oğlunu his-settiği halde değil aldırmak, yüzünü görmek bile gelmiyordu içinden.

Delikanlı yanına oturdu. Elini annesinin omuzuna koydu. Kadını en zayıf, en affedici yerinden avlayacak tarzda, "Anne," dedi, "anneciğim!"

Bakmadı. Baksa, göz göze gelse boşanabilir, ona karşı içinde birikmiş ne varsa uçup gidebilirdi.

"Darıldın mı bana?"

"..."

"Ha? Darıldın mı?"

"..."

"Ne yaptım seni darıltacak?"

Sertçe döndü.

"Bilmezsın ne yaptığını?"

"Ne yaptım? Ben sana hiçbir şey yapmadım ki!"

En küçük oğlunun ağzından memesini çekip çocuğu sedirin üzerine adeta fırlattı.

"Yapmadin ha? Hiçbir şey yapmadin ha? Emdiğın süt olsun haram, dursun gözüne dizına!"

"?.."

"Koskoca babanı koymadin adam yerine, girdın yatağina!"

Avare içini çekerek sedirden kalktı. Elleri arkasında, pencereden dışarıya bakıyor, annesini sabırla dinliyordu. Dinliyordu

ama ne yapabilirdi? Karşı apartmanın koca göbekli sahibinin yazıhanesinde ne diye çalışacaktı? Babası, annesi, kardeşlerinin yakın yahut uzak birtakım hesapları varsa ona neydi? Apartmanın alt katını mı verecekti? Gözünü açarsa adamın kızını alırsa, hem kendi rahata kavuşacak hem de ailesini mi kavuşturacaktı?

Aklına Aynur geldi. Taksim Gezisi'ndeki tahta sırada konuşurlarken, "Jigolo mu?" demişti. Hayır, hayır... Ne annesi, ne babası, ne de kız kardeşlerinin hatırı için jigolo olmayacaktı?

Annesine sertçe baktı, "Peki peki," dedi, "yeter!"

Odadan, sonra evden nefretle çıktı. Babasıyla Bayram'ın baraka kapısından kendisine baktıklarını görmedi.

Yolda, ta Bâlipaşa yokuşunu çıkıncaya kadar hep bunu düşündü; kendi kendisi mi, yoksa başkaları için mi yaşayacaktı? Başkaları, yani babası, annesi, kardeşleri için yaşamak belki de lazımdı ama, ne pahasına? Henüz yüzünü bile görmediği çirkin bir kızı elde etmek pahasına!

İnsanlık mıydı bu? Erkekliğe sığar mıydı? Hem ne belliydi kızı ona verecekleri? Bilmez miydi babasını, annesini, kardeşlerini? Ortada fol yok yumurta yokken hayaller kurar, sonra da öncelikle kendileri inanırlardı. Galiba gene de öyle olmuştu. Belki de Bayram vardı işin içinde. Adamın sakalı altına girmiş, bin dereden bir su getirmiş, "boşta gezen, haylaz oğlana" adamdan iş istemişti. Biliyordu, iki kere ikinin dört ettiği gibi biliyordu bunu. Kız, resmini görmüş de vurulmuş. Laftı. Belki görmüştü, beğenmiş de olabilirdi. Ne çıkardı? Beğenmek başka evlenmek başkaydı. Sonra ne münasebetle odasına sokmuşlardı elin kızını?

Bir Edirnekapı tramvayına atladı.

Kız belki de alttan alta alay etmişti enayilerle. Kızı odasına sokanı Aynur'dan duymuştu. Kızın beğendiğini de o söylemişti ama, üzerinde durmuyordu. Yakışıklıydı, biliyordu, beğenilecekti elbette. Grigori Pek'e benzediği, Grigori Pek'i andırdığı

da doğruydu. Doğruydu ama, fasaryaydı bütün bunlar. O gün Aynur'la konuştuğu gibi, hayatta kendi kendine güveniyordu. Ne yapıp yapacak, iş güç sahibi olduktan sonra evlenecekti. Çemberlitaş'taki köfteci gibi bir köfteci dükkânı açmak hayali hiçbir zaman kaybolmamıştı, kaybolmayacaktı da. Aynur'a bile açmıştı bunu. Öyle sevinmişti ki, hatta, "İstersen ben de ayaklı makinemi satar, sana yardım ederim!" demişti. İstemediğini, biraz da sertçe söylemişti.

Taşkasaplı'nın kahvesine geldiği zaman Sülo'yla Çingene'yi tavla oynar, Taşkasaplı'yı da onları seyreder buldu. Sülo bir ara, başını kaldırıp göz göze gelince, "Nerde kaldın ulan inek?" dedi.

Güldü.

"İnek başını çiğnesin!"

Taşkasaplı hemen tamamladı.

"Çiğne ulan Çingene şunun başını!"

Tam o sıra Çingene mars olup tavlayı çat diye kapattı. Sülo ayağa kalktı. Avare'ye sordu:

"Niye geciktin lan keriz?"

"Hiç," dedi Avare. "Bugünlerde evle aram şeker renk!"

"Şeker renk mi? Niye?"

Çingene yanlarına geldi.

"Ne o? Ne konuşuyorsunuz gizli gizli?"

"Hiç," dedi Sülo. "Ev ile arası şeker renkmiş."

"Niye lan?"

Arkadaşlarına sıkıntıyla baktı. Söyleyip söylememek arasında bir anlık tereddütten sonra, "Kendi kendilerine gelin güvey oluyorlar!" dedi.

"Ne gibi yani?"

"Bizim evin karşısına bir apartman yapılıyor ya?"

"Ee?"

"Bayram ineği apartman sahibine beni haber etmiş 'işsiz' diye, adam da gelsin benim yazıhanede çalışsın demiş..."

Taşkasaplı, "Fena mı?" dedi.

Avare sertçe döndü.

"Fena tabii!"

Sülo:

"Neresi fena lan?"

"Fena tabii. Gebeşin biri. Ne diye yanına gidecekmişim. Gittim diyelim, geçen gün karısıyla kızı bize gelmişler, benim, boktan resim var ya, kız görmüş..."

Çingene, "Ee..." dedi.

Sülo:

"Vurulmuş mu?"

"Gibi bir şey. Ama boş ver. Çirkin, boktan bir kız!"

Sülo, Çingene, Taşkasaplı, "Çirkin olsun lan!" dediler.

"Boş verin yahu siz de... Erkekliğe sığar mı be?"

Sülo bir kahkaha attı.

"Onu erkekler düşünsün oğlum?"

"Ben erkek değil miyim lan?"

"Çingene'ye sor. Erkek mi bu Çingene?"

Çingene Taşkasaplı'ya döndü.

"Erkek mi Taşkasaplı?"

Taşkasaplı gayet ciddiydi.

"Mazinizi tetkik etmek lazım ama, şakayı bırakın, varsa böyle bir şey, başına devlet kuşu kondu demektir ha. Avare! Kaçırma anam avradım olsun..."

Avare, "Boş ver," dedi.

"Niye?"

"Bana gelmez!"

Sülo araya girdi.

"Sana gelmezse bize ciro et oğlum... Nasıl Çingene?"

"Valla bana sorarsan, mangırın hatırı için, yetmişlik de olsa eyvallah ağabey! Sence Taşkasaplı?"

"Bence de..."

Sülo, "Bence de," dedi. "Bu keriz asilzadedir, yanaşmaz. Ulan açlıktan nefesin kokuyor, hırt! Yanaş böyle bir yere biz de sebeplenelim bari sayende keriz! Görmüyor musun Necip'i? Yapıştı bir tapona, hususiden inmiyor. Bu zamanda mangır kimde asalet onda oğlum. Mangırın yok mu, at kendini Sarayburnu'ndan!"

"Doğru," dedi Taşkasaplı. "Bu zamanda..."

Çingene:

"Bu zamanda değil yalnız, her zaman öyle. Enayiliğin âlemi var mı? Zillikten ne haber!? Ulan geçen gün seni bir kızla beraber Taksim Gezisi'nde görmüşler... Kimdi o kız?"

Sülo, "Lan," dedi. "Bizden habersiz mi?"

Avare açıklamak zorunda kaldı.

"Aynur'du be..."

"Aynur muydu? Bizden niye saklıyorsun?"

"Sakladığım yok."

"Sakladığın yok da niye duymadık şimdiye kadar?"

"Yeri gelmedi söylemedim."

"Namussuzluğu bırak, var bir domuzluğun!"

Avare güldü.

"Ne domuzluğum olacak yahu..."

"Ulan ben sana kaçırma filan derdim de sen numara yapardın bana, haybeci!"

Avare cevap vermedi. Elleri pantolon ceplerinde, kahve kapısına doğru sıkıntılı sıkıntılı yürüdü. Arkasından uzun uzun baktılar. Taşkasaplı, "Bu oğlanın başında bir dalga var!" dedi.

Sülo'yla Çingene de aynı kanıdaydılar.

Çingene, "Sülo," dedi, "sen bir gün git evlerine bundan habersiz, annesini gör, konuş bakalım!"

Sülo, "Ben de bunu düşünüyordum," dedi. "Şaka maka ama, oğlan dalıp dalıp gidiyor. Huyu pis. Söylemez. Söylese, insan ya çare bulur ya da aklının erdiği kadar akıl verir. Öyle değil mi Taşkasaplı?"

Taşkasaplı, "Doğru," dedi.

O gün öyle geçti. Ertesi gün Sülo Avarelerin mahallesine gitti. Çocukluğu, ilk gençliği bu mahallede geçtiği için, tanıyanlar çoktu. Bakkal, kasap, kahveci laf attılar, atılan laflara cevaplar verdi, eskiden olduğu gibi milleti güldürdü.

Mahalle kahvesi tenhaydı. Sülo içeri girdi. Kahveci Hasan Ağabey'i tezgâhta buldu. Sülo'yu çok severdi. Nerelerde olduğunu, sonra da mahallede Avare hakkında dönenleri duyup duymadığını sordu.

"Duymadım," dedi Sülo.

Kırklık Hasan Ağabey çabuk çabuk konuşan bir adam, ufacık gözlerini kırparak anlatıverdi: Mahalleye yeni bir apartman yapılıyormuş. Çok zenginmiş sahibi. Karaborsacı. Avare'nin babasıyla Bayram'ı yanına almış. Çirkin bir kızı varmış. Bir gün Avarelere gelmişler, misafir. Kız, oğlanın fotoğrafını görüp beğenmiş. İki aile arasında anlaşmaya varılmış, apartman sahibi, çirkin kızını Mustafa'ya vermek istiyormuş ama, Mustafa yanaşmıyormuş!

Sülo omuz silkti.

"Eşekliğine doymasın!"

"Niye?" dedi Hasan Ağabey.

"Niye olacak, çirkin mirkin... Alsın kızı, mangırı demetlesin, ondan sonra da..."

Hasan Ağabey göz kırptı.

"Mesele senin bildiğin gibi değil. Avare başkasına âşık!"

Sülo, "Biliyorum," dedi. "Aynur'a değil mi?"

Hasan Ağabey bilmiyordu bunu, mimledi.

Sülo devam etti:

"Alıp gezmeye götürüyor kızı. Götürsün, helal olsun ama, geleceğini de düşünmesi lazım. Bak bizim Necip'e? Altında kız gibi hususi, feleğe minneti var mı?"

Hasan Ağabey'in kafası Aynur'a takılmıştı. Mahallenin en güzel, en namuslu kızı sanılıyordu. Demek o da...

Sülo, "Haydi eyvallah!" diye ayrıldığı halde o hâlâ Aynur'u, Aynur'un namusunu, bütün bunlardan ayrı da Aynur'un güzelliğini düşünüyordu.

Sülo önce Avare'nin babasına uğradı. Baraka kapısında Bayram'la sigara içiyorlardı. İhtiyar Kurt Sülo'yu görünce gülerdi her zaman, şakalaşırdı. Şimdi gayet ciddiydi. Sülo'nun selamını dargın dargın aldı. Sonra, "Bilirsın senin hayvanın yaptığını?" dedi.

"Ne yaptı?"

İhtiyar Kurt Bayram'a döndü, "Anlat," dedi, "anlat da duysun arkadaşi!"

Bayram hırslı hırslı anlattı: Koskoca babası koluna girmiş, odasına kadar götürmüş, tatlılıkla birtakım ricalarda bulunmuştu da, karşısındaki insan mı, hayvan mı, yoksa baba mı takmamıştı bile be!

Sülo, "Ne yaptı?" diye sordu.

"Daha ne yapacak? Kaldı bir tokatlamadığı!"

Sülo, "Darılma ama," dedi, "eşşek senin oğlun!"

Baba köpürdü.

"Eşşek mi? Yazık eşşeke, eşşek oğlu eşşek hem da!" Apartmanı eliyle işaret etti. "Bu yapının sahibı vermek ister yaninda iş, burunlar be yahu!"

Sülo:

"Herif kızını mı vermek istiyormuş?"

"Yok be yahu," dedi baba, "geçiririz aklimizdan biz. Yok adamlarin haberi. Ama bellı olmaz. İşında çalişir, girerse gözuna

diyemem vermez! Neden? Çünkü var bir kızı hem zayıf, hem çirkin. Lakin tuttu eşşek inati, ne için istemez çalişmak bilmem?"

Patavatsız Sülo, "Aynur'u seviyor," dedi. "Aynur olmasa..."

İhtiyar Kurt Bayram'a heyecanla baktı.

"Hani bir gün konuştuk idı. Bâlipaşa yokuşunun alt başında?"

Bayram anlayışlı anlayışlı başını salladı. İhtiyar Kurt içini çekti. Budak deliğinden gözetlediği Aynur'un çıplak bacakları canlandı kafasında. Sülo kalkıp gittiği halde o hâlâ Aynur'u, Aynur'un çıplak bacaklarını, ufacık, pembe külotunu düşünüyordu.

Sülo aynı patavatsızlığı Avare'nin annesine de yapınca, ev sanki kadının tepesinde fırıl fırıl dönmeye başladı. Demek Aynur'la sevişiyor, gezmelere gidiyordu ha? Demek fakir kızın yüzündendi başına konan devlet kuşunu kaçırması?

"Orospi," dedi, "orospiii!"

Gözleri ateş saçıyordu. Demek Zülfikar Beylerin misafir geldiği günkü hamaratlığının sebebi buydu? Demek oğluna kancayı takmış, kendini evin gelini yerine koymuştu?

Sülo, "Sen hiç merak etme!" dedi. "Ben şimdi gider onun yuvasını yaparım!"

Gerçekten de içerlemişti. Deli miydi bu be? Koskoca bir apartman dikiveren zengin bir adamın yanına kapılanıp kızını tavlamaya boş veriyordu da kafasının dikine gidiyordu! Evet, Aynur güzeldi, kendi genç, sevmek, âşık olmak hakkıydı ama, beri yandakiler de babası, annesi, kız kardeşleriydi. Bırak kız kardeşlerini, kendisi! En yakın arkadaşıydı. Akrabalardan filan ses çıkmamıştı. İnsan mangırın hatırı için kızın yüzüne güler, hiç olmazsa bir köfteci dükkânı açacak kadar mangır düzeltir, ondan sonra atardı tekmeyi!

Tramvay Edirnekapı durağına gelinceye kadar hep bunları düşündü.

Kahveye heyecanla girdi.

"Nerde o keriz?"

Taşkasaplı, "Çingene'den bir iki buçukluk iyi etti, gitti," dedi.

"Nereye?"

"Söylemedi."

"Söylemedi mi?"

"Söylemedi ama, gene kızla buluşacak sanıyorum..."

Sülo kızın anasına avradına uzun uzun sövdü.

"Çingene'den iki buçukluk iyi etmeyle kız sevilmez arkadaş," dedi. "Mahallelerinden geliyorum, annesinin babasının ağızlarını bıçaklar açmıyor. Herifler haklı. Doğur, büyüt, bu boya getir, tam mürvetini göreceğin sıra takılsın çıplak bir fahişeye pırrr!!!"

Taşkasaplı, "Bu işte senin çıkarın ne?" diye sordu.

Sülo güldü.

"İnekliği bırak!"

"Katıra boşuna yem takmazsın oğlum sen..."

"Takmam tabii. O ineğin üzerinde hiç değilse anası, babası kadar benim de hakkım var! Gözümüzü açtık mahallede birbirimizi gördük. Parlak inek, ben olmasam ohooo... Yalan mı?"

"Mazinizi bilmem ki!"

"Mazimizde ne var?"

"Soruşturma yapmak lazım."

"Hastir lan, inek, sen de... Herkesi kendin gibi mi zannediyorsun? Şakayı bırak, yolsuz delikanlılarız arkadaş. Bizim hayatımız, geleceğimiz fasarya! Çingene'nin attığı üçkâğıtla, adam söğüşlemekle, geceleri kafayı çekmekle iş bitmiyor. Gülüyorum, söylüyorum, kafayı eşşek gibi çekip sokaklarda nara patlatıyorum ama, sen gel benim içime sor!"

"Ne var içinde?"

"Ananın dini yar! Kahveyi kurmuşsun sur dışına, esrar, afyon, oooh... İşler tıkırında, dalga geçiyorsun değil mi?"

Taşkasaplı başını salladı.

"İçi beni, dışı sizi yakar oğlum..."

"Benimse ihtiyar anam tütünde çalışıyor!"

"Adam ol da çalıştırma, kurtar..."

"Ulan aksi aksi konuşup durma sabah sabah... Tahsil yok, zenaat yok, mangır da yok. Nerde, nasıl çalışır da ihtiyar anamı kurtarırım? Bir köfteci dükkânı açalım dedik o inekle, biliyorsun. Akrabalara yazdım. Kanının, kemiğinin içine ettiklerim cevap bile vermediler. Herkes kendi dalgasında. Bu inek de başına konacak devlet kuşunu kaçırmaya bakıyor... Ama, duuur. Ben bilirim onun yuvasını yapmayı!"

"Ne yapacaksın?"

"Ne yapacağım, hiç, Aynur'u mu seviyor? Sevsin. Sevsin ama adama da boş vermesin!"

"Nasıl?"

"Yanında çalışsın. O öyle bir yere girerse, biz de onun sayesinde sebepleniriz hiç olmazsa. O da, ben de orta ikiden belgeliyiz. Elimiz kalem tutar. İyi kötü hesaptan da çakarız."

Çingene, "Ben," dedi, "ben ne olacağım?"

"Patlama, sana da sıra gelecek. Avare'yle herifin yanına kapağı attık mı, sana da bir iş iyi ederiz. Bu işler böyle olur. Öyle değil mi Taşkasaplı?"

Taşkasaplı'nın da kafası yatmıştı, "Doğru," dedi. "Şakayı bırakın, sahiden devlet kuşu bu. İşi ciddiye alır, zihnini çelersek... Aklıma ne geliyor biliyor musunuz? Diyorum ki, Avare kızla evlenmeli. Kızın moruğu da cartayı çekmeli. Mal, mülk kızla annesine kalmalı..."

"Annesini de bir yaprak geç."

"Kıza, dolayısıyla Avare'ye!"

Göz göze uzun uzun bakıştılar. Üçü de son derece ciddiydi.

Sülo:

"Aynur, maynur... Anam avradım olsun gırtlağını sıkıveririm!"

Çingene:

"Niye gırtlağını sıkacaksın? Bir yandan çirkin kıza peki desin, öte yandan..."

Taşkasaplı, "Aynur'la sevişsin," dedi. "Para elde gani oldu mu... Metres tutsun Aynur'u oğlum!"

"O kadar..."

"Mangır çok olursa kız ses çıkarmaz zaten..."

"Namussuzum kıyak iş arkadaşlar. Bu serseri, asilzade kafasına gidip kaçıracak bu kısmeti. Kaçırttırmayalım!"

"Kaçırttırmayalım oğlum, ben varım..."

"Ben de..."

"Büyük işler çevirириz be?"

"Hem de nasıl..."

"Köfteciliğe boş ver o zaman... Değil mi?"

"Köfteciliğe kim tenezzül eder be?"

"Bar açarız en iyisi!"

"Yok canım film çevirириz..."

"En iyisi içkili lokanta, yahut gazino!"

"Elde mangır olduktan sonra yapılacak iş mi yok? Anam avradım olsun, altımızda Necip'inki gibi hususi, yanımızda kıyak kıyak gacolar, oooh!"

"Oh ki oh..."

"Dördümüz, kardeş gibi... Ha?"

"Kardeş gibi ki kardeş gibi."

"Ben de bu kahveyi elden çıkarırım... Boğaziçi'nde randevuculuk bile yapabilir insan!"

Sülo, "Çüüüş," dedi.

"Niye?"

"Kerhane aç daha iyi oğlum!"

"Randevuculuk dediysem, kasa başında ben oturacak değilim ya!"

"Kim oturacak ya?"

"Ne sen, ne ben, hiçbirimiz. Fiyakalı bir otel kiralarız, mangırlı âşıklar kendiliklerinden düşerler. Bizim adımız otelci!"

"O zaman oldu..."

"Oldu tabii. O sayede karıların şahı düşer!"

"..."

"..."

Konuşma ta öğleden sonraya kadar sürdü. Avare gelmemişti. Düşünmüyorlardı. Herhalde Aynur'la buluşmuş olacaktı. Buluşsundu. Dediklerini kabullenirse, ne şiş yanacaktı ne kebap. Anasını, babasını, kardeşlerini, yakın, candan arkadaşlarını seven bir insanın hemen kabullenmesi gerekirdi. Bu yüzden eviyle arası açıktı, arkadaşlarını da kaybetmek istemezdi herhalde. Şayet bir "sidikli"nin yüzünden anasına, babasına, kardeşlerine, arkadaşlarına boş verip sırt dönerse kendi bilirdi.

9

Babası, annesi, kardeşlerinden sonra arkadaşlarını da gücendirmek Avare'nin işine gelmediği için, ateşe tutulmuş balmumu gibi yumuşayıvermişti. Sülo olmasa, Çingene'yle Taşkasaplı'ya boş verebilirdi, Sülo vardı işin içinde!

Diyordu ki:

"Enayiliğin, asilzade pozlarının lüzumu yok! Bu fırsat her zaman ele geçmez. Zaten ne, bizim gibi zımpirler, karının çirkiniyle evlenir, güzellerle sevişirler!"

O günlerde annesi de, sırf Aynur'un ayağını evden kesmek için, kızın annesiyle takıştı.

"Ayıp ayıp..." dedi, "... İnsan misafire çıkacak entarisi olmadığı günü unutmaz hiç olmazsa!"

Kavga hemencecik büyüdü, hele işin içine, kızının Mustafa'yı baştan çıkarışı, Taksim'lerde gezdikleri de karışınca, dul Naime çılgına döndü. Bütün bunlardan haberi bile yoktu ama, kahveci Hasan Ağabey'den sızanlarla mahalle günlerden beri çalkalanıyordu.

Saç saça, baş başa bir kavga. Mahalleli bütün sokağı doldurdu. Bir yandan dul Naime, öte yanda Avare'nin annesi baygınlıklar geçirdiler. Aynur tentürdiyotla intihara kalkıştı, bırakmadılar.

Üç gün sonra da Haliç Feneri'nde bir eve taşındılar.

Günler geçti. Avare bir gün Aynur'u Kapalıçarşı'da yakaladı. Kız ağlayarak teessüfler ettiyse de, Avare iki gözü üzerine yemin ederek kızı inandırdı. Seviştiklerini ne annesine söylemişti, ne de başkasına. Herhalde konuştuklarını bir gören olmuş olacaktı. Yoksa, deli miydi? Söyler miydi? Ne münasebet? Hem annelerinden onlara neydi? Birbirlerini seviyorlardı, ancak ölüm ayırabilirdi hani?

Barıştılar. Bundan böyle konuştuklarını çok gizli tutacaklar, Mustafa Fener'e filan gelmeyecek, haftanın belirli günlerinde Kapalıçarşı'nın Beyazıt kapısında buluşacaklardı.

Aynurların mahalleden "defolup" gitmesi, oğlunun yumuşaması annenin, yalnız annenin değil, ötekilerin de yüreğine su serpmişti. Oğullarını Zülfikar Bey'in yanında çalışmaktan alıkoyan herhangi bir engel kalmamıştı. Yakında apartman da üçüncü kata kadar gelip duracak, geri kalan iki katın çıkılması gelecek yıla bırakılacaktı. Bütün mesele, üçüncü katın iç işleriydi, iç işleri biter, beyler taşınırlarsa, eteklerini beline sokacak, ortalığı öyle silip temizleyecekti ki! Hatta o gün kızlarını da işe yollamayacaktı. Üçü de üç yandan, eşyaların taşınması, yerlerine yerleştirilmesine yardım edeceklerdi.

İhtiyar Kurt, "Diyıl yalnız o gün, her gün edersiniz yardım!" diyordu.

Doğru söylüyordu kocası. Ferdane Hanımefendi'yi pek sevmişti. Başka zengin hanımları gibi burnu Kafdağı'nda değildi. Alçakgönüllü, hatırnaz, güleçti.

Artık hemen her gece toplanılıp bu mesele konuşuluyordu. Bayram, milleti kumara oturtmayı unutmuştu. Gelecek iyi günlere dair kurulan hayallere ötekiler gibi katılıyor, çok geç yattığı, gözlerinden uyku döküldüğü halde yatağında gene de uzun uzun hayaller kuruyordu.

Kızlar da, anne de, baba da tıpkı onun gibiydiler. Erol bile. Ağabeylerinin Zülfikar Bey'in yazıhanesinde çalışmaya başlaması kurtuluşlarının başlangıcıydı. Hele apartmanın bodrum katına da yerleşirlerse, tadından yenmeyecekti. Annesi yahut Nurten, Ferdane Hanım'ın işlerine temelli yardım eder, babasıyla Bayram Amca'sı da Zülfikar Bey'den maaş almaya devam ederlerse, Ayten de artık trikolara boş verir, ev kızı olurdu. Yurda gider, dikiş öğrenir, Aynur gibi, bir ayaklı makine uydurup Kapalıçarşı'ya iş işlerdi.

Sur dışındaki kahvedekiler de, sırtını denize çevirmiş mahallenin harap evinde kurulan hayallerin aynını kuruyorlardı hemen hemen: Avare, Zülfikar Bey'in yanına giriyor, kızı tavlıyor, evleniyorlar. Bir çocuk, bir çocuk daha... Derken Zülfikar Bey ölüyor. Dağ taş mal karısıyla kızına kalıyor. Karısıyla kızı, Mustafa olduğuna göre...

O gün Zülfikar Bey kızını her zamanki gibi kapıda kucaklayıp müjdeyi verdi.

"Oğlan nihayet geldi, iş istedi benden!"

Hülya çıldıracaktı sevinçten ama, belli etmemeye çalışarak, "Yaa!" dedi, "demek geldi nihayet?"

"Geldi ama, pek de yüz vermedim, hatta sert davrandım bir hayli... Çünkü, babasının anlattığına göre çok dik kafalıymış. El kapısının baba evi olmadığını anlamalı!"

Ferdane Hanım, "Ne oldu, ne oldu?" diye sordu.

Zülfikar Bey anlattı. O da kızı kadar değilse bile, kızının hesabına sevindi.

"Bodrum katı onlara vereceğimizi de söyleseydin..."

"Söyledim."

"Madem namuslu insanlar, kapıcılık için onlardan daha iyisini bulamayız. Sonra kızlar, anneleri... İlle annelerini pek gözüm tutmuştu. Halim selim bir kadıncağız. Bana ev işlerinde yardım eder, tabii aylık da bağlarız..."

Hülya duymuyordu. Sevinç şahlanmıştı yüreğinde, bütün vücudunu bir uğultu hâlinde sarmıştı. Seller gibi akıyordu sanki.

Yemeğini çabucak yiyerek odasına çekildi.

Mevsim sonbahara dönmüş, İstanbul göklerinden telaşlı bulutlar beyaz beyaz, parça parça geçmeye başlamıştı. Hava hayli soğuktu. Öyle olduğu hâlde Hülya gene de pencereyi açtı, bulutların altında yanıp sönerek akan aya bakarak Grigori Pek'in benzerine kendini kaptırdı:

Demek nihayet razı olmuştu? Ne zaman gitse babasının yazıhanesine, onu orada görecekti! Peki ama, Şükran ne olacaktı? Babasının belki de sağ kolu, daktilo Şükran? Grigori Pek'e benzeyen bir delikanlı karşısında ilgisiz mi kalacak, yoksa görür görmez vurulacak mıydı?

Zülfikar Bey'in de zihnini kurcalayan buydu: Kızının fotoğraftan vurulduğu delikanlı gerçekten de çok yakışıklıydı. Arkasından, "Kalın kerhaneci!" diye söz etmesi mümkün olsa bile, kızını vermek isterdi. İsterdi ama...

Rakısını yudumladı, çatalıyla iri bir yeşil zeytin alıp ağzına attıktan sonra, "Bizim daktilo Şükran aklımı bulandırıyor?" dedi.

Ferdane Hanım merakla sordu.

"Oğlanı görür görmez çarpıldı adeta..."

"Demek bu kadar yakışıklı..."

"Hülya'nın hakkı varmış. Hani resminden âşık olacağı kadar var..."

"Peki, ne düşünüyorsun?"

Zülfikar Bey'in kaşları çatıldı, iri ablak yüzünden sanki kara bir bulutun gölgesi geçti.

"Bilmiyorum," dedi.

"Bilmeyecek bir şey yok. Kızımın saadeti namına..."

"Doğru ama. Şükran da benim sağ kolum!"

"Bir başka tarafa gönderemez misin?"

Zülfikar Bey'in yüzü güldü, "Sahi," dedi, "bir başka yerdeki bir başka yazıhaneye göndermeli bitsin gitsin..."

Ertesi gün, Şükran'ı her zamandan erken gelmiş buldu. Gelmezdi oysa. Kadıköy'de oturduğu için bin türlü mazeret bulur, geç kalışını akla uygun göstermeye çalışırdı.

Zülfikar Bey asık yüzü, çatık kaşlarıyla şapkasını, pardösüsünü odacıya verip büyük ceviz masasının başına geçti.

"Gelmedi mi o oğlan?"

Şükran anlamamış gibi sordu:

"Hangi oğlan efendim?"

"Mustafa mıdır nedir... Dün iş verdik babasının hatırı için ya!"

"Haa... Mustafa Bey mi?"

"Bey mi? Ne beyi? Beyliği kim kaybetmiş de o bulmuş?"

Şükran cevap vermedi ama, içerledi. Patronunun huyunu bilirdi. Gençlere, ille yakışıklı gençlere karşı çok aksiydi. Bir zamanlarda o da genç, hem de çok yakışıklı bir gençmiş. Kadınlar arasında lafı edilir, ismi geçer, mektuplar alırmış. Ama gençlere sırf bu yüzden değildi kızgınlığı. Nitekim, yüksek tahsilini yap-

mış, boynu kravatlı, efendiden gençlere hiç de kızmazdı. Onun kızdığı, kopuk yapılı, cin mi cin, bakışları duruşları, konuşuşları küstah, "it"lerdi. Günün birinde yeryüzünde yapayalnız kalacak olan kızını bunlardan biri tavlayıp "yek ekmeğe muhtaç" edecekti.

Avare Mustafa'da bütün bunları görüyordu. Yani kızını her istediği anda baştan çıkarabilir, bir tek işaretiyle peşine takıp dilediği yöne sürükleyebilirdi. Onun için, şimdiden gözünü yıldırmalı, burnunu kırmalıydı.

Mustafa ise dokuzu beş geçe geldi.

Zülfikar Bey öfkeyle baktı, bilek saatini gösterdi.

"Saat dokuzu beş geçiyor!"

Mustafa kulakmemelerine kadar kızardı. Gözü daktilo Şükran'a kaydı. Kız daktilosunun gerisinde üzüntüyle bakıyordu.

"Bir daha en geç tam dokuzda geleceksin. Bir dakika geçse külahları değişiriz. Geç yerine, marş!"

Mustafa cevap vermedi. Yerine geçti. Zülfikar Bey'in masası gerisinden sert sert baktığını hissediyordu. Aklına Sülo geldi. O olsa, "herif"in palavrasına hemen karşılık verirdi: "Bağırma lan inek!"

Güldü.

Sonra dün verilen kocaman siyah defteri önüne çekip alt alta, dizi dizi rakamları toplamaya başladı.

Sıkıyordu bu iş, hem de çok sıkıyordu. Keşke yanaşmasaydı, keşke Sülo'ya boş verseydi. Şimdi sur dışında, Taşkasaplı'nın kahvesinde, ağacın altında olurdu, oooh!

İçini çekti. Gözü Şükran'a kaydı. Yazı makinesine kâğıt takmaya hazırlanıyordu. Ne güzel kızdı. Aynur'un sarışını.

Tekrar baktı, sonra gözlerini Zülfikar Bey'e çevirdi, göz göze geldiler. Masası başından öyle mosmor bakıyordu ki, ürktü. Peki ama, ne vardı? Ne oluyordu? Öfkesinin sebebi neydi?

Zülfikar Bey, "İtoğlu it!" diye geçirdi. "Kızı güzel buldun değil mi? Nasıl, elde edebilir misin? Edersin etmeye çünkü o fahişenin de gözü sende ama, ikiniz de hava alacaksınız. Birkaç güne kadar uçsun da gör!"

Ertesi sabah Hülya'yla birlikte geldi.

Genç kız, Avare'yi görmemiş, görse bile dikkat etmemiş, dikkat edilecek kadar önemli bulmamış gibi, bakmadı. Şükran'ın yanına gitti.

"Nasılsın Şükran'cığım?"

Şükran patronunun kızını saygıyla karşıladı, iskemle verdi. Sonra konuşmaya başladılar.

"Ne var ne yok bakalım?"

Şükran, "Güzellik Hülya Hanım," dedi. "Sinemaya gidiyor musunuz?"

"Kaçırır mıyım? Bilmez misin?"

"Bilmez olur muyum?"

Sesini alçaltarak sordu:

"Nasıl yeni arkadaşın?"

Şükran güldü.

"Fena değil."

"Grigori Pek'e benziyor değil mi?"

Şükran bunu daha ilk gördüğü anda düşünmüştü ama, Grigori Pek diye konduramamıştı.

"A... Sahi..."

"Çok benziyor değil mi?"

"Çok. Hele kaç gündür kime benziyor, kime benziyor diye..."

Hülya göz kırptı.

"Nasıl? Pasör mü?"

Sesini alçaltan Şükran, "Beybabanızdan fırsat yok ki," dedi.

"Niçin?"

"Çocuğa göz açtırmıyor!"

Bu sırada Zülfikar Bey kalktı. Şapkasıyla pardösüsünü alırken, sertçe, "Ben vilayete gidiyorum," dedi. "Hülya yavrum, ben gelinceye kadar bir yana ayrılma. Öğleyin birlikte çıkarız?"

Hülya'nın canına minnetti.

"Peki babacığım..."

Babası gittikten sonra Hülya babasının masasına geçti kuruldu. Gözleri Avare'de... Arada bakışlarının karşılaştığı Şükran'a göz kırpıyor, delikanlıyı işaret ediyordu.

Avare'yse kendini alt alta rakamlara kaptırmış, boyuna topluyordu.

Hülya bir ara, "Arkadaşınız çok çalışkan Şükran Hanım," dedi.

Mustafa'nın başı, Zülfikar Bey'in masasında oturan sarışın, çok zayıf, ama çok kuvvetle, çok istekle bakan genç kıza kalktı.

"Bana mı söylüyorsunuz?"

"Hayır, Şükran Hanım'a söylüyorum. Öyle değil mi Şükran? Arkadaşınız çok çalışkan!"

"Çok," dedi Şükran.

"Bu kadar çalışması doğru değil, hasta olabilir!"

Şükran sinirlendiyse de belli etmedi. Ne oluyordu? Delikanlıya açıktan açığa pas mı veriyordu? Verse bile, zevki varsa kendini bırakıp o sıskaya bakmazdı. Ama gene de belli olmazdı. Belki de babasının servetine aldanır...

Mustafa, "Olmam," dedi. "Alt tarafı toplama, hasta olacak ne var?"

"Artistlerden kime benzediğinizin farkında mısınız?"

Avare, "Yoook," dedi.

"O halde söyleyim de öğrenin: Grigori Pek'e!"

"Ben mi?"

"Siz, evet. Onun Kanlı Aşk'ını gördünüz mü?"

"Hayır."

Şükran'ın hırslanmasına dikkat bile etmeden, gözleri delikanlıda, başladı anlatmaya. Konuşurken değişiyordu. Hatta bir parça da güzelleşiyordu denebilir. Avare hep Sülo'yu düşünüyor, mangır hatırı için bu kuru bamyaya nereye kadar dayanabileceğini kestirmeye çalışıyordu.

Hülya, "Haysiyetli, mağrur erkeklere bayılırım," dedi. "O filmde Grigori Pek, zengin kıza aldırış bile etmez, başını alır gider. O sahne ne şahanedir... Sizin tahsiliniz ne?"

Avare kulaklarına kadar kızardı. Bunun sorulmasını hiç sevmezdi. Canını dişine takarak, "Orta ikiden belgeliyim," dedi.

"Niçin belge aldınız?"

Ok yaydan çıkmıştı, ateşe devam etti:

"Hiç, haylazlık!"

Hülya, Şükran'a, "Harika," dedi. "Herkes kusurunu itiraf edemez değil mi? Yaramazlığınız neydi?"

"Avarelik, başıboşluk."

"Sahi, size Avare derlermiş... Doğru mu?"

"Kimden duydunuz?"

"Aynur diye bir kız vardı, komşunuzmuş..."

"Bize geldiğiniz gün mü?"

"Evet. Niçin Avare diyorlar size?"

"Avare filmini çok sevmiştim, belki on sefer gitmiştim de..."

"Raj Kapoor'a yakınlık mı duyuyorsunuz?"

"Evet. Tıpkı onun gibi bir Avare olmak isterdim."

Hülya, "Ben de Nergis gibi," dedi.

Şükran hırslı hırslı iç geçirdi. Bu, Hülya'nın gözünden kaçmadı. İnadına, "Sen Şükran?" diye sordu.

Şükran sanki konuşulanlara kulak vermiyormuş gibi, yapma bir dalgınlıkla, "Efendim?" dedi.

"Arkadaş Avare filmindeki Raj Kapoor gibi olmak istermiş, ben de Nergis gibi dedim. Sen kim gibi olmak isterdin?"

"Halimden memnunum ben Hülya Hanım. Gene böyle, daktilo Şükran olarak kalmak isterim..."

Hülya cevap vermedi ama, kızın sinirlendiğini iyiden iyiye anlamıştı. Demek o da gözüne kestirmişti çocuğu? Peki ama, bu dünyada hiç mi rahatlık yoktu bu güzellerden?

Babasıyla eve giderlerken takside hep somurttu. Zülfikar Bey yazıhanede bir şeyler geçtiğini anlamıştı. Fatih'te arabadan indikleri sıra sordu. Hülya ağlayacak kadar hırslı, "O Şükran'ı oradan al babacığım," dedi.

Zülfikar Bey her şeyi gayet iyi anladığı halde, gene de:

"Niçin? Ne var?"

"Çok dalgacı kız. Mustafa'yı boyuna çeneye tutuyor!"

Ertesi gün Şükran, Zülfikar Bey'in Eminönü'ndeki yazıhanesine gönderildi ama, kız bunu haysiyet meselesi yaparak, ayrıldı işinden.

Hülya büyük bir yükten kurtulmuştu. Artık her sabah babasıyla birlikte yazıhaneye geliyor, Şükran'dan boşalan yazı makinesinin başına geçiyor, sözde birtakım müsvetteleri tape ediyordu. Babası bir bahaneyle ayrıldı mı da, başlıyordu Mustafa'yı çeneye tutmaya.

Böyle günlerden bir gün.

"Hiç sevdin mi Mustafa?" diye sordu.

Mustafa, "Hayır," dedi.

"Niçin?"

"Kafama göresini bulamadım da."

Geldi. Mustafa'nın masası kenarına oturdu.

"Yani çok güzelini mi bulamadın?"

"Hayır. Tam tersi."

"Nasıl?"

"Güzellikten önce iyi huy ararım ben kadında. Hatta karımın güzel olmasını istemem diyebilirim..."

"Tuhaf."

"Belki ama, doğrusu bu. Güzeller insanın başına dert açar. Bense başımın derde girmesini istemem!"

Hülya sevinçten çıldıracaktı.

"Nasıl bir kızla evlenmek isterdiniz?"

"Ben mi? Valla evlenmeyi hiç düşünmedim."

"Niçin?"

Sadece güldü.

Hülya ısrar etti:

"Sahi niçin?"

Kafasında şimşek çaktı:

"İstikbali karanlıklar içinde bir insanım, yarınım belli değil. Bu şartlar altında..."

"Çalışıyorsunuz ya işte!"

"İnsan böyle köksüz, istikbali garantisiz işlere güvenip de evlenebilir mi? Bizim eve geldiniz, biliyorsunuz. Nasıl buldunuz?"

Hülya gözlerini hafifçe yumarak, "Bayıldım," dedi. "Tam da hayal ettiğim gibi, bilhassa Zola'nın romanlarında sık sık rastlanan cinsten..."

"İçinde yaşamadığınız için sizi sarmış. Aslında hiç de imrenilecek şey değil. Karımı o hayata ortak etmek istemem!"

Hülya masanın kenarından yere atladı.

"Peki, nasıl bir hayat isterdiniz?"

Mustafa uzun uzun düşündü. Sülo içindeydi, "Söyle," diyordu, "söylesene keriz! Köfteci dükkânımızdan söz açsana!"

"Hiçbir zaman aşırı zenginlik düşünmedim. Mesela, küçük, küçücük bir köfteci dükkânım olmalı..."

"Aa..." dedi Hülya, "daha neler!"

"Niçin? Çemberlitaş'ta böyle bir dükkân var, görseniz, öğle, akşam yemeklerinde müşteriler kuyruk olur. Müthiş kazanıyor adam."

"Böyle bir dükkâna sahip olmak o kadar zor mu?"

"Zor değil belki..."

"Bırakın böyle küçük işleri. Büyük, çok büyük işler düşünün!"

"Mesela?"

"Mesela, apartmanlar, zahmetsizce yüz binler kazanılan işler..."

"Aç tavuğun arpa rüyasından bıktım!"

Hülya kahkahayla güldü.

"Harika!"

O sıra Zülfikar Bey gelivermeseydi, uzun uzun konuşacaklardı.

Zülfikar Bey, kalın kaşları, asık yüzüyle içeriye kâbus gibi çökmüştü. Günlerden beri kızının, hatta güzelleştiğinin farkındaydı. Arzusuna ermiş, fotoğrafından tutulduğu delikanlıyla yazıhanenin dört duvarı arasında yalnız kalmıştı. Kıskanmıyordu kızını. Gençti, hakkıydı kur yapmak, hatta işi uzatmak, kendinden yaşça küçük de olsa yakışıklı bir gençle evlenmek... Onu düşündüren, tahsili yarım bu yakışıklı "it"in, kızını tavlayıp, iş evlenmeye vardıktan sonra kayınbabasının servetine göz dikmesiydi. Bu türlü gençleri avucunun içi gibi biliyordu. Kendilerine benzeyen uygunsuz arkadaşlarıyla buluştular mı, başlarlardı atıp tutmaya: "Kızı tapon ama, babasının mangırı var. Söğüşlüyorum enayileri!"

Hınçla sordu:

"Yevmiye defterinin toplamları bitti mi?"

Mustafa kıpkırmızı kesildi, cevap veremedi. Bitmemişti. Hülya rahat bırakmamıştı ki...

"Cevap versene be!"

"Bitmedi."

"Niçin?"

Hülya araya girdi.

"Ben çeneye tuttum babacığım!"

Masasına mosmor oturdu. İşin içinde kızı olmasa, ah olmasa...

Akşam paydosunda babayla kız birlikte çıktılar. Zülfikar Bey hep yazıhanedeki gibi, mosmordu. Dolmuşta da öyle.

Hülya, "Bugün canınız çok sıkkın galiba?" dedi.

"Evet, çok sıkkın."

"Niçin?"

"Niçin mi? Niçinini sonra konuşuruz evde..."

Hülya işin farkındaydı ama aldırmıyordu. Vız gelirdi babası. Grigori Pek'e benzeyen adam karısının güzel olmasını istemiyordu ya!

Evde, sofra başında konu birdenbire tazelendi.

Zülfikar Bey çoğu zaman olduğu gibi çakırkeyif değil, bayağı sarhoştu. Yıllar yılı kızına dair içinde biriken endişeleri, kızını da karısını da şaşırtan bir pervasızlıkla saydı döktü.

"Sıkıntım, sıkıntımın esası sensin Hülya. Senin için bütün endişelerim. Gözlerimin önünde adım adım gidiyorsun ona. Kendini fena kaptırdın. Ne babanın ne ananın freni yeterli gelmiyor, gelemiyor. Böyledir bu işler. Böyle tatlı tatlı başlar ama, çoğu sefer sonu hüsranla biter. Beni daha açık konuşturma, konuşmaya mecbur etme yavrum. Geceleri uykularım kaçıyor, bir yerlerden uçuyormuşum gibi, çarpıntılar içinde uyanıyorum. Sor annene. Bu oğlan yanımıza geldi geleli buhranlarım artmadı mı? Geceleri deli gibi uyanmıyor muyum?"

Ferdane Hanım dirseklerini masaya dayamış, yüzünü avuçları içine almış, ağzındakileri ağır ağır çiğniyor, önüne bakıyordu.

Zülfikar Bey kadehini tekrar doldurdu.

Ferdane Hanım, "Bugün kadehlerin sayısını şaşırdın," dedi.

Akları kızarmış iri gözleriyle karısına dertli dertli baktı.

"Ne yapayım? Dertliyim? İçimdeki cehennemden kurtulmak, her şeyi unutmak istiyorum. Şu kız, şu kızın istikbali olmasa..."

Kadehini dikti, yerine bıraktı. Bütün bir sardalyayı kuyruğundan tutup ağzına attı. "... Sızıp, bir daha da uyanmamak isterdim ama, ne fayda. Kız var, kızın geleceği var. Ben aradan çekilince o it ikinizi de avucunun içine alıverecek!" diyecekti, demedi.

O günden sonra Zülfikar Bey'in endişeleri gerilemeksizin arttı. Tabii uykuları da kaçtıkça kaçıyor, hayatı çekilmez bir ızdırap halini alıyordu. Hele bir gün kızını yazıhanede "it"in kollarında dudak dudağa görünce, gözleri kararadı, duvarlar tepesinde dönmeye başladı. Çeyrek saat kendine gelemedi. Yazıhanesinin kapısı önündeki tahta sandıklara dayandı kaldı. Sonra bu işi kökünden halle karar verdi. Verdi ama, nasıl? Kızı vermekle mi? Bunu istemiyordu. "O it"in buna can atacağını biliyor, kendi gibilere, "Moruk nihayet kızı vermeye razı oldu. Hele içlerine gireyim. Bilirim yapacağımı. Onları inek sağar gibi sağacağım. Yoksa çirkin kıza ne diye tahammül edeyim?" diyeceğine şüphe etmiyordu.

İşler, Zülfikar Bey'in arzusu dışında gelişti.

Apartman üçüncü katta durdu. Katların dış değil de iç işleri tamamlandı.

Bodrum kat "Avare"lere verildi.

Sülo, "İnekler," dedi. "Bundan sonra hepinizin yanına dilekçeyle gidilip gelinecek değil mi?"

10

Avare'den başkası için bir parça da öyle olmuştu galiba. O güne kadar dedikodudan öte geçmeyen mahallelinin tutumu birden değişmiş, yıllar yılı hayallerle yaşatılıp bir türlü ulaşamayanlara "dünkü aç köpekler"in ulaşıvermesi kıskançlıkları kin halinde şahlandırmıştı.

"Yıl uğursuzun!" deniyordu. "İstediğin kadar namaz kıl, oruç tut, alnını seccadeden kaldırma, boş!"

"Boş ki boş..."

"Hikmetinden sual olunmaz amma..."

"Amması, mamması yok. O da işini bilmez oldu artık..."

"Tövbe de!"

"İstediğin kadar de. Tövbeyi, Elham'ı bilmeyenlere bak!"

"Yarın kızları da işten alırlar..."

"Tabii. Ayten öyle diyormuş... Annemler bizi işten çıkaracak, yurda gideceğiz diyormuş..."

"Gördün mü? Böyle işte Allah'ın adaleti?"

"Böyle kardeş..."

"Yarın terzi olup çıkarlar karşımıza!"

"Cayır cayır para kazanırlar..."

"Sen, ben derdimize yanalım!"

"..."

"..."

Gök gürültüleri, şimşekler, çeyrek saatte bir mahalleyi sarsarak gelip geçen banliyö trenlerinin ıslak fışıltıları bütün bu dedikoduları yutuyordu.

Yılbaşına doğru kızların işten alınışı, dikiş yurduna gidişlerine, Ayten'in dikiş yurdundaki yeni arkadaşlarının yanında, "Beybam, beybam," diye konuşmasına, annelerinin sık sık, "Eeeeh, olayım kurban. Gördü bizi layık bu günlere!" diye dedesinden, babasından söz açışına alışıldı. Hatta mahalleli içinde kin tutmayanların kıskançlıkları bile silindi. Ama yılbaşından üç gün sonra yeşil kamyonet "HÜLYA APARTMANI"nın asıl sahiplerinin eşyalarını taşımaya başlayınca semt tekrar dedikodudan çalkalandı, kıskançlıktan şahlandı:

"Demek, bodrum katını boşuna vermemiş?"

"Demedim miydi? Rüyamda gördüm, Kamer Düğün Salonu'nda serseri Mustafa'yla Hülya evleniyorlardı, demedim miydi?"

"Oğlan alır mı dersin?"

"Niye almayacakmış? Yarın kayınbaba gözlerini yumuverirse..."

"Doğru. Kim kazana, kim yiye!"

"Ama sana bir şey deyim mi? Oğlanda hiç hacı gözü yok. Kızla evlense bile, gözü dışarda kalır!"

"Zenginlerde âdet kızım, evlenirler, bir-iki ay, ondan sonra ya metres tutarlar, ya kapatma..."

"Kız da hani laf aramızda, kolay kolay yutulur cinsten değil!"

"Eee... Para hatırı için insan..."

"Katlanır, doğru."

"İster misin kızlar da birer tane beyefendi yakalasın?"

"Hiç şaşmam. İlle Ayten, kendini pek biliyor satmasını..."

"Beyazıt'taki tezgâhtarı da burnuna koymaz artık..."

"Koyar mı? Apartman kızı oldu yazının baldırı çıplağı!"

"Aynur'un kulakları çınlasın!"

***

Çınlamaya kalmadı, haber gitti ulaştı. Önce inanmadı, sonra da beyninden vurulmuşa döndü, başladı ağlamaya. Bütün gece, ne türlü davranması gerektiği üzerinde hem kafa yordu, hem ağladı. Demek "jigolo"luğu kabullenmişti?

Annesi ise memnundu. "Oooooh..." diyordu, "Aferin ona! Eşşekliğine doyma sen e mi? O kadar talipleri aptal gibi kaçırdın. Bul bakalım bulabilirsen yenilerini!"

Kulak asmıyordu. Gözü Mustafa'daydı onun. Ömrünün sonuna kadar evlenmeyecekti.

Bir gün hiç beklemediği bir yerde karşılaşınca, "Yazık!" dedi, "yazıklaaar olsun Mustafa!"

Mustafa al bez gibi kızardı.

"Niçin?"

"Parası için o çirkin kızı alıyormuşsun!"

"Kimden duydun?"

Aynur şimdiye kadar bir türlü ihtimal verememişti ama bu türlü soruşu, meselenin doğru olduğunu belirtiyordu.

"Demek doğru?"

"Canım mesele senin bildiğin gibi değil ki..."

Dinlemedi.

"Ayıp ayıp!" dedi. "Erkekliğinden utan. Ben kız başımla senin için neleri reddettim de, sen?"

Yürüdü gitti.

Mustafa arkasından gitmedi, gidemedi. Doğru söylüyordu. Yaptığı çok ayıptı, erkekliğe sığmazdı ama, işin içinde Sülo olmasaydı... Zaten Sülo, içinde, içinin derinliklerinde belirmişti gene. "Boş ver yosma"ya diyordu. "Biz dalgamıza bakalım. Moruk cartayı çekti mi, malların üstüne güp diye yıkılıveririz. Ondan sonra gelsin Aynur'un bile eline su dökemeyeceği zilliler. Aynur da ne be? Sende bu yakışıklılık olduktan sonra, değil Aynur, Aynur'ların şahını tavlarsın!"

Bir yandan Sülo, bir yandan Çingene, Taşkasaplı, içinde, içinin derinliklerinde beliriyor, akşamları toplandıkları Hasan Ağabey'in kahvesinde söylediklerini tekrarlıyorlardı.

O gece gene Hasan Ağabey'in kahvesindeki masalardan birinin kirli mermeri etrafına çevrelenildi. Avare çok durgundu. Sülo sebebini sordu. Avare söyledi:

"Kız böyle böyle dedi!"

"Ne dedi?"

"Ayıp ayıp... Erkekliğinden utan! dedi."

"Utandın mı?"

Cevap vermedi. Şakanın sırası değildi. Sülo'ya, Çingene'ye, Taşkasaplı'ya, babasına, annesine rağmen Aynur'u içinden söküp atamıyordu. Bütün gün yazıhanede bitmez tükenmez sorularıyla canını sıkan Hülya'ya laf yetiştirirken bile Aynur içinde, gözlerinin önünde capcanlı duruyordu.

Sülo, "Morukla aran nasıl?" dedi.

Avare'nin sanki yarasına parmak basılmıştı.

"O da ayrı bir dert..."

"Nasıl yani?"

"Karısını bilmem ne yapmışım gibi, benden nefret ediyor!"

"Niçin?"

"Ne bileyim ben?"

"Babacığım babacığım diye etrafında fırlan bir iki..."

"Ben mi?"

"Yok ben!"

"Huyumu bilmezmişsin gibi..."

Çingene, "Başlarım huyundan ha!" dedi. "Huyunu bilmezmişsinmiş. Asilzade, değiştiriver köprüyü geçene kadar!"

"Tamam!" dedi Taşkasaplı.

Sülo ekledi:

"Mangıra konacağız ulan kolay mı? İnsan mangır hatırı için seksenliğe bile tav olur be!"

"..."

"..."

Duymuyordu, yahut da duyuyor, anlamıyordu. Lanet olsundu böyle zorunluğa!

Kalktı, yorgunluğunu bahane ederek evin yolunu tutmadan önce, Sülo tekrar sıkıladı:

"Köprüyü geçene kadar gâvura bile dayı denir oğlum. Aman planlarımızı bozacak bir halt karıştırma!"

Evin yolunu tuttu.

Karsız, ama tükürsen donacak bir soğuk vardı. Ayaz ortalığı cam gibi dondurmuştu. Elektriklerin sarı sarı aydınlattığı çamurlardan atlayarak apartmana geldi. Zile bastı. Kapı hemen açıldı. Elektrik tertibatlı olduğu için kapıya kadar gelmeye lüzum kalmıyordu.

Girdi.

Annesi karanlık koridorda karşıladı. Usulcacık, "Hülya'yla annesi bizde," dedi.

Bunun ne demek olduğunu biliyordu. "Hülya'yla annesi bizde. Seni bekliyorlar. Aman bir patavatsızlık etme yavrum. Hele Hülya'yı kıracak bir söz söyleme!"

"Olmaz olsunlar," dedi.

Annenin aklı gitti.

"Bak sen, bak sen gene... Utanmazsın sülenmeye ha?"

"Hadi be sen de..."

Çamurlu ayakkabılarını çıkardı, terliklerini giydi. Harıl harıl yanan sobanın ısıttığı bodrum katı, soğuk yanaklarını tatlı tatlı okşayınca öfkesi âdeta silindi.

Babası, Hülya, Ayten, Nurten odanın ortasına, yere oturmuş blum oynuyorlardı. Mustafa içeri girince kâğıttan başlar kalktı. "Hoş geldin!" dendi. Hele Hülya, yerini ona vermek için can atıyordu. Mustafa, "Otur otur," dedi. "Bakın oyununuza!"

Ferdane Hanım'ın elini öptü, sedirin bir kenarına geçip Hülya'nın magazinini aldı. Okumuyordu. Okusa bile hiçbir şey anlamayacaktı. Aynur'u düşünüyordu. İçinden dargın dargın bakıyor, "Ayıp ayıp..." diyordu boyuna. "Erkekliğinden utan. Ben kız başımla senin için neleri reddettim de, sen?"

İçini çekti.

Hülya sordu:

"Deryada gemileriniz mi battı küçük bey?"

Şöyle bir baktı.

"Efendim?"

"Deryada gemileriniz mi battı diyorum."

Babasının, annesinin, bir kenardan kurt gibi bakan Bayram'ın, Ferdane Hanım'ın, Erol'un, Ayten'in, Nurten'in hatta en küçük kardeşinin bakışlarından sıkıldı. Ne bakıyorlardı? Ne vardı bakacak? Bütün bunların çıkarları için, sıcak bir apartman katında rahat rahat uyuyup, karınlarını rahatça doyurmaları için mi katlanacaktı sevmediği, sevemediği insanların kahrına? Ona neydi başkalarının çıkarından? Hatta Sülo, Çingene, Taşkasaplı... Yarın, yarın bile uzun, hemen şimdi kalksa, "Sigara almayı unutmuşum!" diye dışarı çıksa, Fener'e gitse, Aynur'u bulsa, "Seni seviyorum Aynur, sensiz duramayacağımı anladım, sana geldim. Bir daha da geri dönmek niyetinde değilim!" dese, kızın karyolasına girse... Belki, belki değil muhakkak, annesi işe karışır, kıyametleri koparır, kovardı. O zaman da Aynur'a düşen bir şey vardı. Annesini bırakıp, peşine takılmak!

Birden Hülya!

Yanına gelmiş oturmuştu sedirin kenarına.

"Niçin canın sıkılıyor?"

Omuz silkti.

"Yo... Canım filan sıkılmıyor?"

"Ne düşünüyorsun ya?"

"Hiç, öyle..."

"Odana gel de bak!"

Elinden tutup çekti. Kalktı Mustafa. Hülya'nın peşinden dışarı çıktı. Arkalarında Ayten, Nurten, Erol... Mustafa'nın odasına geldiler. Bodrum katın en küçük ama en zarif odasıydı. Hülya orayı kendi eliyle yeni baştan düzeltmiş, babasının sinirlenmesine filan aldırış etmeden, sarı demirleri pırıl pırıl karyolayı, kuştüyü yataklardan birini, yorganı, yastığı, duvarlara kendi yağlıboya tablolarından birkaçını getirmişti.

Mustafa, "Ne bu yahu?" dedi. "Benim oda gelin odasına dönmüş!"

"Beğenmedin mi?"

"Beğenmemek mi?"

Hülya, kapı önünden içeriye bakanların yüzüne kapıyı örtüp geldi. Kolunu genç adamın boynuna attı.

"Niçin canın sıkılıyor?"

"Bilmiyorum."

"Sebep babam mı?"

Karyolasının kenarına oturdu.

"Yoo..."

"Ya?"

"Hiç canım. Sebepsiz bir can sıkıntısı..."

"Hayır hayır, babama sıkılıyorsun sen. Sıkılma. Onun huyu öyledir. Serttir ama, kalbinde zerrece kötülük yoktur. Ben sık sık yuvasını yapıyorum. Aldırma. Annem ikinci katı bize vermek istiyor. Babam, kızım benim gözümün önünde olmalı diyor. Bakalım ne yapacağız. Sen hangisini istersin?"

Boş, bomboş gözlerle baktı.

"Ben mi?"

"Söylediklerimi anlamadın galiba?"

"Yoo, anladım."

"Anladıysan... Hangisi iyi sence? İkinci kat mı, yoksa babamların katında bir oda mı?"

"Hangisi olursa olsun."

Genç adamın kucağına oturdu.

"Beni bugün hiç öpmedin ama..."

"Öpmedim mi?"

"Öpmedin tabii. Öpsene!"

Avare, kızın sivilcelerle kaplı, kupkuru yanağını isteksizlikle öptü.

Öteki çılgın gibi sarıldı, dudaklarına incecik dudaklarını yapıştırdı.

"Canım!"

Kansız ince dudaklar Avare'nin dudaklarına sülük gibi yapışmıştı.

Sonra ayrıldılar.

"Niçin gözlerimin içine bakmıyorsun?"

"Bakıyorum ya işte!"

"Bakıyorsun ama... Bak, gene kaçırdın! Bana bakmanı, hep hep bana bakmanı, gözlerini benden hiç ayırmamanı istiyorum!"

"Ben istemiyorum!" diyecekti ki, içinden gene Sülo, "Sakın ha!" dedi. "Kerizliği sahibine ver, hırt!" Gülüverdi.

Bu gülüş hiç de yerinde değildi. Hatta, karşısındakini alçaltıcı, alay edildiğini sandıracak bir gülüştü. Hülya, "Niçin güldün?" dedi.

"Hiç..."

"Sözüm gülünç mü geldi?"

"Yoo, ne münasebet?"

"Niçin güldün öyleyse?"

"Bir Sülo var da," dedi.

"Sülo mu? Kim o?"

"Çocukluk arkadaşım. O geldi aklıma... Ama, bizim böyle kapanmamız doğru değil. Öbür odaya gidelim, haydi!"

Kızın kupkuru kıçını dizlerinden itip kalktı.

Hülya, "Ne olur?" dedi.

"Hiçbir şey olmaz ama..."

"Ee?"

"Annenden utanıyorum!"

"Ne var utanacak? Onlar benden utanıyorlar mı?"

Mustafa anlamadı.

"Onlar kim?"

"Kim olacak, babamla annem!"

Elinin tersiyle kızın ağzına hafifçe vurdu.

"Deli."

Öbür odaya geçmeden önce Hülya, "Geceleri odamın kapısını kilitlemiyorum haberin olsun!" dedi.

Avare'nin aklı gitti. Çeyrek saatlik sırnaşıklığa dayanamıyordu da bütün gece nasıl dayanacaktı?

"Duydun mu? Geceleri diyorum..."

"Ne olacak?"

"Çok anlayışsızsın!"

"Anlayışsız değilim ama, utanıyorum. İlle babana, annene karşı. Çok ayıp olur. Her şeyin bir zamanı var..."

"İstersen ben geleyim..."

Kesti attı.

"Olmaz!"

Öbür odaya dönünce Ayten'le Nurten heyecanla sordular:

"Odanı nasıl buldun ağabey?"

Cevap vermedi. Sinirli sinirli geçti sedire oturdu. Annesi, babası, Bayram bakıştılar. Yoksa beğenmemiş miydi? Annesi, "Olsun razi Allah Hülya Hanım'dan," dedi. "O getirmese idı karyola, kurtulamıyacaktın yerde yatmaktan."

Ayten:

"Tablolar? Tablolar çok güzel değil mi?"

Nihayet, "Çok," demek zorunda kaldı.

"En çok hangisini beğendin ağabey? Ben fırtınalı denizi. Sen?"

"Ben de..." dedi isteksizlikle.

Dedi ama, ne oluyordu bütün bu irili ufaklı insanlara? Ne diye yırtınıyorlardı illa beğenmesi için? Bodrum katı, yer yatağından kurtulma, şu bu... Sevmiyordu, sevmiyordu işte!

Kalktı. Tuvalete gitmek üzere odadan çıktı.

Hülya arkasından hayran hayran bakıyor, babasını düşünüyordu: Çocuğa ne diye sert davranıyor, küçük vesilelerle ne diye azarlayıveriyordu? İlk zamanlar bu işe onun da can attığını annesinden duymuştu. Madem can atıyordu, çocuğun babasını, annesini, namuslarını beğenmişti, ne diye işi azıtıyordu gittikçe?

***

Bunu Zülfikar Bey de bilmiyordu. Tabak rafının orada bir şeylerle meşgul olan hizmetçi kıza seslendi:

"Yavrum, versene şu rakı şişesini!"

Hizmetçi kız şaştı.

"Rakı şişesini mi? İçmeseniz iyi olur beyefendi!"

"İyi olur ama, ver sen. Hanıma bir şey söyleme olmaz mı?"

Hizmetçi kız buzdolabına gitti, kiloluk şişeyle beyin yanına geldi.

"Son günlerde işi azıttınız. Korkarım rahatsız olursunuz..."

İri kadehi bir dikişte yarıladı, küçücük bir ekmek parçasına ançüez sürüp ağzına attı.

"Sen yabancım değilsin yavrum, on beş yıldır bizlesin. Beni gayet iyi tanırsın. Şimdiye kadar hiç böyle içkiye düştüğümü gördün mü? Görmedin. Neden? Çünkü, hiç bu kadar ızdırap çektiğim, geceleri uykularımı yitirdiğim olmamıştı. Uyuyamıyorum yavrum, bir yerlerden uçuyormuşum gibi oluyor, sıçrayarak uyanıyorum. Hep bu kız!"

Hizmetçi, bir tabağı kurulayarak masaya yaklaştı.

"İyi ama beyefendi, ilk zamanlar siz de memnundunuz bu işten!"

"Evet, memnundum, hatta can atıyordum ama, şimdi..."

"Çocuk hakkında bir şeyler mi işittiniz?"

İskemlesinde doğruldu.

"Yoo, hayır."

"Peki?"

Aktan iyice kanlanmış gözleriyle mutfak kapısından dışarılara hazin hazin baktı.

"Bunu sana nasıl anlatmalı bilmem ki? Zenginim, elimi attığım her şeyden para çıkarabiliyorum, çok kazanıyorum ama, huzursuzum. Endişem kendim için değil yavrum. Kızımı düşünüyorum!"

"Düşünecek nesi var Hülya Hanım'ın? Allah'a emanet beyefendi!"

"Bugün için evet. Yarın?"

"Nasıl yarın?"

"Ben ölünce, annesi ölünce, dünyada yapayalnız kalınca?"

"Allah geçinden versin, bütün malınız mülkünüz kızınıza kalmayacak mı?"

Kadehindeki rakıyı dikti. Sonra hırsla, hınçla:

"Mal, mülk, para, emlak... İstikbalimizin garantisi değil yavrum! Öyle bir dünyada yaşıyoruz ki, milyonerlerin bile geleceği garanti altında değil. Özellikle kızım. Laf aramızda, pek de güzel sayılmaz. Öteki? Öteki ya? Nasıl çocuk? Güzel değil mi? Hem de çok güzel!"

"Onlar birbirlerini seviyorlar beyefendi!"

"Hayır, birbirlerini değil, kızım oğlanı seviyor. Hem de deliler, çılgınlar gibi! Oysa, hinoğlu hin, içinden pazarlıklı, belki de kalleş. Biliyorum, sevmiyor kızımı, sevemiyor, sevemeyecek. Hatta bana öyle geliyor ki, oğlanı babası, amcası, annesi zorluyorlar bu işe. Kim bilir, belki de, 'Al. Kız vasıtasıyla babasını yol. Dışarda da dilediğin gibi eğlen güzellerle!' diyorlardır. Bunun böyle olmadığını iddia edebilirsin ama ispat edemezsin. Bir zamanlar ben de gençtim. Babam küçücük bir mahkeme kâtibiydi. Yarı aç, yarı tok gidip geldim okula. İstanbul'da okurken zengin arkadaşlarımın kırıntılarıyla yetinirdim. Hiç unutmam, böyle arkadaşlarımdan

birinin evine davet edildim bir gün. Babası Sultan Hamit paşalarından biri, zengin, ama nasıl zengin, korkunç. Bir kızı vardı, benim Hülya gibi, daha da kuru üstelik hastalıklı. Bana bu kızı peşkeş çektiler. Okulda arkadaşlarım, 'Al ulan, ne duruyorsun! Herife damat ol, kızı avucunun içine al, ufak ufak çint!' diyorlardı. Öylece hareket ettim. Kız bana yandı, tutuştu. Tutuştu ama..."

Hizmetçi merakla sordu:

"Ama?"

Zülfikar Bey'in gözünden bir damla yaş yuvarlandı.

"Bırak yavrum, sorma. Dertlerim depreşti..."

"Öldü mü sonra?"

"Kendini öldürdü."

"A... niçin?"

"Gençler, hele yakışıklıysalar çoğu sefer hodbin, çok da hayvan olurlar. Ben de böyle biriydim. Kızı fena halde tersledim, çirkinliğinden bahsettim, gururunu kırdım. O da..."

"O da?"

"Tentürdiyot içti?"

Dirseklerini masaya dayadı, tepe saçları dökülmüş iri başını avuçları içine aldı. O günü yaşıyordu. Kızın niçin kendine kıydığı bir türlü anlaşılamamış, o da kapağını kaldırmamıştı ama, yıllar yılı bunun azabından kurtulamamıştı. Cenabı Allah'ın o günkü günahına karşılık kendisine Hülya'yı verdiğini sanıyordu. Kendi kızı da çirkindi, kim bilir belki de bir gün, o hergele, o anasının gözü it de...

Salondaki büyük saat ağır ağır on ikiyi vururken karısıyla kızı "kapıcılar"dan döndüler. Hülya babasını hâlâ masa başında, üstelik başı avuçları arasında görünce şaştı.

"A... Babiş hâlâ oturuyor!"

Koştu, babasının boynuna sarıldı.

"Bu vakte kadar rakı mı içiyordun babacığım?"

Zülfikar Bey gülmeye çalıştı.

"Beni yalnız bıraktınız, ben de..."

"Sen de gelseydin babacığım!"

Karısına sinirli sinirli baktı.

"Sizin paspas olduğunuz yetmiyor mu?"

Hülya darıldı:

"Aşk olsun babacığım..."

"Aşk olsun, maşk olsunu yok! Koskoca Zülfikar Bey sıradan insanlarla kıyaslanamaz. Bey beyliğini, uşak uşaklığını bilmeli!"

Hülya'nın kafasında Mustafa canlandı. Sanki o da yanlarındaydı da babasının sözlerini duymuş, gücenmişti.

"Ne ayıp!" dedi.

"Ayıp olan nedir?"

"Eskiden hiç böyle konuşmazdınız babacığım!"

Ağır, çok ağır şeyler söylememek için, peçetesiyle ağzını silip kalktı. Yatak odasına geçti. Sinirli sinirli soyunmaya başladı. Az sonra usullacık gelen karısı, "Bütün bu hırçınlıkların sebebini anlayamıyorum," dedi. "Bambaşka insan oldun âdeta!"

Pencerenin sıkı sıkıya kapalı camları gerisinden denize baktı. Simsiyahtı. Karısı devam etti:

"Çok namuslu insanlar, bodrum katını verelim. Hülya'yı da bunlardan başkası zor alır diyen sen değil miydin? Şimdi? Sanki ben icat çıkarmışım gibi bana surat ediyorsun. Benim ne suçum var? Ben mi istedim? Bodrum katını ben mi verdim?"

Zülfikar Bey hâlâ pencere önündeydi. Ferdane Hanım sinirli sinirli soyunuyor, bir yandan da sessiz sessiz ağlıyordu.

"... Bir şey değil, kızın iliğine tak diyecek, kendine kıyacak bir gün, ondan sonra ayıkla pirincin taşını!"

Zülfikar Bey'in aklı gitti. Yıllarca önce kendine kıyan, hem onun yüzünden, onun nobranca hareketleri yüzünden kendine kıyan paşa kızını hatırladı. Telaşla pencereden çekildi.

"Sana bir şey mi söyledi?"

"Söylesin söylemesin. Eşek değilim ben. Ne kadar hassas, üstelik oğlanı da ne kadar sevdiğini biliyorum!"

"Hayır, bir şey söylemedi mi yani?"

"Hiçbir şey söylemedi ama, kestirmek güç değil!"

Karyolaya çıktı, yorganın altına girdi.

Zülfikar Bey fitili almıştı. Bir sigara yaktı, elleri arkasında, odanın içinde ağır ağır dolaşmaya başladı.

"... Hanımın dilinin altında bir şeyler olmalı. Mutlaka var bir şeyler. Var ama ne? Söylemiyor. Yoksa kız böyle bir şeyden mi bahsetti? Babam Mustafa'ya karşı böyle davranmakta devam ederse mi?" dedi.

Karyolaya yaklaştı. Soracaktı, vazgeçti. Ama olmazdı ki vazgeçmeyle!

"Senin dilinin altında bir şey var," dedi.

Ferdane Hanım mahsustan cevap vermedi. Çocuğa iyi davranması için bir parça üzülmesi lazımdı. Kızına düşkünlük derecesini biliyordu. Nitekim ortaya attığı şu ufacık şeyle bile...

"Ferdane, hişt, Ferdane!"

Bir yandan bir yana döndü.

"Yani bir şey mi söyledi sana? Bir şey söylediyse..."

"Hiçbir şey söylemedi, ben kendiliğimden çıkarıyorum. Tahminim bu benim. Duyulmamış, görülmemiş, işitilmemiş şey değil!"

Elinde kendi kendine yanıp duran sigara, tekrar dolaşmaya başladı.

Dışardaki saat önce yarımı, sonra biri, daha sonra bir buçuğu vurduğu halde o hâlâ dolaşıyor, kafasında şu meseleyi indirip kaldırıyordu. Kim bilir, belki de uyanıktı o da. Ağlıyordu. Zaten sofrada da çok sert davranmış, "Sizin paspas olduğunuz yetmiyor mu?" demişti.

Kızı şayet uyanıksa, ağlıyorsa, gönlünü almak üzere odasına gitti. Kapı kilitli değildi. Niçin kilitlemeden yatıyordu sanki?

Karyolaya yaklaştı. Kırmızı gece lambasının hafif ışığı altında yumulu gözleriyle ince bir yüz. Kızının yüzü. Uyuyordu. Uyuyor muydu, yoksa mahsustan mı öyle davranıyordu?

"Hülya, yavrum!"

Kızın kupkuru yüzünde hiçbir değişiklik olmadı.

"Hülya, yavrum. Uyuyor musun? Uyumuyorsan otur da konuşalım!"

Kuru bileğini tuttu. İnce parmaklarının uçlarını öptü.

"Yavrum benim, kedim, oşoşum!"

Genç kız bir yandan bir yana döndü.

Tekrarladı:

"Oşoşum benim, hav havım, kedim... Uyumuyorsan kalk otur da konuşalım biraz. Açık konuşacağız, kalk haydi!"

Hülya uyuyordu gerçekten ama, yavaş yavaş derinlikten yüze çıkmaya başladı. Tam bu sırada bileği tutulmuştu gene. Birden Mustafa'yı görmeye başladı rüyasında. Bileğini Mustafa tutuyordu.

"Yavrum, evladım, Hülya'm..."

Gözlerini açtı. Bulanık bir şeyler, sonra bir insan karaltısı. Yoksa Mustafa mıydı? Gelmiş miydi? Öyle sandığı için, babasını Mustafa'ya benzetti birden. Yatakta sıçrayıp oturdu.

"Geldin mi Mustafa?"

Zülfikar Bey'in tepesinden kızgın sular döküldü. Gelmek mi? Buraya mı gelecekti? Öyle mi kararlaştırmışlardı?

"Benim yavrum, baban!"

Her şeyi anlayarak söndü âdeta:

"Siz miydiniz babacığım?"

"Evet yavrum. Başka kim olabilirdi?"

"Hiiç..."

"Mustafa dedin ya?"

Yerlere geçerek, "Mustafa mı dedim?" diye mırıldandı.

"Buraya mı gelecekti?"

"Hayır babacığım."

"Sakın böyle bir şey yapma e mi?"

Cevap vermedi. İyice kendine gelmiş, uykusu dağılmıştı.

Zülfikar Bey sordu:

"Bana darıldın mı?"

Hülya mahsustan cevap vermedi.

Tekrarladı:

"Ha? Darıldın mı yavrum?"

"Darıldım tabii..."

"Niçin?"

"Mustafa'ya çok sert davranıyorsunuz. Çocuk ne yapıyor size? İşe alan sizsiniz. O sizden iş istememiş ki..."

Anlıyordu, iyice anlıyordu. Kızı kendini adamakıllı kaptırmıştı.

"... Yazık. Kara kara düşünüyor hep!"

Kızının bileğini tekrar avuçları içine aldı.

"Asıl sana yazık yavrum, ben asıl sana acıyorum. O, nihayet orta ikiden belgeli bir serseri. Sen?"

"Mustafa hakkında bu türlü konuşmanızı istemiyorum babacığım!"

"Yaa!"

"Evet."

Cevap vermedi. Vermedi ama, "Mümkün olsa!" diye geçirdi. "Mümkün olsa, inanabilsem ona..."

Bütün gece uyku tutmadı. Kızıyla, yıllarca önce tentürdiyot içerek kendine kıyan paşa kızı arasında müthiş bir benzerlik buluyordu. Kim bilir, belki de kızın ruhu, Hülya'da ortaya çıkmıştı! O vakit ne de olsa eldi, yabancıydı, ölümünü pek hissetmemişti!..

Cenabı Allah, ciğerinde duysun diye, aynı olayı kendi kızında tekrarlamak suretiyle intikam değilse bile, cezasını çektirecekti.

Dışarda fırtına çıkmıştı. Denizin şahlandığını, kendini kaldırıp kaldırıp kıyılardaki kayalara çarptığını duyuyordu.

Değil cezasını çektirmek, intikam bile alacak olsa, sevmiyordu oğlanı, sevemiyordu. Masası başında kös dinlemişçesine oturuşunu, o kadar terslediği halde tavırlarındaki dikliğin kırılmayışını unutamıyordu. Sanki, "İstediğin gibi dırlan, istediğin kadar hakaret et. Eninde de sonunda da kızın benim olacak. Yalnız kızın değil, bütün malın mülkün, bütün servetin de... Sonra, cartayı çektin mi de kızına bir tekme, görür gününü!" demek istiyordu.

Boğulacak kadar sinirlendi.

Ah şu kız, ah şu kız. Şu kız olmasa, yahut da oğlana boş verse, o zaman biliyor yapacağını. Onu, o it bakışlıyı kolundan tuttuğu gibi kapı dışarı ederdi. Yoksa bu işin sonu yoktu. Olmadığını görüyordu. "Mustafa hakkında bu türlü konuşmanızı istemiyorum babacığım!" dememiş miydi? Demek Mustafa'yı babasına değişiyordu? Demek Mustafa, "Bırak babanı filan, gel peşimden!" dese, tereddüt etmeyecekti?

Bir yandan bir yana döndü.

Kızının hatırı için, sever görünse, bol harçlık verse, takım takım elbiseler diktirse... O zaman tavırları değişir miydi acaba oğlanın? Değişir mi, yoksa kendi gibi itlere, "Moruk baktı olmayacak, politikayı değiştirdi. Vallaha öyle de böyle de işime gelir. Bütün bunlar, günün birinde kızını tekmelememek için sebep değil. Cartayı çekti mi, kızına pasaportu vereceğim," mi der?

Böyle diyeceğini sanan yanı ağır basıyordu.

Karyolasından kalktı, oturdu.

Karısı, "Ne o?" dedi.

"Sen de mi uyanıktın?"

"Gözüme uyku giriyor mu ki? Ne konuştun kızınla?"

Anlattı, her şeyi teker teker anlattı. Sonunda da endişelerini.

Ferdane Hanım çok dinlemişti bu endişeleri.

"Yahu," dedi, "bırak bu vesveseyi! Elin çocuğunun hiçbir şey dediği yok. Ağır, uslu, terbiyeli. Akşam geldi, elimi öptü, bir kenara geçti oturdu. Kırgın, mahzun bir hâli var. Senin kızın onun yanında çok daha yırtık, çok daha arsız. Kendi yok Allah'ı var, melek gibi çocuk. Bütün gün yazıhanede, karşında. O kadar terslediğini söylüyorsun, ağzını açıp tek laf ediyor mu? Etmiyor. Niçin? Vallahi sana bir şey söyleyeyim mi? İliğine tak der bir gün, eskisi gibi işi serseriliğe vurur, başını alır giderse, Hülya çıldırır!"

Zülfikar Bey içini çekti. Hani olmaz da değildi. Babası, "Çok dik kafalıdır. Onu sen adam edeceksin beyefendi!" dememiş miydi?

Balmumu gibi yumuşadı.

"Peki, ne yapmamı istiyorsun?"

"Oğlan karşında bütün gün. Aç meseleyi, böyle böyle de, sana kızımı vereceğim ama..."

"Hoppalaaa... Bunun babası var, annesi var. Gelirler bana, kızımı isterler, ben de usulen, düşüneyim derim, düşünürüm, sonra da..."

"Yahu bilmiyor musun onları? Fakir insanlar, senin gölgene sığınmışlar. Nasıl cesaret edebilirler senin kızını istemeye?"

"Canım bilmiyorlar mı kızımın oğullarına düşkünlüğünü?"

"Bilseler bile, senden bir işaret beklerler. Zengin adam, büyük adamsın. Kızımızın hatırı için..."

"Peki, sen aç annesine oğlanın, babası gelsin bana, istesin Allah'ın emriyle..."

Ferdane Hanım'ın aklına yattı. Yattı ama gene de, "Bir şartla," dedi.

"Nedir o?"

"Mustafa'yı terslemekten, kırmaktan vazgeçeceksin!"

Cevap vermedi.

Üç gün sonra bir akşam boyacı Bayram'la Mustafa'nın babası "huzur"a çıktılar. Beyefendi onları ipek pijaması, ropdöşambrı, lacivert yün beresiyle misafir odasında kabul etti. Kırıla döküle meseleyi çıtlattılar. Ellerini ovalıyor, birbirlerine bakıyor, çokluk gözlerini yerden kaldırmıyorlardı. Zülfikar Bey'se, kızıyla Mustafa arasındaki alışverişten haberli değilmiş gibi, düşünceli bir hâl almıştı. Kalın, kırçıl kaşları çatılıp açılıyor, dudağını kemiriyordu.

Kahveler, sigaralar, içildikten sonra, "Düşünelim," dedi. "Annesiyle görüşeyim de..."

Berikiler bin duayı birden ederek, beyefendiyi yerlere kadar eğilip selamlayarak çıktılar.

Hülya salondaydı. Babasının herhangi bir patavatsızlığından korkuyor, aksilik etmemesi için, yalan yanlış bildiği duaları art arda sıralıyordu.

"Adamlar" gittikten sonra babasının boynuna sarıldı.

"Şeker babişim benim, canım babişim!"

"El oğlunun kokusunu aldın, edepsiz seniii..."

"Darılırım ama sonra babacığım..."

"Niçin? Peki dedim diye mi?"

"Dediniz mi? Peki dediniz mi?"

"Demedim daha ama..."

"Dersiniz. Diyeceksiniz değil mi?"

Ferdane Hanım araya girdi.

"Kızımı üzüp durma bey. Bunun şu sevinci vallahi dünyalara değer. Oldu kız oldu!"

Hülya babasını bırakıp annesine, annesini bırakıp babasına sarılıyor, yanaklarını öpücüklere boğuyordu. Sonra gitti rakı sofrasını hazırladı babasının. Küçük tabaklara mezeleri koydu, sıraladı. Babasının haberi yoktu. Davet edilip de masayı donanmış görünce, kah kah güldü.

"Köftehor seni, seni köftehor seniii..."

Ertesi gün yazıhaneye gittiği zaman Mustafa'yı masası başında, sıkıntılı buldu. Aldırmadı. Masasına geçti. Kızının akşamki neşesini hatırlayarak, "Mustafa yavrum," dedi. "Ört şu kapıyı da gel şöyle yanıma otur!"

Mustafa işi anlamıştı. Kapıyı örtüp geldi "kayınbaba"sının masası yanındaki iskemleye ilişti. Zülfikar Bey bir sigara yaktıktan sonra, "Akşam, babanla amcan benden Hülya'yı istediler," dedi. "Tabii haberin vardır..."

Mustafa cevap vermedi. Kıpkırmızı kesilmişti.

"Henüz peki demedim, demedim ama diyebilirim. Bunca zamandır öğrenmişsindir, kızım benim her şeyim. Hatta dünya bir yana, kızım bir yana. Benim kızımı alacak adam, kızımın üstüne titremeli, onu her ne suretle olursa olsun incitmemeli, üzmemelidir. Bütün bu şartlarımı kabul ediyor musun?"

Mustafa'nın içindeki Sülo, "Ediyorum de lan, ediyorum de!" diyordu.

Mırıldandı...

"Madem ediyorsun, ben de kızımı sana veriyorum. Öp şu elimi bakayım!"

Yerinden kalktı, eli aldı, öptü, başına koydu ama, Zülfikar Bey'i kandıramamıştı. "Oğlan"ın durumunda bir isteksizlik, bir sıkıntı, bir, "Ben yapacağımı bilirim!" demek isteyiş vardı. Oysa, kızı kadar değilse bile, gene de sevinip taşmasını, böyle zengin bir adama damat olacağı için kabına sığmamasını bekliyordu.

Ekledi:

"Nişan, nikâh, hatta düğün bir olsun. Bu işlerde uzama iyi değildir. Sonra, senin uygunsuz arkadaşların var. Dikkat ediyorum, kahvede filan oturup şakalaşıyorsun. Evlendikten sonra tabii böyle uygunsuzluklar da sona erer değil mi? Çünkü, senin yoksa bile benim şerefim var. Görüyorsun mahalleliyle ihtilafım

yok. Neden? Çünkü sıradan insanlardan nefret ederim. Size gelince, babandan, bilhassa Bayram'dan çok dinledim, anne tarafın asilmiş. Zaten kızımı sana verişimin bir sebebi de bu!"

Mustafa sadece dinliyordu. İçinde, içinin derinliklerindeki Sülo, Çingene, Taşkasaplı... Dargın dargın bakıyorlardı. Ne hakkı vardı onlara, "Uygunsuz!" demeye?

Hemen o günün akşamı bunları Sülo'ya anlatınca. Sülo okkalı bir küfürden sonra, "Uygunsuz senin ebu ceddin, demedin mi lan?" dedi.

"Demedim."

"Kerhaneci ne biliyormuş bizim uygunsuz olduğumuzu?"

Çingene:

"Kadeh mi tokuşturduk? Yahut bir uygunsuzluğumuzu mu yakaladı?"

Taşkasaplı, "Dallandırmayın ulan," dedi. "Ne derse desin. Köprüyü geçene kadar ayıya dayı demeyecek miydik?"

Babası, ille Bayram bu kanıda değillerdi, "Beyefendi süyler doğru," diyorlardı. "Sen şimdı bakacaksın beyefendinın ağzına! Ne çıkarsa ağzından dinleyeceksın oni! Ne lazım arkadaş, kahve, miyane? İçeceksin raki evinde. Hazırlayacak karin, oooh!"

11

Sülo, Çingene, Taşkasaplı kendilerini bluma kaptırmışlardı ki, kahveci Hasan Ağabey yanlarına geldi. Oyunu bir zaman ayakta seyretti. Sonra, "Sizinki bu akşam gelmeyecek galiba..." dedi.

Sülo kahve duvarındaki yuvarlak saate baktı, ona on vardı. Çingene, "Kim bilir, belki de kayınbabası yollamamıştır!" dedi.

Sülo kâğıtları karıştırırken küfretti.

Taşkasaplı çok sayı almıştı. Çizgisi beş kuruştan oynadıkları için, şöyle böyle altı-yedi lira içerdeydi. Kış bastırdı bastıralı sur dışındaki kahveyi de kapadığından, işsizdi. O da Sülo gibi, Çingene'nin peşinde, üçkâğıtla mı olur, başka yollarla mı, adam söğüşlüyor, üçün beşin yolunu buldular mı da, ya Kumkapı'daki Agop'ta ya da Balat'ta filan kafaları çekiyorlardı.

Sülo kâğıt dağıtırken Avare kahveden içeri girdi; yanlarına geldi.

"Dışarısı çivi kesiyor anam avradım olsun!"

Ellerini birbirine sürüyor, hohluyordu.

Sülo kâğıt dağıtmayı bıraktı.

"Nerdeydin bu vakte kadar lan muhallebi çocuğu?"

Bir iskemle çekip yanlarına oturdu.

"Evdeydim."

"Apartmandan çıkasın gelmiyor galiba?"

"Yok canım. İşler birden gelişti. Herif eskisi gibi surat etmiyor artık ne hikmetse. Düğün nerde olacak biliyor musunuz?"

Sülo, "Kamer Düğün Salonu'nda..." dedi.

"Konak Oteli'nde enayi ne Kamer Salonu?"

"Daha iyi. Rakı gani olsun ha!"

"Rakı mı, viski mi, şampanya mı bilmem. İşi adamakıllı geniş tutuyorlar. Ulan dedim içimden, masrafa boğulacaklarına, verseler oraya sarf edecek mangırları da..."

Çingene:

"Köfteci dükkânı açsak değil mi?"

Sülo:

"Değil mi ya!"

Hasan Ağabey hâlâ ayakta, sordu:

"Sana da elbise yaptıracaklar tabii?"

Avare güldü.

"Yalnız ben değil, bizimkiler de adamakıllı tiritleniyor!"

Hasan Ağabey'in merakı arttı.

"Sahi mi? Ne gibi?"

"Demin, çarşaf gibi, gıcır gıcır iki tane binlik verdiler. Düğüne kadar hepsi kılığı kıyafeti düzeltecek. Benim elbiseler bunun dışında. Hülya, ben, boynuzlu gittik terziye, hem de Beyoğlu terzisine. Biri lacivert, dört takım elbise ısmarlandı."

Çingene:

"Palto? Pardösü?"

"Palto da, pardösü de... Ulan dünya varmış be. Lakin aklıma hep siz geldiniz. Ben giyinmişim ne çıkar? Hep giyinmeliyiz, hep birden rahata kavuşmalıyız ki tadı çıksın!"

Sülo dudağını kemirerek düşünüyordu.

"Demek düğün Konak'ta olacak?"

"Öyle istiyorlar."

"Olsun, daha iyi. Elbise mecburiyeti var mı?"

"Hiç bilmiyorum ama, size de mi be?"

"Belli olmaz."

"Belli olmazı batsın. Siz düğün sahibisiniz. Erkenden düşer, geçer hizmet edersiniz. Öyle değil mi?"

Taşkasaplı itiraz etti:

"Konak Oteli'nde bize hizmet ettirirler mi? Siyah elbiseli garsonlar servis yapar sanıyorum..."

Çingene:

"Hizmete boş ver, biz dışarda kafaları çeker... Ha Sülo?"

Sülo, "Tamam," dedi. "Dans filan başlamış, millet birbirine girmiş olmalı biz geldiğimizde..."

Kafasından eski bir ortaokul arkadaşı geçti. Şimdi lise sondaydı. Onun lacivert kostümünü alırdı o gece için. Gözleri parladı.

"O gece için lacivert elbise buldum ben oğlum!"

"Nerden?"

"Nerdense nerden. Siz derdinize yanın!"

Taşkasaplı, "Bana göre de hava hoş," dedi.

Çingene:

"Bana göre dünden hava hoş. O gece lacivert mi olur, siyah mı... Yaratırım be!"

Sülo:

"Kafaları adamakıllı çeker..."

"Düşeriz Konak Oteli'ne!"

"Dut gibi..."

"İster misiniz birer tane de biz yakalayalım o gece?"

Çingene kasketini masanın kirli mermerine vurdu.

"Gel tezkere gel!"

Taşkasaplı "çarşaf gibi" binlikleri düşünüyordu.

"Demek binlikler çarşaf gibi?"

Avare, "Gıcır gıcır anam avradım olsun," dedi.

"Evdekiler uçuyor mu?"

"Hem de nasıl uçmak!"

***

Çarşaf gibi, gıcır gıcır binlikler elden ele gezmekten bayağı örselenmişlerdi. Avare'nin en küçük kardeşi binliklerden birini ağzına sokup ıslattığı için, annesinden eline eline dayak yemiş, gücünün yettiği kadar bağırıyordu.

Bayram paraları aldı. Odanın içine gerili sicime çamaşır mandalıyla yan yana mandalladı. Bu suretle küçüğün şerrinden kurtulunacak, hem de paraları herkes istediği gibi doya doya seyredebilecekti.

Bayram'a kalsa, bu iki tane binlik, servet demekti. Nuruosmaniye'deki Acem'in kahvesi ne diye kiralanmasın, Acem'in kahvesi olmazsa, Sirkeci'deki "lostra salonu" gibi bir kundura boya salonu neden açılmasındı?

Bir kenarda dalıp gitmiş arkadaşı Memet'in yanına gelip oturdu.

Memet, "Ne düşünürum bilirsın?" dedi.

"Ne düşünürsün?"

"Verelim binliğın birini onlara, alalım öbürünu seninle ben!"

Fena fikir değildi.

"Sonra?"

"Ne sonra? Yaşşayalim be memleketteki gibbi!"

Anne bir kenarda, iki katta ikişerden dört odalı "ev"i düşünüyordu. Kocasının şahlanışı hayallerini dağıttı.

"Ne sülersin be?"

Memet, "Ne sülerım bilirsın?" dedi.

"Ne?"

"Derım, üleşelım iki binliğı!"

Annenin aklı gitti.

"Üleşelım? Nasıl?"

"Alın binliğın birını siz, birını biz!"

"Olmaz," dedi, "olmaz öyle şey! Ettiremem size çarçur paralari!"

Kızlar işe karıştı.

"O paralarla üst başlarımızı düzeceğiz. Düğünde rezil gibi dolaşılmaz. Hem ne der sonra Hülya'yla annesi, babası?"

Erol, "Ben eczacının Ayhan'ı gibi elbise, ayakkabı isterim," dedi.

Kimse duymadı. O da ötekilerin çekişmesine kulak vermiyordu zaten. Bir kenara uzanmış, dirseğini yere dayamış, gözlerini ipte mandallı binliklere dikmişti. Elbisesi tıpkı eczacının Ayhan'ınki gibi olmalıydı ama, pantolonu onunki gibi kısa değil, uzun. Kısa pantolon giyenlere "hanım evladı", "muhallebi çocuğu" diyorlardı. Ağabeyinin bu meselesi mahalleye yayıldı yayılalı boyuna tiye alıyordu eski arkadaşları ama aldırmıyordu.

"Apartman piçi" diyorlardı, "yavru" diyorlardı. Yeni elbise, yeni sarı ayakkabıları giyip de mahallede dolaşmaya başlayınca, "Küçük Karakartallar" gene kim bilir nasıl matrağa alacaklardı?

Apartmanın bodrum katına taşınalı beri eskiden canciğer olduğu arkadaşları adeta kaçıyor, konuşmak istemiyorlardı ya, eczacının, doktorun oğulları yaklaşıyorlardı. Eski evlerindeyken tam tersiydi. Ne doktorun, ne de eczacının oğulları yanına yaklaşmaz, konuşmak istemezlerdi.

Oracıkta uyuyakalmıştı. Rüyasında Ayhan'ınki gibi ama uzun pantolonlu bir elbise alınmıştı. Giyiniyor, sokağa çıkıyor, "Küçük Karakartallar" etrafını alıveriyorlar, başlıyorlardı matrağa.

Kan ter içinde uyandı. Pencerelerden içeriye kirli bir aydınlık vuruyor, lambaysa masanın kenarında hâlâ yanıyordu.

Yatakta doğruldu.

Herkes akşamki gibi, yerli yerinde, uyuyup kalmıştı. Binliklerse akşam Bayram Amca'nın mandalladığı ipteydiler.

Pencereye gitti. Yağmur yağıyordu.

Elbisesi bugün alınır mıydı acaba? Alınsa bile, hemen giydirmezlerdi ki. İlle Ayten Ablası! Öyle sinirleniyordu ki. Sanki dünyada her şeyi, herkesten iyi o bilirdi! "Pis!" diye geçirdi. "... En evvela kendine alır, biz? Hava! Ayten Ablam olmasa, Nurten Ablam olmasa, Bayram Amca, babam olmasa ama annem olsa... Bu binlikler bize kalırdı. O zaman annem bana top ayakkabısı bile alırdı be!"

Annesine gözü ilişti. Uyanmıştı o da, gözlerini ovalıyordu.

Seslendi:

"Anne!"

Kadın baktı, oğlunu gördü, gözleri tekrar yumuldu. Erol yanına gidip uzandı.

"Ne düşünüyorum biliyor musun?"

Kadın, "Ne?" dedi.

"Ayten Ablam olmasa, Nurten Ablam olmasa, Bayram Amca, babam da olmasa... Sen, ben, Mustafa Ağabeyim, bir de Hikmet olsak..."

"Ee?"

"Paralar bize kalırdı değil mi?"

Kadın ipte mandallı binliklere baktı, içini çekti.

"Değil mi anne?"

Duymuyordu. Akşamdan beri kocasının "binlikleri üleşelim"ini düşünüyordu. Bunu geç vakte kadar düşünmüş, ancak sabaha karşı dalıvermişti.

"Bana top ayakkabısı bile alırdın değil mi?"

Hikmet meme emerken uyuyuvermişti. Ağzından memesini usulcacık çekip çocuğun başını yastığa koydu. Erol'sa cevap bekliyordu.

"Değil mi anne? Top ayakkabısı bile alırdın değil mi?"

Birden dikkat ederek kızdı.

"Ne diyorsun ulan?"

"Diyorum ki, Ayten Ablam olmasa, Nurten Ablam olmasa, Bayram Amca, babam olmasa da, Mustafa Ağabeyim, sen ben, bir de Hikmet olsak..."

Gene cevap vermeden, kalktı. Erol arkasından ters ters baktı.

"Hep de böyle, hep de böyle... Bir şey sorarız cevap vermez. Ama bakkala göndermeye gelince... 'Canım oğlum...' Gitmeyeceğim işte! Eşşeğiniz değilim ben sizin!"

Kalktı, eski pantolonunu giyindi, yamalı çoraplarını ayağına geçirdi. Bu evin içinde hiç kimsenin ona değer vermediği, adamdan saymadıkları kanısındaydı. Ne zaman bir şey olsa, hep de o "bok" Ayten başa geçerdi. İyi şeyler onlara, kötü şeyler kendisineydi. Sabahları bakkaldan öteberi almak mesela... Bari annesi sözüne kulak verse! Hayır, vermez, dinlemezdi bile. Ama ötekiler oldu mu... Biliyordu büyüyünce. O da Mustafa Ağabey'i gibi,

hatta Mustafa Ağabey'inden çok daha zengin bir kızla evlenecek, hiçbirinin yüzüne bakmayacaktı. Görürlerdi onlar!

Annesi, "Oğlum Erol, bakkala gidiver..." deyince, "İşin düştü mü oğlum değil mi?" dedi.

Dalgın kadın:

"Ya ne deyim istersın?"

"Deme, hiçbir şey deme. Ben sizin çocuğunuz değilim zaten!"

Parayı annesinin elinden kaptı, evden nefretle fırladı.

Kadın holdeki sobayı tutuşturmuş, çayı kaynatmıştı. Çaydanlık, çay bardakları, şeker kutusu, zeytin çanağının bulunduğu tepsiyle odaya girdiği zaman hepsini uyanmış, akşamdan bıraktıkları konuşmalarına devam eder buldu.

Ayten, "Sen karışma," diyordu Nurten'e. "Annemi alır, doğru Mahmutpaşa'ya gideriz. Jan janlı yeni Samba kumaşları çıkmış, yanardöner. Pembesine bayılıyorum. Sana da onun yeşilini alırız!"

Nurten, "İyi ya," dedi.

"Bal peteği gibi. Altına da rugan ayakkabı..."

"Çanta?"

"Çanta da rugan olacak!"

"İç çamaşırı, külot da alalım olmaz mı?"

"Olmaz olur mu? Alacağız elbette. Hülya ne dedi duymadın mı?"

"Düğüne mahalleyi davet etmediğimiz iyi olacak!"

"Tabii iyi. Ne işleri var Konak Oteli'nde?"

"Kamer Salonu onlara çok bile."

"Ancak kadın kadınla, erkek erkekle dans etsin onlar..."

"Kim bilir nasıl davetliler gelir..."

Sesini kıstı.

"Dansımızı ilerletelim o zamana kadar... Malum ya?"

"Ay sen erkeklerle mi dans edeceksin?"

"A... Aptala bak, tabii!"

"Ben utanırım."

"Dert. Utanırmış, pis. Utanacak ne var? Akılsız, insan zengin birini çarpıverirse fena mı?"

"Çarpılabilse iyi ama..."

"Ne düşünüyorum biliyor musun? Ağabeyim gibi biz de birer tane zengin çarpmalıyız..."

"Hani o günler?"

"Belli olmaz. Bir bakarsın, tamam. O zaman..."

"Ne olur?"

"Kız sen vallahi çok aptalsın ha!"

"Niye?"

"Ne olur, olur mu kız? Zülfikar Bey'in şimdi iki oğlu olsaydı. İsterse babaları gibi zayıf, çirkin olsun..."

"Bize bakar mıydı bakalım?"

"Hüner, bakmasa bile baktırabilmekte!"

Anneleri:

"Davet mi bekliyorsunuz?"

Demeseydi kalkacakları yoktu. El yüz yıkamaya çıktılar. Lavaboya el yüz yıkamaya değil de konuşmalarına devam etmek için çıkmışlardı sanki.

Ayten:

"Annemi ne yapıp yapıp kandıracağım. Sakın gene işime karışma!.."

"Anneme de bir şeyler alalım."

"Alacağız tabii ama, bırak şimdi annemi filan, birer mantoluk lazım asıl. Bu kışta kıyamette jan janlı Samba'yla gidilmez ya Konak Oteli'ne! Üste bir şey giymek lazım. Ne giyeceğiz? Kir pas içindeki, trençkotlarımızı mı?"

"İyi, alalım ama, çok para gitmez mi?"

"Seninkini yirmi beş liralıktan alalım. Üç metre, yetmiş beş lira. İki buçuk da yeter ama, üç de. Astarı düğmesi telası melası

iki yüz lira. Benimkine gelinceee..." Kardeşinin boynuna sarıldı, yanaklarını öpmeye başladı. "Canım kardeşim benim!"

Nurten hiçbir şey anlamamıştı, "Ne o?" dedi, "n'oluyor?"

"Bir şey söyleyeceğim ama, kızma olur mu?"

"Hıh, gene bir domuzluk geldi aklına değil mi?"

"Yok, valla değil Nurten."

"Değilse ne?"

"Amaaan, kanım kaynadı... İnsanı hiç anlamazsın?"

"Anlıyorum, anlıyorum..."

Merakla gözlerini dikti.

"Nedir anladığın?"

"Anlamayacak ne var? Bana yirmi beş liralık, adisinden alacaksın mantoluğu, kendine..."

Güldü.

"Yirmi beş liralık adi olur mu kız? Sen her zaman, sırtımı ısıtsın da nasıl olursa olsun demez miydin?"

"Derdim ama..."

"Amaysa, sana yirmi beş liralıktan alırız, bana da."

"Elli liralıktan tabii!"

Ayten içini çekti.

"Mümkün olsa astragan, pelüş... Vizon alırdım be vizon!"

İçerden annelerinin sinirli sesi. El yüz yıkamak geldi akıllarına, çabuk çabuk yıkanıp kirli havluyla kurulanıverdikten sonra odaya geldiler.

Ekmek bekleniyordu.

Erol ekmek getirince kahvaltıya başlandı. Hepsi her yandan aç kurtlar gibi yiyorlar, bir yandan da kafalarındakileri düşünüyorlardı. Az sonra Mustafa yeni mavi pijamasıyla kapıda görününce, kucağında en küçük oğluyla oturan anneden başka hepsi davrandı, yer verdiler. O, bu türlü davranışından memnun, bir kenara ilişti. Bütün gece Aynur'la uğraşmıştı. "Ayıp ayıp,"

diyordu. "Erkekliğinden utan. Ben kız başımla senin için neleri reddettim de, sen?"

Başını kaldırdı, binlikleri ipte mandallı görünce canı sıkıldı.

"Yahu ayıp be, ayıp be... Şimdi anası, ya kızı gelir, onları orada görürse..."

Ayten fırlayıp aldı paraları, koynuna soktu.

Mustafa, "Fakirsek, onursuz değiliz artık o kadar!" dedi.

Annenin hoşuna gitmişti.

Kahvaltı çabucak yapılıp, kalkıldı. Mustafa hep o düşünceli haliyle odasına geçti. Aynur'un, "Ayıp ayıp..." demesine alışmıştı ama, onun günün birinde evlenmek isteyivermesine hiçbir zaman alışamayacaktı.

Pijamasının üstünü çıkarttı, karyolasına fırlattı. Atlet fanilasıyla dikildi. Kolları, omuzu, boynu geniş, sağlam ve bembeyazdı.

Aynur'un evlenmesine hiçbir zaman alışamayacağını sanıyordu. Bundan önceki geceler gibi, bu gece de kızı bir başkasıyla evlenmiş görmüştü rüyasında. Çıldırmışçasına uyanmış, rüyanın etkisinden uzun zaman kurtulamamıştı. Aynur evlenmemeli, günün birinde Mustafa'nın kendisine dönmesini beklemeliydi. Dönecekti, mutlaka mutlaka dönecek, ona Çemberlitaş'taki köfteci dükkânı gibi işleyen bol kazançlı bir işyerinin sahibi olarak dönecekti. Ama nasıl anlatmalıydı ona bunu?

Kapı usullacık açıldı, küçük bir karaltı içeriye kaydı. Görmedi.

Karaltı yanına yaklaştığı, kolunu okşamaya başladığı halde geç farkına vardı.

Karaltı, "Ağabey!" dedi.

Döndü, kızların küçüğü bu haşarı oğlanı hiç böyle zavallı, hiç böyle yumuşacık görmemişti. Bütün gün top peşinde, eli yüzü sıyrık yırtıklarla dolu, ya annesinden, ya babasından, ya da ablası Ayten'den dayak yer görmeye alışmıştı. Kendi bile. Bir gün "Küçük Karakartallar"la sigara içerken yakalayıp insafsızca dövmüştü.

"Ne var?"

Erol bir sır verircesine sokuldu, sesini iyice kıstı.

"Herkes kendine öteberi almaya hazırlanıyor, beni düşünen bile yok!" dedi.

Mustafa güldü.

"Senin neyini düşünsünler?"

"Ben de senin kardeşin değil miyim?"

Mustafa, kardeşini kucakladı, kaldırdı ama, oğlan bayağı ağırlaşmıştı. Yanaklarından öpüp yere bıraktı.

"Sana da alınacak, elbise alınacak..."

"Kısa pantol istemem ama!"

"Ya?"

"Eczacının Ayhan var ya? Onunki gibi uzun. Hem de ipli, sarı ayakkabılar..."

"Ablanlar birazdan çarşıya gidecek, sen de birlikte gidersin. Sana da istediğin elbiseyi alırlar!"

"Çağır Ayten Ablamı sıkıştır: Erol'a eczacının Ayhan'ınki gibi ama kısa değil, uzun pantolonlu elbise, ipli sarı ayakkabılar al de. Sen dersen alır. Demezsen almaz. Söyleyeceksin değil mi Ağabey?"

Mustafa yazıhaneye diye çıkmadan önce Ayten'e lazım gelen tembihi yaptı. Ayten şüphelenerek Erol'u bir kenara çekti.

"Gittin ağabeyimi doldurdun değil mi? Domuz!"

Bileğini ablasının elinden sertçe kurtaran Erol, "Domuz sensin!" dedi.

"Almayacağım işte!"

"Sıkı mı?"

"Görürsün, almayım da gör..."

"Ağabeyim akşama gelince..."

"Bir yalan uydururum."

Erol ağlayacak kadar hırslandı.

"Anne be!"

Kadın oda kapısında düşünceli düşünceli göründü.

"Ne var?"

"Şu ablama baksana be!"

Anne büyük kızına baktı.

"Ayteeen!!!"

Ayten sinirli sinirli, "Niye gitmiş ağabeyime şikâyet etmiş sanki?" dedi.

O sırada kapının zili densiz densiz çalınmasaydı, çekişme uzayıp gidecekti. Ayten kapının çalınışından anlamıştı Hülya'nın geldiğini. Koştu, açtı: Gerçekten de Hülya'ydı.

"Hani, niçin hazırlanmamışsınız hâlâ?"

Anne, baba, Bayram hemen hep bir ağızdan başladılar:

"Buyurun efendim, buyurun Hülya Hanım, buyurun!"

Erol sobanın yanından ters ters bakıyordu. Ayten Abla'sı hele almasın istediği elbiseyi, Hülya Abla'sına söyler aldırtırdı. Daha olmazsa Ferdane Hanım teyzesine!

İçerde, çarşıdan neler alınacağı konuşuluyordu.

Ayten atıldı:

"Nurten'le jan janlı Samba alacağız. Ben pembesini, Nurten yeşilini!"

Hülya itiraz etti.

"Aa... Ne banal! Öyle şey olur mu? Siz hazırlanın da birlikte çıkalım çarşıya. Nereden alacaktınız bu jan janlı Sambayı?"

Ayten'in cevap vermeye hâli kalmamıştı. Nurten cevapladı:

"Mahmutpaşa'dan..."

"Tahmin etmiştim zaten... Hazırlanın hazırlanın da, Beyoğlu'na birlikte çıkalım! Adamakıllı bir şeyler alalım. Ben akşam ne düşündüm biliyor musunuz? Sana Ayten havai mavi şifon, alta gene havai mavi tafta, daha alta da jüpon. Etekler daire kloş olur. Nurten'e de bu havai mavi şifonun saman sarısını alırız! Oldu mu?"

Kızlar pek bir şey anlamamışlardı ama, bozmadılar, "A... tabii," dedi Ayten. "Masraf olmasın diye biz..."

"Masraf mı? Olursa olsun. Yetişmezse para babamdan alırız!"

Ayten'in birden canlı canlı parlamaya başlayan gözleri Nurten'i buldu.

Nurten ayakkabılarla çantayı sordu.

"Ayakkabılarınız antilop olsun," dedi.

"Çanta?"

"Çanta da öyle, antilop. Sonra saçlarınız... Saçlarınızı ne yapacaksınız?"

Nurten cevapladı:

"Sinemanın yanındaki berberde lüle yaptıracağım ben!"

Hülya gene itiraz etti:

"Siz sakın kendi kendinize iş yapmayın. Buranın berberi olmaz. Beyoğlu'nda benim berberim var. Gider yaptırırız. Size lüle değil, topuz gider. Sonra, dansınızı mutlaka ilerletin. Babam düğüne davet edileceklerin listesini yaptı akşam, ohooo... İstanbul'un en kibar, en zengin aileleri!"

En zengin, en kibarlar da vardı ama, hepsi en zengin, en kibarlar değil, daha çok orta hallilerle, Zülfikar Bey gibi "Allah'ın yardımı" ile sonradan, şu son birkaç yıl içinde, "karaborsa"dan kalınlaşmış orta, hatta aşağı tabakadan ailelerdi.

Her şey Hülya'nın arzusuna uygun şekilde gelişiyordu. O gün, ertesi, daha ertesi günler Ayten'le Nurten'i peşine taktı, Beyoğlu'na çıktı. Ayten'e havai mavi şifon, antilop ayakkabılar, antilop çanta, Nurten'e de Ayten'inkinin saman sarısı rengini satın aldı. Mantoluklara gelince... Her ikisine de metresi yetmiş beş liralık, ağırbaşlı kumaşlar alındı, hemen Beyoğlu terzisine verildi. Kayınvalide de unutulmamıştı. Kadıncağız hayatında hiç giymediği, ağırbaşlı pahalı kumaşı görünce içini çeke çeke ağlamaya başladı. Erol bile istediği değil, aklından geçiremeyeceği

kadar güzel, uzun pantolonlu elbiseye eczacının Ayhan'ından daha güzel ayakkabılara, kaskete, fevkalade zarif bir pardösüye kavuşmuştu. Bayram Amca'yla İhtiyar Kurt'a ısmarlama, lacivertten elbiseler sipariş verilmiş, siyah ayakkabılar alınmış, pardösüler bile ihmal edilmemişti.

Mart içinde terzilerdeki bütün siparişler alınıp eve getirildiği günün gecesi, ev halkının gözüne sabaha kadar uyku girmedi. Hayatlarında öyle bir değişiklik olmuş, hayal bile edemedikleri öyle şeylere kavuşmuşlardı ki, sevinçten birbirlerine sarılıyor, öpüşüyorlardı.

Bütün bunları bir kenardan dalgın dalgın seyreden Mustafa ise, Aynur'u, hep Aynur'u düşündüğü için, kederliydi. Adamların gösterdiği bu yakınlık, yapılan bu masraflar Mustafa'yı, öyle bir çember içine hapsetmişti ki, hiçbir yana kıpırdayamıyordu. Aynur'u düşünmenin bile saygısızlık olacağını sanıyordu ama, mümkün müydü? Onu düşünmemeye, ille yatağına girdiği zamanlar, onunla karşı karşıya gelmemeye imkân mı vardı?

Nişanla nikâh bir olmuş, nikâh salonunda yüzükler takılmıştı. Mustafa siyah güveylik elbisesi, gıcır gıcır kolalı yakası içinde mahzundu. Mahalleliden gizli yapıldığı için tanış pek kimseler gelmemişti ama, yabancı gözlerin ısırıcı bakışlarından rahatsız oluyor, şuradan çabucak kurtuluvermeyi düşünüyordu.

Hülya'yla yan yana, tanımadığı şık davetlilerin ellerini sıkıyor, tebriklerine teşekkürle karşılık veriyordu.

Zarif siyah kostümü içinde gerçekten fevkaladeydi.

Ta karşıdaki genç kızlar grubuna dikkat etmiyordu ama, bayıltacak kadar güzel kızlar birbirlerine eğilerek "yakışıklılığından" bahsediyorlardı, acınıyorlardı.

Saçları atkuyruğu, zarif sarışın, "Tıpkı tıpkı Grigori Pek!" dedi.

Kumral arkadaşı cevapladı:

"İnsan deli gibi âşık olabilir, karşılık görmeyince de seve seve intihar edebilir değil mi?"

"Doğru."

"Çocuğa yazık olmuş vallahi..."

"Öteki, öteki kuru bamya ya?"

"Ayağındaki ayakkabılar Beyoğlu'ndaki İtalyan'da yapıldı üç ayda!"

"Haram olsun!"

"Gelinliğini görmeyin..."

"Paraya iyice kıymış Zülfikar Bey demek?"

"Gelinliği nasıl?"

"Gelinliği mi? İpek dantel, beyaz. Başında zarif bir taç olacak. Taşların hepsi pırlanta!"

"Sahici mi, yoksa..."

"A... Hepsi sahici..."

Kızlar alçak sesle isyan ettiler.

"Nesine ayol, nesine? O çirkinlik, o sıskalıkla nesine?"

"!.."

"?.."

Bir hafta sonra aynı dedikodu, aynı alçak perdeden isyanlar, Konak Oteli salonunda da yer yer kendini gösteriyordu. Ergenliklerle kaplı o kupkuru yüz, o sıska vücudun sahibine değer miydi bu zarif beyaz gelinlik? O üç ayda yapılmış İtalyan stil ayakkabılar, o parfüm Şanel!

Değer miydi?

Zülfikar Bey de siyah kostümü içinde akları kanlı gözleri, kuvvetli ampullerin altında yağlı yağlı parlayan saçları dökük iri başıyla aynı şeyleri içi sızlaya sızlaya düşünüyor, viskisini, şampanyasını alabildiğine içip çılgınlar gibi dönen şu kalabalığın da hemen hemen aynı şeyleri düşündüğünü biliyordu. Bir ara kocaman burunlu hilekâr bir iş arkadaşı yanına kurnazca sokuldu,

"Allah bağışlasın. Doğrusu birbirlerine denk!" dedi.

Dedi ama Zülfikar Bey, adamın bir çimento işinden dolayı, sırf hoşuna gitmek için böyle konuştuğunu biliyordu.

Tam bu sırada gelinle güvey dansa kalktılar. Salon alkış, "Bravo!" sesleriyle çınlarken, Zülfikar Bey bir kenarda ter döküyor, herkesin bol bol içip çılgınlar gibi eğlendiği şu "sıkıntılı" gecenin bitmesini istiyordu. Her bakan sanki alay ediyor, "Yakışıklı oğlanı bulunca, kızını hemen yamadın değil mi?" demek istiyor gibi geliyordu.

Büfeye gitti. Siyah elbiseli şef garson, bir bardak şampanya ikram etti.

"Buyurmaz mısınız beyefendi?"

Aldı. Şef garsonun yılışık yılışık uzattığı kadehle tokuşturdu.

"Küçükhanımın sıhhat ve afiyetlerine!"

Dertli dertli içini çekti.

"Teşekkür ederim."

"Damat beyin de."

"Öyle olsun..."

Damat bey dansı bitirmişti. Gelin usullacık, "Masaları dolaşalım," dedi.

Genç, yaşlı davetlilerin doldurduğu masalarda bütün gözlerin kendisine dikildiğini biliyor, ter döküyordu. Aynur filan silinmişti şu an. Şu anda kendini değil, yanındaki sıska kızı, yani bir haftadan beri resmen karısı olan "kız"ı düşünüyor, yerlere geçiyordu. Hülya'ysa hiçbir şeyin farkında değil gibi, şen, hatta şuh, her masa değiştikçe elleri sıkılacakların ellerini sıkıyor, öpüleceklerinkini öpüyor, hayatından memnun, gülüyor, söylüyordu. Bir ara kayınvalidesiyle görümcelerinin masasında buldu kendini. Kızların üzerindeki havai mavi, saman sarısı şifon tuvaletlere, antilop ayakkabı ve çantalara rağmen misafirlerin, ipek bolluğu içinde pek sönük kalmışlardı.

Hülya, "A..." dedi, "niçin dans etmiyorsunuz Ayten?"

Ayten, Hülya'nın Beyoğlu kuaföründe gerçekten çok ustaca yapılmış topuzuyla, kulakmemelerine kadar kızardı. Annesine baktı. Annesi, "Otursunlar daha iyi," dedi. "Ne isterler, dans?"

"Olur mu? Ne ayıp!"

Etrafına bakındı. Az ilerde, arkadaşıyla konuşan tıp öğrencisi bir ahbap çocuğuna yaklaştı, "Niçin dans etmiyorsun Vedat?"

Vedat çapkınca göz kırptı, "Güzel bir kız bulsam eyvallah Hülya Abla!"

"Arkadaşını da al gel!"

Vedat, Teknik Üniversite'den Erdoğan'a göz kırptı, "Hadi, iş çıktı!"

Hülya'nın peşinden merakla yürüdüler, Aytenlerin masasına geldiler. Hülya, "Büyük görümcem," dedi, "Ayten. Bu da küçüğü... İkisi de çok şeker şeyler değil mi?"

İki kurt hemen hemen bir ağızdan, "Çok," dediler, "fevkalade!"

"İyi ya, dans edin, haydi..."

Tıplı Ayten'i aldı. Teknikli Nurten'i. Kızların yürekleri kötü kötü çarpıyordu. Ya bilmedikleri, beceremeyecekleri bir şeyler çalarsa?

Bereket orkestra basit bir tango çalmaya başladı.

Ayten Tıplının ancak omuzuna geliyordu. Ufacık elini delikanlının basketbolden sertleşmiş ama sıcacık avucuna teslim etmişti.

"İsminiz Ayten mi?"

Ayten aşağıdan yukarıya gülümseyerek baktı, "Evet. Sizin?"

"Vedat."

"Ne iş yapıyorsunuz?"

Vedat, damdan düşercesine sorulan bu soruyu manasız bulduğu için, göğsündeki tıp rozetine rağmen, "Müteahhit," dedi.

"Çok iyi. Nerede oturuyorsunuz?"

"Biz mi? Nişantaşı'nda. Siz?"

"Biz... biz şeyde..."

Söylemek istemiyordu, "Hülyalarla birlikte."

Vedat, "Sizinle komşu olmak isterdim," dedi.

Ayten gene aşağıdan yukarıya baktı, gülümsedi.

"Elbette. Hem biliyor musunuz, siz tıpkı Piyer Anjeli'ye benziyorsunuz!"

"Hülya Hanım da öyle söylüyor ama..."

"Demek mübalağa etmiyorum."

"Rica ederim..."

"Sinemaya gidiyor musunuz?"

"Ara sıra."

"Hangi artistleri en çok seversiniz?"

"Marlon Brando, Tayron Pover... Siz?"

"Ben mi? Ben en çok... Piyer Anjeli'yi!"

Ayten inanmadı, "Şaka ediyorsunuz..."

"Niçin? Size benziyor dedim diye mi?"

Tam bu sırada Ayten'in gözü babasıyla Bayram Amca'ya ilişti. Kafa kafaya vermiş ters ters bakıyorlardı. Bayram'ın kucağında en küçük Hikmet, İhtiyar Kurt'un yanında da Erol.

İhtiyar Kurt öfke içindeydi, "Bak sen kaltaka!" dedi. "Naaz yaslanır uğlana!"

Bayram fikrini tam söyleyecekti, dans bitti. Tekrar başladı.

Kızlar dansa devam ettiler.

Bayram, "Bırak be yahu," dedi, "ne çıkar? Etsinler dans, fena mi? Hem bilirsin çarparlar belkim ağbeysi gibi zengin birilerini da konar başimiza yeni yeni devlet kuşlari!"

Memet'in aklına yatmıyordu bir türlü. Olur muydu, olur muydu babalarının önünde böyle iş!

Yanlarına Zülfikar Bey gelince, Memet kızları unuttu. "Beyefendi"yi saygıyla selamladılar.

Zülfikar Bey, "karaborsa"sı için kaç vakittir tasarladığı şeyi açtı.

"Aklıma ne geliyor biliyor musunuz? Bizim apartmanın altındaki mağazayı size versem de bakkaliye açsanız... Ne dersiniz? Çalıştırabilir misiniz?"

Birbirlerine sevinçle baktılar. Çalıştırabilmek de ne demekti? Elbette çalıştırırlardı. Kaç zamandır akıllarından geçmiyor muydu? İndirip kaldırmıyorlar mıydı?

Bayram, "Helbet," dedi. "İki kişiyiz beyim. Yalnız ne ile dolduracağız dükkânı? Yok alacak mal paramiz!"

"İş mala kalsın. Ben size kefil olur, krediyle mal verdiririm. Satar, borcunuzu öder, sonra gene alırsınız. Bu suretle işiniz de genişler... Hem biliyor musunuz..."

Tam bu sırada siyahlar içinde bir garson yanlarına sokuldu. Zülfikar Bey'e yavaşça, "Bir dakika müsaade eder misiniz?" dedi.

Zülfikar Bey'in kalın, simsiyah kaşları çatıldı, "Ne var?"

"Bir dakika, lütfen..."

Garsonun peşinden dışarı çıktı.

Garson bir sır verircesine, "Davetiyesiz üç kişi peydahlandı dışarıda," dedi. "Salona girmek için ısrar ediyorlar!"

"Nasıl üç kişi?"

"Sizin damat beyin arkadaşlarıymış ama, üstleri başları pek perişan. Salona almak bilmem doğru olur mu?"

"Nerdeler?"

"Kapıdalar efendim!"

Sinirli sinirli gitti. Gerçekten de onlardı. Fitil gibi sarhoş olduktan başka, üstleri başları da perişandı. Perişan olmasa birer kenarda otursunlar haydi derdi ama, içerdeki kibar davetlilere karşı yakışık almazdı.

Üç kişiden uzun boylu, esmer, kuru olanı Zülfikar Bey'in ellerine sarıldı, "Babacığım, biz Mustafa'nın arkadaşlarıyız. Arkadaşımızın bu en mesut gününü kutlamaya geldik, bu haybeciler bizi

içeri bırakmıyor. Ne yani, façamız bozuksa insan değil miyiz? İçerdeki davetliler bizden daha mı şey yani..."

Zülfikar Bey ellerini çekti. Ne sululuk, ne laubalilikti bu?

"Evvela geri dur, çek ellerini!" dedi. "Sonra o artık herhangi bir Mustafa değil, Mustafa Bey'dir. Daha sonra da, sizi bu kılık kıyafetle içeri almamakta elbette haklıdır garsonlar!"

Üç arkadaş kireç kesildi. Sülo, "Haklıdırlar ha?" dedi.

"Elbette."

İçini çekti, "Façamız bozuk, yolsusuz diye mi?"

"E tabii. Sonra burası size göre değil. Ben size biraz para vereyim de, gidin kendi seviyenize uygun bir yerde eğlenin!"

Pantolonunun arka cebinden şişkin cüzdanını çıkarıp kirli bir on liralık çekti, uzattı.

Sülo, Çingene, Taşkasaplı birdenbire sarhoş olmuş, bozulmuşlardı. Hele Sülo ağlayacak hale gelmişti. Uzatılan onluğu elinin tersiyle iterek, "Eğlenmek için o kadar bizde de bulunur," dedi. "Sok mangırını cebine, lazım olur. Lakin, hey gidi insanlık hey... Ulan insanlık parayla olmuyormuş sahiden be. Yörüyün ulan yörüyün hadi. Suratında meymenet var mı deyyusun?"

Zülfikar Bey şaşalamıştı. "Bana mı söylüyorsun ulan?"

Sülo arkadaşlarıyla basıp gidecekken, durdu.

"Ulan senin ebu ceddin, kereste!"

Zülfikar Bey çılgına döndü. Kaymakamlık günlerinden kalma bir çalımla bağırdı:

"Polis, polis çağırın!!"

"Çağır ulan Keşanlı. Polis çağır ne olacak? Polis senin babanın uşağı, emir kulun mu haybeci!"

Birden adeta çılgına dönerek adamın üstüne atılmak, onu parçalamak istediyse de, hemen biriken kalabalık araya girivermiş, "Bey" de zaten içeri çekilmişti. Çekilmişti ama, orada dikiliyor, hırstan tiril tiril titriyordu.

Sülo ağzına geleni bağırıp çağırıyordu. Bir ara kaldırdı kendini yere attı, "Bırakın, Allah aşkına bırakın da hırsımı alayım yahu, bırakın yahu, bırakın beee!!!!"

Yerlerde debeleniyor, kafasını kaldırım taşlarına vuruyordu.

Bir polis koşarak geldi.

"Ne var? Ne oluyor?"

Sülo kaldırıma oturmuş, hüngür hüngür ağlıyordu. Taşkasaplı'yla Çingene durumu çabucak anlattılar. Sülo ayağa fırladı, "Bizi dilenci yerine koydu polis ağabey," dedi. "Sefilsek perişansak, üstümüz başımız bozuksa dilenci değiliz yahu!"

Polis, serinkanlılıkla sordu, "Peki ne istiyorsunuz?"

"Hiç yahu," dedi Sülo. "Tapon bir kızı var, yakışıklı arkadaşımıza veriyor, arkadaşımız yahu, mahallemizin tozunda toprağında beraber büyüdük, beraber ağladık, beraber güldük yahu. Arkadaşımız, canımız ciğerimiz. Sen olsan düğününe gelmez misin?"

Polis durumu iyice kavramıştı. Bir zamanlar onun başından da geçmişti buna benzer bir "manzara." Sülo'nun arkasını sıvadı, "Boş verin," dedi, "boş verin delikanlılar! Arkadaşınızı sonra, dışarda görür konuşursunuz. Madem istemiyorlar, girmeyin. Ne çıkar?"

Çingene burnunu çekerek, "Öyle yere tenezzül etmeyiz be," dedi.

Sonra ortada Sülo, üç arkadaş İstiklal Caddesi'nde, Tünel'e doğru ağır ağır yürüdüler.

12

Zülfikar Bey'in arzusuna uyularak, Hülya'yla Mustafa'ya kendi katlarının en büyük odası dayayıp döşenerek verilmişti. Odanın zarif korniş, tül ve keten perdelerle süslü geniş pencereleri, çürümüş ahşap kalabalığından ibaret mahalleyi, mahal-

lenin arkasında koyu bir kurşunilikle uzanan, fırtınalı günlerde mosmor şahlanarak sahil kayalarında beyaz beyaz parçalanan denizi, çeyrek saatte bir çığlıklarla gelip geçen banliyö trenlerini görüyordu ama neye yarardı?

Kupon kumaştan çifte çifte elbiseler, renk renk, çifte çifte ayakkabılar, gömlekler, kolalı yakalar. Hülya'nın kendi eliyle seçip satın aldığı en iyisinden iç çamaşırları, yemek salonundaki ağır ceviz masanın etrafına toplanılarak "kayınbaba"nın çatık kaşlı bakışı altında yenen tereyağından süte, siyah havyara, Macar gulaşından kaz, tavuk, hindi kızartmaları, böreklerin çeşidine, ekmeğin hasına kavuşmak neye yarardı?

Neye yarardı sıcacık bir büroda zarif masası gerisinde iki yüz elli liralık dolmakalemle kocaman defterlere birtakım kayıtlar düşmek, daktiloda tape edilmiş kâğıtlara adı ve soyadıyla paraflar geçmek?

Bütün bunlar neye yarardı?

Babasıyla Bayram'a açılan bakkal dükkânı, kız kardeşlerine satın alman bin küsur liralık dikiş nakış makinesi, annesinin yalan yanlış dualarla günün beş vaktinde rabbine el açıp "bugünleri gösterdiğinden dolayı" şükretmesi, Erol'un "Küçük Karakartallar"dan kopup, doktor ve eczacının oğullarıyla ahbaplığı ilerleterek uzun pantolon ve ipli sarı ayakkabılarıyla okula gidip gelmesi neye yarardı?

Neye yarardı o, neye yarardı bu, neye yarardı şu?

Dallarda pembe, beyaz çiçeklerle baharın patlaması bile neye yarardı?

Duymuyordu, baharı da duymuyordu. Kayınbabanın asık yüzü, karısının çöp kolları, sülük gibi yapışan dudakları arasında ziyan olan bir "hayat" baharı nasıl duyardı? Bahar, Taşkasaplı'nın sur dışındaki kahve bahçesindeydi. Bahar, Sülo'nun küfürlerinde, Çingene'nin enayi söğüşlerken attığı üçkâğıtta, Kumkapı,

Yenikapı, Balat meyhanelerinde, Taşkasaplı'nın sardığı esrarlı sigarada ve nihayet Aynur'un bakışlarındaydı.

Bu zengin aileye damat olalı beri değil baharı, yürekten attığı kahkahaları bile unutmuştu. Sabahleyin kayınbabanın yumruk-ladığı kapının gümbürtüsüyle uyanıp kalkıyor, el yüz yıkama, giyiniyor, kahvaltı. Sonra kayınbabayla yazıhaneye uzanıyor, öğleye kadar masa başı, öğleyin bir taksiyle ev, çeşitli yiyeceklerle donanmış masanın başına geçip gene kayınbabanın çatık kaşlı yüzüyle yemeği ye, çeyrek saat odasında kuru karısının, aşk, sevgi, sevda üzerine sıraladığı tekerlemeleri, yahut herhangi bir aşk romanında okuyup pek beğendiği pasajları kocasına illa ki dinletme arzusu, daha sonra gene yazıhane, gene masa, gene birtakım defterler, tape edilmiş kâğıtlara imza, yahut paraflar. Akşam. Paydos. Kayınbabanın peşinde eve dönüş, kurulu sofranın başında kayınbabanın rakı içişini yutkunarak seyrediş, el ağız yıkayıp salonda kayınbabanın bitmez tükenmez nutuklarını dinleyiş, yatak odası, kuru karı ve kuru karının bitmez tükenmez aşk dilenciliklerine sadakalar ve sırtını dönüp çoktandır yitirdiği insanları hatırlayarak yitirdiği başıboş hayata sessiz gözyaşları dökmek!

Karısı sık sık, "Ah," diyordu, "ah Mustafa ne kadar durgunsun! Neden bu durgunluğun sevgilim? Neyin eksik? Kafana takılan ne var? Senin her arzun benim için emir değil mi? Söyle, ne istiyorsan, kafanda ne varsa söyle! Yoksa babam mı? Babamın sabahları erkenden uyandırması mı?"

Belki hiçbiri değil, belki de hepsi.

"Niçin cevap vermiyorsun Mustafa? Niçin susuyorsun? Senin için çıldıran karını niçin üzüyorsun?"

Cevap vermiyor, veremiyordu. Nasıl verebilirdi ki, kendisi için değil, babası, annesi, kardeşleri için yaşıyordu! Eski, harap, basıldıkça gıcırdayan evi, evin bozuk düzen de olsa süregiden hayatını kaybettirmiş, onları yeni, yepyeni bir hayatın rahatlığına

alıştırmıştı. Babası, yıllar yılı, kupkuru tanıdığı babası kilo almış, annesinin yüzüne rahatlıktan nur gelmiş, kız kardeşlerine görücü gelip gitmeye başlamıştı.

Nasıl cevap verebilirdi?

Nasıl, "Seni sevmiyorum, senden, babandan, apartmanından, kupon kumaşı elbiselerinden, ayakkabılarından, tereyağından, dolmalardan, şundan bundan nefret ediyorum, eski hayatımı, Sülo'yu, Çingene'yi, Taşkasaplı'yı, Aynur'u istiyorum. İlle Aynur'u! Bunları bana verebilir misin?" diyebilirdi? Deyince alacağı cevabın çığlıklarla düşüp bayılma, çatık kaşlı asık yüzden nobran hakaretlerle kovulmak olduğunu biliyordu.

Bunu öyle biliyordu ki!

"Koca herif"in sabahleyin kızından teslim alıp, akşama kadar tuvalete bile saatle yollamasından anlıyordu bunu. Kim bilir belki de usandırıp, "defolması" için yapıyordu. Yoksa insan evlenmeyle böylesine bir cendereye nasıl girebilirdi?

Necip de kendi gibi, zengin birinin tapon kızıyla evliydi ama, cendere içinde değildi. Altında hususi araba, bütün gün İstanbul kazan o kepçe, güzel kadınlarla para yiyordu.

O da isterdi böyle bir hayatı.

Altında hiç olmazsa küçük, zarif bir spor araba, karısıyla birlikte, yahut ilk zamanlar kayınbaba ve kayınvalidesiyle, tur atsalar, sonra sonra tavsasa hep beraber gezmeler, yalnız başına çıkar olsa. Gitse Taşkasaplı'nın kahvesine, kayınbabasının düğün gecesindeki kabalığından dolayı özür dilese, affettirse kendini, atsalar iskemleleri kahve bahçesindeki ağaçların altına, sarsalar esrarlı sigaraları, ordan vursalar Ayvansaray'a, Balat'a. Çingene gene enayi söğüşlese üçkâğıtla, spor arabayı bırakıp meyhanenin kapısına, dalsalar içeri, bulut oluncaya kadar çekseler kafaları. Akşam eve fitil gibi dönse, ne karı, ne de kayınbaba tek soru sormasalar, neşeyle geçen gününü zehir etmeseler.

Bir gün karısına, "Küçük, zarif bir spor araba alsak ne iyi olurdu!" dedi.

Kupkuru ama, kocasının üstüne titreyen, onun her arzusunu gerçekten de emir sayan kadın, "Sahi," dedi. "Hiç fena olmaz. Hazır bahar da geldi. Akşamüzerleri hep beraber gezerdik..."

Babasına açtı. Zülfikar Bey dikkatle dinledikten sonra sordu:

"Bunu sen mi akıl ettin, kocan mı?"

Kocasını babasının gözüne sokmak için tam da fırsattı, "Kocam," dedi.

Zülfikar Bey içini çekti, ölçtü, biçti... Sonra, "Bir şartla," dedi. "Yalnız başına arabaya binip gezmek yok!"

"Anlamadım babacığım."

"Arabaya atlayıp atlayıp yalnız başına gezmek yok diyorum. Çünküüüü..."

Gerisini yuttu.

"Çünkü babacığım?"

"Çünkü, kocan yakışıklı, sen çirkinsin. Hele altında özel araba da olursa, güzel güzel kızlar, karılar tavlar. Sana ihanet eder, ihanet etmekle de kalmaz seni atar, bir başkasıyla işi uydurur!" diyemezdi.

"Niçin cevap vermiyorsunuz?"

Birden çok daha önemli bir şey hatırladı: Güzel, zengin bir karıyla tanışıp anlaşamaz mıydı? Anlaşırdı. Anlaşınca da kızını atar, zengin karıya gidebilirdi. O zaman... O zaman apartman katını, bakkal dükkânını, kendisinin fakir aileye verdiklerini zengin karı da niçin vermesin? Mustafa'nın Hülya'yı hiçbir zaman sevmediği, sevemeyeceğini pekâlâ biliyordu. Sevmeyen, sevemeyen adam, sevebileceği kadına, kadın hele güzel de olursa, uçup gideceğine şüphe mi vardı? Ne olurdu kızının hâli? Ağlamaktan hasta olmaz mıydı? Yataklara düşmez miydi? Kim bilir, belki de verem olmaz mıydı?

Kızı kolunu sarsıp, "Of babacığım, cevap versenize!" demeseydi, dalıp gidecekti.

"Ha ne diyorsun?"

"Spor araba için çünkü dediniz, gerisini getirmediniz!"

Baştan savma bir cevapla geçiştirmek istedi.

"Çünkü kocana güvenemem!"

"Neyi?"

"Arabayı."

"O mükemmel şoförmüş babacığım. Askerliğini nakliye taburunda yapmış. Hem ne, yüz, yüz elli liraya Şişli'de falan şoförlük öğretiyorlar. Kurslar var, gider öğrenir!"

"Düşünelim bakalım..."

"Düşünelim"in çoğu sefer "peki" demek olduğunu bildiği için, kocasının yanına sevinçle koştu.

Zülfikar Bey yalnız kaldıkları zaman karısına endişelerini tek tek anlattı.

Ferdane Hanım, "Allah göstermesin," dedi. "O zaman Hülya deli olur!"

Karısının da hak vermesi karşısında Zülfikar Bey'in damarı kabardıkça kabardı. Öyle ki, sevgili kızına bile günün birinde, "Boşuna ısrar etme Hülya, alamayacağım!" dedi.

Gözyaşları içinde Hülya, "Niçin?" diye inledi. "Niçin babacığım?"

"Niçinini sorma kızım. Benim de kendime göre bir düşündüğüm var. Her düşündüğümü sana söyleyemem ki!"

Araya Ferdane Hanım girdi.

"Israr etme Hülya, babanın hakkı var yavrum!"

"Anladım anneciğim, sebebini söyleyin, ben de susayım!"

Zülfikar Bey oradan savuşmadan önce, "Söyle," dedi karısına, "söyle de kessin çenesini!"

Ferdane Hanım iki cami arasında kalmıştı.

"Yavrum," dedi, "biliyorsun kocan yakışıklı, hem de çok yakışıklı!"

Hülya'nın yüzünden bir sıkıntı dalgası geçti önce, sonra kulaklarına kadar kızararak, "Bense çirkinim değil mi anneciğim?"

"Hayır yavrum, onu demek istemedim. Hem ne münasebet? Kim demiş çirkin olduğunu? Tam da birbirinize denksiniz. Demek istediğimiz o değil. Güzel erkekler, hele otomobilleri de olursa altlarında, baştan çıkaranları çok olur. Erkeğe güvenilebilir mi hiç?"

Kulağına söz girmiyordu. Kırılmıştı. Yaşlı gözleriyle annesini dinliyordu ama, boştu. Çirkindi biliyordu. Düğünde kulağı duya duya neler söylememişlerdi birtakım sözde dost kızları. Hele saçları atkuyruğu bağlı Meral, "Kuru bamyanın nesine bu masraflar? Çocuksa Allah için, ne yapılsa az!" dememiş miydi? Bu konuşma hemen arkasında olmamış mıydı? Dönüverince göz göze geldikleri halde özür dilemiş miydi?

Usullacık kalktı, kocasının yanına gitti. Başını onun kuvvetli göğsüne dayayarak uzun uzun ağladı ama, niçin ağladığını bir türlü söylemedi.

Ertesi gün yazıhanede Zülfikar Bey her zamandan daha sert, sordu:

"Otomobil icadını niçin çıkardın?"

Mustafa önündeki defterden başını kaldırıp baktı.

"Ben mi?"

"Sen, evet!"

"Hiiç... Gezeriz hep birlikte diye..."

"Hep birlikte, yalnız gezmek istemez misin?"

Güldü.

"Tabii o da olur ara sıra..."

Bu gülme, ah bu sinsi, tilkice gülme... Bu gülmede apaçık alay vardı. "Size daha ne oyunlar oynayacağım, göreceksiniz!" deyiş vardı.

"Niçin güldün?"

Güldüğünün farkında bile değildi.

"Ben mi?"

"Yok, baban."

Mustafa cevap vermedi.

Zülfikar Bey tehdit edercesine başladı:

"Bana bak Mustafa! Sen daha gidiyorsun, bense o yollardan geliyorum. Kayınbabanı gözü küllü sanma. Ben de senin gibi genç, hatta senden çok da yakışıklıydım. Benim yolumda da feda kadınlar, kızlar vardı. Bir işaretimle canlarını verebilirlerdi istesem. Ama istemedim. Neden? İliklerime kadar erkektim de ondan. Sen de şimdi benim o günkü pozisyonumdasın. Kendini pahalı satmaya kalkıp, âşık usandırma!"

Mustafa'nın tepesi attıysa da, susmak zorunda olduğunu biliyordu. Nitekim akşam bütün bunları anlattığı zaman, bir yandan babası, bir yandan anası, öte yandan kardeşleri, hatta Bayram, "Sakın!" dediler, "sakın karşılık verme! Bizi düşün! Vallahi hepimizi kovar apartumanından, oluruz sefil perişan!"

Sustu. Susmanın hiçbir şeyi çözümlemeyeceğini bildiği halde sustu.

O sustukça Zülfikar Bey, "Tamam, demek oğlanın mayası bundan alıyor?" diye şirretliği artıyor, vara yoğa bağırıp çağırarak dünyayı zindan ediyordu. Öyle ki, Zülfikar Bey birtakım şüpheli adamlarla şüpheli pazarlıklara daldığı sıra Mustafa tuvalete gidip de üst üste sigara içerek gecikse, kayınbabasının kalın sesi hemen:

"Mustafaaaa!!!"

Koşup geliyordu.

"Efendim?"

"Nereye kayboldun?"

"Tuvaletteydim!"

"Yirmi dakika oldu gideli. İnsan beş dakikada bitirir işini. Kenefte yirmi dakika kalınır mı?" diye çıkışıyor, hatta şüpheli alışverişler, şüpheli pazarlıklar yapan, şüpheli insanları güldürüyordu.

Çok geçmeden kayınbaba damat birbirine kanlı kinli oldular. Tabii Mustafa ağzını açıp da bir şeyler söylemiyordu. Ama nefreti sonsuzdu. Bundan karısına dert yanmak da haysiyetine dokunduğu için kinini belli etmiyor. İstanbul'u saran baharın pırıl pırıl aydınlığına karşılık kapkara kararan içiyle tam bir hapishane hayatı yaşıyordu.

Ayten bir gün, düğünde tanıştığı Tıbbiyeli Vedat'la giderken Kapalıçarşı'nın Beyazıt kapısında Aynur'a rastladı. Aynur sevinçten çıldırmışçasına, Tıbbiyeliye filan aldırış etmeden, hatta kim olduğunu filan sormadan geldi deli gibi boynuna sarıldı, yanaklarını öptü öptü... Ayten iyice şıktı, zarifti. Saçlarını topuz yaptırmış, dudaklarını hafifçe boyamıştı. Aynur'un, beklemediği bu içtenliği karşısında o da kendini tutamadı. Tekrar tekrar sarılıp öpüştüler.

Hele Aynur, "Aman Ayten, bu ne güzellik, bu ne şıklık böyle?" deyince, Ayten, vaktiyle annelerinin birbirlerine savurdukları en ağır hakaretlerle dolu kavgayı filan unuttu. Başladılar konuşmaya:

"Ne var ne yok? Nasılsın?"

"İyiyim, sen?"

"Ben de iyiyim, seni gördüm daha iyi oldum. Hülyaların apartmanına taşınmışsınız ha?"

Ayten, "Ohoooo," dedi, "çoktaaaan..."

"Rahat mısınız?"

"Çok."

"İşten de çıkmışsınız ha?"

"Çıktık. Nurten'le dikiş nakış öğreniyoruz. Görsen öyle güzel işler yapıyorum ki..."

"Allah daha iyi etsin kardeşim. Ben annem gibi değilim. Hepinizi hâlâ öyle seviyorum ki... Annemle boyuna kavga ediyoruz!"

"Niye?"

Aynur içini çekti.

Ayten dayattı.

"Sahi, niye?"

"Evlenmiyorum, talipleri boyuna reddediyorum diye. Ama evlenmeyeceğim, ömrümün sonuna kadar bana evlenmek haram olsun!"

Gözleri dolu dolu, aceleyle savuşup gitti. Tıbbiyeli Vedat da şaşmıştı.

"Niçin öyle çabucak kaçtı?"

Ayten anlattı:

"Ağabeyimi deli gibi severdi de..."

"Şimdi?"

"Şimdi de seviyor. Ağladı, evlenmek haram olsun bana dedi..."

Yan yana yürüyorlardı. Şehzadebaşı sinemalarından birine gideceklerdi. Evvelki gün kardeşi Nurten Teknikliyle gitmişti, bugün sıra kendisindeydi. Arka sıralarda yan yana iki koltuk alıyorlar, birbirlerinin ellerini okşayarak tatlı tatlı konuşuyorlardı ama, Tıbbiyeli işin matrağındaydı. Niyeti loca almaktı bugün.

"Güzel kız!" dedi.

Ayten'in kaşları çatıldı, "Ne o?" dedi Tıbbiyeli.

"Çok güzel buldunsa adresini vereyim!"

Tıbbiyeli güldü.

"Ayıp ettiniz ama, ben sizi değil ona, dünyalara bile değişebilir miyim hiç?"

Ayten memnun, genç adama gene de kıskançlıkla baktı. Genç adamın hoşuna gitti pek. Sevmiyordu kızı ama, hoşlanıyordu. İpek bluzunu geren sert memeleri, taş gibi bacakları vardı.

Kafası bomboş, her şeye şaşan bir kızdı. Aptal değildi ama, kıt bilgisi yüzünden en olmayacak yerlerde, en olmayacak şekilde şaşıyor, soruyor, etrafı güldürüyordu. Teknikli arkadaşı da kendininkinde bu kusurları biraz fazlasıyla bulmuştu. Bulmuştu ama gene de pekâlâ vakit geçirtebiliyor, tatlı, heyecanlı dakikalar yaşatabiliyorlardı.

Loca bileti aldı.

Elinde küçük el feneriyle öne düşen siyah önlüklü çirkin kadının peşinde daracık merdiveni çıkıp, localarına girdikleri zaman Ayten çok heyecanlıydı. Hayatında bir erkekle locaya ilk defa giriyordu. Maksadı, çocuğa gittikçe artan bir cömertlikle paslar verip, sonunda onu kendine bağlayarak işi evlenmeye götürmekti.

İskemlelerini geriye çekip karşı localarda, balkon müşterilerinin bakışlarından korunmak istediler. Bir ara Ayten, "Demek çok güzel buldun Aynur'u?" dedi.

"İsmi Aynur mu?"

"Evet."

Delikanlı, kızın elini avuçları arasına aldı.

"Çok kıskançsın be Ayten!"

"Sen? Sen değil misin? Beni birisiyle konuşur görsen... Yahut da herhangi bir erkekten 'güzel' diye bahsetsem..."

"Kıskanmam ki ben!"

"Evet kıskanmazsın..."

"Vallahi kıskanmam. Çünkü ben medeni insanım!"

"Medeni değil, sevmiyorsun da ondan. Zaten delilik bende."

"Niçin?"

"Sevilmediğimi bildiğim halde istediğin yere gidiyorum!"

Sırtını hafifçe döndü.

Kurt Tıbbiyeli yanaştı, arkadan sarmak istedi.

Kız kaçındı.

"Doğru dur, görürler!"

"Kim görür?"

"Karşı locadakiler, balkondakiler..."

Ortalık kararıp film başlayıncaya kadar uslu uslu oturdular. Film başlayınca, Tıbbiyeli taarruza geçti. Kızın dargınlığına filan kulak astığı yoktu. İskemlesini çevirdi, kucağına çekti.

Ayten gözlerini kapamıştı. Açtı. Sevdiği adamın kim bilir nereden, ölü bir ışıkla hafifçe aydınlanan değil de, yumuşak, yuvarlak çizgileri beliren yüzüne baktı. Sonra tekrar yumdu. Kulağına bitişik locadan birtakım gıcırtılar, kısık "Ayy"lar, "Yapma"lar geliyordu ama, duymuyor, duysa bile anlamıyordu.

***

Akşam Nurten kapıda karşıladı.

"Ne oldu?"

Ayten kıpkırmızı, gülüyor, gözlerini memnunlukla yumarak "buluştuk!" demeye getiriyordu.

"Kim var?"

"Hiç. Ağabeyim. Anlat, ne oldu?"

Ayten iki yanını kolladıktan sonra, "Locaya girdik!" dedi.

Nurten bunu çok cesurca bulmuştu.

"Sahi?"

"Vallahi. Kız loca hepsinden iyi. Sinema başlayınca, yanımızdaki localarda da faaliyet başladı. Aptal, öyle seviyor ki beni. Dedim ki, annemler şüpheleniyor, belki de bir daha çıkamam dedim, öyle telaşlandı ki. Gelecek sene Tıbbiye'yi bitiriyormuş. Evlenir basar gideriz. Anadolu'ya diyor ama, caydırırım, İstanbul bırakılıp da taşraya gidilir mi?"

"Bırak şimdi bunları... Sonra?"

"Ne sonrası?"

"Locada uslu uslu oturmadınız ya?"

Ayten güldü.

"A... Tabii."

"Öptü mü?"

"Sonra konuşuruz, içeri gidelim şimdi."

Kolundan tuttu.

"Kimse farkında değil senin geldiğinin. Mustafa Ağabey'imin bitmez tükenmez derdini dinliyorlar."

"Gene kayınbabasından mı şikâyet ediyor aptal?"

"Hem de ne... Buldukça bunuyor!"

"Koskoca, zengin bir beyefendiye damat oldu burunluyor!"

"Serserilik ruhuna işlemiş onun..."

"Tabii Sülo'yu müloyu göremiyor, esrar içip sokaklarda dolaşamıyor. Kız dur, sormuyorsun... Kimi gördüm bugün bil bakalım!"

"Kimi gördün?"

"Aynur'u!"

"Sahi? Ne vardı üstünde?"

"Her zamanki siyah eteğiyle bluzu."

"Ayağında?"

"Ayağında da geçen yaz aldığı sarı ayakkabılar!"

"Pis. Ne anlatıyor?"

"Ne anlatacak, hiç. Yanımda Vedat vardı. Gördü dikkat bile etmedi aptal. Ömrünün sonuna kadar evlenmeyecekmiş. Annesiyle her gün kavga ediyormuş..."

"Ağabeyimi sordu mu?"

"Sormadı ama laf getirdi..."

"Keşke ümitlerini kırsaydın iyice!"

"Yok canım, yazık..."

"Yazık olur mu? Unutsun ağabeyimi artık? Sonra?"

"Sonra sinemaya gittik işte, locaya çıktık!"

"Daha sonra?"

"Derdin dibi. Benim bohçadan bana temiz bir külot getirsene!"

Nurten göz kırptı.

"Niye? Ne var?"

"Öööööf Nurten!"

Tam bu sırada Mustafa dışarı çıktı. Peşinde annesi, babası, Bayram, Erol, hatta Hikmet. Küskün bir hâli vardı. Kız kardeşlerine isteksizlikle baktı.

Ayten şaşaladı. Şaşkınlığını gizlemek için, "Bugün kimi gördüm bil bakalım ağabey?" dedi.

Mustafa hep o isteksizlikle.

"Kimi gördün?"

"Aynur'u!"

Oğlunun yanı başında dikilen annenin canı sıkıldı. Ne diye söz açıyordu o pisten sanki?

Mustafa'nın az önceki sıkıntısı uçup gitti adeta. Gözleri parlamaya başladı.

"Sahi mi? Nerede gördün?"

"Beyazıt'ta."

"Konuştun mu?"

"O konuştu. Geldi boynuma sarıldı, yanaklarımı öptü, ağladı..."

Anne bir tehlike sezmişçesine homurdandı:

"Gözü çıkasıca, pis..."

Mustafa safi dikkat kesilmişti.

"Sonra?"

"Sonra da, 'Evlenmek bana haram olsun,' dedi."

Mustafa sarsıldı. Gözleri doldu. Oradakilerden gözlerini kaçırmak için, rugan terlikleri, ipek pijamasıyla hızla uzaklaştı.

Ayten yiyeceği zılgıtı bildiği için tuvalete kaçıp kurtulmanın yolunu aradı ama, sandığı gibi kolay olmayacaktı bu. Nitekim oğlu çıkıp katlarına gidince, açtı ağzını yumdu gözünü:

"Ne üstüne vazife Aynur maynur! Ne için sülersın? Neden düşürürsun aklina? Olsun gözleri kör o....unun! İster misin gitsin arasın, bulsun tekrardan, olsun haberleri Hülya'yla babasının?"

Gece yarısına kadar zılgıt sürdü gitti. Ayten uğradığı hücumdan yılmış, bir kenara sinmiş, entarisinin eteğiyle oynuyor, bir yandan da karanlık locayı düşünüyordu.

Geç vakit ev halkının çenesi durdu.

İki kız kardeş yataklarına girdiler. Yorganı tepelerine çektiler. Nurten sordu:

"Külotunu değiştin mi?"

Değişmemişti ama, lüzum da kalmamıştı galiba. Eliyle yokladı, gerçekten de, lüzum kalmamıştı.

"Değişmedim."

"Peki sonra?"

Ayten baştan başladı.

13

Gün geçtikçe, Aynur içinde kuvvetlenip büyüyor, mahzun bakışıyla gecesini, gündüzünü alıyordu. Yazıhanedeki masanın başında o, evde karısının kolları arasında o, yemekte o, uyurken o. O, bütün varlığını kaplamıştı. Bükük boynuyla sanki, "Ömrümün sonuna kadar evlenmek bana haram olsun!" diyordu.

Bir gün Zülfikar Bey acele bir iş için Beyazıt'a yollamıştı. Öğleden sonra saat üç suları... işini bitirmiş dönüyordu ki. Kapalıçarşı'nın kapısında onunla karşılaştı.

Durdu.

Kız da durdu.

Birbirlerine bakamıyor, tek kelime konuşamıyorlardı. Oysa birbirlerine söyleyecek ne kadar çok sözleri vardı.

Neden sonra Mustafa, "Merhaba!" dedi.

Aynur gözlerini yerden kaldırmaksızın, dargın dargın cevapladı: "Merhaba."

Mustafa sanki konuştuğu dili unutmuştu, "Nasılsın? İyi misin? Nerede oturuyorsunuz?" diyecekti. "Evlenişim benden çok başkalarının çıkarı ve isteği yüzünden oldu. Sen bakma evlenmeme, içimde asıl yaşayan sensin. Günümün hemen hemen yirmi dört saati seni düşünmekle geçiyor. İstesem de istemesem de seni düşünmeden edemiyorum. Her baktığım yerde sen varsın; seni yalnız seni görüyorum!" diyemedi.

Aynur ağlıyordu.

Yan yana yürüdüler. Hiç konuşmadan, konuşamadan. Sonra bir muhallebiciye girdiler. Yan yana oturdukları zaman Mustafa kızın nasıl sararıp solmuş olduğuna dikkat etti. Zayıflamıştı da. Zayıflamıştı ama, bu onu çirkinleştirmemiş, tersine güzelleşmişti.

Keşkülleri gelinceye kadar tek kelime konuşamadılar.

Keşkülleri gelince Mustafa, "Haydi, buyurun," dedi.

Kız içini çekti, küçücük mendiliyle gözlerini sildi, kaşığı aldı.

Hâlâ ağlıyor, gözyaşları yanaklarından yuvarlanıyordu. Kendini tutması, ağlamaması, hatta sokakta görünce yüzüne bakmaması, muhallebiciye filan gitmemesi lazımdı. Biliyordu bunu. Bildiği halde elinde değildi.

Kaşığını tabağa bıraktı.

"Niçin yemiyorsunuz?"

"Bilmem, yiyemiyorum."

"Sen yemezsen ben de yemem."

Göz göze geldiler. Mustafa, kızın, "Hadi, numaracı!" demek istercesine baktığını sanarak telaşlandı.

"Vallahi günümün yirmi dört saati seni düşünmekle geçiyor Aynur. Geceleri rüyamda hep seni görüyorum, inanmıyor mu-

sun? Vallahi, billahi seni görüyorum. Aklımdan hiç çıkmıyorsun..."

Sitemli sitemli baktı.

"Beni madem bu kadar seviyordun..."

Sözünü kesti.

"Niçin onunla evlendim değil mi? Haklısın ama, vallahi bilmiyorum bu iş nasıl oldu. Öyle yavaş yavaş, öyle alıştıra alıştıra ki... Şöyle başladı, böyle oldu diyemiyorum. Çok düşündüm bunu, bir türlü bir başlangıç bulamıyorum. Annem, babam, Bayram Amca, Sülo, şu bu... Sonra senin annen de istemiyordu, biliyorsun."

Aynur merakla sordu.

"Sülo da mı?"

"Sülo da ama, umduğu gibi çıkmadı!"

"Nasıl?"

Küçük bir tereddütten sonra, Sülo'nun bu işi niçin pekiştirdiğini uzun uzun anlattı. Kız, "Hay Allah," diye güldü. "Demek köfteci dükkânı açacaktınız?"

"O zaman sana söylemiştim ya?"

"Biliyorum. Sonra?"

"Sonra, girdik işin içine ama, hiçbirimizin umduğu gibi çıkmadı. (Hırslandı.) Herif gebeşin biri. Üstelik çeneci de. Kızının üstüne titriyor. Benimle yıldızı bir türlü barışamadı. Halbuki hiçbir şey dediğim yok. Şimdiye kadar karşılık vermedim ama, bir gün... Bir gün bomba gibi patlamaktan korkuyorum!"

İçini çekti.

Aynur acıyarak bakıyordu. Göz göze geldikleri sıra sordu:

"Yani mesut değil misin?"

"Olabilir miyim Aynur? İnanmıyorsun, yirmi dört saatimin hemen hepsi seni düşünmekle geçiyor. Ayten'e, 'Evlenmek bana haram olsun,' demişsin. Öyle koydu ki. Bütün gece aklımdan

çıkmadı, uyuyamadım. Sen kız başınla benden daha erkekmişsin. Ben niye senin gibi davranamadım? Bilmiyorum. Beni yaktılar Aynur, yandım ben. Ana, baba, kardeş, arkadaş dalgasına yandım. Para için yandım. Ben seninle evlensem elbette mesut olurdum. Ama olmadı, bizi bırakmadılar. Bunda senin annenin de suçu yok değil. Seni bana değil, zengin birine vermek istiyordu biliyorum. Çünkü beni serseri tanımış bir sefer. Ne desem, ne etsem boş..."

Aynur, "Doğru," diye içini çekti. "Doğru ama, senin annen de beni istemiyordu. Belki baban da istemezdi. Ne yapacaksın, biz birbirimiz için değil, başkaları için yaşamaya mahkûmuz. Ne fena Mustafa, ne fena ya Rabbi!"

Dirseklerini önündeki masanın mermerine dayadı, yüzünü avuçları içine aldı. Mustafa devam etti.

"Zaman zaman tepem öyle atıyor ki, akıl, bir tekme, her şeyi bırak, yürü diyor. Diyor ama, sonra düşünüyorum, babam, annem, kardeşlerim ne olacak? Hepsinin keyfi yerinde. Hepsi mesut. Benim ıstırabım pahasına mesut hepsi. Başımı alıp savuşsam, herif hepsini sokağa atar. Kalpsiz, vicdansız bir nemrut. Düğün gecesi Sülo mülo gelmişler de, çocukları kapıdan çevirtmiş. Sülo'yu görmedim o günden sonra. Biliyorum bana atıp tutuyorlar. Ama vallahi bir adım atamıyorum bir yere. Tuvalete bile saatle, dakikayla bırakıyor."

Aynur adeta şahlandı.

"Esir misin sen be?"

Mustafa utandı.

"Ben mi? Değilim, değilim ama..."

"E..."

Cevap vermedi. Başını eğmiş, önündeki keşküle suçlu suçlu bakıyordu. Aynur'sa belki de ilk defa elbisesine dikkat etti. Kupon kumaştan son derece zarif, kahverengi bir kostüm. Beyaz

gömlek, kolalı yaka, kahverengi desenli beyaz ipek kravat. Saçlarını tıpkı Gregori Pek gibi ayırıp taramıştı. Eskiyle kıyaslanmayacak kadar yakışıklıydı ama neye yarardı?

Göz göze geldiler.

"Esir değilim Aynur!" dedi. "Hiçbir zaman da esir olmayacağım. Elimde değil, para için boyun eğmedim şimdiye kadar, şimdiden sonra da eğmeyeceğim, emin ol. Beni esir eden, kendi zevkim, rahatım değil, başkalarının çıkarına yaşamak zorunda olduğumu hissetmem. Yoksa, seninle dünyanın öbür ucuna bile gidebilirim. İsterse beş param olmasın. Genciz, demir gibiyiz. Çalışırız. Öyle değil mi?"

Aynur tatlı tatlı güldü.

"Öyle..."

"Ben, annemi, babamı, kardeşlerimi de düşünmeyebilirim. Onlar da vızgelebilir. Benim düşündüğüm başka!"

"Nedir?"

"Sorma, sorma Aynur. Israr edersen cevap vermek zorunda kalırım ama..."

Başka bir şey sordu:

"Fener'deki adresini niçin vermiyorsun bana?"

"O zaman öyle istemiştim, şimdi verebilirim ama, ne işine yarar?"

"Niçin? Günün birinde gelmek isteyemem mi?"

Güldü.

"Ayol tuvalete bile izinle çıkıyormuşsun!"

Mustafa kurşun yemiş gibi sarsıldı. Can evinden vurulmuştu. Demek bir kıza karşı alay konusu olmuştu? Kulakmemelerine kadar kıpkırmızı, "Bana bunu hatırlatacağına kaldırıp bir tokat atsan daha iyiydi Aynur," dedi. "Beni yanlış anladın. Kaynatamın aşırı hallerine kendim için katlanmıyorum. Onun parası pulu, serveti filan değil, bütün mesele..."

Gene kendini tutmak istedi.

Kız:

"Bütün mesele?"

Alayla bakıyordu, meydan okurcasına. Söylemek zorunda kaldı.

"Karım gebe ve beni çok seviyor!"

Sarsılma sırası bu sefer Aynur'a gelmişti, "Yaaa!" dedi. "Gebe demek?"

"Hem de dört aylık."

"Seni de çok seviyor..."

"Çok."

"Sen?"

"Ben sadece acıyorum!"

Aynur içini çekerek kalktı.

"Bana müsaade..."

Mustafa bırakmadı.

"Niçin Aynur? Samimi davrandım, kalleşlik etmedim diye mi? Pekâlâ saklayabilir, seni avutabilirdim. Bunun için mi benden nefret ediyorsun?"

Aynur gözlerini kaçırarak küskün küskün, "Nefret etmiyorum Mustafa," dedi, "acıyorum sadece. Sen gerçekten de zavallı bir insansın. Öyle bir duruma düşmüşsün ki, artık kurtulmana, kendin için yaşamana imkân yok. Hem burada fazla oturmayalım, kayınbaban gene saat tutmuştur. Geciktin diye seni haşlayabilir!"

Mustafa dondu. Kızın elini bırakmıştı, yüzüne bakmıyordu, bakamıyordu. Söyledikleri yalan da değildi hani. Yazıhaneden çıkalı hayli olmuştu. Görülecek işleri çeyrek saatte bitirmiş, hemen dönse, yazıhaneden ayrılıp tekrar döndüğü zaman pek pek aradan yarım saat geçmiş olurdu ki normaldi. Şimdiyse, şöyle böyle bir saate yaklaşıyordu.

Kızı bileğinden tutup biraz da zorla oturttu.

"Ben öyle kayınbaba mayınbaba kumandasına girecekler den değilim," dedi. "Anam, babam, kardeşlerim, arkadaşlarım olduğu kadar, karım ve çocuğum da vızgelir. Ben hep o Mustafa'yım. Hani gece yarıları mahalleye naralarla giren Mustafa!"

"Peki, kayınbaban niçin geciktiğini sorarsa?"

"Cevap vermeye mecbur muyum?"

"Mecbursun tabii."

"Niçin?"

"Bilmiyor musun?"

"Bilmiyorum. Söyle de öğreneyim."

İnsafsızca güldü.

"Başkaları için yaşamıyor musun?"

O da güldü. Acı bir gülüş. Laf karıştırmak için, "Ver ver," dedi, "adresini ver de..."

"Lazım mı olur?"

"Eh, belli olmaz... Bir gün pat diye düşersem kovmazsın herhalde?"

"Belli olmaz ama, gene de yaz!"

Mustafa adresi küçük cep defterine not etti.

"Belli olmaz, demek?"

"Olmaz tabii. Elin çocuklu herifi ne diye evime gelsin?"

"Ben elin çocuklu herifi miyim?"

"Değil misin?"

"Değilim tabii."

"Ya?"

"Ben Aynur'umun sevgilisiyim!"

Garson yanlarına gelmişti.

"Yemeyecekseniz kaldırayım!"

Ters ters bakıyor, deminden beri çene çalarak cilveleşişlerine içerliyordu. Mustafa, garsonun şivesinden Laz olduğunu anlamıştı, "Fazla mı oturduk?" dedi.

Garson sert cevapladı:

"Kendin daha iyi bilirsin!"

Meydan okurcasına bakıyordu.

Mustafa homurdanarak kalkmak istediyse de, Aynur bırakmadı. Çıktılar.

"Niçin hemen alevlenivеriyorsun?"

Mustafa cevap vermedi. Herife niçin iki tane atmadığını düşündü. Eskiden olsa değil böyle açıktan açığa burunlanmak, kim olursa olsun, ters bir bakış yeterdi. Demek evlilik buydu? İnsan evlenince akıllanır sözü buradan geliyordu demek?

Kayınbabası filan silinmişti.

Yan yana Çemberlitaş'a çıktılar. Boş bir taksi geçiyordu yanlarından.

Mustafa, "Dur!" dedi.

Aynur şaştı.

"Nereye gideceğiz?"

"Nereye götürürsem oraya!"

Arabaya adeta itti.

"Çek Taksim'e!"

Şoför memnun, gaza bastı. Yolda Aynur, "İyi ama?" dedi.

Mustafa sözünü kesti.

"Annen mi? Seni mi bekler? Beklesin!"

"Benim anneme boş ver."

"Ya?"

"Kayınbaban!"

Küfretti!

"Benim yüzümden ağzının tadı kaçmasın!"

Şöyle bir baktı.

"Sanki var da..."

Niyeti, tenhaca bir içkili lokantaya gitmekti. Çok değil, iki şişe bira içer, dönerlerdi. Bu seferlik böyle olsundu. Kayınbabası-

na gelince, aldırmıyordu. Akşama yıl vardı. Yediye doğru paydos ediyorlardı.

Loşça bir içkili lokantanın önünde durdular. Aynur işi anlayarak, "A..." dedi.

"Ne var?"

"İçkili lokanta!"

"Evet?"

"Ne yapacağız?"

"Burada ne yapılırsa..."

"İçki mi içeceğiz?"

"Mecbur değiliz ama, birer şişe bira içsek fena olmaz."

Aynur'un gözleri büyüdü.

"Biraa? Beeen??"

"Tabii."

"Hayatımda ağzıma koymadım!"

"Bundan böyle koymamak için sebep mi?"

Cevap vermedi.

Lokanta, Beyoğlu'na giderken sağdaki kocaman apartmanların arasına sıkışmış, görünüşte ufacık, ama içeriye girince birdenbire genişleyiveren lokantalardan biri. Üstü de vardı.

Yukarı çıktılar.

Aynur böyle yerlere ilk defa geldiği için, adım başında şaşıyor, ama gene de diretmiyordu. Hele üst kattaki kendileri akran genç çiftleri de ağız ağıza görünce, tereddütleri silindi. O da Mustafa gibi, akşam eve dönünce annesine vereceği cevabı düşünmüyordu bile.

Tertemiz masalardan birine karşılıklı geçtiler.

Garson geldi. Birayla beyin salatası, beyazpeynir söylediler. Öyle rahattılar ki. Konuşmaya dalmış yarı sarhoş çiftler onlarla meşgul değildiler. Hele az ilerdeki masada sevgilisiyle hararetli

hararetli konuşurlarken şuh bir kahkaha atan sarışın, Aynur'u büsbütün açtı.

Kendini herhangi bir filmde sanıyordu. Filmde de böyle sahneler olur, sevgililer baş başa oturur, tatlı tatlı konuşur, hatta öpüşürlerdi. Sonra nasıl olursa olurdu, içeriye ya kadının kocası yahut erkeğin belalısı giriverir, muhabbet yarıda kalırdı.

Aynur bu his içindeydi. Mesela annesi... Gelemez miydi?

Beyin salatası, beyazpeynir ve buzdolabından yeni çıkmış, buğulu bira şişeleri geldi. Aynur hep o sinema dekoru içinde, hazdan kırılarak bakıyordu.

Garson biraları açıp büyük bardaklara doldurdu. Taze, bembeyaz, hafif köpükler bardaklardan taşıyordu.

"Haydi şerefe!"

Elinde bardağıyla Mustafa bekliyordu.

O da daldı. Çın çın tokuşturduktan sonra tam içecekti, geri çekti.

Mustafa bir hamlede yarılayıvermişti. Kızın tereddüdünü görerek sordu.

"Ne o?"

Gayet ciddiydi, "Hiç," dedi.

"Niçin içmiyorsun?"

"Korkuyorum."

"Neden?"

Kafasından, BATAKHANEYE DÜŞEN KIZ filmi geçti.

"Ha?"

"Bilmem ama, korkuyorum."

"İçip sarhoş olmaktan mı?"

"Evet."

Mustafa güldü.

"Deli! Bu ne be? Bira. Buzlu su gibi bir şey!"

Garsona seslendi. Garson koşarak geldi.

"Buyurun beyim?"

"Bana bir duble votka!"

Aynur sordu:

"Nedir o?"

"Sert bir içki."

"Ne olacak?"

"Şimdi görürsün..."

Garsonun büyük, beyaz bir tabakla getirdiği iri votka kadehini birasının içine döktü. Garson:

"Başka bir emriniz var mı?"

"Ne gibi?"

"Güzel ızgaralarımız var."

Mustafa Aynur'a sordu:

"Şiş, köfte yahut böbrek filan yer misin?"

Aynur hâlâ tereddütler içinde, "Bilmem?" dedi.

"Getir," dedi Mustafa, "sıcak bir şeyler getir!"

"Şiş getireceğim yahut karışık et..."

"İyi ya."

Garson kibarca çekildi.

Aynur merakla sordu:

"O içkiyi niçin karıştırdın?"

Güldü.

"Kafayı iyice bulmak için!"

"Bulup da ne olacak?"

İçini çekti.

"Bilmem, hiçbir şey bilmiyorum. İçimden öyle geliyor. Coşmak, alabildiğine coşmak geliyor içimden!"

"Beni korkutuyorsun..."

"Haydi şerefe. İçersen korku filan kalmaz!"

Votkalı birayı yudumladı, çatalıyla iri bir beyin parçasını ağzına attı.

"Hadi be, içsene!"

Aynur tereddütlü bir yudum aldı. Buz gibi bira hoşuna gitmişti. Kendini yokladı, sarhoş filan da olmamıştı. Önce sarhoş filan yapmazdı da sonradan mı kendini gösterirdi?

Batakhaneye Düşen Kız kafasından tekrar geçti.

"Burası bana sinemayı hatırlatıyor..."

"Hangi?"

"Filmlerde böyle yerler olur hani, ya kadının kocası yahut erkeğin düşmanı geliverir de..."

"Kavgaya tutuşurlar değil mi?"

"Yahut da tabancalar patlar..."

"Boş ver. Burası sinema değil. Haydi az daha iç!"

Tekrar, daha iri bir yudum aldı. Sonra yudumlar yudumları kovaladı. Bardak bitti, tekrar doldu. Bu ara Mustafa ikinci duble votkayı da karıştırıp içmişti. İçkiye çok dayanıklı olduğunu sandığı için aldırmıyordu. Sabahlara kadar Sülo'yla filan şişeler devirmişlerdi de gene bir şey olmamıştı.

Üçüncü duble votkayla iki şişe bira daha geldi.

Kafayı buldukça kayınbabası, karısı, karısının çöp kolları, sülük gibi emen dudakları, babası, annesi, kardeşleri filan siliniyor, eski başıboş günlerine dönüyordu.

Ne günlerdi o günler be!

Köhne evin harap odasında gözlerini açardı. Güneş pencerenin beyaz perdesine vurmuştur. Bir sigara yakar, yatakta heyecanla doğrulurdu. Aynur'un sabah sabah çıplak ayaklarında takunya, el yüz yıkamak bahanesiyle avluda onu beklediğini bilir, perdeyi aralar, yanılmadığını anlardı. Küçük, küçücük bir baş selamı, sonra fırlardı yataktan, don paça. Giyinirdi. Taralı saçları dirseklere kadar sıvalı kollarıyla evden çıkar, fabrikaya cıvıl cıvıl koşuşan erkenci işçi kızların arasından fiyakayla geçiş Beyazıt! Tak bir tramvay, ver elini sur dışındaki Taşkasaplı'nın kahvesi.

Çoğu sefer Sülo'yu orada bulurdu. Yoksa Çingene. Çingene de yoksa Taşkasaplı...

Derin derin iç geçirdi.

Aynur sordu:

"Deryada gemilerin mi battı?"

"Gemilerim olsa da batsa, bu kadar üzülmezdim Aynur!"

"Niçin?"

Gözleri dolu dolu:

"Niçin olacak, saadetimi kaybettiğimi anlıyorum. Ne günlerdi o günler be, ne günlerdi!"

Votkalı birasını yudumladıktan sonra, "İçsene!" dedi.

Kızın içip içmediğine dikkat bile etmedi.

Çingene, o, Sülo, inerlerdi Ayvansaray üzerinden Haliç kıyılarına. Çingene üçkâğıt atarken Sülo'yla dümencilik eder, akşama kadar Allah ne verdiyse söğüşler, akşam düşerlerdi Kumkapı'daki Agop'un meyhanesine, yahut Aksaray'daki Avcılar, olmadı mı bahçeli Tevabi lokantasına!

Aynur:

"Ondan biraz da benim bardağıma koysana!"

"Ne? Votka mı?"

"Çok koyma ama... Yeter!"

Mustafa, "Biraz daha," dedi.

"Sarhoş olursam ya?"

"Olmazsın."

"Ya olursam?"

"Olursan ol be. Ne yani, yanında ben varım. Ne çıkar?"

"Eve dönünce annem?"

Mustafa az daha votka koyduktan sonra, "Seni eve ben götüreceğim!" dedi.

Aynur hiç yadırgamadı. Gözlerinden bir şeyler uçuşuyor, başı tatlı tatlı dönüyordu. Uçuşma, dönüş gittikçe arttı. Ne çıkacaktı

sanki? İsterse sarhoş olsundu. BATAKHANEYE DÜŞEN KIZ bile umurunda değildi. Ne çıkardı, ne çıkardı o da düşse? Hem niye düşsün? Mustafa, filmdeki ahlaksız gibi değildi ki!"

"Mustafa," diye inledi. "Mustafa'cığım!"

"Canım."

"Bana daha daha votka ver, sarhoş olmak istiyorum!"

Mustafa işi anlayarak, "Yeter!" dedi.

"Niçin? Niçin yetermiş? Sarhoş mu olurum? Batakhaneye mi düşerim? Sen mi düşürürsün beni? Düşür be Mustafa, sen düşür beni. Senin olmak, senin için, senin yoluna batakhanelere düşmek istiyorum. Annem mi? Boş ver. Yüzünü bile görmek istemiyorum o cadının. Beni sana vermedi, vermedi beni sana madem, çeksin cezasını. Hem de, ona ne benden? Herkes kendi hayatını yaşar. Hayır, onun istediği adamı almayacağım, almayacağım Mustafa. Ben seni istiyorum. Ya sen yahut hiç kimse!"

Etraftakiler kulak kesilmiş, gülümseyerek dinliyorlardı.

"Aynur," dedi, "Aynur'cuğum!"

"Ne var?"

"Bize bakıyorlar, biraz yavaş konuş!"

Akları daha şimdiden kızarmaya başlamış bulanık gözleriyle masalara şöyle bir göz attı. Sonra, "Boş ver!" dedi. "Boş ver be Mustafa. Baksınlar. Konuştuklarımızı da duysunlar. Ne çıkar? Hiç kimseden utanmıyorum, korkmuyorum da... O annem var ya cadı annem, beni hani sana vermeyen cadı, şu anda elime geçse boğarım, şu tırnaklarımla boğarım onu. Hiç acımadan!"

"Kalkalım mı?"

"Niçin?"

"Vakit geçti, bak ortalık karardı!"

Aynur tükürür gibi, "Korkak köpek!" dedi. "Geç kaldın, kayınbabandan saparta yiyeceksin diye korkuyorsun değil mi? Tuh sana!"

Mustafa kekeledi:

"Değil Aynur, vallahi değil..."

"Nefret ediyorum senden, bırak, gideceğim ben!"

Hırsla iskemlesinden kalkınca, masanın üzerindekiler şiddetle sarsılıp, döküldüler. Mustafa bileğinden yakalamıştı.

"Aynur, hişt Aynur..."

Bileğini sertçe çekti.

"Bırak, bırak bileğimi. Senin gibi zavallı bir esirle oturmak istemiyorum!"

Etraftan gülüşüyorlardı.

Mustafa çok fena olmuştu. Kızdığı yahut hakarete uğradığı zamanlar hemen sarhoş olurdu. Gene öyle. Birden başı dönmeye başladı. Aynur iskemlesine tekrardan oturmuş masaya alnıyla dayanarak hıçkırıyordu.

Garsondan hesap istedi.

Kalktılar.

Şerbet gibi tatlı bir Beyoğlu gecesi başlamıştı.

Aynur temiz hayayı üst üste koklayarak boydan boya elektrikleri yanmış İstiklal Caddesi'ne baktı.

İki yanda, yanıp sönen mavi, yeşil, kırmızı reklam lambalarıyla apartmanlar, siyah granit kayaları hatırlatıyorlardı. Sonra tramvaylar, otobüsler, taksiler...

"Eve gitmek istemiyorum," dedi.

"Ya?"

"Gezelim!"

Kolkola Taksim'e yürüdüler. Büyük afişleri, çeşitli reklam lambalarıyla sinemalar, tellerde mavi şimşekler çaktırarak gelip geçen insan yüklü tramvaylar, taksiler, gene taksiler, sonra insanlar, insanlar, insanlar...

Kristal gazinosunun önünden Harbiye'ye uzanan caddenin sol kaldırımında, konuşmadan yürümeye başladılar. Olan ol-

muştu şimdiye kadar. Battı balık yan giderdi. Aynur'un annesi, kayınbabası, karısı... Düşünmek istemiyordu.

Caddeyi karşıya geçtiler.

Madem battı balık yan giderdi, şöyle tenha bir köşecik bulup, baş başa, kucak kucağa...

Önce belediye bahçesinin parkı aklına geldi. Sonra Taksim Gezisi, daha sonra Harbiye Parkı'nı hatırladı. Kafasına yattı. Kademe kademeydi. Her kademede karanlıklara adeta gizlenmiş tahta sıralar vardı. Sülo'yla Nişantaşı apartmanlarının kocaman memeli, kalın bacaklı hizmetçilerini tavladıkları sıralar buralara getirirlerdi. Bir dolmuşa atladılar.

Aynur, başını Mustafa'nın omuzuna dayamıştı. Gözleri yumuluyordu.

Bir ara Mustafa'nın kolunu belinde kuvvetle duydu. Parkın önünde dolmuştan indikleri zaman canı sıkıldı. Ne lüzum vardı inmeye? Onun sımsıkı saran kolunun verdiği hazla bu yolculuk hiç bitmese olmaz mıydı?

Parka girdiler.

Vakit henüz erken olduğu için, çocuklu kadınlar, kasket yahut fötr şapkaları kaşlarına çapkınca eğilmiş erkekler, yaygaracı çocuklarla doluydu park.

İkinci, sonra üçüncü kademe.

Her yer, bütün sıralar çiftler tarafından tutulmuştu. Parkın aşağı kapısından çıktılar.

Yukarıda pırıl pırıl ay, yıldızlar... Uzaklardan yankılanan çalgı sesleriyle böcek çıtırtıları arasında ağır ağır yürüyorlardı. Aynur koluna sımsıkı sarılmış, toprak yolda boyuna tökezliyordu. Bir çukurun başında durdular.

Mustafa çevresine bakındı. Arada yoldan homurtularla gelip geçen taksilerden başkası yoktu. Öksürüklü bir insan yahut kendi kendine bir türkü tutturmuş belirsiz bir gölge ortaya çıksa bile

az sonra silinivériyordu. Çukurun kenarına yan yana oturdular. Aynur, "Babam sağken, içiyor diye annem öyle kızardı ki," dedi. "Meğer adamcağız ne kadar haklıymış."

Kızı kendine çekti.

"Haklıymış demek?"

"Haklıymış."

Delikanlının kucağına sırtüstü uzanmış, aya bakıyordu. Birden Ayten'i hatırlayarak doğruldu:

"Ayten kiminle konuşuyor?"

Mustafa'nın kaşları çatıldı.

"Bilmem?"

"Bundan sonra bana evlenmek haram olsun!" dediği gün, Kapalıçarşı'nın Beyazıt kapısında rastladığı Tıbbiyeliyi tarif etti.

Mustafa düğün gecesini hatırladı. Kız kardeşleri o gece iki delikanlıyla hemen hemen hiç durmamacasına dans etmişlerdi de, babası bir ara öfke içinde, "Süle bu o....ulara, kızdırmasınlar kafami!" demişti.

Aynur tekrar sordu:

"Yakasındaki rozetten Tıbbiyeli olduğu anlaşılıyor ama..."

"Değil mi?"

"Belli olmaz."

"Niçin?"

"Karı kız tavlamak için nerdense uyduruyorlar bu rozetleri... Bizim mahallede az mı kız tavlandı o rozetlerle... Tıplı, Teknikli, Hukuklu."

"Fena usul değil."

Dünya umurunda değildi. Kızı tekrar çekti, sonra aniden dudak dudağa geliverdiler.

Dünya silinmişti. Ne kayınbaba, ne çöp kollarıyla karısı, ne de Aynur'un annesi.

Mustafa sordu:

"Eve dönünce annene ne cevap vereceksin?"

Öyle cesurdu ki, "Bırak şimdi bunu," dedi. "Anneme vereceğim cevap, pöh..."

"Fitili almıştır değil mi?"

"Alırsa alsın."

***

Hem de ne almak!

Odanın içinde deli gibi dolaşıyor, değil karakola, komşulara bile duyuramıyordu. Yetişkin kızdı, dile düşürmek doğru değildi ama, ya başına bir bela geldiyse? Yahut herhangi bir kazaya uğradıysa?

Saate baktı: Ona beş vardı.

Ne olabilirdi? Şimdiye kadar değil bu saate kalmak, güneş battıktan hemen sonra bile geldiğini hatırlamıyordu.

Tam onda kapının önünde bir taksi durdu.

Pencereye koştu: Bir kız, bir oğlan, iki gölgenin arabadan indiklerini gördü. Kızını tanıdı ama öteki? Öteki kimdi?

Kapıya deli gibi koştu.

"Ne bu Aynur? Nerede kaldın?"

Erkek cevapladı:

"Beraberdik teyze..."

Sesini tanır gibi oldu.

"Beraber miydiniz? Kimsin sen?"

Aynur, "Eeeh," dedi. "Kimse kim!"

Annesini göğüsleyip içeri girdi.

Kadın hayretler içinde, adamın yüzünü görmeye çalışıyor, kapı önünün koyu karanlığında başarılı olamıyordu. Aynur, "Gelmeyecek misin Mustafa?" dedi.

Kadın her şeyi anlamıştı, bir çığlık attı:

"Mustafa mı? Mustafa mı dedin?"

Genç kız annesinin ağzını hırsla kapadı.

"Kes çeneni, bak, vallahi onunla giderim!"

Mustafa taksiye atlayıp gittikten sonra asıl kızılca kıyamet yukarda, odada koptu. Kadın şimdiye kadar alışmadığı kızının ağır, hayasızca itirafları karşısında dondu adeta. Elinde mendil, bir köşeye çekildi, sessiz sessiz ağlamaya başladı.

Aynur hâlâ sarhoş, makineli tüfek gibi veriştiriyordu:

"... Kız başımla, kadın başımla. Seviyorum evet. Ondan başkasını almayacağım. Boşuna çeneni yorma. Ne Kapalıçarşı'daki, ne başkası. İsterse milyoner olsun, beni kuş sütüyle beslesin, gözümde yok!"

Kadın yaşlı gözleriyle baktı.

"Metres mi olmak kararındasın?"

"Metres bile olabilirim!"

"Aferin kızım, aferin sana... Onda sana karşı küçücük bir sevgi olsa, evlenmez beklerdi!"

"Sevmesin. Ben onu seviyorum ya!"

"Yavaş söyle, üst kattakiler duymasın!"

"Duysunlar, duysunlar da bana koca bulmaya kalkmasınlar! Hiç kimsenin yardımına ihtiyacım yok. Beni Mustafa'dan değil kulu, Allah bile ayıramaz!"

Çabucak soyundu. Bluzunu, eteğini, çoraplarını filan birer kenara fırlatıp, serili yatağına girdi.

Başı dönüyor, gözleri yanıyordu ama umurunda değildi. Nasıl kucağına yatırmış, nasıl öpmüş, nasıl nasıl okşamıştı. Hiç kimse Mustafa gibi saramaz, öpemez, okşayamazdı.

İçini çekti.

***

Mustafa Aksaray tramvay durağındaki yuvarlak saate baktı: On buçuk!

Şimdi ne yapacaktı?

Eve mi gidecekti?

Kayınbabası kim bilir nasıl ifrit olmuştu!

Bir korku, içinden bıçak gibi geçti.

Sinirlendi! Ne vardı? Ne oluyordu? Korkuyor muydu? Nesinden korkacaktı gebeşin. Fazla ileri giderse...

Birden birisi gözlerini kapayıverdi arkasından.

Herhalde bir arkadaşı olacaktı.

Kalın bir ses.

Ses tanış bir sesti ama, mahsustan kalınlaştırıldığı için hatırlayamadı.

"Kimsin?"

"Söyle kim olduğumu inek!"

Sevinçle, "Sülo!" diye bağırdı.

Gerçekten de Sülo'ydu. Yanında Çingene'yle Taşkasaplı! Sarmaş dolaş oldular, sevinç gözyaşları döküyorlardı.

Sonra kendilerine geldiler.

"Nerdesiniz ulan hergeleler?"

"Sen nerdesin hanım evladı?"

"Beni mi? Boş verin bana. Düğün gecesinden sonra kayıplara karıştınız..."

Bir yandan Sülo, öte yandan Çingene'yle Taşkasaplı açtılar ağızlarını, yumdular gözlerini: Dört aydır, tam dört aydır meydanlarda yoktu. Esir miydi be? Ne diye al atını, ver tımarımı demiyordu?

Sülo, "Mangırın var mı?" diye sordu.

Avare ceketinin iç cebinden naylon cüzdanını çıkarıp uzattı.

"Al!"

Sülo cüzdanı kaptı, açtı: Ellilikler, yüzlükler...

"Ah ulan ah deyyus," dedi, "hep bu mangırın hatırı için herife karılık yapıyorsun değil mi?"

Avare, "Boş versene," dedi. "Mangır için kula kulluk edenin..."

Anasına avradına sövdü.

"Bu saatte nereden geliyorsun?"

Saklamadı.

"Aynur'la beraberdik!"

"Sahi mi? Bu saate kadar ha? Nerdeydiniz?"

"Kafaları çekip tur attık..."

"Vay anasını! Nerde tur attınız?"

"Harbiye Parkı'nın arkasındaki çukurlarda!"

Sülo şüpheyle baktı.

"Yoksa..."

Avare, "Ne yapayım?" dedi. "Suç bende değil. O istedi!"

"Ya annesi haber alır da dava ederse?"

Omuz silkti.

"Olursa olur ama, sanmam. Kız söylemez. Söylese bile, yaşı on dokuz..."

"Peki, yazık değil mi kıza lan?"

"Bana yazık değil mi? Boş ver şimdi buna da, oturup kafaları çekelim!"

Sülo, Çingene'yle Taşkasaplı'ya baktı. Taşkasaplı, "Avcılara gidelim," dedi.

Mustafa ayıldıkça, yaptığı işin sorumluluğunu hissediyor, kayınbabasını içinde kuvvetle duyuyordu. Eve ayık kafayla mümkün değil gidemezdi.

Avcılar meyhanesinde kenar bir masanın başına geçtiler.

Sülo, "Bana bak oğlum garson," dedi. "Bu bey var ya bu bey... Tanımıyor musun?"

Garson Mustafa'ya yılışarak baktı.

"Tanımıyorum."

"Hülya apartmanının damadıdır. Aramıza düşürdük. Enayi parası yiyeceğiz. Mezelerin en ganisini getir. Yani en pahalı yiyecekler, mezeler..."

"Rakı?"

"Rakı da tonla olacak!"

Çeyrek saat içinde masa donandı. Başladılar.

Mustafa içtikçe kendini buluyor, kayınbabasının ağır baskısından kurtuluyordu. Hele mahallelinin de uzaktan uzağa alay ettiğini öğrenince iyice sarhoş oluverdi.

Sülo, "Esir misin ulan?" dedi. "İstediğin zaman, istediğin yerde gezeme, arkadaşlarınla konuşama, tuvalete saatle git. Ne bu? Necip gibi bile olamadın. Herif gırtlağına kadar lüksün içinde!"

Avare dertli dertli baktı.

"Elbirliğiyle beni yaktınız. Sen, ille sen Sülo. Sen olmasan, anam, babam, kardeşlerim vız gelirdi. Ben asıl seni dinledim. Sonra da şu, köfteci dükkânı dalgası..."

"Ne bileydim böyle olacağını oğlum? Öyle değil mi Taşkasaplı?"

Taşkasaplı içini çekti.

"Biz de iyi olur dediydik. Bilir miydik böyle çıkacağını?"

Çingene, hiç sebep yokken, "Gel tezkere gel!" dedi.

Mustafa kadehine tekrar rakı koyup susuz filan dikti.

Sülo, "Hızlı gidiyorsun," dedi.

"Hızlı gidince çabuk sarhoş oluyorum Sülo. Sarhoş olunca da gebeş herifi unutuyorum. Demek mahalleli de adamakıllı tiye alıyor?"

"Hem de nasıl!"

"Ne diyorlar?"

"Sinemaya gidişinizi taklit ediyorlar. Kayınbabanla kaynanan önde, sen karınla arkada yürüyormuşsunuz. Hasan Ağabey'e sor da bak!"

Hafta sonlarında sinemaya gidişlerini hatırladı. Yolda rastladıkları mahallelisi durup bakıyor, birbirine karşıdan karşıya laf atıyorlardı gerçekten de. Demek bütün onlar kendileri içindi?

Şişeler şişelerin peşinden devrildi, mezeler, mezeler, boş meze tabakları...

Yumruğunu masaya vurdu.

"Alacağı olsun deyyusun!"

Masa sarsıldı, şangırdadı.

Sülo, "Ne oluyorsun lan?" dedi. "Durup dururken..."

Mustafa ağlayacak kadar hırslıydı.

"Ananın hatırı için, babanın hatırı için, kardeşlerinin hatırı için, arkadaşlarının hatırı için... Başkaları için yaşamaktan usandım arkadaş. Bundan sonra kendim için yaşamak istiyorum!"

Sülo, "Bağırma lan inek!" dedi.

"Şakayı bırak Sülo, her günüm zehir içinde geçiyor... Ne mecburiyetim var yahu?"

"Yoksa, al atını ver tımarını dersin biter gider!"

"Zaten onun için çekiyorum kafayı. Eve gidince Allah vere çene etsin, yahut hiç olmazsa, nerden geldiğimi sorsun. Ama biliyorum, dikilecek karşıma, gecenin bu saatinde nereden geldiğimi soracak. Yalnız o mu? Karı da, anam da, babam da, kardeşlerim de... Bayram bile... İlle o. Ulan başkalarının arzusuna, çıkarına göre yaşamaya mecbur oldum be!"

"Olma," dedi Sülo. "Eşşekliğine doyma!"

"Doğru ama, olmuyor be kardeşim. İnsan bir sefer bulaşmasın. Bulaştın mı bırak. Ama kararımı verdim. Dırlanmaya başladı mı, tamam. Ben ondan fazla bağıracağım, kıyametleri koparacağım!"

"Hastir lan inek. Kayınbaban inek de sen geri mi kalırsın?"

Ciddi ciddi dikildi.

"Ben inek değilim arkadaş, beni bilirsin az çok!"

"Bilirim. Gülü tarife ne hacet..."

Çingene'yle Taşkasaplı güldüler. Sonra kadehler kalktı, tokuştu.

Kayınbabasını bütün unutabilmek için ne kadar içse nafile, unutamıyor, adam içinden çıkmıyordu. Onu sabaha kadar bekleyeceğini akları damar damar gözlerini ayıra ayıra bağırıp çağıracağını biliyordu. Hatta şu saatte bile elleri arkasında, belki de salonda dolaştığını görür gibi oluyordu.

***

Gerçekten de salonda, elleri arkasında, kudurmuşçasına dolaşıyor, arada damadının babası yahut annesine ağzını açıp gözünü yumuyordu. Anne, baba, Bayram Amca, kızlar, Erol hatta Hikmet oradaydılar. Tek kelime karşılık vermeden, göz kırpmadan dinliyorlardı beyefendiyi. Haksız değildi çünkü, yerden göğe kadar haklıydı. Kızını vermiş, sırtına çifte çifte elbiseler diktirmiş, boynuna kravat bağlamış, eline iki yüz elli liralık kalem verip geçirmişti rahat bir masanın başına. Efendi yapmıştı onu be! Koynu para görmüş, ete, tereyağına, süte, yumurtaya doymuştu. Yalnız bu kadar mı? Damadının ailesini de kurtarmıştı harap kira evinden, babasıyla babasının akrabadan daha yakın arkadaşına bakkal dükkânı açmıştı. Bulunur nimet miydi bu? Aklı olan teper miydi hiç?

Zülfikar Bey gene tam karşılarında durdu, "Nankör köpek!" dedi.

Karşısındakileri gözden geçirdi, en ufak bir tepki aradı, bulamadı. Hepsi gözlerini önlerine eğmiş, saygıyla dikiliyorlardı. Yalnız Bayram. O, bakıyor, "Çok doğru beyefendi, çok doğru söylersiniz!" demek isteyerek başını sallıyordu.

Devam etti:

"Ciğeri beş para etmez bir serseri olduğu halde kızımı vermekten çekinmedim. Sırtına çifte çifte elbise yaptırdım, boynuna

kravat taktım, adam ettim adam!" Elleri arkasında, boydan boya gitti, geri döndü. Sırtında yakası mavi ipek, yarım sabahlığı, başında lacivert beresi...

Gene durdu.

"Ben sağken böyle. Ya yarın bir ölüm olur da gözlerimi yumarsam ne olacak?"

Bayram, "Versin Allah gecinden!" dedi.

"Kızımı, biricik yavrumu sefil perişan edecek ha?"

Kafasından gene o yağmur sularının sızdığı harap baraka geçti.

Ferdane Hanım usullacık kızının odasına gitti. Hülya saatlerden beri kapanıp kaldığı karyolasında yüzükoyun, ağlıyordu. Annesi yanına gelip saçlarını okşadığı halde aldırış etmedi, içini çeke çeke ağlamasına koyuldu. Dışarda babasının bağırıp çağırmasını duyuyor, beğenmiyordu. Ne diye, ne diye artık eksik konuşuyordu? Mustafa'nın kulağına gider, kalbi kırılır, kalbi kırılmakla da kalmaz, başını alıp giderse ya? Ya bir daha dönmezse?

Ferdane Hanım, "Sus yavrum," dedi, "ağlama evladım. Helak oldun akşamdan beri!"

İçini çekerek doğruldu.

"Ya hiç gelmezse anneciğim? Ya bir daha dönmezse?"

"Döner yavrum, üzülme evladım, döner. Nereye gidecek?"

"Ya bir sevgilisi varsa?"

"Düşünme, düşünme böyle kötü şeyleri evladım. Yoktur, hiçbir şeyciği yoktur. Şimdi bir bakarsın gelir. Ağladığın, üzüldüğünle kalırsın."

"Ah anneciğim ne olursun söyle şu adama, bağırıp durmasın. Akşamdan beri dikti karşısına zavallıları... Onların ne suçu var?"

"Babanı bilmez misin kızım? Öfkelendi mi laf söylenir mi?"

"Onların ne suçu var?"

"Var, yok. Öfkelendi bir sefer. Ben hiçbir şey söyleyemem.

Kalk sen söyle. Bilirsin, sen bir yana dünya bir yana!"

Biliyordu, bunu gayet iyi biliyordu ama... Döndü, Mustafa'nın masa üzerinde duran fotoğrafına baktı, yeni bir ağıt tutturdu. Omuzları sarsılıyor, gözlerinden durmamacasına gözyaşı dökü-yordu. Ağlamanın yakışmadığını, onu büsbütün çirkinleştirdiği-ni bildiği halde kendini tutamıyordu.

Ya bir sevdiği var da ona gittiyse?

Birden babasının eski daktilosu Şükran'ı hatırladı. Annesinin elini tuttu.

"Anne!"

"Söyle yavrum."

"Aklıma ne geliyor biliyor musun?"

"Ne geliyor?"

"Hani babamın bir daktilosu vardı, Şükran..."

"Eee?"

"Onunla bir alakası olmasın?"

Ferdane Hanım, "Yok canım," dedi. "Zannetmem ama bazı yerde baban çok haklı!"

"Nasıl?"

"Ona bol para vermeyin, günün birinde serseriliği teper diyordu da dinlemiyordun. Elinde avucunda ne varsa verdin. Vermeseydin, bugün böyle olmazdı. Kim bilir, belki de dışarda rakı içiyordur."

"Hep rakı içmekten bahsediyorsunuz anne. Ne biliyorsunuz rakı içtiğini?"

"Rakı içmiyor, kendi gibi itler, uğursuzlarla değilse nerede? Ne yapıyor?"

"Aşk olsun anneciğim. Siz de babam gibi... Nasıl diliniz varı-yor da böyle konuşabiliyorsunuz? Düşünün ki o benim kocam!"

"Allah aşkına onu koruyup durma Hülya!"

"Ya başına bir kaza geldiyse?"

"Geceyi itler, uğursuzlarla geçirmesin de..."

"Başına kaza gelsin, ölsün değil mi? Ah yarabbi, ne kadar taş kalplisiniz..."

Hıçkırıklar içinde karyolasına tekrardan kapandı.

Ferdane Hanım çılgın kızına laf anlatamayacağını biliyordu.

Kalktı, salona çıktı.

Salondaki büyük duvar saati kalın sesiyle önce on biri, sonra on bir buçuğu, on ikiyi, yarımı, daha sonra da biri vurdu. Zülfikar Bey elleri arkasında, saate baktı, homurdandı, gene damadının babası, annesi ve kardeşleriyle Bayram'ın karşısına dikilip söylenmeye başlayacaktı ki, korkunç bir nara mahalleyi çın çın öttürüp dindi. Arkasından okkalı bir küfür:

"Beni esir yerine koyanın anasını avradını, gelmişini geçmişini..."

En küçük kardeşi Hikmet bile uykusundan sıyrılıvermişti.

Bayram Memet'e baktı, Memet Bayram'a. Kızlar kireç kesildiler. Erol annesinin arkasına saklandı. Zülfikar Bey anlamamıştı, "O ne?" dedi. "Kim bu gecenin şu saatinde?"

Salon penceresine gitti, camı açtı, yarı karanlık mahallenin daracık sokağına üçüncü kattan şöyle bir baktı. Kimseyi göremedi.

Tam bu sırada Avare'nin ikinci narası!

Mahalle gene çın çın öttü ve sanki sallandı.

Çoktandır unutulan bu tanış ses uykulara girmiş, uyandırmıştı. Pencerelere koşuşuldu, darmadağın saçlar, uykulu gözlerle meraklı meraklı başlandı:

"Ne oluyor komşum?"

"Bilmem, Mustafa galiba..."

"Mustafa olduğu malum ya, sebep?"

"Sebep mi? Dertleri depreşti herhalde."

"Rahatlık tepti mi dersin?"

"Hiç şüphen olmasın. Alışmamış şeyde..."

"Don durmaz, doğru."

"..."

"!.."

Eskiden, çok eskiden babasına içerleyip nara attığı gecelerde olduğu gibi, mahallenin yarı karanlık ahşap kalabalığına sarhoş gözlerle bakıyor, hiçbir şey görmüyordu. İçine korkunç ağırlığıyla çöken kayınbabası, kayınbabasının dehşetle çatılı kalın siyah kaşları, ampullerin parlak ışığında yağlı yağlı parlayan ablak yüzü...

"Herif"in korkusu yüreğine cam isi gibi sinmişti. Önce Aynur'la, sonra Sülo'larla bu "korku"dan kurtulmak için içmişti. Öylesine içmişti ki... İçtikçe "korku" silinmemişse bile geriye itilmiş, hafifçe küllenmişti. Ama Sülo'lardan ayrılıp eve yaklaştıkça iş değişmişti. Düpedüz korkuyordu artık. "Herif"e vereceği hesaptan korkuyordu. Her yanı buz gibi, titriyor, yüreğine görünmez hançerler saplanıyordu. Bundan kurtulmak için, tek başına bir çocuğun kendi kendine bağırıp çağırması gibi, dünyada hiç kimseden korkmadığını belirtmek ihtiyacıyla naralar atıyordu. Yeni bir nara koyuverecekti ki, kendini birden tanış bir kalabalığın içinde buldu.

"Amman yavrum, amman Mustafa'm sus!"

Sendeledi. Zorla açtığı gözleriyle yanındaki kadına baktı. Annesiydi. Ağlıyor, eliyle oğlunun ağzını kapamaya çalışıyordu.

Sonra babası, sonra Bayram, sonra kız kardeşleri. Erol, sonra da mahalleli kadın, erkek, çoluk çocuklar...

Ne vardı? Ne istiyorlardı? Niçin susacaktı? O "Herif" mi? Ondan korkmuyordu ki. Değil o, onun şahı bile vız gelirdi!

Annesinin elini itti.

"Çek elini be!"

Ufacık, zavallı el ağızdan bir an kurtuldu, sonra gene:

"Amman Mustafa'm, amman yavrum sus!"

Babası:

"Etme bizi mahalleye rezil!"

Kardeşleri:

"Acı bize ağabey, bizi düşün!"

"Atar sonra apartumandan bizı beyefendı!"

Bayram, "Dükkândan hem da!" dedi.

"..."

"..."

Bütün bunlardan ona neydi? Apartmandan da, dükkândan da atsındı isterse. Ne apartman, ne dükkân, ne ipek pijama, ne ceviz masa başında yediği hindi dolmaları, kaymaklı ekmek kadayıfları, sütlaçlar, has ekmek! İstemiyordu, hiçbir şey istemiyordu. Sur dışındaki hayatını yaşayacaktı bıraktığı yerden. Eskisi gibi üçkâğıt atacaklar, enayi söğüşleyip Kumkapı, Yenikapı, Balat meyhanelerinde kafayı çekeceklerdi. Ne kravat, ne kolalı yaka, ne kupon kumaşından elbise, ne de bilmem kaç liralık mürekkepli kalem!

Yeni bir nara:

"Heeeeeyy Allaaaaaah!!!"

Peki ama, içinden ters ters bakan o hırt, o gebeş de ne oluyordu. Korkuyor muydu? Korkuttuğunu mu sanıyordu? O değil, onun Allah'ından bile korkusu yoktu!

Sanki biri, "Korkun yoksa gitsene herifin yanına!" demişti. Yaydan fırlayan ok gibi, çevresinden kopup apartmana doğru çılgın gibi koştu. Korkmuyordu, korkmadığını ispat edecekti. Kim oluyordu o? Ne sanıyordu kendini? İçmişti evet, Aynur'la da gezmişti. Gezecekti bundan böyle de, her zaman gezecekti! Apartman kapısından daldı.

Hem gezecek, hem de arkadaşlarıyla üçkâğıt atacak, enayi söğüşleyecekti!

Peşinde anası, babası, kardeşleri, Bayram, Erol filan, üst katın merdivenini tehlikeli bir yalpayla çıktı. Kolalı yakası, kravatı birer kenara kaymış, saçları darmadağın, üstü başı meze bulaşıkları içinde...

Nerdeydi o herif? Korkmuyordu ondan, korkmuyordu işte. Hele ağzını açıp bu halinin ne olduğunu, gecenin şu saatine kadar nerede kaldığını sorsun. Hele sorsun!..

Salon kapısından sendeleyerek tam girmişti ki, "Herif"le birden faça façaya gelerek durakladı. Sallanıyordu. Daha doğrusu o değil, salon, koca salon, duvarları, duvarlardaki kocaman kocaman tabloları, yerdeki pırıl pırıl muşambası, masası, koltukları, iskemleleriyle sallanıyordu.

Kapıya tutunmaya çalıştı.

Zülfikar Bey deminden beri mahalleyi çın çın öttüren naraların sahibini öğrenmişti. Saçları dökük iri başında lacivert beresi, kısa ropdöşambrı, yumuşacık rugan terlikleri, yağlı yağlı parlayan etli yüzü, çatık siyah kaşları...

Yazıklar olsun, yazıklar olsundu! Aylardır kızının hatırı için adam yerine koyup sırtına en pahalı kumaşlardan elbiseler giydirdiği, boynuna kolalı yaka, kravat taktığı, yazıhanesindeki zarif ceviz masalardan birinin başına oturttuğu damadı mıydı bu?

Yanı başındaki karısına baktı önce, sonra da damadının süt dökmüş kedi gibi salon kapısında beliren anasına, babasına, şusuna busuna. Kendi sağlığında işi böylesine serseriliğe vurmaktan çekinmeyen bu adam, yarın gözlerini yumunca neler yapmayacaktı kızına!

Kafasından gene o yağmur sularının sızdığı harap barakayla, terk edilmiş kızı geçti. Çılgına döndü. Açtı ağzını yumdu gözünü. Ne, ciğerleri iki para etmediği halde verdiği değer, ne yedirdiği hindi dolmaları, kaymaklı ekmek kadayıfları, kupon

kumaşlar, ne de babasıyla amcasına açtığı dükkân kaldı. Gözleri döne döne, boyun damarı şişe şişe, şimşekler yıldırımlar saça saça verdi veriştirdi. Sonunda, "Serseri ruhlu herif!" diye bağırdı. "Kıçı yamalı pantolonunla sokaklarda aylak aylak dolaşıyordun da seni tuttum adam ettim adam!"

Mustafa sarsıldı. Adam etmişti demek? Demek "kıçı yamalı pantolonuyla sokaklarda aylak aylak dolaşan serseri ruhlu" biriydi de, şu ablak suratlı onu adam etmişti ha?

Sülo, Çingene, Taşkasaplı içinden, içinin derinliklerinden yüze çıktılar: "Ne duruyorsun? Niye susuyorsun? Adamlıklarını suratına çarpsana, korkak!" dediler sanki.

Birden bir değişme, bir kımıldanma oldu içinde. Gerçekten de, ne duruyordu?

Elleri arkasında, başı öfkeyle kalktı, "Kes ulan!" diye bağırdı. "İnek! Sen değil, senin şahın adam edemez beni... Benim adamlığım yeter bana, sen kendi adamlığına bak!"

Yana kaymış kolalı yakayla kravatını sökercesine boynundan çıkarıp suratına fırlattı.

"Al adamlığını! Elbiseyle, kravattan adamlık ancak sizinkiler kadar olur. Adam olmak insanın yüreğindedir!"

Sonra ceketini, pantolonunu, gömleğini...

Zülfikar Bey lacivert beresi, kısa ropdöşambrı, rugan terlikleriyle heykel gibi dikiliyordu. Ne yapacağını şaşırmıştı. Oğlan büsbütün çıldırır, üstüne atılırsa ne yapardı? Korkusunu belli etmemeye çalışıyordu ama, sapsarıydı.

Kafasından küçük, zarif, pırıl pırıl tabancası geçti. Lüzum kalmamıştı. "Deli oğlan" koşup boynuna atılan gebe karısından kurtulmak istercesine merdivenlere yöneldi. Peşinde, yuvarlanan bir kadının korkunç çığlığını birtakım karmakarışık feryatları bırakarak kısa donu, atlet fanilasıyla sokağa fırladı. Daracık sokağın meraklı komşu kalabalığını yararak, finişe geçen bir atlet

gibi, apartmandan kaçmaya başladı. O hızla Bâlipaşa yokuşunu soluk soluğa çıktı. Durdu. Soluyordu.

Şimdi ne yapacaktı?

Hemen oracıkta, küçük karpit lambalarıyla tramvay yolunu onarmakta olan işçilere dikkat etti. Bakmış gülüyorlardı. Niçin, niçin gülüyorlardı?

İçlerinden bir genci sordu.

"Atlet misin? Egzersiz mi yapıyorsun?"

Kafasında şimşek çaktı.

"Evet," dedi. "Egzersiz yapıyorum."

"Allah kolaylık versin."

Bir atlet, gerçekten egzersize çıkmış bir atlet gibi, Şehzadebaşı'na doğru koşarak uzaklaştı.

14

Çok geçmeden her şey işitildi: Aynur'la Beyoğlu'ndaki içkili lokantada kafayı çektiği, Harbiye Parkı'nın arkasında kızla seviştiği, sonra da kızı taksiye atıp evine götürdüğü...

Anası, babası, kız kardeşleri, Bayram istediği kadar saklasınlar. Oğlan her şeyi şurda burda olduğu gibi anlatıp geziyordu.

Dedikodu mahallede günlerce çalkalandı. Sonra ağzı çabuk bir komşu bütün söylentileri hastaneye, kızlarının başucundan bir dakika ayrılmayan anayla babaya ulaştırdı.

Ferdane Hanım, "Rezalet!" diye bağırdı, "rezalet!"

O sakin, o her zaman, her şeyde çabucak parlayıveren kocasını yatıştıran o serin kanlı kadın bu sefer kocasını bile şaşırtan bir öfke içindeydi. Ayağını betona vurarak bas bas bağırıyor, derhal mahkemeye başvurup sevgili kızlarını bu "rezil"den ayırmalarını istiyordu.

Zülfikar Bey karısını kolundan koridora çekti.

"Az önce daldı yavrucak. Bas bas bağırıyorsun. Uyanıverirse ya?"

Ferdane Hanım kendine geldi. Hülya bütün gece sırtüstü yattığı yatağında sessiz sessiz ağlamış, kocasını sayıklamış, babasını suçlamıştı. Uyanır, hele kocasının güzel bir kızla kendisini aldattığını öğrenirse kim bilir nasıl üzülür, nasıl çırpınırdı!

Usullacık, "Peki," dedi, "ne düşünüyorsun? Ne yapacağız?"

Zülfikar Bey son günlerde birdenbire kırışıklar içinde kalıveren iri, ablak yüzüyle karısına bön bön baktı. Henüz hiçbir şey bilmiyordu. Kızının dediği gibi, bu işte tek sorumlu kendisiydi. Bu kadar doktor, konsültasyon, ameliyat şu bu para etmemişti. Kireç kesilmiş yüzüyle dalgın yatıyor, arada belli belirsiz ya kocasını sayıklıyor ya da babasını suçluyordu. Şayet ölüverirse, Zülfikar Bey için de hayat sona ermiş demekti.

Yaşaran gözlerini elinin tersiyle silerken içini çekti.

"Bilmiyorum, bir şey bilmiyorum. Yavrumun iyileşip kalkmasından başka hiçbir şey düşünmüyorum!"

İçerden Hülya'nın iniltiye benzeyen sesi:

"Anne!"

Koştular. Gözlerini aralamıştı, "Su!" dedi.

Fazla su verilmiyordu, bardağa birkaç yudumluk konulup verildi. İnce kemikli elleriyle bardağa sarıldı, içti. Kanmıyor, kanamıyordu. İstiyordu ki buzdolabında terlemiş kocaman bir şişe dolusu verilsin, içsin içsin içsin.

"Demin niçin dışarı çıkmıştınız?"

Ferdane Hanım kekeledi.

"Hiç yavrum, babanın bir ahbabı gelmişti de..."

"Yoksa Mustafa mı?"

Dirseklerine dayanarak, heyecanla doğrulurken annesi yatırdı.

"Yok yavrum, değil. Gelse sana haber vermez miyim?"

"Niçin gelmiyor?"

"Dedim ya, sevgili karımı o halde görmeye tahammül edemem diye haber yollamış!"

Gözlerinin sararmış aklarıyla, gülerek baktı.

"Canım kocacığım benim. Ama gelsin. Gelirse ben daha çabuk iyi olurum. Haber gönderin gelsin. Deyin ki, gelirsen Hülya daha çabuk iyi olacakmış deyin. Diyeceksiniz değil mi anneciğim?"

Ferdane Hanım dudağını ısırarak başını çevirdi.

Zülfikar Bey sokuldu, "Haber gönderdim kızım, merak etme!" dedi.

Babasına sertçe baktı.

"Sakın kalbini kıracak bir şey söyleme gene!"

Zülfikar Bey'in gözleri önüne düştü... Allah vere de ölmeseydi şu kız. Şayet ölürse...

O gün, ertesi gün boyuna Mustafa'yı sayıkladı. Her gözlerini açışında, "Gelmedi mi?" diye soruyor, her seferinde de akla yatan bir başka yalan uyduruluyordu.

Sonunda Ferdane Hanım, "Bu böyle olmaz," dedi. "Kızımızın hatırı için..."

"Yapmayacağım şey yok, doğru ama, iyileşeceğini bilsem?"

"Doktora soralım. Zararı yok, faydası varsa..."

Soruldu. Meseleden haberli mütehassıs doktor, "Fena olmaz," dedi. "Bozuk moralinin düzelmesine yardım eder..."

Ama hiç ümidi yoktu. Zaten çok zayıftı. Kaybettiği kansa bir daha kolay kolay toplayamayacağı kadar çok.

Zülfikar Bey düşük omuzlarıyla koştu. Bayram'ı buldu. Durumu anlattı. Bayram da hemen içeri gitti, apartmandan ha atıldık ha atılacağız kaygısı içindeki Memet'le karısına, çocuklarına müjdeyi verdi.

"Korkmayın, yok korkacak bir şey şükür. Gittim, buldum, anlattım," dedi. "Var senin hatırın Bayram Efendi. Otursunlar şimdilik. Yalnız bulup getirsinler Mustafa'yı. Sayıklar durur kızım. Gelir ise Mustafa, düzelir sıhhati kızımın dedi doktor."

Günlerden beri yemek içmekten kesilmiş kaygılı yüzlerden neşenin canlı aydınlığı geçti.

Anne eski mantosunu sırtına geçirip evden fırladı. Hayatında hiç bu kadar canlı olduğunu hatırlamıyordu. Bâlipaşa yokuşunu nasıl çıktı, bir dolmuşa atlayıp Cibali'deki Süloların evini nasıl buldu!

Mustafa evdeydi. Sülo'yla çıkmaya hazırlanıyorlardı. Annesini görünce bir şeyler sezerek Sülo'ya baktı. Sülo da aynı şeyleri sezmişti. Kadının heyecanla anlattıklarını sakin sakin dinlediler ama, olacak şey değildi. Cendereden kurtulmuştu bir sefer, bir daha girer miydi hiç?..

"Yeter!" dedi. "Yeter..."

Kadın adeta heyecanla sordu:

"Yeter mi? Gitmeyecek misın yoksa?"

Mustafa gücünün yettiği kadar haykırdı:

"Gitmeyeceğim işte, gitmeyeceğim! Başkaları için yaşamaktan bıktım. Kendim için yaşamak istiyorum bundan sonra!"

Hırsla odadan çıktı. Sülo da peşinde.

O gün Aynur'la buluşacaklar, şu meseleyi konuşacaklardı.

Yolda Sülo, "Sakın yumuşama!" dedi. "Ana, baba, kardeş... Fasarya. Onlar seni değil, kendi çıkarlarını düşünüyorlar. Aynur'la açık açık konuş. Madem bir kenarda mangırı varmış, versin bize, borç. Açalım bir köfteci dükkânı, başlayalım işe..."

Sülo istedikten sonra...

Cibali'nin dar sokaklarından Fener'e yürüyerek geldiler.

Vapur iskelesinin yanındaki parkın tahta sıralarından birine yan yana oturdular. Çok kuvvetli, çok tatlı bir güneş vardı. Karşı

kıyılar süt mavisi hafif bir duman gerisinde eriyordu. Arada vapurlar gelip geçiyor, sandallar karşıdan karşıya yolcu taşıyorlardı.

Avare, "Şu işi bir kıvırırsak," dedi.

Sülo da aynı şeyi düşünüyordu.

"Yaaa..."

"Niçin kıvırmayalım değil mi?"

"Hiç canım. Yeter ki imkânımız olsun."

"Aynur'a her şeyi açtım, açık açık konuştuk. Bugün mangırları getirdi mi... Çingene bizi Taşkasaplı'nın kahvesinde mi bekleyecekti?"

"Orada bekleyecek. O da mangırı iyi edecek!"

"Ne düşünüyorum biliyor musun?"

"Ne düşünüyorsun?"

"Küçük bir köfteci dükkânı açmalıyız. Çemberlitaş'taki gibi. Onun gibi işlemeli. İşimizi büyütmeliyiz. Daha çok kazanmalıyız. Derken üç katlı bir apartman. Altı gene köfteci dükkânı. Ben Aynur'la, siz de başkalarıyla evlenmelisiniz. Apartmanın her katında birimiz. Çocuklarımız olmalı. Büyütüp okutmalıyız. Benimki oğlan, sizlerinki kız olmalı..."

Sülo, "Hastir lan!" dedi. "İnek! Erkek adamın çocuğu da erkek olur. Benimki erkek, Çingene'yle seninki kız!"

"Ben erkek değil miyim lan?"

"Eh işte, görünüşte erkek..."

"Anlamadım?"

"Benim oğlan sizin kızları tavlayacak, hem de ikisini birden. Çünkü, ille senin kızın güzel olur. Parlaksın. Benim oğlan da benim gibi kara kuru ama..."

"Ama?"

"Sapına kadar erkek tabii!"

Avare şakadan küfredecekti, Aynur göründü.

"Geliyor!" dedi.

Sülo baktı, gördü.

"Ben voltamı alıyorum. Mangır getirirse gezmeye filan boş ver, gidip dükkân arıyalım!"

"Çingene?"

"Çingene de mangır iyi edecek. Dükkânı birlikte ararız."

"Hava parası olmasa iyi ama..."

"Boş ver. Baktık hava parası yüklü..."

"Eee?"

"Boş veririz dükkâna."

"Ya?"

"Seyyar köftecilik yaparız. Haydi eyvallah şimdilik..."

Kız iyice yaklaşmıştı. Parkı dolaşıp çıktı gitti.

Aynur terlemişti, yanakları kırmızı kırmızı. Küçücük mendilinin içinden dört yüz yetmiş beş lirasını çıkarıp uzattı.

"İlk önce şunu al!"

Avare kulaklarına kadar kızararak aldı.

"Çok ayıp oluyor ama, borç. Nasıl olsa teklif de yok aramızda."

Kız darıldı.

"Ben sana bu türlü düşünme demedim mi? Teklif mi var? Senin için hayatımı bile verebilirim!"

"Sağ ol. Ben de senin için... Ne yapalım şimdi?"

"Bilmem. Sen nasıl istersen..."

"Annen ne diyor?"

"Ne diyecek, alnını bağlamış tülbentle, bütün gün ağlıyor. Seninki?"

Onca yapılan baskıya dair hiçbir şey açmamayı uygun buldu.

"Yüzlerini bile gördüğüm yok."

"Kız çok kan kaybetmiş, ağır hastaymış ha?"

"Bilmiyorum. Söyle, ne yapalım?"

"Sen nasıl istersen dedim ya..."

O sırada vapur gelmişti, iskeleye yanaşıyordu. Avare, "Eyüp'e açılalım mı?" dedi.

"Açılalım..."

Avare koştu iki birinci bileti aldı. Vapur tenhaydı. Birincinin gerilerindeki boş sıralara karşılıklı oturdular.

Aynur'un içi içine sığmıyordu. Bu yakışıklı delikanlının yanında olmaktan gurur duyuyordu. O delikanlı ki, kendisi için neler de neleri tepmemişti! Vapur, Balat, Ayvansaray, Halıcıoğlu, Sütlüce'den Defterdar'a, oradan Eyüp'e yanaştı. İskeleye çıktılar. Pırıl pırıl güneş, lekesiz mavi gök, cepte demetle mangır... Ama hayır, o para iş için kullanılacaktı. Yarınki saadetlerinin ekmek parası için!

Sülo'yla konuştuklarını hatırladı.

"Sülo ne diyor biliyor musun?"

Genç adamın koluna girdi.

"Ne diyor?"

"Köfteci dükkânımız banka gibi işleyecek, çok para kazanacağız. Üç katlı bir apartman yapıp her katında birimiz oturacağız!"

Sözünü kesti.

"Kimle?"

"Birinde biz, ötekinde Sülo, üçüncüsünde de Çingene!"

"Sonra?"

"Sonra, onlar da evlenecekler. Bizim oğlumuz olacak, onların kızları. Bizim oğlan..."

"Onların kızlarını mı baştan çıkaracak?"

Mustafa kolunu tutan ufacık eli okşadı.

"Tabii değil mi ya!"

Fıkır fıkır güldü.

"Ya bizim kızımız olur da..."

"Onların oğlu değil mi? Sülo namussuzu da böyle söylüyor ama, boş ver!"

"Niye?"

"Erkek adamın oğlu erkek olur!"

Birden bambaşka bir şey hatırladı.

"Piyer Loti Kahvesi'ne çıkalım mı?"

Aynur çok işitmiş, görmemişti.

"Çıkalım," dedi. "İsmini çok işittim ama..."

Uzun uzun yürüdüler, birtakım yokuşları tırmandılar. Sonra kahveye vardılar. Bütün Haliç, Sütlüce'si, Ayvansaray'ı, Defterdar'ı, Fener'i, Balat'ı, ta Galata Köprüsü'ne kadar önlerine harita gibi serilivermişti.

Boş masalardan birine, içleri içlerine sığmayarak oturdular. Güneş gittikçe yükseliyor, etrafın süt mavi dumanı eriyordu. Her şey daha net, her şey daha canlı, her şey daha olduğu gibi görünüyor, sisin verdiği rüya dağılıyordu.

Aynur, "Biliyor musun," dedi, "uçmak geliyor insanın içinden. Sen de duyuyor musun bunu?"

Mustafa gözlerini kısmıştı. Birdenbire bu ihtiyacı duydu.

"Hem de nasıl?"

"Şu anda bir kuş olmayı isterdim..."

"Ben de..."

"Bir kuş, yırtıcı bir kuş, büyük kanatlı..."

"Ben de..."

"Boşluklarda süzülmeliydim..."

"Tıpkı ben de..."

"Sonra..."

Garson yanlarına geldi.

"Ne emrediyorsunuz?"

Hayallerinden sıyrıldılar, kahve istediler. Aynur birdenbire, "Artık senin karın sayılırım değil mi?" diye sordu.

Avare, "Nerden nereye!" diye düşündüyse de, başını salladı.

"Tabii."

Kız adeta sinirlendi.

"Madem tabii, niçin bana kocam gibi davranmıyorsun?"

Şaşkınlıkla baktı.

"Nasıl yani?"

"Kocam gibi be, anlamıyor musun? Rüyalarımdaki gibi!"

Delikanlı etrafına bakındı.

"İyi ama, yer yer değil ki!"

"Madem yer yer değil..."

"Eee??"

"Çok anlayışsızsın!"

"Ben mi?"

"Hayır, ben. Ben sahiden de anlayışsızım..."

Somurttu, gözlerini ta uzaklardaki Fener Patrikhanesi'ne dikti.

Birden her şeyi unutmuş, ortaokuldaki tarih öğretmenini hatırlamıştı. Hem de "İstanbul'un fethi"ni. Öğretmen çok renkli, mesleğini seven adamdı. Çocuklara şaşılacak bir "tarih" sevgisi aşılamasını bilen, tatlı dilli biri. Zaten hiçbir öğrenciyi hemen hemen sınıfta bırakmamıştı tarihten.

Aynur'un kafasında "İstanbul'un fethi!" O günler kafasından sinema gibi geçiyordu ama, sinema kadar net değil. Bulanık, sisler gerisinde, hayal, rüya gibi. Sanki o günlerde yaşamıştı. Sanki şu ayaklarının altında, aşağılarda, çok aşağılarda harita gibi serpilmiş yatan çizgilerin beş yüz yıl öncesinde. Bütün Bizans papazları kiliselere dolmuş, halkı toplamışlar, hep bir ağızdan kalın, bulanık bir koro halinde göklere yalvarıyorlardı.

"Ne düşünüyorsun?"

Silkindi.

"Ben mi?"

"Hiç. İstanbul'un fethini düşünüyordum."

Avare gene, "Nerden nereye?" diye geçirdi.

"Kahveni içsene!"

Fincanı dalgın dalgın alıp yudumladı.

"Demek kocanmışım gibi davranmamı istiyorsun?"

Omuz silkti.

"İstiyordum ama, geçti..."

Çevresine bakındıktan, hiçbir görenin olmadığı kanısına vardıktan sonra kızın ufacık, bembeyaz elini yakaladı, öptü.

Kız memnun, gene de, "Sevgilim gibi değil, kocam gibi davranmanı istiyorum," dedi.

"Öyleyse... Çabuk iç kahveni..."

"Ne olacak?"

"Kehtane'ye* gideceğiz!"

"Ooo..."

"Ne var?"

"Çok uzak?"

"Karım değil misin? Kocan gibi davranmamı istemiyor musun?"

Aynur kahvesini iri bir yudumla içip kalktı.

Avare hesabı gördü, kahveden çıktılar. Kestirme yollardan Kehtane'yi tutacaklardı sözde. Ama öyle uygundu ki çevre. Lüzum kalmadı. Devrilip yosun tutmuş iri mezar taşlarının arası hem boy atmış yaban otlarıyla kuytulaşmıştı, hem de ortalarda hiç kimseler yoktu.

Avare kızı bileğinden sertçe çekti.

Aynur'un topuğu iri bir taşla fena yamuldu.

"Ayy, ne yapıyorsun?"

"Çök şuraya!"

Kız tedirginlikle baktı.

"Burada mı?"

"Ne var?"

"Günah!"

"Niçin?"

"Mezarlar..."

"Aldırma, onlar alışkındır."

"Neye?"

"Her şeye!"

"Sahi?"

Bileğinden tekrar, hem de tam kocası gibi çekip çökertti. Neden sonra, gene tam kocasıymış gibi, çökerttiği yerden kaldırdı.

Genç kadın istemeyerek kalktı. Canı hiç kalkmak istemiyordu. Ne vardı kalkmakta. Hep yatsa yatsalar, günler günler, gecelerce yatsalardı, ne vardı sanki kalkmakta?

Ama kalktı. Erkeğinin peşine takıldı.

Evde annesi tek şey söylemedi.

Komşular pencerelere üşüşmüşlerdi. Boş veriyordu. Dünya vız gelirdi. İsterse "Batakhaneye Düşen Kız" gibi, sonu felaketle bitsin, gene de vız gelirdi.

Genç adamın kulakmemelerine kadar kızarmasına filan da boş vererek, elinden eve çekti.

"Annem gık derse evi terk ederim!"

Mustafa kendine geldi.

Genç kız dik dik baktı. Hâlâ delikanlının eli elindeydi.

"Niçin yutkundun?" diye sordu.

Avare şaşaladı.

"Ben mi?"

"Sen tabii..."

"Bilmem, farkında değilim."

Sarhoş gibiydi... Buz gibi bir ter sızıyordu kulunçlarından.

Eli genç kızın elinde, merdiveni çıktı.

Odaya girdi.

Çok iyi tanıdığı, ama birkaç gün içinde belki de on beş yaş ihtiyarlamışa benzeyen bir kadın dikkatine çarptı. Alnı tülbentle bağlı. Bakmıyordu. Dargın gibiydi.

Yanına gitti, elini istedi. Kadın yüzüne bakmadan uzattı elini. Aldı. Öptü, alnına koydu.

Kadın bakmıyordu.

Genç kız, "Anne!" dedi.

Bunun, "Canımı sıkarsan onunla giderim!" demek isteyen bir tehdit olduğunun farkındaydı.

Kadın da farkında olacaktı ki, istemeyerek de olsa döndü. Düşmanca da olsa baktı, nefretle de olsa sordu:

"Ne olacak bu işin sonu?"

Genç kız gene hemen araya girdi.

"Anne!!"

Kadın artık boşandı:

"Anne, anne... Olmaz olaydım. Allah canımı alaydı da bugünleri görmeyeydim!"

Sözleri, hıçkırıklar içinde eridi.

Mustafa geldiğine pişman olmuştu ki, Aynur, "Aldırma!" dedi.

Kadın gözyaşları içinde tekrar başladı:

"Aldırma, aldırma öyle mi Aynur? Yazıklar olsun sana! Seni bu boya kadar getiren, senin için saçlarını süpürge eden annene karşı öyle mi? Gün gelecek, sen de ana olacaksın, senin yavrun da sana karşı aldırma diyecek, o zaman anlayacaksın, 'Aldırma!'nın bir ana için ne kadar acı olduğunu!"

Aynur annesinin yanına geldi, oturduğu sedire ilişti. Annesini kucakladı.

"Peki ama niçin? Niçin ağlıyorsun? Bir annenin en büyük muradı, evladını mutlu görmek değil midir? Ben mutluyum şu anda. Şu gördüğün delikanlıyla çok mutluyum ben. Niçin benim saadetimle sen de mutlu olmuyorsun?"

Kadın cevap vermedi.

Mustafa neden sonra ayağa kalktı.

"Biz mutluyuz..." dedi. "Onun için dünyayı yakabilirim!"

Kadın gene de nefretle baktı.

"Kızımı geçindirebilecek misin?"

Tereddütsüz, "Evet," dedi.

"Nasıl?"

"Nasıl mı?"

Aynur'a baktı.

"Eski serserilikler geçti artık. Aklımı başıma topladım. Aynur için yaşayacağım. Çünkü..."

"Seviyorum onu!" demeye utandı. Kaynanasının elini öpüp çıktı.

Taşkasaplı'nın kahvesinde Sülo'yla Çingene'yi buldu. Bayram da yanlarındaydı.

"Nerde kaldın lan?" dedi.

"Geç mi kaldım?"

"Geç kaldın tabii."

"Öyle icap etti..."

Bir iskemle çekip, ata biner gibi oturdu. Bayram'ın gelişini beğenmemişti ama, Bayram da kimdi? Gene de, "Hayrola?" dedi.

Bayram iskemlesinden kalktı, küçük bir göz işaretiyle çağırdı. Avare kalkmadan önce Sülo'ya baktı. Sülo gülümsüyordu. O da, "Git bakalım, al ifadesini!" demek istercesine göz kırptı.

Kalktı gitti.

"Hayrola?"

Bayram, yalnız Avare'nin duyacağı şekilde, "Ülya Hanım hep seni sayıklar!" dedi.

Arkadaşının oğlunu biliyordu, dinlemeyecekti ama, dinlemesi, hiç olmazsa anasını, babasını, kardeşlerini düşünmesi lazımdı.

Genç adamın kolunu sıkı sıkı tutmuştu.

"Dinle beni, abe dinle beni be yahu!"

Avare kolunu sert bir hareketle çekip kurtardı.

"Ne dinleyeceğim? Masal mı? O aileyle hiçbir ilgim kalmadı benim. Ne istiyorlar benden? Adamlıklarını kendilerine verdim. Bir don, bir gömlek çıktım evlerinden. Ayrılalım. Versinler kızlarını onların adamlıklarına ihtiyacı olan birine."

Bayram dinliyor, sadece dinliyordu. Anlıyordu ki, oğlan gemi azıya almış, ne dense ne türlü davranılsa boş!

Ama gene de dilinin döndüğü her şeyi söyledi. Baktı ki oğlan Nuh diyor, peygamber demiyor. Geldiği gibi, yolu tuttu. Esasta ne Hülya, ne Zülfikar Bey, ne hemşerisi Memet, ne karısı, ne kızları, ne de Avare. Kendi, sırf kendiydi.

O hırsla gitti, beyi hastanede buldu, bir kenara çekerek, "Gelmez!" dedi. "Var bir kafa herifte oddun!"

Neler söylemiyor, ne küfürler savurmuyordu, kendi oğlu olsa neler de neler yapmaktan dem vurmuyordu? Sonunda, "Yerim senin ekmeyini!" dedi. "Yerım amma, diyılım layik beyefendi... Ne ben, ne Memet, ne de hiçbirimız, diyılız layik. Kov bizı, defet apartumanından, hem da bakkaliyenden! Çünkü biz hepimız layikız sürünmeye! Neden? Çünkü veremedik duğru terbiye çocuklarımıza!"

Zülfikar Bey duymuyordu bile. Ne apartman, ne bakkaliye, ne şu, ne bu. O kızını, hep kızını yalnız ve yalnız kızını düşünüyordu.

Bayram'ı bırakıp içeri girdi.

Annesi Hülya'nın başucunda oturuyordu.

Gözleriyle anlaştılar. Kadın dişlerini gıcırdatarak, "Kalpsiz, vicdansız, nankör!" diye geçirdi. "İnsan hiç olmazsa yediği ekmeğe karşı gelmez. Ne yaptık? Kötülük mü ettik? Ölüm döşeğindeki bir insanın belki de son arzusu..."

Gözlerini kocasınınkine dikmiş, hınçla bakıyordu.

Bu sırada Hülya gene sayıkladı:

"Mustafa. Mustafacığım... Babam seni çok kırıyor biliyorum

ama bakma onun sözüne gel, ne olursun gel! Seni görürsem dünyalar benim olacak!"

Koca adam artık ne sarsılıyor, ne de ağlıyordu. Gözyaşlarının tulumları kurumuştu sanki. Damadının öfkelenip evden kaçışı, kızının merdivenden yuvarlanıp çocuk düşürüşü, kan kaybedişi, gittikçe bozulan sağlığı hep kendi yüzündendi. Şayet o türlü davranıp damadını bıktırmasaydı böyle olmazdı.

Dışarı çıktı.

Koridorda bir sigara yaktı, pencereye dayandı.

15

Aynur'dan aldıkları dört yüz yetmiş beş lira Taşkasaplı'nın kahve bahçesindeki tahta masanın üzerinde duruyordu. Gözlerini dikmiş, paraya hazin hazin bakıyorlardı. Tek kuruşuna ilişmemişlerdi, ilişmeyeceklerdi de ama, neye yarardı? Günlerden beri ne Küçükpazar'ı, ne Tahtakale'si, ne Mercan'ı, ne Kasımpaşa'sı, velhasıl İstanbul'un hiçbir işyeri kalmamıştı gezip dolaşmadık. Küçük, küçücük bir dükkân yoktu.

Vardı var olmasına ama, analarının nikâhını istiyorlardı hava parası.

Sülo, masanın üzerindeki dört yüz yetmiş beşi alıp masaya vururken, paranın avradına sövdü.

Avare de aynı kanıdaydı ama ne çıkacaktı sövmekten? Çingene, "Bir yar yakmadan olmayacak!" dedi.

Şöyle bir baktılar.

"Nasıl yani?"

"Nasıl mı? Yar yakmanın nasılı olur mu be?"

"Yol mu kesecen? Adam mı boğazlayacan?"

"Hangisinde mangır varsa oğlum. Yol da keserim, adam da boğazlarım!"

Avare duymadı. Duydu, anlamadı.

Sülo cevap vermeye lüzum görmemişti, esnedi sadece.

Çingene kendi kendine konuşuyordu:

"Kulun az, Allah'ın çok olduğu bir yerlerde rastlasam şöyle mangırı bol birine. Bir yumruk, bir daha. Herif mest... Dal ceplerine, tamam. Ondan sonra hava parası ver. İki bin mi istedi, sen az bul, beş binliğini ara!"

Cebinden buruş buruş Birinci'sini çıkarıp bir sigara yaktı.

Sülo içini çekti, "Yaş!" dedi, "yaş bu yollar anam avradım olsun!"

Avare:

"Hangi?"

"Hangisi var mı lan? Hava parası dalgası!"

Birden öfkelenerek bu dünyanın avradına sövdü.

"Çalışmak istersin elin kolun bağlı! İçimden geliyor, içimizden geliyor çalışmak be. Yok, istediğin işte çalışama, git sevmediğin, canının çekmediği işte çalış! Çalışmayacağım. Acımdan öleceğim, gene de çalışmayacağım! Kabiliyetime göre iş versinler de bak..."

Çingene'ye çıkışır gibi, "Hayvan!" dedi. "Paketi yalnız kendi mi yakar insan?"

Çingene pantolon cebinden Birinci paketini tekrar çıkardı.

"Tütün çıktı pakete oğlum..."

Uzattı, Sülo aldı. Çingene'nin ateşinden yaktı.

"Çok değil, üç bin liramız olacak. Ha?"

Avare dalgın dalgın baktı.

"Üç bin mi?"

"Yetmez mi? İki binini ver hava parası, biniyle de..."

"Tamam..."

Taşkasaplı yanlarına gelip dikildiği halde farkına varmadılar. Sülo, "Gelin beni dinleyin!" dedi, "seyyarlığa dökelim işi!"

Avare eliyle Sülo'nun fikrini adeta itti.

"Forssuz iş!"

"Forssuz iş mi? Vay hanım evladı vay. Acından nefesi kokuyor... Ulan bana göre hava hoş, sen kendi derdine yan. Elin kızının günahına girdin. Asıl senin çalışman lazım keriz! Bana ne bakıyorsun? Ben çalışmasam da olur. Öyle değil mi Çingene?"

Çingene, "Aynen!" dedi.

Avare masadan kalktı, elleri pantolon ceplerinde, kahve bahçesinde dolaşmaya başladı.

Evet, hiç olmazsa bir üç bin lazımdı. İki binini Mercan'daki küçücük dükkâna hava parası olarak verirler, geriye kalan bin, dört yüz yetmiş beş daha, bin dört yüz yetmiş beşle masa, iskemle, tabak, çanak şu bu düzülür, işe başlanırdı.

Peki, nerden bulacaklardı bu üç bini?

Elleri arkasında, durakladı. Ta karşıda, masa başında aynı şeyi düşünen Sülo'ya baktı. Sülo da hemen hemen aynı şeyleri düşünmüştü: Bir üç bin bulmalı, iki binini hava parası olarak vermeli, üst yanıyla da...

Çingene'ye sordu:

"Nerden bulabiliriz bu üç bini?"

Çingene'ye göre hava hoştu.

"Nerde varsa, kimde varsa!"

"Açık konuş ulan!"

"Açık konuşuyorum: Ahmet'te, Hasan'da, Bogos'ta..."

"Bogos olması daha iyi ama, bu keriz duymamalı!"

Ta karşıda kendi kendine dolaşan Avare'ye baktılar.

Çingene:

"Onun değil, senin bile haberin olmaz!"

"Tek başına yapabilir misin?"

"Öte bile geçerim!"

"Var mı böyle biri?"

"Var."

"Nerde?"

"Orada, burada, şurada..."

"İyi ya!"

"Sen erkete beklesen çok daha iyi olur tabii."

Sülo şöyle bir düşündü.

"Sonunda boku çıkmaz mı?"

"Bu işlerde her şeyi göze almak lazım. Bence çıkmaz. Çıkmaz ama, ters iş, kör şeytan burnunu sokar, bakarsın..."

Sülo sıkıntıyla içini çekti.

"Versene bir sigara!"

Esmer yüzü morarmıştı. Diledikleri işte çalışabilmek için ne diye böyle dolambaçlı yollardan yürüsünlerdi? Adam öldürmek zorunda kalsınlardı?

Çingene'nin kırış kırış paketinden yeni bir Birinci alıp yaktı. Parmakları arasında tuttuğu sigaranın inceden inceye titreyişine dikkat etti. Korkuyor muydu? Kızdı. Cesur sanırdı kendini. Demek bu işlere karşı cesareti yoktu.

Gözlerini uzaklara ta uzaklara kaldırdı. Uzaklar hep o incecik, mavi tül gerisinde eriyordu. Havada büyük kanatlı bir kuş, süzülüyor, kalın bir fabrika bacasından simsiyah bir duman yükseliyordu.

Sülo görmüyordu bütün bunları. Hayal içindeydi. Yüzü belirsiz, yeri belirsiz, dükkânı belirsiz herhangi bir Bogos, yahut Ahmet, yahut Hasan'ın dükkânına giriyorlardı Çingene'yle. Kapıda bekliyordu. Adamın ihtimal kocaman, simsiyah bıyığı, akları kıpkırmızı patlak gözleri vardı. Topaldı ihtimal, ihtimal çolak, altmışlık. Kepenkleri indirmiş, küçücük bir ampul, yahut idare lambasının sarı ışığında para sayıyordu. İçeri girenlere göz-

lüğünün üstünden emniyetsizlikle şöyle bir baktıktan sonra, ne istediklerini soruyordu. Gaddar Çingene peynir yahut helva istiyordu. Adam kirli paralarının tomarını bol pantolonunun cebine sokup isteneni vermek üzere kalkıyordu. O zaman işe girişiyordu Çingene. Ayaklarının uçlarına basarak tezgâhı hızla geçiyor, belki de boynu çok kalın ihtiyarın gırtlağına kuvvetle sarılıyor, adamı yere yıkıp abanıyordu.

Sigarasından duman alıp tepesindeki dallara üfledi.

Ya tam o sırada birisi geliverirse?

Sordu:

"Ya tam o sırada birisi geliverirse?"

Çingene hiçbir şey anlamadı.

"Nereye geliverirse?"

Güldü.

"Dalgasına düştüm şu işin. Sanki Bogos'u boğmuşuz da, üstümüze birisi gelmiş..."

Çingene işi anlamıştı, "Hiç kimse gelmez," dedi. "Sen köşe başında erkete beklersin. Benim tanıdığım üç kişi var. Üçü de para babası hasis, mendebur şeyler. Dükkânda yatar kalkarlar. İşimizi gece yarısından sonra yaparız, şeytanın bile ruhu duymaz!"

"Peki, nerde bunlar?"

"Çağır Avare'yi, verelim kararımızı, ondan sonrası kolay!"

Seslendiler, geldi. Anlattılar.

"Boş verin!" dedi.

Sebebini sordular.

"Para için cana kıyılmaz!" dedi.

Sülo da öyle sanıyordu, cevap vermedi. Çingene, "Ben sizin gibi düşünmüyorum," dedi. "Gerekirse kıyılır. Bak, herifler nasıl kıyıyor bize!"

Avare:

"Hangi herifler?"

"Hava parası isteyenler... Bakıyorlar mı gözümüzün yaşına?"

Sülo mırıldandı:

"Doğru."

Avare şaştı.

"Doğru mu? Demek sen de taraftarsın?"

Sülo masadan kalktı. Elleri pantolon ceplerinde, ağzında sigara:

"İstersen taraftar olma! Tasarladığımız iş için bize temiz bir üç binlik lazım mı?"

"Lazım."

"Bulmalıyız o halde!"

Avare boş gözlerle uzun uzun baktıktan sonra sordu:

"Peki, kimden? Nasıl?"

Çingene atıldı:

"Ahmet'ten, Hasan'dan, Bogos'tan..."

"Var mı böyle biri?"

"Minareyi çalan kılıfını hazırlar!"

"Kokusu çıkmaz mı?"

"Elbirliğiyle olursa çıkmaz."

Elleri arkasında, bahçe kapısına kadar gitti, geri döndü. "Peki, varım. Hemen işe girişelim!" diyemiyordu.

O gün öyle geçti.

Ertesi gün de.

Daha ertesi gün, değişmiş hiçbir şey yoktu. Gene elleri arkasında, düşünceli düşünceli dolaşıyor dolaşıyor, "Peki, varım. Vakit geçirmeden başlayalım!" diyemiyordu. Diyemiyordu ama, lazımdı, üç bin lazımdı. Bulmalıydılar!

Sigarasını tazelemek için eski pantolonunun ceplerine el attı, bulamadı. En son sigarasını az önce yakıp boş paketi attığını

unutmuştu. Birden hatırladı. Çingene'yle Sülo'nun ağız ağıza, hararetli hararetli, ama usul usul konuştukları masaya gitti.

"Bir sigara versenize!"

Masa üzerinde duran Çingene'nin paketi itildi.

Bir sigara aldı, Sülo'nun ateşinden yakıp dolaşmasına koyuldu.

Tam kapının yanında durdu. Tozu dumana katmış bir taksi geliyordu. Nedenini bilmeden gözlerini dikti taksiye. Kafasında üç bin!

Taksi geldi, geldi... Kahvenin önünde durdu. Önce Bayram atladı, sonra Zülfikar Bey.

Avare korkmuş gibi geriledi.

Sülo'yla Çingene de işin farkına varmışlardı. Masadan kalkıp kapıya yürüdüler. Avare arkadaşlarının gerisine saklandı.

Taşkasaplı da görmüştü. Kahve ocağını bırakıp o da geldi.

Avare, kayınbabasına bakıyordu. O, koskoca gövde nasıl da erimişti! Ya sararmış yüz? İçlere çökmüş gözler! Ağır ağır kapıdan girdi. Omuzları düşmüş, yüzü sararmış, bambaşka bir insan olmuştu.

"Mustafa!" diye yaklaştı. "Oğlum!"

Mustafa'nın ellerine uzanıp tuttu. Gözlerinin içine bakıyordu, yalvararak:

"Koskocaman başımla ayağına kadar geldim yavrum, yalvarırım sana, ne olursun, ne olursun yavrum, sevdiklerinin başı için..."

Gerisini getiremedi, hıçkırıyordu. Sonra devam etti:

"Biliyorum, onu hiçbir zaman sevmedin, sevemedin, sevemezdin de. Esasta onu sen bulmadın, biz seni bulduk. Paramızla satın almak istedik seni. Alamadık. Alamazdık da. Artık bu anlaşıldı. Senden ona tekrar koca olmanı istemeyeceğim, zaten onun da buna ömrü müsait değil. Ölecek o Mustafa, belki yarın, belki

bu gece! Günlerden beri seni sayıklıyor. Son bir defa gel, nasılsın, de ve bir daha hiçbir suretle görünmemek üzere git!"

Bir an hınçla baktı, devam etti:

"O ölünce ben çok yaşamam, biliyorum. Kızım, Hülya'm, varım yoğum benim. O ölmemeli, yaşamalı. Seni görürse, kuvvet kazanacak, birkaç gün fazla yaşayacak, doktor söyledi!"

Elini koynuna attı, şişkin cüzdanını çıkardı, tomarla para çekip Mustafa'nın ayaklarına fırlattı.

"Yetmezse daha vereyim, ne istersen al. Yeter ki gel yavrum, gel!"

Sülo, Çingene, Taşkasaplı paralara şöyle baktılar: Yüzlükler, binlikler...

Adam çömelmiş, başını avuçları içine almış, ağlıyordu.

Hepsi de kireç gibiydiler...

Avare Sülo'ya baktı, Sülo Avare'ye. Sonra eğildi, yerden paraları toplayıp adama uzattı.

"Al paralarını amca. Biz zannettiğin gibi, insanlığımızı parayla satmayız. Kalk, sok paralarını cebine..."

Eline tutuşturdu. Sonra Avare'yi kolundan çekti.

"Yürü ulan!"

Avare önde, Bayram'la Çingene arkada, Zülfikar Bey daha arkada, taksiye gidip bindiler.

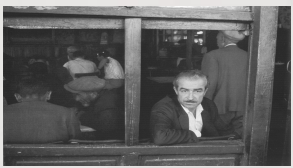
Araba, geldiği gibi, peşinde toz bulutu kaldırarak, hızla uzaklaştı.

Taşkasaplı kahve bahçesinin kapısında, yaş yaş parlayan kirpikleriyle arkalarından bakıyordu.

Çok az yazar henüz hayattayken klasikler arasındaki yerini alır. Orhan Kemal de bu yazarlarımızdan biri ve aradan geçen bunca yıl da asla onun değerinden ve okuruyla kurduğu yakın ilişkiden bir şey eksiltmedi. Bugün yazılmış kadar taze metinleri ve yıllar öncesinden bugünü de çözümleyebilen derin gözlemciliğiyle Orhan Kemal, **Devlet Kuşu** adlı bu kitabında da pay alamadığı zenginlikten yer kapmaya çalışanların çelişkili hikâyelerini anlatıyor. Günümüzde de güncelliğini yitirmeyen bir sınıf atlamakla sınıfta kalmak mücadelesi...

Orhan Kemal'in kitapları bir okurun hayatta rastlayabileceği o çok nadir hazineler arasında yer alır. Çok az yazar okurunun dünyasında onun kadar iz bırakır, okurunu onun kadar biçimlendirir. Orhan Kemal umudu ve iyimserliği yeniden kazanmamız için yol gösterir bize. Edebiyatımızın en değerli ustalarından biri olan Orhan Kemal'in kitaplarını yayımlamaktan onur duyuyoruz.

EVEREST